

ఓం పరబ్రహ్మణే నమః.

పూర్వమీమాంస, అపరకృష్ణానాం,

ప్రయోగ కమలాకర, జ్యోతిశ్శాస్త్ర,

ధర్మశాస్త్ర పురాణాదులనుండి

సంగ్రహితంబై లోకోపకారార్థముగా

పురాణోక్తా పరకర్మప్రకాశికయను,

పురాణోక్తవైశ్యాపరచంద్రిక

ఈగ్రంథము,

బంధరుపట్టణ నివాసులగు,

జ్ఞా - నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుడగు

లక్ష్మీ నృసింహ శాస్త్రి చే

ఆంధ్రటికా తాత్పర్యసహితముగా వ్రాయఁబడి,

స్వకీశ,

శ్రీ ఆర్యాసంద ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

పంచమ ముద్రణము.—1500

రిజిస్టరు కాపీరైటు.

దీని వెల రూ 1-8-0

మచిలీపట్టణము

1922

బచ్చుపేట

పీఠిక .

సుజనవర్యులారా?

జననీజనకులూ మృతినొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేతకర్మములను జక్కగ నియమయుతముగ నెఱవేర్చి లేని వారు (అజననీజనకులు) తమపుత్రాదులొనరించిన దానాదికర్మములకు విధింపబడిన పుణ్యలోకములనుబొందుదురు. మఱియువారుపితృదేవత్యముగలవారిగుదురు. వారట్లగుటచే వారానందనమునుబొంది తమపుత్రులు దీర్ఘాయుష్షుంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును, అగునటులాశీర్వచనమాలనుజేయుదురు. ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున పుత్రులుసుఖవంతులైయుందురు.

శ్లో॥ పితృణాంచ ప్రసాదేన కర్తవ్యంశోభివర్ధతే॥

శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్స్యా ద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతల యొక్కయనుగ్రహముచేతఁ బుత్రాదుల యొక్క గౌరవభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించి కలుగును.

ఔర్ధ్వదైహిక కర్మమునకు వైతృమేధికమనిసేరు. వైతృమేధికమనఁగా చనిపోయిన, మౌతాపితృ మౌతామహాది కారుణ్యవర్గములోని వారలకు దహనసంస్కారము మొదలుకొని సపిండికరణాంతమువఱకును జేయకర్మమని యభిప్రాయము.

జ్ఞాత్వాకర్మాణికుర్వీత” అనియుండెనుకాఁబట్టికాలము తెలిసిపుత్రులు కర్మనూచరింపఁగగును. యీకలికాలమహిమవలన గొందఱుపుత్రులు మౌతాపితరలను సదాదూషింపుచు వారు మృతులైనవెనుక వారికిసకాలమందు శ్రాద్ధముఁజేయకమాతల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా? పురోహితులకొకటిశ్రాద్ధము లేర్పడినవనెడుముఖ్యాభిప్రాయముగలవారిగుదురు.

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మాత్పితరం త్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్రో ఇతిప్రో కస్వయమేవ స్వయంభువా॥ అనఁగా ఏకారణమువలన పున్నామయను నరకమునుండి తొండిని రక్షింపుచున్నాఁడో ఆకారణమువలన పుత్రుడని స్వయముగా బ్రహ్మచేజెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణా నిర్విత్వబంధూరిభోజనాత్ | గయాయాం
పిండదానాచ్చ త్రిభిపుత్త్రస్యపుత్త్రతా॥

అనఁగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ నను సరించుటయు, ప్రత్యాబ్ధిక శ్రాద్ధము
ఆసుశ్రాద్ధవిధిచే జరిపి పిన్దుట, తమతమబంధువుల కన్న దానము
చేయుటయు, గయయందు పిండప్రదాన మిచ్చుటయును, ఈమూడూ
కార్యములూచరింపుటచే పుత్తుడుపుత్త్రధర్మమును బొందినవాడగును.

అయ్యా? ప్రాచీనగ్రంథములయందు దధరము పురాణోక్తవిధిగా
నొకచోట వ్రాయనందున ధర్మశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీణతగల యా
జ్ఞకులకుఁదప్ప తక్కినసామాన్యజనులకుఁ దానిఁజూచి గ్రహించుటకుఁ
గతింముగానుండెను. మఱియు నీసుత్రముచెప్పి యీక్రియఁ జేయవల
యునని యెల్లరకుఁదెలియకయు, నడుమనడుమ ధర్మశాస్త్రముండుటచే
బ్రహ్మగమును వరుసగా గ్రహించుటకుఁ దెలియకయున్నది. పెక్కు
దేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁజరుపుబాగాలు శ్రీమదమలమండీ
న కష్టము యింతయని చెప్పినవిగాదు. ఈపురాణోక్త ప్రయోగముల
కొకొండలు కొంతకాలముపఱకుఁ జదివియు కొన్ని బ్రహ్మగాదుల
యందు సందేహముగలవారై యావిద్య దురవగాహంబని బ్రారంభిం
పకయే యున్నారు. బుద్ధిమంతులు మఱికొండలు ధర్మశాస్త్రగ్రంథము
లనే మిగుల కష్టముతో చిరకాలముపఠించి అందుజ్ఞానము గలిగినపిమ్మ
టబ్రహ్మగములనుదెలిసికొనుచున్నారు. బహుజనుల్లికి శ్రీమదమలమండీ
జూచి ఈ గ్రంథము ముద్రింపఁబడినది. వీనిలో పురుష పరంగా
జగుపునప్పుడు పీఠః...గోత్రస్య— గుప్తస్య ప్రేతస్య యః...యను,
స్త్రీ రాచకమునందుమాత్యుగ్ధోత్తామూఃగస్తాయా...ప్రేతాయా...యని
యును జరుపఁదగును. బ్రహ్మగాదులలో...స్య అనుచోట గుప్తస్య
యని గ్రహించదగును. అయ్యా! దీనియందెచ్చట నైనను స్థానిత్యములుం
డిన పక్షమందునానినివివరముగా వ్రాసిమాక్కుబంపించిన పక్షమందురా
బోవు (రి)కూర్పులోనవరించెదను.కాఁబట్టిబుధోత్తములనుబ్రాహ్మిం చెదను.

గంధస్థవిషయములు.

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
పీఠిక	3	శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృసంకల్పములు	20
మృతికిదోషనక్షత్రములు	1	సర్వప్రాయశ్చిత్తము	21
దోషయుక్తకథివారములు	„	ఉత్కృంతిప్రయోగము	23
మందినక్షత్రములు	„	తీలపాత్రదానప్రయోగము	24
మృతి దక్షిణము	3	కర్ణమంత్రపఠనము	25
మాతాపితృభక్తి	4	షణ్మిత్తప్రాయశ్చిత్త	
పుత్రస్వరూపము	„	ప్రయోగము	26
దానస్వరూపము	6	తిథ్యాదిశాంతిప్రయోగము	27
ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము	8	హోమప్రయోగము	28
జీనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము	9	తంతుల హోమము	„
హోమప్రకరణము	10	శ్రాద్ధ్యదైహికకర్మప్రయోగము	29
కర్మాచరణఫలము	11	దహన్ప్రయోగము	31
ఉత్కృంతి విషయము	12	కర్తృవపనము	34
తీలపాత్ర దానము	13	శిలాప్రతిష్ఠాపనము	35
కర్ణమంత్ర పఠనము	„	నిత్యకర్మ ప్రయోగము	36
షణ్మిత్తప్రాయశ్చిత్తవిధి	14	వాసోదక దానము	37
మధుషర్కదానము	„	తిలోదక దానము	„
మరణకాల దోష శాంతి	15	పిండ ప్రదానము	38
త్రిపుష్కర మరణము	16	శిలా నైవేద్యము	„
ద్విపుష్కర మరణము	„	నాయన పిండము	„
దహననియములు	16	సంకల్ప విశేషము	39
తిలోదకవాసోదకనిర్ణయము	18	సంచయనకాలము	39
తిలోదకాదినిషేధము	„	శవాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తము	40
శ్రాద్ధసంనిరూపణము	19	సంచయనప్రయోగము	41

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
కుంభ అస్థిసంధానము	42	సూతికాది ప్రాయశ్చిత్తము	90
గంగాంభస్థానితేజము	44	విధవాప్రాయశ్చిత్తము	91
సగ్నప్రచ్ఛాదనము	46	సునాసిస్థాప్రాయశ్చిత్తము	92
నవశ్రాద్ధము	48	దుర్మరణప్రాయశ్చిత్తము	92
దశాహ ప్రయోగము	52	నారాయణబలిప్రయోగము	93
శిశోద్వాసనము	54	పునర్దహనక్రియ	98
కర్మణః పుణ్యాహవాచనము	55	విషూచీమహాచీజాడ్యమృతి	99
గృహ శుద్ధి విషయము	56	నారాయణబలికాలపరిమితి	99
పుణ్యాహవాచనము	„	పవిత్రనిర్ణయము	99
వృషోత్సర్జన విషయము	57	మండలవిధానము	100
వృషోత్సర్జన ప్రయోగము	„	ఉదకూభశ్రాద్ధము	101
రుద్రకలశ పూజ	61	శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యా	„
గోవుషభవివాహప్రయోగము	62	వైతరణీగోదాన విషయము	102
గోవుషభమార్జనము	63	పాలాశవిధి దేశాంతరగతమృతి	„
బలిప్రదానము	65	కర్మానంతరంజీవించుట	103
ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ విషయము	66	రిజస్వలాకంఠసూత్రానంతరము	„
ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ ప్రయోగము	„	సపిండి కరణమునకు కర్తలు	104
పోడకశ్రాద్ధవిధి	68	ప్రేతపత్నీరజోదర్శనము	„
పోడకశ్రాద్ధ ప్రయోగము	69	సర్పహతశ్రాద్ధప్రయోగము	105
సపిండికరణ ప్రయోగము	75	మృతా శౌచాంతర్గతశ్రాద్ధం	109
స్త్రీలకుసంకల్ప విశేషము	81	దశ దానమంత్రములు	110
వైతరణీగోదానము	86	విశేషదాన మంత్రములు	111
స్వర్గపాథేయము	87	పోడక మహాదానములు	112
మాతృ సపిండికరణము	88	మృతాహస్సు దెలియనిచో	113
గర్భిణీమరణ ప్రయోగము	„	మృతికాస్నాన ప్రయోగము	114

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
గమ్యా శాస్త్రము	115	నానాది ఫలసహజము	120
సువాసి సీత్యనిర్ణయము	116	కారుణ్య విషయము	13 ^f
కర్తృనిరూపణము	„	కారుణ్య శబ్దములు	1
కర్తృ భాగ్యారజస్వలా	117	శ్రాద్ధాదులనలన పితృదేవతలు	
గరి దినంబున జ్ఞాత్యాశౌచము	118	సంతోషించుట	14
త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాలము	119	పంచగవ్యపాశనము	14 ^t
ఊనత్రయములకు కాలము	119	(ఆశౌచ నిర్ణయము)	
స్నానోదక నిర్ణయము	120	రజస్వలా శౌచము	147
జీవత్పితృనకు శ్రాద్ధనిషేధము	„	జాతాశౌచ ప్రకరణము	„
తీలతర్పణ నిషేధము	121	మృతాశౌచము	149
దర్శనీలతర్పణ ఫలము	122	పితృగృహమందు కన్యామృతి	150
తాంబూల చర్వణము	123	మాతాపితృమృతి	...
మాతృత్వశాసనము	„	భ్రాతృభగిసీల మృతి	150
పితృమృతి	124	మేన మామమృతి	151
అపక మాసప్రకరణము	124	మేనమామ భార్యమృతి	151
శవము శ్రీ కూడావెట్లుటకు	„	మేనల్లుడి మృతి	...
నియమములు	127	మాతామహునియొక్క మృతి	151
శ్మశానమునకు పోబడిన శవము	„	దాహిత్రుని మరణము	151
జీవించునప్పుడు చేసేవిధి	„	మాతామహి మరణము	„
నిత్యకర్మయందు శిలానష్టము	128	భాగ్యయొక్క తల్లిదండ్రులమృతి	„
సంవత్సర విమోచనంబున తిథిద్వయ		అల్లుడి మృతి	152
శ్రాద్ధ నిర్ణయము	„	స్వామికుమారి మృతి	152
మృతతీథినిర్ణయము	129	పితృభగిసీల మృతి	152
శ్రాద్ధకాలంబున త్యాజ్యవిషయము	130	మాతృభగిసీల మృతి	152
		బాంధవ్య మరణము	152

విషయములు	పుట	విషయములు.	పుట.
జనక తల్లిదండ్రుల మరణము	152	జానునిక్షేపవిధి	162
దత్తకుడిమృతి	153	ఘృతపాత్ర నిధానమ్	162
ఆచార్యమరణము	153	చిత్రగుప్తబలినిషేధః	162
అతికాంతాశౌచము	153	సువాసినిభోజనవిధిః	162
దళహమాధ్యశ్మితం	154	అధిశ్రవణవిధిః	162
మూడుదినములగోపలమృతి	154	పితృసూక్తనిషేధః	163
మాతాపితృ మృతి	154	పిండదాహణ	163
ఔరసపుత్ర మృతి	154	కర్తృశ్రాద్ధశేషాన్నభోజనః	163
పది దినములు నైనచో	154	ఉపవాసే శ్రాద్ధశేషాన్న	} 163
జ్ఞాతి మృతి	155	భోజననిషేధః	
ఆశౌచ సంపాతము	156	భిన్నగోత్రాణాంపితృశేషా	} 163
శవస్పర్శ	158	న్న భోజననిషేధః	
ధర్మ శవమునకునియమము	158	శూద్రస్య పితృశేషాన్న	} 164
(పైతృమేధిక కారికలు)		దాననిషేధః	
గృహ లంకరణము	159	శూన్యతిథ్యంతరదినే కర్తా	} 165
ఉష్ణాదకన్నాన నిషేధము	159	వ్యర్థవిధిః	
దేవతార్చన నిషేధము	159	సూతకాంతరితశ్రాద్ధనిణయః	165
ఆచమన కాలము	159	సంవత్సరవిమోక శ్రాద్ధవిధిః	165
ఆశ్వలాయ గోత్రక్రమం	160	శ్రాద్ధనిమంతితగాయత్రీసంఖ్య	166
విష్ణ్వర్చన విధిః	160	ఉపనయన వివాహానంతరేషణ్ణ	} 166
పాదప్రక్షాళనము	160	సాపర్యంతంశ్రాద్ధకర్తవ్యం	
కర్తృభోక్తృరుపవేశనవిధి	160	అనేకశ్రాద్ధసన్నిపాతే.....	167
భోక్తృరాశౌచమ్	161	గృహజేతౌశౌచ నస్మా	} 167
కర్తృరాశౌచం	161	తకాభావః	
ప్రారంభవివరణమ్	161	

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
జీవత్పితృకన్య తర్పణనిషేధః	168	శ్రాద్ధాంగతర్పణనిషేధః.	175
బోధాయనామావాస్యానిర్ణయః	168	మహాలయతపకాణం.	176
సారమాసతిథినిర్ణయః	168	పితృవ్యాధికారుణశ్రాద్ధేతర్పణవిధిః	176
శ్రాద్ధవిఘ్నే ఆమశ్రాద్ధవిధిః	168	సపిండికరణానుమాసికాదిషు తర్పణవిధిః.	176
అపుత్రాయాః రజస్వలాయాః భర్తృశ్రాద్ధవిధిః	169	సుమాసిస్త్రిశ్రాద్ధేసువాసిస్థిభోజన	177
పాదప్రత్యక్షనవిధిః	169	అశౌచదినేశ్రాద్ధవిఘ్న	177
పాదప్రత్యక్షనోదకమార్జన	170	రజస్వలాకర్తృకభర్తృశ్రాద్ధం	177
ఆచమనప్రకారః.	170	ఆచమన విధిః	178
గంధధారణమ్	170	శ్రాద్ధేత్రదాన నిషేధః	178
పరివేషణవిధిః.	171	పాదప్రత్యక్షనం	178
భోక్తురన్నస్పర్శనిషేధః.	171	రజస్వలాపహ్నో శ్రాద్ధనిషేధః	178
పరివేషణవాత్రాణి.	171	పితృపుత్రయోరేకకాలక్షీర విధిః	179
మధుదానవిధిః.	171	వామభాగేజలపాత్ర నిషేధః	179
అధవికిరవిధిః.	172	రజస్వలాసూతికాపహ్నో రశుద్ధతా	179
వికిరానంతరం ఆచమనా భావేదోషః.	172	పుష్కరమమృతానాం శ్రాద్ధం	179
పిండభ్రదానవిధిః.	172	ఏకోద్దిష్టవిధిః	180
ఉచ్చిష్టసన్నిధిస్వరూపమ్.	172	విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ	180
ఉచ్చిష్టపరిత్యాగః.	173	తత్తన్నియమాః	180
భోజనపాత్ర చాలనమ్.	173	ఉపవీతినాకర్తవ్యసానాన్యహ	181
శ్రాద్ధకేమాన్న భోజనవిధిః.	174	అథ సోదకుంభశ్రాద్ధవిధిః	181
ఏకాదశ్యపవాసాదినియమే వైశ్యదేవవిధిః.	175	విషయాస్సమాప్తాః	

శిరస్తు.

మృతికిదోషనక్షత్రములు.

నిర్ణయామృతే॥ శ్లో॥ రోహిణ్యాం వసుపంచకేత్రపదభే యుగ్మాంఘ్రి
భేవైతృభే । నందకామ చతుర్దశే భృగుకుజాశ్చే ష్వేషు భద్రే
తిథౌ । ప్రేత శ్రాద్ధమృతీసపింశ కరణతైపక్షికోనత్రయా । శ్వే
ద్వంశక్షయ మాపువతి కురుతే మానద్విపక్షద్వయే॥

తా॥రోహిణి, భవిష్ఠ- శతభిషము- పూర్వాభ ద్వి- ఉత్తరాభాద్య- కేరతి- కృత్తి
క- మృగశిర్ష- పునర్వసు- ఉత్తర- చిత్రి- విశాఖ- ఉత్తరాషాఢ- మఘ- ఈశ్వత్రముల
యందు ప్రేతకర్మము- మరణము- సపిండీకరణము- శ్రౌతక్షికము- ఊసమాసికములు మొ
దలుగాగల ప్రేతకార్యములు చేయకూడదు అనఁగాదోషముగల నక్షత్రములనిభావము
దోషయు క్తలిధివారములు.

పాడ్యమి- విదియ- షష్ఠి- సప్తమి- ఏకాదశి-ద్వాదశి- త్రయో
దశి- చతుర్దశి- ఈశిధులు దోషముగలవి. వారములు- శుక్ర, కుజ,
భానువారములు దోషముగలవి. శనివారము మాత్రము మధ్యమ ప
క్షమని కొందఱుచెప్పిరి.

మంచిత్రములు.

జ్యోతిస్సంగ్రహే॥ శ్లో॥ మృతలిఙ్గి యదాస్యా తోమసామ్యార్య
వారాః । ణ్యశిశుభ ఫలదాని ప్రోచ్యతే ధన్యవిధిః । తురగ భరణి
పుష్య స్వాతిహస్తాద్రక్షమిత్ర । శ్రవణజల సమేతాః జ్యేష్ఠమూలా
స్తధైవ । భుజగమచిపూర్వా ఘ్రినీ నామధేయమ్ । సకల ముడు
గణానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

తా॥ అశ్వినీ- భరణి- ఆర్ద్ర- పుష్యమి- ఆశ్లేష- పుబ్బ- హస్త- స్వాతి- అనూ
రాధ- జ్యేష్ఠ- మూల- పూర్వాషాఢ- శ్రవణము- ఈనక్షత్రముల ప్రేతకార్యములకుమంచి
వి. వాగులలో సోమ- బుధ- గురువారములు ప్రశస్తములు.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ మృతేతు దహనేచైవప్రేతధిష్ఠ్య పరీవేశనే । పుణ్య
క్షేత్రేపుణ్యతిథౌ పుణ్యతిథేఽస్థినిక్షేపే । యుగ్మాంఘ్రి భేత్రివదభి
దోహణ్యాంవైత్రభేతథా ధనిష్ఠాఽంచకేచాపి ప్రేతకార్యంనకారయేత్॥

తా॥ మృతేతిథియందును, దహనమందును, ప్రేతయొక్క గృహమందు ప్రవేశించు
టయందును, పుణ్యతీర్థములు సేవించుటయందును, అస్థినిక్షేపణమందును, ద్విపాది-త్రి
పాది-ఠోహిణి-మఖానక్షత్రములయందును, ధనిష్ఠాపంచకముందును ప్రేతకర్మముచేయు
కూడదని భావము.

గ్రంథాంతరే॥ శ్లో॥ నందాభద్రా కామధూత । భౌమశుక్రాకర్కవాన
రాః । దహనే మరణేచైవ । తద్దోషం త్రిగుణంభవేత్॥

తా॥ ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిథులయందును, రవి-శుక్ర-కుజవారము
లయందును దహనమరణములు జరిగెనేని ఆమరణమొందిన స్థలమందు మరణమును దహ
నమును జరిగిన స్థలమందు దహనమును మూడుపర్వాయములు జరుగునని తాత్పర్యము.

కించ ॥ శ్లో॥ తిథ్యుడు యోగే గ్రామే వారోఽయోగే వాటికాయామ్
తిథివారోఽయోగే గేహే మరణం పునర్భవతి॥

తా॥ వైశజ్ఞేయ దోషతిథులు నక్షత్రములు గూడగామరణమునొందెనేని యా
గ్రామములో తిరిగి మరణము జరుగుననియును, నక్షత్రవారములు గూడెనేని వాటిక
యందు తిరిగి దహనముజరుగుననియును, తిథివారనక్షత్రములు గూడియుండెనేని మర
ణమొందిన గృహమందు తిరిగి మరణము జరుగుననియును తాత్పర్యము.

మాసనిర్ణయము॥ శ్లో॥ ద్విపాదేత్రీణిమాసానిత్రీపాదేచ చతుష్టయమ్ ।
తద్దోషం వర్ధయేద్ధీమాన్ షణ్మాసం వసుపంచకే॥

టీక॥ ద్విపాదినక్షత్రములగు మృ-చి-ధ-ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందె
నేని మూడుమాసములవఱకును- త్రిపాదినక్షత్రములగు-కృ-పున-ఉఫ-విశా-ఉత్త
రాషాఢ ఈనక్షత్రములయందు నాలుగుమాసములవఱకును ధ-శత-వృభా-ఉభా-ఈ
ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని ఆఱుమాసములవఱకును యేగృహమునందు మర
ణమొందెనో ఆగృహము విడువవలెనని తాత్పర్యము.

అథ మృతిచక్ర నిర్ణయము
మృతిచక్రము.

౭౩

కృ	ఆశ్లేష			కు
భాద్రపద	రౌ	పుష్య		పూ
	లి	మృ	పున	ఉభ
		ఆర్ద్ర		
		ప	జ్య	ల
చి	మేష			మృగ
	జ్య	మృ	పున	ఉభ
ఆశ్లేష				
ధ	మేష			మృగ

శ్లో॥ సూర్యాధిస్థితతారాకాదిగణయే చ్చర్వరిబాహ్యంతరే!

బాహ్యేత్రీణి పునఃపునశ్చిగణయే దీనాన్ దిక్పక్షనిహన్॥

తా॥ మృతిదినమునసూర్యుడేనక్షత్రమునందుండునో అది మొదలు ఈశాన్యము నుంచి చక్రమధ్యమునకు ర నక్షత్రములును తదుపరినక్షత్రమును మొదలుకొని క్రమము గాల్గింపవలెను. చక్రమధ్యస్థినక్షత్రము మొదలుతూర్పునకు ర నక్షత్రములును, క్రమముగా ఆగ్నేయము మొదలు చక్రమధ్యమునకు ర నక్షత్రములును ఈప్రకారమే ఈ శాస్త్రదిక్కునుంచి ప్రాగదిగావిదిక్కులకుండు 3 ను దిక్కులయందు ర ను ఆరోహణ అనరోహణక్రమముగా వ్రాసిచూడవలెను,

శ్లో॥ మృతికాలేందునక్షత్రం యత్రతివృత్తి తత్రమాత్॥

అంతరంగే త్రిపక్షస్యాన్యన్య కత్యోద్విపక్షకమ్॥

అంత్యేచ పక్షమేకంస్యాద్విపక్ష్య రేఖానదోపాభావే॥

తా మృతికాలనక్షము చక్రమధ్యమందుంటే అగ్రహము రగి రోజులు విడువవలెను. దానికి వట్టువున్న ర గదులలోవుంటే గ ఒకమాసము విడువవలెను, దానికి చుట్టువున్న ప్రచారీలోపలయంటే గగి రోజులు విడువవలెను, చక్రమునకు వెలుపట నుంటే అయింటివారికి దోషములేదు గాని ఆయావిశ్కలముందున్నవారికి దోషము.

ఇతి మృతచక్రి సక్షత్యపిచార స్సమాప్తః.

అథమాతాపితృభక్తి.

లోకమునందు గల జంతుజాలములో నంతయు మానవజన్మము త్రమము అదిజన్మాంతర సుస్మృత పరిపాక విశేషముచేతగలుగు వలసినచోకాని మఱియొక దాసవలగలుగునదికాదు, అట్లుగ భక్తి జన్మములభించియు మాతాపితృభక్తిజ్ఞాన వానునవి పట్టుపడెడివిగాని ఈజన్మమువ్యర్థమైపోవును, కాబట్టి మరల నెచ్చొకిగాని వానినెన్నిగిల్లదగ్గులు జగజ్జనని జనకస్వరూపులై యుందురు. ఇట్టితల్లిగండులయొడ భక్తిజేయుట పంచమకర్మవ్యమని తిద్విషయకమైన ప్రమాణము.

శ్లో॥ నాస్తిమాతృ సమైవం నాస్తిపితృసమోగురుః॥

తయోఃప్రత్యుపకారోసి సకథంచనవిద్యతే॥

తా॥ తల్లితోసమానమైన దైవములేదు- తండ్రితోసమానమగురుడులేదు ఎందువలననగా ఆతల్లిదండ్రులకు (వారుకనిపించి కాపాడుచునచ్చిన ఉపకారమునకై) పృథ్విపకారమును యొందిచితే యెన్నిభముననుకారదు. కావునపృథ్విజ్ఞులమైయుండవలె శ్లో॥ మాతాపితృచనుప్రీతో న్యాతాం పుత్రగణైర్వది॥

సపుత్రస్సకలం ధర్మం ప్రాప్నుయాత్తేకర్కణా॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల నానందపరచుటయే సర్వసకృతి మనఁబడును, అదిలేకయెన్ని పుణ్యములను జేసినను వ్యర్థమని భావము

పుత్రస్వరూపము

శ్లో॥ పున్నామ్నో సరకాద్యస్మాత్పితరంత్రాయ శేషుకః॥

తస్మాత్పుత్రః ఇతిపోక్తస్సయమేన స్వయంభునా॥

టీక॥ యస్మాత్ - ఎదులను పున్నామ్నః - పుత్రిఅను పేరుగల, సరకాత్ = మః భానుభవమునుండి, పితరః = తండ్రి, సుతః = కొడుకు, త్రాయతే = కాపాడుచున్నాడో తస్మాత్ = అందులను స్వయంభున = స్వయముగా పుట్టిన బ్రహ్మచేత, స్వయమేన = తానుగానే పుట్టిన + ఇతి = పుత్రిగిడనిపొక్తః = అకొడుకుచెప్పబడుచున్నాడు అనఁ

గాపుత్తుడు పుట్టుటచే తండ్రికి నద్గతినిచ్చుచున్నాడు, వీడుపుట్టుటచేత తండ్రియొక్క నాక దుఃఖము నివర్తించును-ధ్యాయము ప్రజాసంతతి పరంపరాను తనతో పోనియ్యక పెంచినదగుటయే తండ్రికిదుఃఖనివృత్తి.

శ్లో॥ అజాతమృతమూర్ఖాణాం మృతాజతో వరౌనుతౌ॥

తౌకించినోకదాపి యౌగ స్వత్కంశోకదః॥

టీక॥ (మూడువిధములు సంతానములు- పుట్టనివి- పుట్టిచ్చినవి, పుట్టినిర్రబులుయినవి, అట్టి అజాత=పుట్టనివాడు మృత=చచ్చినవాడు, మూర్ఖాణాం=మూఁడనెడు ముగ్గురిలో, మృత + అజాతో=చచ్చినవాడు పుట్టనివాడనెడు ఇద్దఱును-వరౌనుతౌ = శ్రేష్ఠులైనకొడుకులు, (ఎందుకల్లనన) తౌ=వాఁలు, పితౌః తల్లిదండ్రులకు, కించితీ + శోకదౌ = కొంచునగా తలచినప్పు డొకప్పుడుమాత్రమే వ్యసమునిచ్చువారిని- మూఁడు + శు=మూఁడుడైన కొడుకైతే. అశ్వింతశోకదః = మిక్కిలి దుఃఖకరుఁడుగానుండును అనగా కొడుకుమూర్ఖుడయ్యెనేని తల్లిదండ్రులు ఎప్పుడును దుఃఖపడుదునుట

శ్లో॥ జీవతః సర్వాకృతరణాత్ ప్రత్యబ్ధ భూభోజనాత్॥

గయాయాం పిండదానాచ్చ త్రిభిపుత్రస్యపుత్రితా॥

టీక॥ జీవతోః = బ్రతికియున్న తల్లిదండ్రులయొక్క, వాక్యకరణాత్ = మాట నెరవేర్చుటచేతను-ప్రత్యబ్ధం=తల్లిదండ్రులు చనిపోయినవెనుక ప్రతిసంకల్పగమనందును- భూరిభోజనాత్ = విస్తారముగా శాస్త్రార్థభోజనంబుల నిడుటచేతను-గయాయాం = గయాక్షేత్రమునందు-పిండదానాత్ = చ = విష్ణుఁడీశాస్త్రము చేయుటచేతను-త్రిభిః = ఈమాడింటిచే తనే-పుత్రస్య=కొడుకునకు-పుత్రితా=పుత్రత్వము అనగా తండ్రిచెప్పింట్లు వినుమండి పిదప కృతజ్ఞతతో పితృధర్మమునుపాలించువాడు గనుక పుత్రుడన బడును,

శ్లో॥ ప్రజయా చప్రేక్షా పూర్వానృణో దివిమోక్షతే॥

పుషేణోగోకాః జయంతౌప్రేణానందమశ్నుతే॥

అథపుత్రిస్యప్రేణోకమేవాధి రోహతి॥

అతోగృహీయోధనశి పుత్రస్త స్వహాపుత్రితా॥

టీక॥ అన్యథాః = గృహస్థుడై పితృయుణ విముక్తినందినవాడు-ప్రజాయా = సంతాన నముచేత-పూర్వక్ పితౄణాం=పితృపితౄమహా ప్రపితౄ మాహాదులగు తన వెనుకటి వారలగు పితృలనందరిని-(పుత్రోత్పాదన రూపధర్మాచరణచే సంజ్ఞప్తులంజేసి) దివి=శేషోలోకమునందు-మోక్షతే = సంతసించును, (బుఱియి) పుత్రేః = ధ్యాయముగా గలిగినకొడుకుచే-లోకాః = వివికజనులను-జయంతి = జయించుచున్నాడనగా వీనిచేవారఁభింపఁబడిన కార్యములను కొనసాగించువాడుగను, తమయధ మణ్ణోత్పన్నాదులను నిర్వహించు

కొనువాడుగనుక ఉండునట్టివాడుకొడుకు గనుక లోకులొండఱ తనకులేకపోవుటయే జన మనవచ్చును, అటుగాక పోయిన- లోకాక్ష= పాఠశాలలోకంబులను=జయించు ననగా! నాట్రునిచే నియ్యబడు తిలోకాదులచే పుణ్యలోక బుల నొందుగని భావము పాత్రేణ= సుమునిచే-ఆనందయత్ను లే= సుఖము ననుభవి చుననగా నామశమిలే యభి వృద్ధి నొ దెగ నా నేను పితృబుణవిమెక్కికొఱకు పుత్రునిబడసినట్లు పుత్రుడును పు త్రుని ఒడసెని యానందించును - అధ=అటుపిమ్మట, పుత్రస్య పాత్రేణ= కొడుకు యొక్క మనుమునిచే-నాకం + ఏన= బ్రహ్మలోకమునే అధిరోహతి=ఏక్కుననగా నతనిపుణ్యం బహుంబనిభావము-అతః=ఆందులన యాపుత్రః=ఏపుత్రుడు-గృహీధవతి= సంసారిగా నేర్పడునో=తస్య= అట్టివానికే- పుత్రితాపి=పుత్రత్వముగలదుగదా- ఎవ్వడు కాని ఇట్టివానికొడుకని పేరుపొంది ధ్యాయనవలంబించి సంసారియనంబడి పరోపకార నిరతుండై యుండునో వాడు కొడుకుగాని ఎవండో వీడొకయనామధేయుడు అబ్బ పేరు జెరుచువాడనిపించు మూఁకుడు కొడుకుకాడనితాత్పర్యము

దానస్వరూపము.

దానముసాత్వికమని- రాజసమని- తామసమనియు మూడువిధములు శ్లో॥ దాతవ్య మిహియద్దానం దీయతేనమపకారిణే!

దేశకాలేచ సాత్రేచతద్దానం సాత్వికంస్మృతమ్॥

తా॥అనగా దానము యిశ్యుదగివ దని తలచి తనకుపకారమును జేయునిగానికే యుక్తదేశమోదాను యుక్త కాలమందును తగినసాంత్రమం దునివ్వబడుచున్నదో ఆ దానము సాత్విక దానమనియును.

శ్లో॥ యత్ప్రతుప్రకారార్థం ఫలమద్విశ్వవాపున!

దీయతేచ కర్ణిష్ఠ తద్దానం రాజసంస్మృతమ్

తా॥ ఏదిప్రతుప్రకారము కొఱకుగాని ప్రతిఫలముకొఱకుగానివ్వ ననముతో నియ్యబడుచున్నదో అది రాజసదానమనియును.

శ్లో॥ అదేశకాలే యద్దానం అపాత్రే భ్యశ్చదీయతే!

అసక్మృత మవజ్ఞాతం తత్తామ సముదాహృతమ్॥

తా॥యేదానము అదేశమందును అకాలమందును, అపాత్రములంగు ను, అనుర్యాదతో తెలియకయియ్యబడుచున్నదోఆదానముతామసదా నమని భగవద్రీతా ప్రమాణముకలదు. ఈయూడువిధములైన దానముల

లో మొదటిదైన స్వాతిక దానము శ్రేష్ఠతమైనదియు, ఆవిధముగ జేయుట చే మిగుల పుణ్యములభించుననియును, రెండవదైన రాజస దానము సాధారణమైనదనియు, అరీతిని చేయుటచే పుణ్యములభించదనియు, మూడవ దగుతామస దానము నిందించదగినదనియు, ఆవిధముగ దానము సేయుటచే పాపమే తప్పకలభించుననియు అనేక ప్రమాణములు గలవు.

శ్లో॥ కింతస్య దానైః కింతైః కింతపోభిః కిమధ్వరైః।

హృదిస్థోయస్య భగవాన్మంగళాయతనోహరిః॥

తా॥ యవనున నీశ్వరధ్యాన నిష్ఠతేక బయట దాచిపడె యెన్ని దానములు చేసి నను వ్యర్థము, ఎన్ని తీర్థములు సేవించినను ఫలములేదు, ఎన్ని తపంబులు సలిపిననులాభములేదు, యెన్ని యజ్ఞముల నాచరించినను నిష్ఫలము హృదయశుద్ధితో దైవమునుభ్యానించుచు జేసిన దానతీర్థపోషణజుబులు సఫలంబులని భావము, కావున నెల్లప్పుడును దైవస్వస్థభిరుండై కర్మాచరణముచేయుట మంచిదని ఫలితార్థము-

శ్లో॥ దేశేకాలేచ పాతేచతద్దానం సాత్వికం స్మృతమ్॥

అన్నట్లు సమయమును కనిపెట్టి దానముచేయవలసినది.

శ్లో॥ కన్యాగతే భాస్కరేతు పితౄణాం ధత్తమక్షయమ్॥

తా॥ సూర్యవృచ్చిక సంక్రాంతే నిరాశాః పితారోగతాః॥

సూర్యుని కన్యాయనము మొదలు మహాలయకాలంబున పితృదేవతలకివ్వబడినకవ్యము అక్షయంబగును. వృచ్చిక సంక్రమణము వెల్లిపిమ్మటపితృదేవతలు భగ్నాశులై తమవంశస్థులను శపించిపోయెదరన్నట్లుకాలమును దెలిసి కర్మమును చేయవలసినది.

శ్లో॥ దుర్భిక్షేచాన్న దాతారం సుభిక్షే ధనదాయినమ్॥

హేమంతే వస్త్రదాతారం గ్రీష్మేంబువ్యజనపదమ్॥

ఆతపేఛత్రదాతారం పాదుకా పదమేవచ॥

ఆత్రత్రాణ విధాతారం దానశౌండం ప్రచక్షతే॥

తద్యోగకాలేయద్ధత్తం కించదవ్యధికం భవేత్॥

తా॥ కరువులో అన్నమును సుభిక్షకాలంబునధనంబును చలికాలంబున వస్త్రమునుగ్రీష్మకాలంబున నీరుగాని, మొదలైనవాటిని ఎండకాలమున గొడగును పాదరక్షలనుభయార్థిసమయంబున ఆభయరక్షణంబును కొంచెయైన నుపయోగించుటలు చేసినవా

దు గొప్పగాతయని పేరుచెందగలడు, అన్నట్లుయేద్రకవ్యపాకాలంబున నెవ్వనికి భక్తి
ముగ నుపయోగపాఠముగనో దానిని వానికప్పుడే యిచ్చుట మంచిది

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము.

యజమానుడు బుద్ధిపూర్వకముగ నైనను, అజ్ఞానము వలన నైనను
ప్రమాదమువలన నైనను, అనిచ్ఛవలన నైనను, పరేచ్ఛవలన నైనను చేసిన
పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తమును జేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తకాండము
చెప్పుచున్నది

శ్లో॥ ప్రియశ్చిత్తైరైవై త్యేనః అనియుండెను. ప్రాయశ్చిత్తమును నాస్తి
క్యాదిభావముచే జేసికొనకయున్న వారలకు,

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్త మకు ర్వాణాః పాపేషునిరతానరాః।

అప శ్చాస్త్రాపినఃకన్తాన్మరకాః యాంతిదారుణాః॥

తా॥ ప్రియశ్చిత్తములు జరిగించుకొనక పాపనిగతులై పశ్చాత్తాపరహితులైన
మానవులు దారుణమైన నరకములను బొందుదురని స్మృతులు ఘోషింపుచున్నవి
ఆప్రాయశ్చిత్తములు అనేకవిధములుగానున్నవి వానిభేదములు స్మృతులయందును మూల
గ్రంథములయందును చూడదగును

మను॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తం చికిత్సాంచ జ్యోతిషం ధర్మనిర్ణయమ్।

వినాశాస్త్రేణ యోబూరియాత్తమాహుర్బ్రహ్మభూతకమ్॥

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తమును, ఔషధమును, జ్యోతిషమును, ధర్మశాస్త్రంబును
శాస్త్రమొకటిగా చెప్పువాడు బ్రహ్మచార్యుఁడైనవాడగును, కావున యజమానుడు
చేసినపాపములు జక్కగ విచారించి తగు ప్రాయశ్చిత్తముపదేశింపవలెను

వృద్ధహారీత సంహిత-మస్తాద్యాయమందు,

శ్లో॥ అగ్ని వర్ణాంసురాంపీత్యా సురాపానద్విజాతయః।

మరణాచ్ఛుద్ధిచృచ్ఛంతి శూద్రసుతతమాచరేత్॥

తా॥ సురాపానముచేసిన శూద్రునకు ప్రాయశ్చిత్తము కలదుగాని, ద్విజునకుకళ
కళ కాగిన సుగునుదాగి మృతినొందుటయే ప్రియశ్చిత్తము, ఈప్రియశ్చిత్తభేదము
లు గ్రంథవిస్తరి భీతిలేనిచట వ్రాయవలెనని,

తాను జ్ఞానాజ్ఞానమువలన చేసిన పాపములకు వెంటనే ప్రాయశ్చిత్తము జేసికొనవలెను, ౬-౩-౧౪ సం॥ కాలపరిమితి ౭-౫-౩-౧ ఏడుగురుగాని యొడుగురుగాని ముగ్గురుగాని యొకరుగాని బ్రాహ్మణసభచేసి తడిబట్టలతో నువ్వుముగాని వెండిగానివిశేషముగా పోషింపు సమర్పించిసాష్టాంగ ప్రణామములుజేసి పిమ్మట సభికులు ఏమికార్యముఅనియడిగినపై, (కర్త) ముమజ్జు ప్రభృత్యై తావత్సర్వంతం సమన్వసీతానాంజ్ఞానాజ్ఞాన కామాకామసకృదసకృత్కాయిక వాచికమానసిక సాంసర్గికస్పృష్టాస్పృష్ట భుక్తాభుక్త పీతాపీత జ్ఞాతాజ్ఞాత సకలపాతకాంతపాతకోపపాతక సంకల్పకరిణాఽపాతీకరణ జాతిభ్రంకరణప్రకీర్ణ పాతకానాంరాసార మనుగ్రహం కృత్వాప్రాయశ్చిత్త ముపదిశంతు భవంతః॥ అనిపలికి॥

శ్లో॥ సర్వే ధర్మ వివేక్తారో గోస్తారస్సకలాద్విజాః॥

మమదేహస్య సంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజన త్తమాః॥

మయాకృతం మహాఘోరంజ్ఞాతమజ్ఞాతకిల్బిషమ్॥

ప్రసాదః క్రియతాం మహ్యం శుభానుజ్ఞాం ప్రియచ్ఛత॥

పూజ్యైశ్చతః పవిత్రోహం భవేయంద్విజన త్తమైః॥

తా॥ ధర్మవిచారణజేసికీంచునోద్విజులారా, నానుదనుగిహించినన్యముమోదలుగ జ్ఞానజ్ఞానములచే నేజేసినపాపము నివర్తించునట్లు ప్రాయశ్చిత్తముపదేశించి నన్ను పవిత్రునిజేయుండని ప్రార్థించవలెను. పుత్రాదులుచేయునపుడుఅస్వజన్మప్రభృతయని యుచ్చరించునది అట్లువైని సభ్యులువానికైకనుసారముగ ప్రియశ్చిత్తము ననువాదకుడగు విభునిద్వారా తెలియజేయవలెను, అమైగంధాదిపరిమళ దీప్త్యములచే సభ్యుల ననువాదకుని పూజించి పాపామసారముగ దక్షిణసమర్పించవలెను. అపైనిసభ్యులుఅముక ప్రియశ్చిత్తేన పూర్వోత్త రాంఁగయ తేనయధాశక్తిప్రత్యమ్నాయ ద్వారాచీడ్చెనత్వంసు ద్భోభవిష్యసి॥ యనియనువాదకునిచే తెలియజేసివైని అనుగ్రహకోయం॥ అనిపలికిరిక్త తిథియందు నది మొదలగు పుణ్యక్షేత్రములందు స్నానము ఆచరణముజేసి దేశకాలముల గీర్తించి॥ మమజన్మప్రభృతయని మొలుగుమీద జెప్పిపట్టునంకల్పించి॥ సభ్యోపదిష్టమముక సా॥ యశ్చిత్తం పూర్వోత్త రాంఁగయతమముక ప్రిత్యమ్నాయ ద్వారాయధా కాలంకరిష్యే॥ న పు॥ యనియనుచ్చరించి శ్లో॥ యని కానిచపాపానిబ్రహ్మహత్యానమూనిచ॥ కేకానాశ్చి త్యతిష్ఠంతితస్మాత్కేకావపాపానాం అనిపలికికక్షోభస్థములు పర్షించిమీసముగడ్డము-

గోవును తీయించుకొని ఆయుర్బలముని దంతధావనముచేసి" నదియందు స్నానముజేసి రుద్రాయనుచు- ముచుచుభస్మమునుపొంది- సమస్తపాపక్షయార్థం" అనిస్మరించిగోవును మృత్తికయు గోమూత్రము- గోక్షీరము- పెరుగు- నేయి- కుశోదకము- వీట్లచే స్నానముచేసి-స్నానముపొసకల్పమునువని స్నానముజేసి కూర్మశారాయణమూర్తినిగుససా స్మరించి || 3 మాటును అర్ఘ్యమిచ్చి "శుద్ధవస్త్రమును ధరించి బొట్టునులమకొనిపిమ్మట గోప్రదక్షిణ ముచరించవలెను.

శ్లో || నమస్తేకపితేభద్రేనమస్తేగోకపావని!

సర్వదేవప్రియేనిత్యం జగత్సృజ్యేనమోనమః||

యనుచు గోవృదక్షిణము చేసి అనంతరమందు తన పాపనివృత్తికొరకు గోదాన జేయవలెను. ముందుగా బ్రాహ్మణ పూజనోపర్యాయధానిధిగా గోదానము జేయవలెను. అప్పుడు మంత్రము.

శ్లో|| యజ్ఞపాదన భూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశనీ!

విశ్వరూపధరోదేవః ప్రియతాం వేనయాగవా!

గవ మంగేశుతేవంతి భువనానిచతుర్దశ!

ఆసన్మృత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదిహలా కేవరతృచ||

తనశక్తికొలది దానదక్షిణలిచ్చి పిమ్మట దశదానములు పాపహరుడగు విష్ణువునకు బ్రోగజేసి బ్రాహ్మణులను సంతోషపరచి తన శక్తికొలది బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయించి లేగా బియ్యముమొదలగు పదార్థములనిచ్చి పంచగవ్యమునకు పూజజేసి పిమ్మట భక్షించి గాని, లేకయాదిన ముపవాసము జరిపి మఱుదినమునందు పంచగవ్యము భక్షింపవలయును.

హోమప్రకరణము.

పరాశరస్మృతియందు శ్లో|| తస్మాచ్ఛుద్ధ్రం సమాసాద్య సదాధర్మహఢ్ఘ్నిమ్! ప్రాయశ్చిత్తం ప్రదాతవ్యం జపహోమ వివర్జితమ్||

అని హోమము నిషేధింపబడియున్నది కనుక విప్రద్వారము గహోమమునుట చింత్యము-పిమ్మట బంధుభోజనము- దేవతాదర్శనము జేయవలెను. తానుచేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తము మరచిన యె

జల హీనజన్మప్రాప్తి- నరకప్రాప్తి- రోగప్రాప్తి- మూకత్వాంధత్వాది
ప్రాప్తి- దారిద్ర్యప్రాప్తి- మొదలగునవి పాపభేదము సారముగ పుష్క
తైంతమ్యాను సారముగా గలుగునని శాస్త్రమువలన తెలియుచున్నది
దున తాను తెలివిగలవాడై పాపనిదాన బులయిన రాజసాదిసకలవృత్తు
లవలనజన్మచేసికామకోపిధాదులనువిడిచిప్రపంచముఖ్యకర్మవ్యము.

కర్మాచరణఫలము.

శ్లో॥ సునిర్మలత్వాక్రియాచేత్సాదాశౌచనియమైస్సహా!

పాపిష్ఠువంతి పితృత్వం హేవ్రయతః కర్తృబధః॥

తా॥ మాతాపితరులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేతకర్మములను
చక్కగ నియుమయుతముగ నొనర్చినచో మతనిమాతాపితృవులు తత్కర్మానుకూలముగ
విధింపబడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. యిదియునుగాక మాతాపితృవులే పితృతే
వత్సయు గలవారగుదురు. అట్లుగుటచేతితనందమునుబొంది తమపుత్రులు దీర్ఘాయుష్యంతు
లును తేజోవంతులును ధనవంతులును అగునటులనాశ్వీచనములనుజేయుదురు, ఆయాశీ
ర్వచసామర్థ్యమున పుత్రులు సుఖవంతులైయుందురని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ పితౄణాంచ ప్రసాదేన కర్తృత్వం శోభివర్ధతే॥

శ్రేయః సంచాభివృద్ధిస్సద్బ్రాహ్మణ్యద్యామనాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్రాదులయొక్క మతము అభివృ
ద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించికలుగుననితా.

పురాణోక్తిమున కెప్పుడును ఆచు శాధమేను॥ సుమంతి॥ శ్లో॥

సదాచైవతు మంత్రాణామామృతాద్ధం విధియతే॥ పృథ్వీచుదోదయే॥

శ్లో॥ పురాణోక్తోపి సామాన్యంచృద్భిశ్చాద్ధంచ సర్వదా॥

నమస్కారేణ మంత్రేణకుర్యాదామాన్నపణ్నిదా॥

తా॥ పురాణోక్తమగు క్రియలతోను సామాన్యశాస్త్రమును వృద్ధిశాస్త్రమునుగూడ
నమస్కారముత్రముతో ఆనంద్యముచేతనే చేయవలెనట,

కించ॥ వేదవ్యాసీయేధర్మశాస్త్రే ప్రథమోధ్యాయః,

శ్లో॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశేష్త్రయో నైవ జాతయః॥

శ్రుతిస్మృతిపురాణోక్త ధర్మయోగ్యాస్తునేతరే॥

శూద్రోపర్ణస్పృతుఃశోపి వర్ణత్వాద్ధర్మమగ్నః॥

వేదమంత్రస్వధాన్వాహో వషట్కారాదిభిర్వి నా॥

తా॥ బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యులు మువ్వురు ద్విజాతులు, వీరిలు శుక్లి స్మృతి పురాణ ధర్మయోగ్యులు ఇతరులుకారు, శూద్రులు నాలవవర్ణమువారియినప్పటికిని వర్ణములలో చేయటవల్ల ధర్మమునకు దగినవారుగాని వేదమంత్రస్వధాన్వాహోవషట్కారదులకర్దులుగారు, తక్కినవిషయములు నిణాయసింధవునందు చూడవలయును,

ఉత్క్రాంత విషయము-

ధంనోగపరిశిష్టే॥ శ్లో॥ దుర్బలంస్నా పయిత్వాతు శుద్ధిచేలాభిసంభృతే

దక్షిణశిరసంభూమకా బహుప్యత్వాం నిధాపయేత్॥

ఘృతేనాభ్యక్తమాస్లావ్య శుద్ధవస్త్రోపేతినా॥

చందనోక్షిత సర్వా కే సుమనోభిర్విభూషయేత్॥

హిరణ్య శిశలాన్యస్య స్త్రీప్త్యాఞ్చిదేషు నప్తసు॥

ముఖేష్వ ధాపిధామైః సం నిహాకరేయుస్సతాదయః॥

కరేనేత్రేముఖే ఘాణే హిరణ్య శిశలన్య సేత్॥

తా॥ ప్రాణములు క్షిణించగానే స్నానము జేయించి శుద్ధమైన బట్టబరచి దర్బలతోగూడిన భూమియందు దక్షిణశాస్నుగా బండుకొనబెట్టి శుద్ధవస్త్రముపవీతముగ ఘృతముచేబూసి-చెవులు-నేత్రములు-ముఖము - ఘ్రాణరంధ్రముల ననుకేడియించు నువర్ణ శకములనుంచి ముఖముగ ప్పి కుమారుడు మొదలగువారుగొనిపోవలెననుట

దివోదాసీయమందు—ఋణుధేనుదానము.

శ్లో॥ ఆజన్మోపార్జితం పాపం మనోవాక్కాయ కర్మభిః॥

తత్సర్వం నాశమాయాతు గోప్రదానేన కేశేష॥

యను ముత్రముతో ధేనుదానము చేయవలెను.

వ్యాసవచనము॥ శ్లో॥ ఆనన్నమృతు నాదేయ గౌస్సనత్సాతు పూర్వ

వత్॥ తదభావేతు గౌశేన నరికోత్తారణాయవై॥

తా॥ మరణకాలమందు వత్సతోగూడిన గోవునుగానిలేనాగోవునైనను నశకముద్ధరించుటకు దానముచేయవలెననుట

మదసరత్నమందు బాతుకిణ్యం వచనవెట్లనన.

శ్లో॥ ఉత్కంఠ్యాదీనిదానాని దశదద్వాస్తృతస్యతు।
 గోభూతిల హిరణ్యాజ్య వానా ధాన్య గుడానిచ।
 రాప్యం లవణమిత్థాహృద్దశదానాన్యనుక్రమాత్॥
 ఏతాని దశదానాని స రాణామృత్యుజన్మనోః।
 కుర్యాదభ్యుదయార్థంతు ప్రేక్ష్యేపి పరశ్చైవ॥

తా॥ గోభూతిల హిరణ్యాదిదానములు పదియు జన్మకామందభ్యుదయముకొఱకును
 మరణకాలమందు సుగతికొఱకును జేయవలెను “మరణాంతరమపి ఏతన్నియ మేన
 కర్తవ్యం ప్రాణనుపోయినపిమ్మటగూడఁ బైనజెప్పిన విధిప్రకారము” కర్మములజేయ
 వలయును

అథ తెలపాత్రదానము.

బ్రాహ్మ్యః॥ శ్లో॥ తామ్రపాత్రంశితైః పూణావ్రణస్తమాత్రం ద్విజాయతు।
 సహిరణ్యంచయోదద్వాచ్ఛ్చిద్ధావితానునారతిః। సర్వపాప విశుద్ధా
 త్మాలభేత గతిఃముత్తమామ్॥

తా॥ రాగిపాత్రలో నొక శేరునువ్వులుపోసి యథాశక్తిహిరణ్యముతో బ్రాహ్మ్యు
 నికి దానముజేసిన సర్వపాపములుపోయిముత్తముగతిని బొందుదురనుట

కర్తవ్యంత్రకథనము.

పరిశిష్టే.—మియమాణస్య కిశ్లేతు పుణ్యమంతాజనేత్తతః॥

తా॥ మరణకాలమందు పుణ్యమంత్రముల నతనికర్తవ్యమందుజమింపవలెననుట,
 పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ కృష్ణా ము నాసుదేవీయ హారయేపరమార్థినే,
 ప్రణతఃక్లేశ నాశాయ గోంనాయ నమోనమః॥ ఇమం మంత్రం జపం
 కుర్యాత్సకృన్వా పత్యహంరః । సర్వపాప వినిర్ముక్తో విష్ణులోక
 మవాప్నుయాత్॥

తా॥ కృష్ణాయనమః- వాసుదేవాయనమః శిష్టజేనమః- గోవిందాయనమః అను
 నీమంత్రంబును బ్రతిదినంబు నొకమాటుజపించిన నరుండు సర్వపాపములనుండితొ
 లగి విష్ణులోకంబునుపొందునునుట

షణ్ణిమిత్త సాయశ్చిత్తవిధి.

స్మృతులయందు చెప్పబడిన ప్రకారము ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము అథోచ్ఛిష్టము అంతరిక్షమరణము ఆశౌచమరణము ఖట్వాదిమరణము అను నాఱువిధంబులగు మరణములయందును చండాళశ్వపచాదులవలనఁ గలిగిన మరణాదులందును విప్రవాక్యాయసారముగా కృత్యత్రయంబులను ప్రాయశ్చిత్తార్థంబుగ నాచరింపవలయును.

ఇందుకు ప్రమాణము.—స్మృతిత్వనిర్ణయే,

శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టేఽథోచ్ఛిష్టే అంతరిక్షమృతేతిథా।

ఆశౌచమరణేచైవ కృత్యత్రయముదాహృతమ్।

తథాచ॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టేఽథోచ్ఛిష్టే ఖట్వాయాం మతణేతిథా।

అంతరామరణేచైవ ఆశౌచ మరణేతిథా।

అగ్నితో మరణేచైవ త్రిభిఃకృత్యైర్విశోధనమ్।

స్మృతిసంగ్రహే॥ శ్లో॥ అన్నాత్వా మరణేహారే ఆశౌచమరణేసతి।

ఉచ్ఛిష్ట మరణేచైవ ఖట్వాయాంమరణేతిథా॥

చండాళ శ్వాన సంస్పృష్టే స్వాకాశమరణేసతి।

చండాలాన్మరణేవాపి త్రిభిఃకృత్యైః పృథక్ పృథక్॥

శ్లో॥ విప్రవాక్యాయసారేణ ప్రత్యాఖ్యాయ విధిర్యథా।

కృత్యాతుదహనంకార్య మన్యధాకిచ్ఛిషేభవేత్॥

శుద్ధ్యతీవిశేషః॥ ఇతిషణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తవిధి ససమాప్తః

మధుపర్కదానము.

వారాహే॥ శ్లో॥ దృష్టాసు విహ్వలా హ్యేనం యమమాగ్ధానుసారిణమ్
ప్రయాణకాలేతుసగో ముత్రేణవిధిపూర్వకమ్॥ మధుపర్కంత్యర్క
గృహ్య ఇమం మంత్ర ముదీరయేత్॥ గృహాగచ్ఛేమం మధుపర్క
మాద్యం । సంసారనాశనకగం త్వమృతేనతుల్యం । నారాయణేనర
చిత భగవద్ప్రియాణామ్ । దాహేనశాంతి కరణం సురలోకపూజ్యమ్॥

అనేనై వతుమంగ్రణ దద్యాచ్చ మధుపర్కకమ్ |

సరస్వమృత్యుకాలేతు పరలోక సుఖావహమ్ ||

తా|| మరణకాలముందు శుత్రులు మొదలై వారు మధుపర్కము దెచ్చి గృహణచే
ము అనుశోకము త్రమును చ్చురింపుదుపలోక సుఖమునిచ్చుచు ధుపర్కము దినిపించునది

మరణకాల దోష శాంతి విధానము,

యమః, శ్లో || సంవాయాః గాః ప్రదాతవ్యా భద్రేభూమిరసః తరమ్ |

విప్రేభ్యో దీయతేయేన సదోషస్తత్రవిద్యతే ||

దుష్టవా రేషు మృతప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కండేయః ||

శ్లో || భానాకు జేనానస్త్రా తత్తద్వణం ప్రదాకయేత్ |

భృగౌ హిరణ్య సహితం వస్త్రదానం విశోధకమ్ ||

తదాహమరీచిః || శ్లో || భద్రేభూమిపదానంస్యా త్రిపదక్షేహిరణ్య

దః | వారేవారాధ దైవత్యం వాసోదానం విధీయతే || రక్తవస్త్రాకుజే

భానా శ్వేతంశుకే ప్రకల్పితమ్ | శనైశ్చ రేతునీలంస్యా దేతద్దోషోపశాం

తయే || దద్యాచ్చుద్ధి మవాప్నోతి హ్యదత్వా దోషమాప్నుయాత్

ద్విత్రిపాది నక్షత్రీ మరణే వస్త్ర సహిత హిరణ్యదానం కుర్యాత్ ||

ధనిస్తా పంచక మరణే ప్రాయశ్చిత్తమాహ, — మదనరత్న ||

శ్లో || ఏకాశీతిపలంకాంస్యం తదర్థంవా తదర్థకమ్ |

సవపట్రిపలంవాపి దద్యాద్విప్రాయశ్చ క్రితః ||

శ్లో || యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేతాంతకా

యచ | వైవస్వతాయకాలయ | సర్వభూతక్షయాయచ | ఔదుంబరాయ

దధ్నాయ నీలాయఋషేష్టినే | వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ

వైకృతాయ ||

ఇతి ఆహుతిత్రయం హోమంకుర్యాత్ - పేతముఖే హిరణ్య

వా - పంచరత్నానివాగిష్యేపేత్ | అధశ్రీపుష్కర ద్విపుష్కరాదిమరణే

గోభూతీలాదీ బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ || విశేషోన్మయసి ధౌజ్ఞయః ||

త్రిపుష్కర మరణము.

వారములు.	తీర్థములు.	నక్షత్రములు
ఆది	ద్వాదశి	మఖ
సోమ	ఏకాదశి	విశాఖ
మంగళ	దశమి	ఆద్రాక్షిణి
బుధ	తృతీయ	మూల
గురు	పంచమి	శ్రవణ
శుక్ర	ద్వితీయ	శ్రవణ
శని	సప్తమి	ఉత్తర

నిర్ణయమౌ శ్లో॥ ద్వాదశ్యర్కముఖాయుక్తా విశాఖైకాదశీందునా
కుజాద్రాక్షిణిమిదౌ ద్వితీయాభ్యుగ్రాహణే వతీ తృతీయాబుధమూలేన
గురుపంచమి శ్రవణే నా సప్తమ్యాపాహ మందాభ్యాం సప్తయోగాస్త్రీ
పుష్కరాః॥

అథద్విపుష్కరయోగః॥ మదనరక్షేగాగ్ర్యః॥
శ్లో॥ యదిభద్రాక్షిణి నాస్యాద్భానుభౌమశనైశ్చరైః॥
త్రిపాపృతైశ్చ సయోగోద్యయోర్యోగో ద్విపుష్కరః॥
అథదహననియమః

పృథ్వీశవము దహనము చేయునపుడు పంచాంగము విచారించ
నవసరము లేదు.

గాలవః॥—శ్లో॥ ప్రథమహనికర్తవ్య వపనంచానుభావినామ్॥

ప్రేతస్య కేశశ్మశ్మాదివాపయిత్వాధదాహయేత్॥

తా॥ ప్రథమహనికర్తవ్య వపనంచానుభావినామ్ మొదలుగ మృతము జేయించి యటువైదహించవలెనని గాలవచనము.

మనుః॥—శ్లో॥ దక్షిణై నమృతం శూద్రం పురద్వా రేణిసహారేత్॥

తా॥ శూద్రశనము దక్షిణముగ దీక్షిణినిసహారెను- అనుప్రమాణముగలదు- లోక
మందు స్వస్థులు వారివారి వీలుప్రకారముపోవునున్నరుగదా,

దహననియమము.

కనులాకరస్మృతౌ॥ మనుః— శ్లో॥ ఆమసాత్రేన్నమాదాయ శ్రేత
మగ్నిపురస్సరమ్॥ ఏకోమగచ్ఛేత్తస్యాకథంధిపథ్యస్సృజేన్నభి॥ ఉక్త్య
మావహనంకార్య మాసీనోదక్షిణాముఖః॥ సవ్య బాన్వాచ్యశినైకై స్స
తలంపిండదానఃత్॥ అథ పుత్రాద్దిరాప్లుత్య కుర్యాద్దాహాచ్యయం
మహత్॥ తతోగ్రతానంనిపాత్యైవం దక్షిణాశిరసంముఖే॥

తా॥ క్రొత్తకుండతో అన్నము అగ్ని హోత్రముదీక్షించి ముందుగా కర్తవ్యమ
వలెను, సతవి వెనుక నందరునడుమును అర్ధమాగ్నమందు శరమునుంచి దక్షిణముఖముగా
నెడమకాలువజిచి తలలతోపిండదానవిధిగా అన్నము భూమిపైవంచి యిట్లుమాడు
దింపులుఁరిపి పుత్రులు మొదలయనవారు స్వశావసు దు క్రితముచాలాచితిగాచేర్చిదాగిపై
దక్షిణాశిన్ముగాశనమును వెతికితరుండఁజెట్టి ముఖము దగ్గినిమిచ్చనదికొందలు అన్నము
సమజములు బియ్యమునుపయోగించుచున్నారు.

శుద్ధితత్యే - హారలతాయామ్॥ శ్లో॥ స్వగోత్రజైగృహీత్వాతు
చితామాకోవ్యతేశవః॥ అథోముఖోదక్షిణాది క్షృగణస్తుపుమానిపి॥
ఉత్తానదేహానారీతు సపిండైఃపిబంధుభిః॥

తా॥ తనగోత్రమువారుశరమును చితిపై బెట్టునప్పుడు పురుషుడైనచో సభోముఖ
ముగనుత్తాశిరముగను, స్త్రీయైనచో వెతికిలగానుండువలెను.

ప్రచేతః— శ్లో॥ సగ్న దేహాంశపేన్నైవ కించిద్దేయంపరిత్యజేత్॥

తా॥ ప్రేతనుదిగంబరునిగా దహింపఁగూడదు తీసివేయవలసినది మరియేదైనను
పరిత్యజింపవచ్చును.

క్రియానిబంధేగరుడః॥ శ్లో॥ ఉపధారామవిచ్ఛిన్నాం సింహేత్కర్తా
ప్రదక్షిణమ్॥ స్కంధావసక్తకుంభేన పాదతఃపరితిశ్చితేః॥

తా॥ నీళ్లతోనిండినకుండను కతకభుజమువైపునుంచి పాదములపై పు మొదలు
కొనియనఁగాదక్షిణము మొదలుగచితిచుట్టునునీళ్లధారపడునట్లు ప్రదక్షిణము జేయవలెను.

మరియుఏకాలమునందుమాతాపితృమరణము బోధాయనస్మృతిలో
దాహంత మొక్కతంత్రము, సంచయనము నొకతంత్రము, ఉదకపిండ
దానాదికము వేరువేరుగజేయునది. అనుగమనమందుఁటలు నేయున్నది.

ఇతి దహననియమము సమాప్తము.

తిలోదక వాసోదకనిర్ణయము.

కాలామృతే॥ శ్లో॥ కర్తారోప్యదకాంజలీక శిలయుతాః శ్రీక
దద్యురాద్యేదినే॥ చైత్రకో తరవృద్ధిరాద్యేదినా త్రప్తైశిలాయాంపితుః॥
మృతాన్మనత్రితయంభవే త్రప్తిదినం వస్తోదకానాగ్రతయం॥ పిండ
స్త్రైకభిహాక్యంయదిపితు ర్దమ్యుర్దశాపేభలమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందరును పితృప్రీతికొఱకు శిలయును తిలోద
కమును ప్రభుచుదినంబున 3ను అవి మొదలొక్కొక్క దినంబుననొక్కమా రథికుగ
విడువగ ౧౦ దినములకఱకు నవియన్నియు ౭గో అగుననియు, క్షత్రియులకు మం
దినము మొదలు ప్రతిదినంబును ౧గో గూర్లును, ౧౨ వ దినంబున సూర్యునువిడువగ నవి
యన్నియు ౬౩ అగుననియు, వైశ్యులకు ప్రతిదినంబును ౪ సూర్యుచొప్పున ౧గో దినము
లకు ౬౦ అగుననియు, శూద్రులకు ప్రతిదినము ౩ చొప్పున ౩౦ దినములకు ౯౦ అగు
ననియు ౧గో దినములైతే ప్రతిదినము ౬ చొప్పున అవి అన్నియు ౯౦ యగుననియు,
బ్రాహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు, ఆశౌచనివృత్తికఱకు ప్రతిదినము ౩ చుట్టికా
స్నానములు, ౩ వాసోదకములు, ౧ పిండప్రదానము జేయవలెను. నిత్యమునుకర్మజేయ
కున్న ఆశౌచాంత్యదినంబునందైనా ఆచరించవలెనుగాని మానగూడదనితాత్పర్యము.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ ఏకమాతృప్రసూతానాం జ్యేష్ఠోదద్యా
చ్చవాససా॥ వినాపితృభ్యామన్యేషాం జ్ఞాతినాంసస్యవాససా॥

తా॥ అయ్యా! ఒకతల్లికి బహుమంది పుత్తులిందురు అప్పుడు జ్యేష్ఠపుత్తునికి
వాసస్సుయందధికార్థముగలరు తక్కినపుత్తులందఱును వారివారిపై వస్తుములతోనే
జరుపవలెను పితృవినా = తండ్రివినాగా - జ్ఞాతులందఱును స్వస్వవాసస్సులచేతనే
వాసోదకములువిడువవలయును అయితే తిలోకమందుకొందఱు జ్ఞాతులుమాత్రము విడు
చుటలేదు తిలోదకములమాత్రమిచ్చుచున్నారు.

ఇతి తిలోదక వాసోదక నిర్ణయముసమాప్తము.

—తిలోదకాదినిషేధము.—

మాధవీయే- ఋష్యశ్రృంగః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమంతరాదరో యదిస్యా
త్సర్వవర్ణినామ్॥ సమాప్తింప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహగౌతమః॥

తా॥ ఆశౌచమధ్యమందు దర్శనంభవింతే మిగిలినప్రేతకర్మతంత్రమును యావత్తు
నుసమాప్తిచేయునది.

విశేషః - శ్లో॥ అంతర్దశాపేదర్శశ్చే త్తత్రసర్వంసంసూపయేత్॥
ప్రీతస్తుయావదాశౌచం దద్యాత్పిండాః జలాంజలీక॥

తా॥ దశాహుధ్యమందు ద్మృత్యువపుడ తల్లిదండ్రులైనచో నాశౌచాంతము వఱకును పిండములు జలాంజలులు యివ్వనలెను, ఇతరులకైనయెడ దగ్గులొపునసమాప్తి జేయవలయును.

గాలవః॥ శ్లో॥ పిండో రాశౌచమధ్యేతు యదిదర్శస్సమాపయేత్ ।
తావదేవోత్తరంతంత్రం పర్యవస్యేత్త్యిహోత్సరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రులయశౌచమధ్యమందు మూడుదినములపైని దర్శనచ్చించిన త్రైతంత్రముయూపత్తును సమాప్తిజేయవలెను ఇతరులకైనచో మూడుదినముల లోగా దర్శనచ్చిననునపకర్మముజేయవలెను కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమందును నిట్టనే యున్నది మదనగత్న సారిజాతములందుమాత్రము గాలవనిచనమాపత్కాలముందు నారస పుత్రుడుకర్తయగునపుడు ననిజిష్టబడినది. కనుకతల్లిదండ్రుల మూడుదినములపైని దర్శనచ్చిననునపకర్మములేదనియున్నదిగాని యందుయాలము చింత్యము.

ఇతి తిలోదకాది నిషేధము సమాప్తము.

— శ్రాద్ధస్థల నిరూపణము. —

ఔనసస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే॥ శ్లో॥ శుచిదేశ వివిక్తంచ
గోమయేనోపలేపయేత్ । నదితీ క్షుణ్ణేషు స్వభూమాగ్రిహనుషు ॥

శ్లో॥ వివిక్తేషుచతుష్వంతి దత్తేపితం స్థా । పరస్వభూమిభాగేతు
పితౄణాంవైసంస్వపేత్ ॥ న్వామినాతద్విశ్వత సోహద్యస్క్రియతే
నరైః॥ శ్లో॥ అటవ్యోకర్వతాపుణ్య స్థాన్వాయతనానిచ । సర్వా
శ్చన్వామికాన్వాయం రూహితేషుపర్షిషు॥ తిలాంశ్చావికిరేత్తత్ర సర్వ
తోబంధయేద్విజాత్ ॥ అసురోపహతంసర్వం తిలైశ్చుద్ధృత్యనేనహి॥

తా॥ పరిశుద్ధులుగ పృథేశును గోమయముచే నుంకవలయును. ఇంకనిట్లు నదీతీరము లందు- పుణ్యక్షేత్రములందు-స్వగృహమందు- పర్వతచరితులందు- హస్తప్రదేశములందు శ్రాద్ధమును చేసినయెడల పితృదేవతలు తృప్తినిబొందుచున్నారు ఎవ్వరికిని పరగృహమందు పితృలకు శ్రాద్ధమునుచేయఁకూడదు. ఎవడుగాని మోహముచే పరగృహంబునశ్రాద్ధమునుజేయునో అది యాగ్యహపితృలవలన హరింపబడుచున్నది అశవులు పర్వతములు పుణ్యతీర్థములు దేవాలయము లాదిగాగలస్థలము అస్వామికములు గావు గాని యందు చేయబడిన శ్రాద్ధము లితరులచే గ్రహింపబడవు. అంతటను నుప్పులుజల్లి అజములను బంధింపవలయును. నుప్పులులేనిచో స్యము రాక్షసులచే హరింపబడినదగును

ఇతి శ్రాద్ధస్థల నిరూపణముసమాప్తము

బొగవసస్సృతా వంచమాఽఘ్నయే॥ - శ్లో॥ దత్త్యాశ్చాపిధృం తతో
భుక్వా సేవేషుస్తుస్తైఘ్నమ్॥ మహాకారవమాసాద్య కీటయోఽప్రజే
త్పు॥ సుచిత్రకోధసశ్చాత స్సత్త్విగాదీనమాహితః॥ స్వాధ్యాయంచ
తథాఘ్నానం కర్తాభోద్దాపిసజ్జయేత్॥ శ్రాద్ధ దత్త్యాఽపరశ్రాద్ధః భుం
జతేయఃశ్చిజాతయః॥ మహాపాతకేఽన్యాయాంతిజేవరకాన్బహుకా॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయు- భోక్తయు- మైధునమునుజేసియెడల మహారాచనకము నుపొంది మాత్రుల పురుగులగా శియందుబట్టుచున్నారు. శ్రాద్ధకర్తయు భోక్తయు పరిశుద్ధులై (క్రొభుషితులై) శాస్త్రులయి సశ్శావాదులయి సస్థనశిత్తులయియుండి జేదమునుధ్యానమునుచేయుచులగుచును వీడ్చుటలు శ్రాద్ధమున బెట్టి యితః శ్రాద్ధశుంభు భుజిపుడునోట ట్టివారు మహాప్రాతకసములయి నరకములనుబొందుచున్నారు.

కించ॥—శ్లో॥ ఆనుంక్రితో బ్రాహ్మణోవై యోగ్య స్సైకురు శేషుణమ్॥
ఆనుంక్రియోయోమోహదన్యంవా ॥ ౭మంత్రియేద్విజః॥ సతన్మాదధి
కఃసహి విష్ణుకోపాహిజాయతే॥ శ్రాద్ధేనిముంక్రితోవిప్రో మైథునంయో
ధగచ్ఛే॥ బ్రహ్మహత్యామన ప్నీతి తిర్యగ్యోనిషుజాయతే॥ నిమంత్ర
తచ్ఛ్రమోవిప్రో వ్యాధ్యానంయాతిమర్కటః॥ భవంతిపితరస్తస్య తస్మాం
సం సాంనుభోజనాః॥ నిమంత్రితశ్చమశ్రాద్ధే ప్రకుర్యాత్కలహంద్విజః॥
భవంతితిస్యతస్మాంసం పితరోమలభోజనాః॥ తస్మాన్నుమంత్రితశ్చాద్ధే
నిమంతాన్మాభవేద్విజః॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మఱి మొక శ్రాద్ధముందు తుణమునుగ్రహించు వాడును, ఒకరినిబెది వెళునముపున మఱియొకటిని బిలుచువాడును వీరిద్వంద్విక పాపులై పురుగులరాకొందుబుట్టెదన. ఎవక శ్రాధమునందునిమంత్రితుడై మైపునమునుచేయు నోవాడు బ్రహ్మశ్రోత్రునిబాంధిపశుపక్షి మృగాదులయందు జనించును, ఏడుప్రభావ్యాణుడు నిరుంక్షితుడై భోజనముచేసి ప్రయాణముచేయునో అతనిపిత్తుడేవతలు మాంసము మృగపూజిని భుజిచువారలగుచున్నారు, ఏడ్విజుడు శ్రాద్ధముందు నిమంత్రితుడైకలహమునుచేయునో వానిపిత్తులు ఆమాంసము చులయును భుజింపువారలగుచున్నారు, అందువలన శ్రాధమునందు నిమంత్రితులగు ద్విజులనియ్యచిత్తులయి యుండవలయును.

యల్లాజీ మేష్ట్రు! త్వో దంతధావనమభ్యుగం సఖకేతఃకృంతనమ్ | కర్తా
చైవతుభూక్యేన్మ్యు ర్భక్తాచైవపరేహని దంతధావనతాంబూలం షౌర
భ్యుగంసఖాజనమ్ | రత్నైషుగదరన్నంచ త్రాద్దుఃతాకవిదజఃయేతః

తా॥ శాస్త్రోద్ధారకర్తృపూర్వదిగమునకు దు శ్రాద్ధభోక్తృపూర్వదిగమునందు దంతిధానము ను ఆశ్శ్రాంగనమును నఖిలేశనిక్పితమును తాంబూలమును కైరమును ఆభోజనమును ముతమును పరాన్నమును విడిచివేయమును. శాస్త్రోద్ధారకర్తృభోక్తృ నియమములు సమాప్తము

సర్వపాపశుద్ధిము.

కర్తానచేలంస్నాత్వా ఆచమ్య॥ ఏవం + ప్రీత్యధికం + గోత్రస్యనామ ధేయస్యథహ జన్మనిజన్మాంతరీషు సమస్తపాపక్షయార్థకం సర్వపాపశుద్ధిత్తమాచరిష్యే॥ అస్తుపరిషద్ధిక్షీణాంగృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్త + స్వీకృత్య... జన్మాభ్యాం జన్మప్రభృతే తత్క్షణవ్యంతం మధ్యేవర్తిసికాలే బాల్యయావన కౌమారపార్థకేషు జాగ్రత్స్విప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోహక్కాయేంద్రియన్యపారైః రహస్విప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్వయీకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతీరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదష్టరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతిపాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలిసికరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ర్యస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకాతిదష్టరూప మహాపాతకవ్రతాతి దేశికరూపాతిపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలిసికరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చైవ్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతస్స చిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతస్స చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రియశ్చి తం ఉపదిశేతివిజ్ఞాప్య- పునఃప్రణమ్యేత్పేత్ ॥ హేయజమానతవ జన్మాభ్యాం జన్మప్రభృత్యేతి త్క్షణవ్యంతం మధ్యేవర్తిసికాలే బాల్య

యాననకౌమారవార్ధకేషుబాగ్రిత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థానునునోవాత్కాయః శ్లో ద్రియన్యపాదైః రహసి ప్రకాశేచజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చన్యాయాకృతేభ్యః- ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరక్తేభ్యః । బుకాశకృత మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతి దేశికరూపాతిపాతకేభ్యః- ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః- సంకలీకరణేభ్యః- మలినీకరణేభ్యః- అపాతీకరణేభ్యః జాతిభ్రాశకేభ్యః- ప్రకీణకేభ్యః- రహస్యకృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యః రహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతిపాతకేభ్యః- రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః- సంకలీకరణేభ్యః- మలినీకరణేభ్యః- అపాతీకరణేభ్యః- జాతిభ్రాశకేభ్యః- అవకీర్ణకేభ్యః- ప్రకీర్ణకేభ్యః- అజ్ఞానతస్సకృతకృతేభ్యః- అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః- జ్ఞానతస్సకృతకృతేభ్యః- జ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః- అజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చన్యాయాభ్యస్తేభ్యః- అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః- అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః- బహుభ్యః- బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః వాపేభ్యః(త్వం)ముక్తోభూయాః ముక్తోభూయాః ఇత్యనుగృహ్యంతుభవంతి- ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ ॥ ఏవం + ర్థం॥ మమజన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతత్త ఇషర్యంతం - సమస్తదోష నిర్హరణార్థం స్వర్ణధాన్యఆజ్యకృచ్ఛాణ్యాచరిష్యే॥

శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్ । స్వర్ణంహి శంకరోయగ్మా దశశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే॥ బ్రాహ్మణాయ సువర్ణదానం దద్యాత్ ॥

శ్లో॥ ధన్యకరోపిదాతార మిహలోకేపరత్రచ । యస్మాత్తస్మాచ్చివంమేస్యా దశశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే॥ (ధాన్యం)

శ్లో॥ కానుధేసోస్సముద్భూతా సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ । జేనా నామాజ్యనూహార మతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే ॥ (ఆజ్యం)

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్స హేమబీజంవిభావసాః | అనంతపుణ్య
ఫలద మతశ్చాంతిప్రయచ్చమే || (హిరణ్యం)

ఇదంకృచ్చత్రీయ ప్రత్యామ్నాయం య నాశక్తిహిరణ్యం శ్రీ
మహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహంసంక్రదదేనమమ || శ్రీగో
విందగోవి దావపం + ర్థం || సర్వప్రాయశ్చిత్తగోద సమాచరిష్యే || నమః ||
తదంగబ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే || నమః || శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య
బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసంసదదామి || ఉ భాభ్యామిదంపాద్యందదామి ||

శ్లో॥ సమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపదాక్షి
శిరోరుబాసావే | సహస్రపామ్నే పురుషాయ శాస్త్వతే సహస్రకోటి
యుగధారిణే నమః || అయంవోగంః + సకలారాధనై స్వర్చితమస్తు ||

శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్థత | యస్మాత్తస్మా
చ్చివంమేస్యా తదశ్చాంతిప్రయచ్చమే || అన్వైబ్రాహ్మణాః +
ప్రతిగ్రహితే శ్రీమాన్ శ్రీమతః + హం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతయే సర్వ
ప్రాయశ్చిత్త గోదాసంతుభ్యమహం సంక్రదదేనమమ ||

శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదానం గృహ్లామ్మర్మమతుష్టయే | బాహు
భ్యాంపుష్టహస్తాభాం పుష్కరృపహతయే ||

పృతిగృహ్లాతు || గోదాసాన్ద్రణ్యాన్దండక్షిణా తు + నమమ || విధి
ప్రకారేణ దశదానానికుర్యాత్ || సర్వప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

ఉత్కాంతి ప్రత్యోగము

యస్యపుష్కరస్యమరణేసంప్రాప్తేసతి - పుత్రాదిక రాశుచిర్యూత్వా-
శుచాదేశేగోమయేనానులిక్య తత్రశుద్ధోదకం సంప్రోక్ష్య | కుశాన్
పరిస్తీర్య | తిలానవకీర్త్య పితరందక్షిణశిరసంవిధాయ || స్నాత్వా ఆచమ్య
శ్రీగోవిందగోవింద - కేశవాయ నమః + + + పుణ్యతిథౌ + గోత్రస్య
+ స్యజ్నాభ్యాసాజ్ఞస్మ ప్రభృతిమరణకాలవర్యంతం సంభావితనమ
స్తపాపక్షయార్థం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్కాంతిసంజ్ఞక
గోదాసమాచరిష్యే || నమః || తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే || శ్రీమ

హావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యైకమానసంశదామి॥ ఉభాభ్యామిదం
పాద్యందమామి॥ నమః॥ అస్తు॥

శ్లో॥ సమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపదాక్షిశిరో
రుభాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగ
ధారిణేనమః॥ శ్రీమహా + అయంవోగంధః అలకారార్థా ఇమేఅక్షతా
స్సంకృతాస్సకలారాధనైస్సప్తచిహ్నుస్తు ॥

శ్లో॥ అత్యుత్కృతాంతౌ పృథ్వీతస్య సుఖోత్కృమణ సిద్ధయే ।
తథ్యస్సప్రదదేధేను మిమాముత్కృంతిసంజ్ఞికామ్ ॥ గవామంగేషు
+ స్రుయచ్ఛమే అన్యైశ్చబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ +
గోత్రాయ + శ్రాహ్మణాయప్రతిగ్రహీతే॥ శ్రీమాంగోత్రః + దాతా
ధర్మపత్నీ సమేతోహం యజమానప్యపితృః + గోత్రస్య ... స్వసుఖేన
ప్రాణోత్కృమణసిద్ధ్యర్థంఉత్కృంతిసంజ్ఞికగోదాసంతుభ్యమహంసం -
నమమ ॥ శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదాసం గృణోమ్యుర్యమతుష్టయే॥ బాహు
భ్యాంపుష్పహస్తాభ్యాం పుణ్యకర్మ ప్రసూతయే ॥ ఇతిగృహ్స్థీయాత్ ॥
గోదాననాగ్ధన్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం వంశదదేనమమ ॥ ఇతి
దక్షిణాందద్యాత్ ॥ అనేనమయాకృతేనోత్కృంతిసంజ్ఞిక గోదానేన
దక్షిణాదానేనచపితృః + గోత్రస్య + సుఖేనప్రాణోత్కృమణ సిద్ధిర
స్త్రితథవంశోబ్రువంతు ॥ సుఖేన + రస్తు ॥ (స్త్రీణాంతు ॥ మాతు
ర్గోత్రాయః + నాయ్యాః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మపృథితి + గోదానమా
చరిష్యేనమః ఇతిస్త్రీయః ॥) ఉత్కృంతిప్రయోగస్సమాప్తః

తిలపాత్రదాన ప్రయోగము.

శ్రీగోవిందగోవింద శ్రీమహావిష్ణోరాజ్జనా ప్రవర్తమానస్య +
పుణ్యతిథౌ + పితృః + గోత్రస్య + + స్వ సమస్తపాపక్షయార్థం
సుఖేనప్రాణోత్కృమణసిద్ధ్యర్థంతిలపాత్రదానమాచరిష్యే॥ నమః॥ అస్తు॥

శ్లో॥ తిలఃపాపహరానిత్యం విష్ణోదేవానముద్భవాః । పాపం
హరతుమేషిప్ర మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ అన్యైశ్చబ్రాహ్మణాయ +

శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం తలపాత్రదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం పిఠః
 × గోత్రస్య + + + స్యసుఖేన ప్రాణోత్క్రమణస్యైర్వ్యర్థం తలపాత్రదా
 నం కుభ్యమగం సాప్రదదే (నమః) సాత్రాభావే హిరణ్యసహిత తల
 దానం కుర్యాత్ || ఆచమ్య || ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్య
 ర్థం స్వర్ణభాగ్యాజ్యకృచ్ఛాన్ పుణ్యచరిష్యే || బ్రాహ్మణమాహూయ ||

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్ | స్వర్ణం హి
 శంకరం యుక్తాదత శ్శాంసిం ప్రయచ్ఛమే || ధన్యం గోమీనా తార మహా
 లోకే హగ్రతః | యుక్తాత్తస్మాచ్చినం మే శ్శాదత శ్శాంసిం ప్రయచ్ఛమే ||
 కామధేనో సముద్భూతం సర్వక్రతుషు స స్థితమ్ | దేవానామా జ్యమాహా
 రమతి శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే || హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావ
 సోః | అనంతపుణ్యఫలదమత శ్శాంసిం ప్రయచ్ఛమే ||

స్వర్ణభాగ్యాజ్యకృచ్ఛాన్ పుణ్య ప్రత్యామ్నాయయథాః క్తిహిరణ్యం
 శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః కుభ్యమహం సాప్రదదే (నమః) ఏ
 వంగుణ + ధన్యం దశదానానికరిష్యే || నమః || అధదశదానాని ||

శ్లో॥ గోభూతిలహిరణ్యజ్యవాసో భాగ్యగుడానిచ | రాష్ట్రం లవణమి
 త్యాను ర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః || గోభూతిల + నమః (అభావే హిర
 ణ్యదానం కుర్యాత్) ఇతి తలపాత్రదానప్రయోగస్సమాప్తః.

— కర్ణమంత్రపఠనము. —

ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ పీఠః + సమస్తపాపసమృత్తిద్వారా పుణ్య
 లో కానా వ్యర్థం నారాయణాదిదివ్యనామస్మరణమాచరిష్యే || నమః ||

శ్లో॥ నారాయణో నామనరో న రాణాం ప్రసిద్ధచోరః కిఫలిః పృథివ్యాః
 అనేకజన్మార్జితపాపసంచయం హరత్య శేషింస్తుతమాత్రవిన || శ్లో॥ గోవిం
 దేతి వరబ్రహ్మణ గోవిందేతి త్రవర్ణకమ్ | సకృదుచ్ఛరితా యేన విష్ణుసాయు
 జ్యమాపుయ్యాత్ || పృణతః క్షేత నాశాయ గోవిం దాయ నమో నమః ||

నారాయణ-గోవింద | కృష్ణ-నానుదేవ-ఇత్యాదిదివ్యనామా నిసం

శ్రావయంతఃరక్షేరకా॥ మరణాంతరమపి నీతన్నియమేన కతః వ్యంశ్యతే
ప్రేక్షతః॥ పుత్రాదికర్తాన్నాత్వా॥ ఆచమ్య॥

ఇతి నారాయణాది నామోచ్చారణం సమాప్తమ్.

షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తప్రయోగము.

ఆచమ్య + పశుత్రంధృత్వా + పూర్వోక్తసంగుణ + పుణ్యసింహా
(ప్రాచీనాపీత) పితుః + గోత్రస్య + ...స్య ప్రేతస్య సకల పాపమయ
ద్వారాసంభవితానాం పాపానాం ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాఽధోచ్ఛిష్టాఽన్నాన
మరణనారాయణాదిపుణ్యస్తోత్రాకర్ణనరాహిత్యపర్యాపితః పఖట్యాది
మరణఉక్తాంబుధేను దానరాహిత్య తత్కాలదహనరాహిత్య రూపా
ణాంషణ్ణిమిత్తానాంపాపానాం మపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే న
మః॥ అనుష్ఠాంత్రంయథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ శ్లో॥ సమస్తసం
పత్తమనాప్తి + యథోక్త దక్షిణామివస్వీకృత్య॥ (ప్రాచీనాపీత) పితుః
+ గోత్రస్య + ...స్య ప్రేతస్య మరణకాలే సంభావితేభ్యః పాపేభ్యః
ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాఽధోచ్ఛిష్టాఽన్నానమరణనారాయణస్తోత్ర రాహిత్య ప
ర్యాపితః పఖట్యాది మరణోక్తాంబుధేనుదానరాహిత్య తత్కాల ద
హనరాహిత్య రూపేభ్యస్సర్వేభ్యః షణ్ణిమిత్తేభ్యఃపాపేభ్యముక్తోభూ
యాదితిభవంతో బుధివంతు॥ పితుః + + + ప్రేతస్య దహనాధికార
యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥ ఇతిపరిషద్బ్రాహ్మణాత్॥ అధకృచ్ఛతోయాశి
దధ్యాత్॥ ఏవంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య + స్య ప్రేతస్య
మరణకాలే సంభావితానాం ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాది సమిత్తానాం పాపానామ
పనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం పరిషదుపదిష్టం యథాశక్తిప్రయోగము
రూపేణ కృచ్ఛత్రియాణ్యచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర + ప్రియచ్ఛమే॥
శ్లో॥ ధన్యంకరోషి + ప్రియచ్ఛమే॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సము + ప్రియ
చ్ఛమే॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ + ప్రియచ్ఛమే॥ ఇదంస్వర్ణకృచ్ఛధాన్యకృ
చ్ఛాచ్ఛకృచ్ఛప్రత్యామాయ యథాశక్తిహిరణ్యం పితుః షణ్ణిమిత్త

పాఠ్యశ్చిత్తసిద్ధిం కామయమానః తుభ్యమహంసంప్రదజే (ఉపశీతి)
నమమ! నమమమూలచరితేనతిప్రపా...తే) పితృఃదహనానాకారిసిద్ధిర్నస్తి
తీభవంత్రోబ్రువంతుః॥ నహనానాకార యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥
ఇతి షష్ఠిమిత్రప్రాయశ్చిత్త సమాప్తమ్.

తిథ్యాదిశాంతిప్రయోగము.

శ్రీగోవిందగోవిందగోవింద పూర్వోక్తవిధానంబున × తిథ్యాపితుః × గో
త్రస్య × ...స్య పేతస్య మరణకాలే చుష్టశ్శివారనక్షత్రద్విపుష్కర
త్రీపుష్కరాదిదోషపరిహారార్థం తను క్షవాయుశ్చిత్తీమాచరిష్యేనమః॥
సమస్త + కర్తుంఅధికారసంపదస్తు తదంగ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే॥
నమః ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహావిష్ణు × ఇదమా
సనం ఉభాభ్యామిదం పాద్యం ॥ నమోస్త్యసంతాయ + యుగధారిణే
నమః॥ గంధార్ధాశమే ఆకుపుష్పాభాః ఇమతిలాః॥ సంశ్శివరణే
గోదానం॥ గవామశ్శేషు × ప్రయచ్ఛమే ॥ దద్యాత్ ॥ రిక్షశివరణే॥
ధాన్యగానందద్యాత్ ॥ ధన్యంకరోషిహ + చ్ఛమే॥ శిష్టాచారః॥ ఇద
శివరణే॥ భూదానందద్యాత్ ॥

శ్లో॥ సర్వసమ్యక్ప్రయాభూమి ర్వరాహేణసమద్భృతా అనంతసస్య
ఫలవాతతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్ ॥ ద్విపాదిత్రీపాదినక్షత్రమ
రణే॥ వస్త్రసహితహిరణ్యందద్యాత్ ॥ శీతవాతోష్ణ × చ్ఛమే॥ హిరణ్య
గర్భ × చ్ఛమే॥ దద్యాత్ ॥ ధన్యపాచకనక్షత్రమరణే॥ కాంస్యదానం
కుర్యాత్ ॥ — శ్లో॥ కాంస్యంబ్రహ్మమయంప్రోక్తం నక్షతోద్భవదోష
హృత్ ॥ భాజనంమర్త్యదేవానా మతిశ్శాంతిప్రయచ్ఛతు॥ దద్యాత్ ॥

ద్విపుష్కరత్రీపుష్కరమరణే గోబూతిలదానాని బ్రాహ్మణా మద
ద్యాత్ ॥ భృగువారమరణే ॥ వస్త్రసహితహిరణ్యందద్యాత్ ॥ శీతవా
తోష్ణ × చ్ఛమే ॥ హిరణ్యగర్భ × మే॥ భానుభౌమశివన రేషు॥
వస్త్రదానందద్యాత్ శీతవాతోష్ణ × చ్ఛమే॥ దద్యాత్ అథ విశేషాని
ర్ణయసి శౌజ్ఞేయః॥ ఇతితిథ్యాది శాంతిప్రయోగస్సమాప్తః.

హోమప్రయోగము.

శ్రీగోవింద × పూర్వోక్త × పుణ్యతిథౌ × గోత్రస్య × స్వపేరి
తస్య జన్మాభ్యానది ఏత త్తేన పర్యంతం జ్ఞానాజ్ఞానకామాకామభుక్తా
భుక్తపీతాపీష్ణాహజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్వరణార్థం ఇంద్రాది హిమామం
ఆచరిష్యే॥ నమః॥ ఆచార్యనుజ్ఞయా హాకికాగ్నింస్థాప్య॥ తద్ధ్యానం॥
శ్లో॥ సప్తజిహ్వఃద్విశేషశ్చ మేషాయాశస్తదైవచ॥ శక్తిద్వయసమేతశ్చవి
శ్వమూర్తిస్తుతాశసః॥ త్రయస్త్రింశతోఽఽటిదేవాస్త్యన్మృత్యుప్తిమా
గతాః॥ ప్రాణాంమననావందే త్ప్రపంచేన ప్రసాదయ॥

అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయనమః - అగ్నయేనమః - యమాయనమః
నిర్ఋతయేనమః - వరుణాయనమః - వాయవేనమః - కుబేరాయనమః -
ఈశానాయనమః - అదపరి సరణాది ఆచార్యఃకుర్యాత్॥ తతోఽఽహస్తిం
ప్రగాదిపరిషిచ్య॥ (అత్ర చతుష్పాతప్రయోగః)

శ్లో॥ ఇంద్రాదిదేవ హ్యదిత్యా విశ్వేదేవామర్చదగణాః॥ తేన క్షేత్రప్తి
మాయాంతు జహోమ్యద్యయభేషిమ్॥

ఇంద్రాదిదేవతాయనమః॥ ఇతి జహాయాత్॥ అగ్నయేనమః - ఇం
ద్రాయనమః - అగ్నయేనమః - యమాయనమః - నిర్ఋతయేనమః -
వరుణాయనమః - వాయవేనమః - కుబేరాయనమః - ఈశానాయనమః -
అథాచ్యుతాదిహోమంకుర్యాత్॥ అచ్యుతాయనమః - అసంతాయనమః -
గోవిందాయనమః - ప్రగాదితూష్టింపరిషిచ్య॥ అగ్నిప్రార్థనమ్.

శ్లో॥ నమస్తేనీతిహోత్రాయ నమస్తేవిష్ణురూపితే॥ నమస్తేసర్వభోక్త్రే
చ అగ్నిహోత్రాయ తేనమః॥ అనేన ఇంద్రాదిహోమేన భగవాన్
సర్వా × పరమేశ్వరార్పణమస్తు॥

తండుల హోమము.

అచమ్య... ఏనంగుణా.. ధృం తండులహోమం క్షేమామి॥ తితః ధ్యా
నం॥ సప్తజిహ్వః × సంప్రసాదయ॥ వ్రాజ్యుఖాగ్నేమమాభిమృభోభవ
సుమభిభవ - స్తుప్రసన్నోభవ - ఎరిదోభవ - జలంసంప్రోక్ష్యప్రగాది

భూమాసంఘజ్యో అలంకృత్యో అగ్నయేనమః + x నమః॥ పూర్వప
రిషేచననమః x ఉత్తరపరిషేచననమః ॥ తండులంగృహీత్యా॥ ద్వా
భానాకృత్యా॥ వీతిహోత్రాయనమః॥ విధాత్రేనమః (ఇతిరాత్రే) మా
ర్తాండరాయనమః॥ విధాత్రేనమః ॥ ఇతిప్రాతిఃకాలహోమకుర్యాత్ ॥
అనేతండుల హూమేభగవా + + వత్సంబం శ్రీవరమేశ్వరార్పణ
మస్తు॥ ఇతి తండుల హూమస్సమాప్తః॥

బౌద్ధద్వైహికకర్మ పరియోగము.

శ్రీగోవింద x x వవంగుణ x శ్లో [అపసవ్యం] అస్మభితుః
+ గోతస్య + + + స్వప్రేతస్య బౌద్ధద్వైహికకర్మకరిష్యే [నమః]

[ఇతిసంకల్ప్య] అస్మత్ మాతుః గోత్రాయాః దాయాః

[ప్రేతాయాః బౌద్ధద్వైహిక కర్మకరిష్యేనమః] [ఇతిస్త్రియః]

అన్నా ఓదనంపక్వా

అభిహార్య

తస్మాద్వాహానాం

వస్త్రాణిదద్యాత్

[ప్రేతస్య కేశశ్మశ్రిలోమ

సఖానివాపయిత్వా॥ ఆచారో

నవిద్యతే॥

స్నాపయిత్వా గోపీచంద

నాదిభిరలంకృత్య

[ప్రేతశయనే ప్రేతవిధాయ॥

[ప్రేతస్య శిరఃపరిభృతిపాద

పర్యంతం శ్వేతిపస్త్రా పరి

చ్ఛాద్య

కర్తవ్యం వస్త్రాణి ధార

యేత్ ॥

కా) తకు డతో నగ్నియందు బియ్యము
వండి ఆ మున్నమును నేతితో నభిఘరించి
అటుతిర్వాత మోసెడి వారలకు వస్త్ర
మునియవలయును.

ప్రేతకుడల వెంట్రుకలు గడ్డము మొ
దలగు వానిని వపనము జేయింపవలయు
ను ఈయూచారము లేదు.

ప్రేతను స్నానము జేయించి గోపీచం
దనము మొదలగు వానిచేత నలంకరించి

ప్రేతను పాడెమీదనుంచి.

ప్రేతయొక్క శిరస్సు మొదలు పా
దముల పర్యంతం తెల్లని వస్త్రమును

గప్పి,

కర్తవ్యం వస్త్రములు గట్టుకొని.

వానో ధారణం కృత్వా } వాసస్సును ధరించి యాచమనముఁ
ఆచమ్య॥ } జేసి.

నారాయణాది స్మరణం } నారాయణ-గోవిందవాసుడేవశ్రీకృ
కార్యం॥ }ష్ణానినామోచ్చారణముఁ జేయవలెను.

ఆచమ్య...పితుః x గోత్రస్య x స్య...ప్రేతస్య పుణ్యానాం కావాప్త్య
ర్థం పురాణోక్తమార్గేణ వైత్తిమేధకేనకర్మణా సగ్గస్కరిష్యే నమః॥
అగ్నింహవ్యవ్యుత్స- అగ్ని యేనమః ఇతిఆజ్య హోమంకృత్వా॥ తూష్ణీం
పరిషద్య॥ అథమార్గాయనప్రాయశ్చిత్తాకరిష్యే॥ పితుః దహనాధికార
సిద్ధిస్తు॥

శ్మశాన మార్గస్య చతు } శ్మశానమార్గదూరముయొక్కనాలుగ
థాంశంగత్వా॥ } వభాగము అనగా పాతికదగ్గరకువెళ్ళి.
త్రైపోత్సవః॥ } ప్రేతనుగచు స్థలమునందు మూడు
మాటులు దండకముఁజల్లి

తత్రపేతం దక్షిణం శిర } ఉదకముఁజల్లిన స్థలముమీఁద ప్రేత
సంనిధాయ॥ } ను దక్షిణపు శిరస్సుగానుంచి.

తత్రకాకపాదవల్లిఖ్య } [కర్త] అచ్చట కాకివలె మూడు
గీతలుగీచి.

తత్రదర్శనాస్తీర్య } అచ్చట దర్శననుబఱచి.
తిలోననందత్వా॥ } తిలోదకమును విడిచి.

ఋషిచాసిభ్యో భూతేభ్యః } ఆకటచిన దర్శనమీఁద కొంచెము
ఇహంబలిదదామి॥ } న్నము నుంచవలయును.

పిన్దోః శిర తిలోదకిం ద } ఆపిండములమీఁదఁ దిలలునుదకము
దామిసమః॥ } ను విడువవలయును.

యథాశక్తిదక్షిణాందత్వా॥ } తనశక్తికొలది దక్షిణను సమర్పించి.

గోవింద నామోచ్చార } గోవింద గోపింద అనిస్మరించవలెను
ణంకార్యం॥ }

త్రైపదక్షిణా కుర్యాత్ || } మూడుమాఱులు ప్రదక్షిణజేయవలెను
దక్షిణకే శాన్విస్సస్య ఇ } [క ర] కుడినైపు కేశములఁ దద్దనెను
తికేచిత్ నకుర్వంతి || } యాచారము కొఁ దఱు చేయుట లేదు.
అధపునప్రేతమావహతే || } అటుతర్వాత తిగ్గి వాహకులు ప్రేత
} నెత్తికొని.

ద్వితీయమధ్వనోగత్వా || } శ్మశాన దూరముయొక్కరెండవభా
} గముదగ్గఱకు వెళ్లి.

ప్రేతనిధాయ || పూర్వప్ర } ప్రేతనుంచి పూర్వమువలె నన్నిటిని
కారేణ త్రైపదక్షిణ పర్యం } జేసి మూడు మాఱులు ప్రదక్షిణము
తం పర్యయోగంకుర్యాత్ || } జేయవలయును.

తృతీయమధ్వనోగత్వా || } శ్మశాన దూరముయొక్క మూడు
} వభాగము దగ్గఱకు వెళ్లి.

తత్త్రికాక పాదవల్లిఖ్య || } అచ్చట కాకినలె మూడుగీతననుగీచి
పూర్వప్రకారేణ పిండక } పూర్వమువలెనన్నిటిని జేయవలయును.
దద్యాత్ || }

త్రివారం అప్రదక్షిణం } పిమ్మట అప్రదక్షిణముగా మూడు
కుర్యాత్ || } మాఱులు ప్రేతచుట్టూ తిరుగవలయును.

ఓదనస్థాలీం భింద్యాత్ || } మూడవభాగమునకు బలియివ్వదము
} కాగానే అన్నపు కుండను బద్దలుగా
} గొట్టవలయును.

దహనప్రయోగము.

దహనదేశం గత్వాసం } శ్మశానమునకు వెళ్లి అచ్చట నుదక
ప్రోక్ష్య || } మునుజల్లి.

దహనదేశే ప్రేతనిధాయ } దహనదేశమగదు ప్రేతనుంచి
కాష్ఠైః చిలంకృత్వా || } కట్టలచేతఁ చితిఁబెట్టి.
తిలొస్పర్శ్య || } తీలుజల్లి.

తత్రచితౌపేతం దక్షిణ } తిలలుజల్లివ్రహదేకంబున కట్టలమీద
శిఃసంనిధాయ || } దక్షిణశిరస్సుగా బ్రేతనుబగుండబెట్టి.

పేతశయనవిసృస్య | బ్రేతనుబగుండబెట్టినపాడెనుపార వేసి
అగ్నిప్రజ్వాల్య || | అగ్నినిచక్కగాజ్వాలచేసి

అహలంవాసః శ్మశానే } శవముమీదఁ వస్త్రమునుదీసి స్మశా
పరిశ్యజ్య || } నములొబడ వేసి

చితౌ సుగంధద్రవ్యాది } చితియంచుమంచినాసనగలవస్తువులు
నిక్షేప్య || } మొదలగునవి నుంచవలయును.

ఆచమ్య x పితుః + గోత్రస్య x పేతస్య ఐథిక్యతేష్టి పాయశ్చ
త్తంకరిష్యే || పరివిద్యక్షిణాంగృహీత్వా సమస్త x కర్తుం అధికారసంప
దస్తుః దహనాధికారసిద్ధ్యర్థం స్వస్థానానామజ్య కృచ్ఛాఞ్గియా చరిష్యే ||
కృచ్ఛిత్రయాణి దద్యాత్ || దహనకాలే గోదానకృత్వా || దశదా
నానికృత్వా || అగ్నింప్రజ్వాల్య || ఇంద్రాదిహోమామంకరిష్యే || ఇతినం
కల్ప్య || ఇంద్రాయనమః x ఈశాయనమః || ఇతిహుత్వాహూష్ణి పరి
షీచ్య ||

అగ్నినిక్షేపణమాచరిష్యే | అనిమనసాస్మరించి
శ్లో॥ మృత్యుకాలవశంప్రాప్యనరంపంచ } ఈమంత్రముతో అగ్ని
త్వమాగతం ధర్మాధర్మసమాయుక్తంబోధ } హోతృమును పేతయొ
మోహసమావృతం॥ దహేయంసర్వగాత్రా } క్క శిరస్సుయం దుంచ
ణివిశేష్లోకానగచ్ఛతు॥ అగ్నింనిక్షేపేత్ || } వలయును.

గోవంతనారాయణేతికేచి } కొందఱు గోవింద-నారాయణ-ఇత్యా
త్కుర్వంతి॥ } దినామములచేత అగ్నిని వ్రంచుదురు॥
దేశాచారములప్రకారముజర్పవలెను॥

శ్లో॥ యమాయధర్మరా
జాయ । మృత్యువే చాంత
కాయచ॥ వైవస్వతాయకా
లాయ । సర్వభూతక్షయాయ
చ॥ ౧॥ శ్లో॥ ఔదుంబరా
యదధ్నాయసీలాయపర
మేష్ఠినే । వృకోదరాయచి
త్రాయచిత్రిగుప్తాయవైకృ
మాత్ ॥ ఇతిహోమంకేచి
త్కుర్వంతి ।

యమాయనమః- ధర్మరాజాయనమః॥
మృత్యువేనమః- అ. తకాయనమః- వైవ
స్వతాయనమః- కాలాయనమః- సర్వ
భూతక్షయాయనమః॥ ౧॥ ఔదుంబరా
యనమః- దధ్నాయ. సీలాయ. పరమే
ష్ఠినే. వృకోదరాయ-చిత్రాయ-చిత్రా
గుప్తాయనమః॥ అనిమరణదినమును జిది
వారనక్షత్రము మొదలగు దోషములు
సంభవించినప్పుడుచూత్రంకొన్ని దేశము
లయందుపురోహితులు ఈ హోమము
జర్పింపుచున్నారు.

ప్రాచీనశిష్టాచారానుసా
రేణ తత్ప్రత్యక్షేషనిరయా
దికంజ్ఞేయమ్॥

ప్రాచీనశిష్టాచారముల ననుసరించి
ప్రయోగములు జరుపవలసియుండును॥

యథాశక్తిసువర్ణంవా-
తామ్రంవాతదభావే ఆజ్యం
వాప్రేతముభేనిక్షిప్తేత్ ॥

తనశక్తికొలది- సువర్ణముగాని, రాగి
గాని, అభావమందు ఆజ్యముగానిప్రేత
ముఖమందుంచవలయును.

క్వచిద్దేశేషుఅస్మిన్సమన్వ
యేమనోవాక్కాయనిర్వర
ణార్థమితికించి ద్ద్రవ్యంప్రే
తచితి సమీపేనిక్షిప్యంతి ॥
ఈ దృగ్విధానేన ప్రేతస్వ
సుగుణపుణ్య లోకా వాప్తి
ర్భవిష్యతి॥

కొన్ని దేశములయందు ఈసమయం
బునమనోవాక్కాయముబుణదోషనిహా
రణార్థమనికొంతద్రవ్యమును ప్రేతయొ
క్కకాష్ఠమందుంచుదురు - అనగా-
ప్రేతసంకల్పించిన ఋణముక్తికొరకు
కొందరుచేయుదురు. ఈపని చేయడము
వలనప్రేతకుసుగుణము, పుణ్యలోకప్రా
ప్తియును సంభవించును.

తతోజలకుంభం సవ్యభుజేని
ధాయ॥ శ్లో॥ జలధారామవిచ్ఛి
న్నాంసిచేతతాప్రదక్షిణం
స్కంధావసక్తకుంభేన సాదతః
ఋతశ్చితేః ॥ (చిదేణ) వృష్ట
తోజలం ప్రావయన్ త్రిః అపస
వ్యోచితిం ఋత్య పరితో ఒప్రే
క్ష్యప్రేతస్య శిరఃప్రదేశేకుంభం
వృష్టతోవిభజ్య ॥

చితిమవశ్యక్ వాసాప
వీతినోభూత్వా ॥

సూర్యావలోకనం కు
ర్యాత్ సూర్యాయనమః॥
దహనానంతరం సర్వే
తయస్సన్నత్వా

అటుపిమ్మటనీటితో నింపఁబడిన
కుండను దనయెడమ భుజముమీఁ
దబెట్టుకొని అకుండకు రంధ్రముఁ
జేసిదానిగుండకర్తవెనుకతట్టు ధార
గానీటినికార్చుచు చితికిజ్జాట్టు అపస
వ్యముచేత ప్రదక్షిణముగా మూఁ
డుమాటులుఁజిటిగిటిగి జూడకప్రేత
యొక్కశిరస్సుదగ్గర నాకుండను వెను
కతట్టుగాబగులఁగొట్టవలయును

కర్త చితినిజూడకుండ వాసస్సును
సవ్యముగ వేసికొని

సూర్యనారాయణమూర్తిని జూడవలయు
ను. పిమ్మటనమస్కారము జేయవలయును
దహనము జేసినపిమ్మట జ్ఞాతులందఱు
నున్ననముఁజేయవలయును.

కర్తృవచనము.

శ్రీగోవింద + తిథాపీతుః + గోత్ర
స్య + ప్రేతస్య ప్రథమేహని ఔర్ధ్వ
దైహికకర్మాంగ మమసమస్తపాపక్ష
యాథాకంవచనం (ఉపసీతీ) కరిష్యే
(నమః॥)

పుత్రులలోఁగడపటివాఁడ
ముందుగలుగునట్లు వరుసక్రమ
ముగ జ్యేష్ఠునివఱకు ఔరముఁ
జేయించుకొన వలెను. శిరస్సు
మూత్రము.

వపనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యధాంకృచ్ఛిత్రయాణ్యాచరిష్యే
నమః॥ స్వణాధాన్యాజ్య కృచ్ఛిత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి
హిరణ్యం + నమః ॥ (దద్యాత్) మేరుమందరతుల్యాని పాపానిను
బహూనిచ॥ కేశానాశ్రిత్యఃపంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్ ॥ ఇతి
కస్మిన్పురావ్యః - కంఠాదుపరివాపయేయుః॥ ఇతికర్తృవచనము.

శిలాప్రతిష్ఠాపనము.

అత్ర శ్వేతశిలామాదాయ॥ శిలాంన్నాపయిత్యా॥ దర్శణసంవే
ష్ట్య॥ అపామృతేసుచాదేశేవటాఖ్యాత్యా॥ తస్మిన్ దక్షిణగ్రాదర్శ్యా
వాస్తీర్య॥ తిలాన్వికీర్య॥ తస్మిన్నవతేశిలాం స్థాపయిత్యాచమ్య॥ పవి
త్రంధారయేత్॥ శ్రీగోవిందగోవింద + పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)పితుః +
గోత్రస్య + ...స్య ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య
ప్రేతత్వప్రస్థిర్థం శిలాన్నాన- మృతాన్నాన- వాసోదక- తిగోదక- పిం
డప్రదానార్థం శిలాస్థాపనమాచరిష్యే॥నమః॥ శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలే అ
నుజ్ఞార్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ పమస్తనంపత్న
మనాప్తి + పదం [ప్రా...తీ)పితుః × కర్తవ్యేప్రేతత్వప్రస్థిర్థం శిలాన్నా
న + అధికారసంపదస్త్వితిభవంతోభవతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ పూ
ర్వోక్తవంగుణ × తిథౌపితుః × గోత్రస్య... .. శిలాప్రతిష్ఠాపన
కాలే స్వర్ణధాన్యఆజ్యకృచ్చాణ్యచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర × మే॥
ధన్యః కనోషి...మే॥ కామధేనో...మే॥ కృచ్ఛత్రయంకృత్యా॥ అభావే
యథాశక్తిహిరణ్యంనా దద్యాత్॥

శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్యైః పథోత్తమైః ।
ప్రజామన్మథ్య మాయచ్చ రయిందీర్ఘాయురేవచ॥పితరం...గోత్రం ...
...ప్రేతంఅస్యాం శిలాయామావాహనంనమః॥ (ఇత్యావాహ్య) అథా
భ్యంజనందత్వా॥ తిలచూర్ణస్నానంకారయిత్యా॥

శుక్లపక్షే.

కేశవ - నారాయణ - మాధవ-
గోవింద- విష్ణో- మధుసూదన-త్రి)
విక్రమ- వామన- శ్రీధర- హృషీ
కేశ- వద్భనాభ- దామోదర.

కృష్ణపక్షే.

సంకర్షణ- వాసుదేవ-ప్రద్యుమ్న
అనిరుద్ధ-పురుషోత్తమ-అధోక్షజ,
నారసింహ- అచ్యుత- జగద్దత్త,
ఉపేంద్ర- హరే- శ్రీకృష్ణ.

త్రివారంశిలాంన్నాపయేత్॥ పితుః...గోత్రస్యస్య
ప్రేతస్యప్రేతత్వప్రస్థిర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలేగోదానంకరిష్యే॥నమః॥

శ్లో॥ గవామంగేషు...ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతిగోదానంకుర్యాత్ ॥ గోభూ
తిలహరణ్యజ్వవాసోధాన్యగుడానిచ । రావ్యంలవణమిత్యాసుర్దశదా
నాఃప్రకీర్తితాః॥ ఇదిదశదానానికృత్వా॥ శిలాప్రతిష్ఠాపనంసమాప్తమ్॥

నిత్యకర్మప్రయోగము.

శ్రీగోవింద...పూర్వోక్తవీవంశుణ...పుణ్యకేథోపితుః గోత్రస్య
+ ...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + కర్తవ్య దహనజనితతాపతృష్ణా
క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతశ్చష్ట్యర్థంశిలాస్నానమృత్తికాస్నాన వాసోదక
తిలోదకపి ఉప్రదానానికరిష్యేనమః ॥ ఇతినంకల్ప్య ॥ కాశేఅనుష్ఠానిం
యథాశక్తిసంభవత్ప్రియశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ సమసంప
త్సమ + పదం॥ (ఇతిపదవీ ౩౦కృత్వా) (ప్రా...తీ) పితుః + ప్రేతస్య
మరణదినాదారభ్య + కర్తవ్యదహనజనితతాపతృష్ణాక్షుదుపశమనార్థం
ప్రేతశ్చష్ట్యర్థం శిలాస్నాన మృత్తికాస్నాన వాసోదకతిలోదక పిండప్ర
దానానికర్తం అధికారసంపదస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ అధికారసం
పదస్తు॥ అధిశిలాంస్నానయిత్వా॥ కేశవ + దామోదర॥ ఇతిసుక్లపక్షే
త్రిహరం శిలాంస్నానయేత్ ॥ సగర్భణ + క్రీకృష్ణ॥ ఇతికృష్ణపక్షే
శిలాంత్రిహరంస్నానయేత్ ॥ శ్రీగోవిందగోవింద + వీవంశుణ + పుణ్య
తిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః + గోత్రస్య + + + స్వప్రేతస్య దహనజనిత
తాపోపశమనార్థం మరణదినాదారభ్య ...కర్తవ్యమృత్తికా స్నానాని
కరిష్యేనమః ॥ (ప్రాచీనావీతీ) తద్వపేమృదంగృహీత్వా ॥ ఆదిత్యా
యమృత్తికాండగ్మయిత్వా॥ శ్లో॥ మృత్తికేబ్రహ్మరూపేత్వం మృత్తికే
విష్ణురూపిణి । సుకృతందుష్కృతంచైవ మాంప్రాపయపరాం గతిమ్ ॥
ఇతిమస్తకాదిపాదపర్యంతం ముల్లేపనంకృత్వా ॥ అధస్నాత్వా ॥ జలం
గృహీత్వా అగత్యఅన్యంశిలాయాం॥ పిత్రే...గోత్రాయ.....య ప్రే
తాయమరణదినా దారభ్య... కర్తవ్యదహనజనిత తాపోప శమనార్థం
ప్రేతశ్చష్ట్యర్థమేత స్మృత్తికాస్నానం దదామి॥ ఏవంక్రితిః ఇతిమృత్తికా
స్నానాంకుర్యాత్ । ధారాద్ధర్మం పూర్వోక్తవీవంశుణ...పుణ్యకేథోపితుః

రం...గోత్రం... ..ప్రేతముద్దిశ్య మయాకృతైః మరణాదినాదారభ్య...
కర్తవ్యమృత్తికాస్నానైఃపితుః...గోత్రస్యప్రేతస్య దహనజనితతాపోప
శమనమస్త్యతిభవంతోభవంతు॥ తిలోదకకంఠ్యజేత్॥ దహనజనిత తా
పోపశమనమస్తు ॥ వాసోదక దానము.

దక్షిణాభిముఖః॥ శ్రీగోవి. ద...వపంగుణ...తిథౌ(పా)...తీ) పితుః
గోత్రస్య.....స్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్త్యర్థంమరణాదినాదారభ్య...కర్త
వ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదక దానం [సవ్యం] కరిష్యే
నమః—మాతుః గోత్రాయా...దాయ్యాః ప్రేతాయాః ఇతిస్త్రియః॥

[ప్రా.. తీ] పితౄ...గోత్రాయ ... ప్రేతాయ మరణాదినా దారభ్య
...కర్తవ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థమేతద్వాసోదకందదామి॥ ఏవం
త్రైః [ఇతిశిలాయాం వస్త్రాసమ్మేడయేయః] ధారాదత్తం॥ పితరం ...
గోత్రం ప్రేతముద్దిశ్య మయాకృతైః మరణాదినా దారభ్య ...
కర్తవ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థంవాసోదకప్రదానైః పితుః...గోత్ర
స్య.....స్య ప్రేతస్యదహనజనిత ... బ్రువంతు ॥ [ఇతితిలోదకకంఠ్య
జేత్] [దహనజనిత పిపాసాశమనమస్తు ॥

తిలోదక దానము.

పూర్వోక్తఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ (పా)...తీ) పితుః... గోత్ర
స్య..... స్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్త్యర్థం మరణాదినాదారభ్య...కర్తవ్య
దహనజనితతృప్తోపశమనార్థం తిలోదక దానంకరిష్యే॥ నమః॥ ప్రాచీనా
వీతితలైస్సహృదకమంజలినాగృహీత్వా సవ్యంజాన్వాచ్య॥ పితౄ...
గోత్రాయ..... య ప్రేతాయ మరణాదినాదారభ్య... కర్తవ్యదహ
నజనిత తృప్తోపశమనార్థమేతద్దిలోదకందదామి॥ ఇతితిలోదకంజలీక
దద్యుః॥ తిలోదకనిణాయముల ప్రకారంపురోహితులు జర్పించతగినది.
...ధారాదత్తం॥ పూర్వోక్త... పితరం... గోత్రం... ..ప్రేతముద్దిశ్య
త్వయాకృతైః మరణాది...వానికర్తవ్య దహనజనిత తృప్తోపశమనార్థం
తిలోదకప్రదానైః పితుః... గోత్రస్యస్య ప్రేతస్య దహనజనిత

తృప్తాపశమన...బుధవంతు || (తిలోదకంత్యజేత్) దహనజనిత తృప్తాప
శమనమస్తు ||

పిండప్రదానము.

ముద్గసహితతిలా నూతనభండేపక్వాభిఘాత్య|| శ్రీగోవింద
గోవింద... ఏవగుణ...పుణ్యతిథౌ(ప్రా)...తీర్థితుః...గోత్రస్య...ప్రేత
స్యచురణదినాదారభ్య...హని అతిపన్నప్రథమేహని...హనికర్తవ్యద
హనజనితప్రేతక్షుదుపశమనార్థం పిండప్రదానాని(సవ్యం)కరిష్యేనమః||
(ప్రా)...తీర్థిగోమయేనోదకేనోపలిష్య|| తత్రదర్శనాస్తీర్య-దర్శోపరివిత
త్తిలోదకందదామి|| ౧౫|| యజమానస్యప్రేతే...గోత్రాయ.....ప్రే
తాయ మరణదినా...హనికర్తవ్యదహనజనిత క్షుదుపశమనార్థమేతం
పిండందదామి || గతించినదినములకుకూడా పిండప్రదానముచేయించవ
లెను|| (పిండోపరివిత త్తిలోదకందదామి|| ౧౫|| ఇతితిలోదకానిదత్వా||
అంజనాభ్యంజనందదామి|| భోగనిష్పత్త్యర్థంకాంబూలందత్వా|| యథా
శక్తిదక్షిణాందత్వా|| అత్ర ఉదకపాత్రంవిధాయ|| అద్యపూర్వోక్తవపం
గుణ...ః(ప్రా)...తీర్థి) పితరం...గోత్రం.....ప్రేతముద్దిశ త్వయాశృ
తైః మరణదినాదారభ్య...హని అతిపన్నప్రథమేహని...హనికర్తవ్యద
హనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమన మస్త్వితిభివంతోబ్రువంతు|| దహనజనిత
ప్రేతక్షుదుపశమనమస్తు||

శిలానైవేద్యము.

పోక్త్య-పరిషిచ్య-అమృతమస్తు|| ప్రేతరూపశిలా దేవతాయైన
మః నైవేద్యంసమర్పయామి|| పాణిణాయనమః ... సమానాయనమః||
ప్రేత అత్రన్నాహి - అత్రపిబ - అత్రఉపభుంక్తు||

వాయుసపిండము.

పితః...గోత్రం..... ప్రేత - ఇమంపిండం వాయుసగృధ్రజలచర
ముఖేన ప్రేతఉపభుంక్తు|| శ్లో|| నారాయణనమస్తేస్తు|| శంఖచక్రగదా
ధరాఅక్షయ్యాం పిండదానేన|| ప్రేతత్వప్రీతిర్యోభవ(ఇతిపిండంవాయుసేభ్యో

దద్యాత్ కాకాద్యభావేడదకేః షీపేత్ (కర్తా)న్నాత్వా॥ గృహంప్రవి
శ్య॥ దీపదర్శనం కుర్యాత్ మృతస్థలే షీరాది పాత్యైర్ద్యయే-అత్రన్న
హీతుదకం - అత్రపిబేతే షీరం నిషీపేత్॥ ఇతికేచిత్పాఠః

అత్ర సంకల్పవిశేషః.

ప్రథమదినే మూర్ధాక్షి దంశావయవ సంధూత్యేదేహక సిద్ధ్యర్థం॥

౧—ది॥ చక్షుశ్శోత్ర నాసాముఖావయవ నిష్పత్త్యర్థం॥

౩—ది॥ కరాంసభుజపక్షో నిష్పత్త్యర్థం॥

౫—ది॥ నాభిలింగగుద నిష్పత్త్యర్థం॥

౫—ది॥ జానుజంఘపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం॥

౬—ది॥ సర్వమర్మానయవ నిష్పత్త్యర్థం॥

౭—ది॥ మజ్జామేదోమాంసన్నాయుసాడీహాపావయవసిద్ధ్యర్థం॥

౮—ది॥ దంతలోమనఖావయవ సిద్ధ్యర్థం॥

౯—ది॥ వీర్యావయవ సిద్ధ్యర్థం॥

౧౦—ది॥ దేహపూర్ణతాత్మప్రతాక్షుద్వివర్యయ సిద్ధ్యర్థం॥

తథిమ్మా దినములకు దేహపూర్ణత్వ సిద్ధ్యర్థమనే పీడప్రదాన
సంకల్పమునుజెప్పవలెను. కొందఱు ప్రేతక్షుదుపశమసార్థమని సంక
ల్పమును జెప్పుచున్నారు. దేశాచారముల ననుసరించి ఆచార్యుడు
ప్రయోగముజర్పించవలెను. ఇహనిత్యకర్మప్రయోగస్సమాప్తః ॥

సంచయన్ప్రయోగము.

దహనదినమునందుగాని అట్లుగాక రెండవదినమునందుగాని అట్లు
గాక పంచాంగశుద్ధిగల బేసిదినమునగాని సంచయనము చేయలేనిది.

ఆజ్యము, షీరము, దధి, తిలలు మొదలగుకావలసిన పదార్థము
లన్నిటినివెంటబెట్టుకొని శ్మశానమునకుఁబోయి పరిశుద్ధ ప్రదేశమునం
దుంచి (కర్త) కట్టుకొనియున్న వస్త్రములతోన్నానముఁజేసి సంచయ
నము ప్రారంభింపవలయును. తత్ప్రయోగః.

బ్రాహ్మణైశ్చనుజ్ఞాతః॥ పవిత్రం వా సచ్చిద్రూత్వా॥ శ్రీగోవింద... పూర్వోక్తవచనగుణ... తిథాపీతుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య... హనికర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలే శివాగ్నానప్తేనతితద్దోష పరిహారార్థం శ్వానకుక్కుట గాదాభజ బూక చండాలస్పర్శ దోషా దిపరిహారార్థం యథోక్తప్రాయశ్చిత్తచూచరిష్యేనమః ॥ (ఇహిసంకల్ప్య) పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసం... పదం ॥ పీతుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య... హనికర్తవ్య అస్థిసంచయన కాలే శివాగ్నానప్తేనతి తద్దోషపరిహారార్థం యథోక్తప్రాయశ్చిత్తంకర్తుం అధికారసంపదస్త్వితిభవంకోబుధివంతు॥ కర్తుం అధికార... దస్తు ॥

పూర్వోక్తవచనగుణ... తిథాపీతుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా... హనికర్తవ్య శ్వానకుక్కుట గార్దభ జంబూక చండాలస్పర్శ దోష పరిహారార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్చాచ్ఛిణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర... ప్రయచ్ఛమే॥ ధన్యంకరోషి దాతార... చ్ఛమే॥ కామధేనో స్సము... చ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ... చ్ఛమే॥ ఐదంకృచ్చిత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానః... నమమ॥ ఇతిహిరణ్యందద్యాత్ ॥ అద్భిఃభస్మప్రోక్షణమ్.

అద్భిఃప్రోక్ష్యామి శుచయేదేవాశన్నః ప్రయచ్ఛత॥ పవిత్రంకురుతాత్యథంసర్వాణి పీతచేతసః॥ అయోధ్యామధురామాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా । పురీద్వారావతీచైవ సప్తతామోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవనివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవానభంబలభేత్ ॥ ఇతి భస్మాద్భిరవోక్ష్య ॥

శవాగ్నినప్తప్రాయశ్చిత్తహోమము.

శ్రీగోవిందగోవింద పూర్వోక్త... తిథాపీతుః... గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య + హనికర్తవ్యం శవాగ్నినప్తప్రాయశ్చిత్త హోమంకరిష్యేనమః ॥ అధికారికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య॥ అధ్యాసం॥ శ్లో॥ ఏహ్యగ్నే ఇహలోకేచ ఇంద్రదిక్పాలసంస్థితః । జ్వలి

తంసప్తజిహ్వనాం త్వచోవగ్ధంశుతాశనమ్! అలంకృత్య ఇంద్రాయన
 మః- అగ్నయేనమః- యమాయనమః- నిర్ఋతయేనమః- వరుణా
 యనమః- నాయవేనమః- కుబేరాయనమః- ఈశానాయనమః॥ అథ
 పరిస్తగణాది ఆచార్యఃకుర్యాత్ ॥ ఏకదశ్భేదాన్ ॥ కర్తృత్వాష్ట్యంపరి
 షిచ్ఛ ॥ తదగ్నిప్రజ్వాల్య ॥ డర్వామజ్యమాదాయ ॥ ఇంద్రాదిహో
 మంకుర్యాత్ ॥ ఇంద్రాయనమః × ఈశానాయనమః! ఇతిహుత్వా అద
 కేశవాదిహోమంకుర్యాత్ ॥ కేశవాయనమః × శ్రీకృష్ణాయనమః! (ఇతి
 హుత్వా) శ్లో! యమాయధర్మరాజాయ మృత్యువేదాంతకాయచ! వై
 పస్వతాయకాలాయ చిత్రగుప్తాయ తేనమః! [ఇతిహుత్వా] అథ పరిషే
 చన కుర్యాత్ ॥ ఏకతగ్ధృశద్గుణ్యాం కృచ్ఛత్రయాణిదద్యాత్ ॥ హి
 రణ్యగర్భ × చ్చమే! ... ఇదంకృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి
 హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః! ఇతిహిరణ్యం బ్రాహ్మణాయ
 దద్యాత్ ॥ సంచయన ప్రయోగము.

ఏవంగుణ × తిథాపితుః + గోత్రస్య × ... ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య
 × హనిఅస్థిసంచయనంకరిష్యేనమః॥ అస్థిసంచయనయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం
 స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛాన్యాచరిష్యే ॥ శ్లో! స్వర్ణంపవిత్రమమలం ×
 చ్చమే! శ్లో! ధన్యంకరోషిదాతారి × చ్చమే! శ్లో! కామధేనోస్సము
 ద్భూతం + చ్చమే! శ్లో! హిరణ్యగర్భగర్భం + చ్చమే! ఇదంకృచ్ఛ
 త్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం + నమమః॥ అథకుంభోద
 కమాదాయఅత్ర క్షీరంనిసీయఅస్థిప్రోక్షణం॥ త్రి॥ అయోధ్యామధురా
 మాయాకాశీ కాంచీహ్యవంతికా! పురీవ్వరావతీచైవ సప్తైతామోక్ష
 దాయకాః! అహంకాశీం గమిష్యామితత్రైవనివసామ్యహం! ఇన్దిబువా
 ణస్సతతం కాశీవాసఫలంభేత్ ॥ శ్లో! సర్వతీర్థసముద్భూతాః! పావనాః
 పాపహారిణాః! ఆపశ్శరీరస్సంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజపన్నిధా! ఇతి అస్థిప్రో
 క్షణంకృత్వా ॥ సంకల్ప్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ + తిథాపితుః × గోత్ర
 స్య × ... ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య + హనిఅస్థిసంచయన హోమం

కరి మ్యేనమః॥ దహనదేశే అగ్నిం ప్రతిస్తాప్య॥ అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయామః
 ✕ ఈశానాయనమః॥ తూష్ణీం కరిషి చ్య॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ
 మృత్యువేచాంతకాయచ॥ వైవస్వతాయకాలాయ॥ సర్వభూతక్షయాయ
 చ॥ అగ్నయేనమః॥ [ఇతి హుత్యా] బేదంబరాయదధ్నాయ సీలాయప
 రిమేష్ఠినే । పృకోదరాయచిత్రాయ చిత్తగుప్తాయ తేనమః॥ అగ్నయే
 నమః॥ ఇతి హుత్యా॥ ఇంద్రాయనమః... ఈశానాయనమః॥ ఇతి హుత్యా॥
 పాగ్గాదితూష్ణీం కరిషి చ్య॥

పంచభిఃకుంభైరకరిషియస్వ
 వోక్షీతమస్త్యేవోక్ష్య అ
 గ్నింశమయేత్ } గుకుండలచేత నునకమును దీసికొని
 వచ్చి చక్కగా నస్థులఁ బోక్షించి
 యగ్నిని జల్లార్చవలెను.

శ్రీగోవి దగోవి దపూర్వోక్తవపంగుణ... తథాపితుః... గోత్రస్య
 + ... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య... హనికర్తవ్య అస్థినంచయనకాలే
 గోదానంకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥ తదంగబ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యేనమః॥
 ప్రతిగ్రహీత రం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసి మహారా
 జన్ సర్వతీర్థాః పగాహనం । విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరసిధారయ॥
 గంధాధాః ఇమే ఆపః పుష్పాధాః ఇమే కిలాః॥ శ్లో॥ గవామంగేషు... చ్ఛ
 మే॥ గోదానంతతః దక్షిణదానం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ గవాభావేయ
 ధాశక్తిహిరణ్యం వాదద్యాత్॥ అథ దశదానానికుర్యాత్॥

కుంభే అస్థినిధానమ్.

శ్లో॥ ప్రేతస్యాస్థినిమృత్యాత్రే నిక్షిపామి సఃసూహితః । పితరశ్చా
 శ్వతాం లోకా । న నేన సుఖమాప్నుయః॥

ప్రేతస్య శిరఃప్రేదేశే అస్థిన్యా } [కర్త] ప్రేతయొక్క శిరఃప్రదేశ మం
 దాయనిశ్చబ్దంకుంభేనిధాయ } దుండు అస్థిని చప్పుడు లేకుండఁ కుం
 డలో నుంచవలయును.

దంతాస్థిన్యాదాయనిశ్చబ్దంకుం } దంతయెముకలు చప్పుడు లేకుండఁగుం
 డేనిధాయ॥ } డలో నుంచవలయును.

హస్తాభ్యాం బాహుభ్యాం వాఙ్మనీభ్యః } భుజములనుండియు చేతులనుండియు
న్యాయా నిశ్శబ్దః కుంభే } నెముకలను నేరి చప్పుడు లేకుండా
నిధాయ || కుండలో నుంచవలయును.

పార్శ్వభ్యాం అస్థీ...నిధాయ || } ప్రక్కల నెముకలను నేరి చప్పుడు లే
కుండఁ గుండలో నుంచి

పార్శ్వభ్యాం అస్థీ న్యాయ...నిధాయ || } పాదముల నెముకలనేరి చప్పుడు లే
కుండఁ కుండలో నుంచి.

[కర్త] దహనదేశమందలి బూడిదెరుబోగు నేసి జలమందు కల్ప
వలయును. 3-౧-2 మాటులని లోకాచారము.

శ్లో॥ యావదస్థిమనుష్యాణాం గంగాతో యేషుత్పత్తిః । తావద్వ
ర్షసహస్రేణిపుణ్యలోకేమహీయతే॥

అగదహనదేశజల సంప్రప్తిః } దహనదేశమందు నుదకముజల్లి నచ్చు
తత్రశరీరాకృతిం కృత్వా } త శరీరాకారముగాఁ జేసి నచ్చుట
తత్రశిలాత్రయనిధాయ } మూడురాల్లుచి

శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య గతోసిపరమాంగతిం । మనసావాయు
రూపే శిలేత్వాహం నియోజయే॥ మధ్యే ప్రేతమావాహ్య॥ ఉత్తరతో
రుద్రమావాహ్య॥ దక్షిణతో యనుమావాహ్య॥ యథాశక్తిసంపూజ్య॥
దహనదేశే బలిం దదామి॥ (కర్త) సర్వోపహారైః అన్నాపూపసూ
పాదైః పిండత్రయం కృత్వా శ్రీగోవింద + ఏవం గుణ + తిథాపితుః...గో
త్రస్య ప్రేతస్య ఉత్తమలోకప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూతబలిప్రదానా
నికరిష్యే॥ నమః॥ పిండపాద్యభిః ఏతద్దర్భాస్తరణందదామి॥ ఏతత్త్రిలోద
కందదామి [ఇతి తిలోదకందత్వా] మధ్యే ప్రేతరాజాయ మహాక్షుణ్ణి
వారణార్థం ఏతం పిండందదామి॥ ఉత్తరతోరుద్రాయ...గ్ధం ఏతం పిండం
దదామి॥ ప్రేతస్య దక్షిణతోయమాయ మహాక్షుణ్ణి వారణార్థం ఏతం
పిండందదామి॥ పిండత్రయందత్వా॥ పిండస్యోపరి ఏతత్త్రిలోదకందదా
మి॥ 3॥ అంజనాభ్యంజనతాంబూలాదీదదామి॥ ఏవందత్వా॥ అగదహన

దేశే ఉదకుంభం నిధాయ॥ అద్యపూర్వోక్తవవంగుణ \times తేజోపితుః
 \times గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ఉత్తములోకప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూతబలి
 ప్రదానేషు పితరం + గోత్రం \times ... ప్రేతముద్దిక్య త్వయాకృతైశ్శిఖిమ
 రణాదినాదారభ్య + హనిఅస్థిసం చయనాంగశిలాత్కాయ వేదికారాధన
 బలిపిండప్రగానైషిపితుః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రద్యారాప్రేత
 త్వప్రేతస్త్వితిభవంత్యో బ్రువంతు॥ ప్రేతత్వప్రేతస్తు॥ [ఇతి శివోదకంత్య
 జేత్] శ్లో॥ నారాయణనమస్తేస్తు శిఖచక్రగదాధరా అక్షయ్యంపిండ
 దానేః॥ ప్రేతత్వప్రేకరోభవ॥ ఇత్యస్థిసంచయనప్రయోగస్సమాప్తః.

గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణము.

(కర్త) అస్థికుంభమాదాయ॥ గాతీరేఫాశ్య॥ సాత్వాఽచమ్య
 శీగోవింద + వవంగుణ + తేజోపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణ
 దినా + హనికర్తవ్య గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణమాచరిష్యే నమః॥ అనుజ్ఞా
 గ్గం యథాక్షిప్తాయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ పరిపద్వక్షిణాంకృషీత్వా॥
 శ్లో॥ సమస్తసంప + పదం॥ (పా + తీ) పితుః + + + ప్రేతస్య ప్రేత
 త్వవ్యస్థిం మరణదినా + హనిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణంకర్తుం అధికార
 సంప + బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలశ్చముఖ్యకాలాస్తు॥ ఏవం
 గుణ \times తేజోపితుః + గోత్రస్య + ప్రేతస్య అస్థినిక్షేపణకాలేస్వర్ణధా
 న్యత్రాజ్యకృచ్చాణ్యచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర + క్రయచ్చమే॥ ధ
 న్యకరోషీ + క్రయచ్చమే॥ కామధేనో + క్రయచ్చమే॥ హిరణ్యగర్భ
 + మే॥ ఇదంకృచ్చత్రయ ప్రత్యామ్నాయయథాక్షిహిరణంతుభ్య
 + సమమ॥ అస్థినిక్షేపణమాచరిష్యే॥ గాతీరేఫాశ్య॥ తితిఃపంచగవ్యేనశు
 భోదతేచస ప్రోక్ష్య॥ శుద్ధప్రదేశే మృదమాదాయశిరావాకృతింకృ
 త్వా త్రిదక్షిణాగ్రాదరభానాస్తీర్య॥ తీలానవకీర్య॥ తత్రాస్థినిధాయ॥
 సువర్ణ మధుదగ్ధక్షీరాదినీక్షిపేత్॥ అస్థిభిషేకార్థం బ్రాహ్మణావర
 యేత్ ॥ ఋజ్వంత్యవహంవృణే॥ శ్లో॥ సురాస్త్యావహించంతు

+ సిద్ధమే! శ్రీకాశ్యాంచగయాప్రయాగ + యోగ్యంఫలం! (ఇక్ష్వత్తై
ర్భంత్రై) రాష్ట్రజ్ఞయిత్యా) అథగోదానం... పూర్వోక్త + పుణ్యతీర్థపీఠః ×
గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినాదా + హనిగంగాంధస్యస్థినిక్షేపణ
కాలే గోదానాదిదశదానాని కరిష్యేనమః! (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో! గవా
మంగేషు + ప్రయచ్ఛమే! గోదానంరద్యాత్! గోభూషణహరణ్యాజ్య!
వాసోధాన్యగుడానిచ | రావ్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాఃప్రకీర్తితాః!
దశదానానికుర్యాత్! పుణ్యమృత్తికయాశరావాకృణింకృత్వాతేనాస్థిస్యహి
ధాయ! హస్తాభ్యాంతత్సర్వంగృహీత్వా! నామభుజేవిధాయ! గంగాప్రా
ర్థనం! శ్లో! వసీదపరమేదేవి! సర్వపాపప్రణాశిని! అముకస్యప్రయచ్ఛ
త్వం! గతిపుణ్యాంచశాశ్వతీమ్ || అథ గంగాజంబుప్రవిశ్య! నమోస్తు
ధర్మరాజాయ + సమేప్రీతః! యావదస్థిమనుష్యాణాం గంగాతోయేషు
తిష్ఠతి! తావద్దర్శనవాప్రాణిస్సర్వలోకేమహీయతే! ఇతిమంత్రేణ అస్థిని
క్షేపణంకుర్యాత్! కర్తాన్నతాఽచమ్య! శ్రీగోవింద × పూర్వోక్త
+ పుణ్యతీర్థపీఠః × గోత్రస్య అంధత్వమూకత్వకాణత్వబధిరత్వప్రై
శాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యగోకావాప్త్యర్థం మృత్తికాన్నానా
దా కూర్చుప్రణీస్తాపనః కరిష్యేనమః! అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చి
త్తంకరిష్యేనమః! సమస్తసంప + పదం! అధికారసంపదస్తు! అథకృచ్ఛ
త్రయోనిదద్యాత్! శ్లో! ఆయుఃప్రేతగచ్ఛీరైః పూర్వైస్సామ్యపథో
త్తమైః ప్రజామస్తృభ్యమాయచ్ఛ! రయిందీర్ఘాయ శేవచ || పితరం ×
గోత్రం × ... ప్రేతమానాహ్య! అథగోదానాదిదశదానానికుర్యాత్!
అథ మృత్తికాన్నానార్థం బ్రాహ్మణాన్వరయేత్ || మృత్తికాన్నానార్థం
వృణీమహే! బ్రాహ్మణేభ్యోనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్! తతిః గంగాప్రార్థ
నంకృత్వా || మృదంగృహీత్వా || ఆదిత్యా మృత్తికాందర్శయిత్యా!
శ్లో! మృత్తికే బ్రహ్మరూపేష్వం! మృత్తికేవిష్ణురూపేణి! సుకృతందు
ష్కృతంచైవ! మాంప్రాపయపరాంగతిం! మృత్యువనంకృత్వా! పూర్వో
క్త + తీర్థాయజమానస్య పీఠః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య పుణ్యలో

కానాప్త్యర్థం అన్యోన్యసహాయేన అష్టోత్తరశతంవా-తదగ్రవా యథాశ్చ
క్షిమృత్తికా సానాశ్యాచరిష్యే॥ విధిప్రకారేణసమాపయేత్॥ పితరం
+ గోత్రం + ... ప్రేతంఅన్యోన్యసహాయేనమృత్తికాసానైః పితరుః X
గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యా... రస్తు॥ (ఇతితిలోదకంత్య
జేత్) త్వన్నిమిత్తంమయాకృతేన అనేనపుణ్యేనత్వంపుణ్యావాన్భవ॥ అద
హిరణ్యశ్రాద్ధంవా ఆముశ్రాద్ధంవాకుర్యేత్॥ అదబ్రాహ్మణాణాంసంతో
షయేత్॥ ఇతిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణం॥ సమాప్తమ్॥

నగ్నప్రచ్ఛాదనము.

బ్రాహ్మణమాచూతా॥ కర్తాన్నత్వాచమ్యపవిత్రంధృత్వా
శ్రీగోవిందగోవింద X అద్యపూర్వోక్త...పుణ్యతిథౌ(ప్రా)...తీ,పితరుః...
గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదిసాచారభ్య...హనిఅతిపన్నప్రథమేహని
కర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధమాచరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశ్చక్షిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః॥ పరిపద్వతీణాంగృహీత్వా॥
శ్లో॥ సమస్థనఃపశ్చిమ...పదం॥(ప్రా)...తీ,పితరుః...గోత్రస్య...ప్రేత
స్యమరణదిసా...హని అతిపన్నప్రథమేహనికర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకో
ద్దిష్టామశ్రాద్ధంకర్తుంఅధికారసంప...బ్రువంతు॥ కర్తు అధికారసంపద
స్తు॥ ఏవంగుణ... తిథౌపితరుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య అంధత్వమూకత్వబ
ధిరత్వకాణత్వకంగుత్వ నగ్నత్వపిశాచత్వ నివారణార్థం నగ్నప్రచ్ఛాద
నైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం ఆచూదిద్రవ్యేణప్రేతోద్దేశేన అద్యకరిష్యేనమః॥
ఇలిసంకల్ప్య,పితరుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోష్టామశా
ర్థప్రేతార్థక్షేణంగహమి॥ అగపాద్యస్థానేగోమయేన వర్తులమండలంకృ
త్వా॥ తత్రదర్శనాస్తీర్య - దర్శనం - తీలాన్వరీర్య॥పితరుః...గోత్రీ.....
ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేన్నగ్నతం నమః॥
పితరుః X గోత్ర X ప్రేతనగ్న ... ప్రేతార్థే ఇదంతే పాద్యంనమః॥
శ్లో॥ సమోబ్రాహ్మణ్యదేనాయ॥ గోబ్రాహ్మణహితాయచజగద్ధితాయ
కృష్ణాయ॥ గోవిందాయ॥ మోనమః॥ (ఇతిబ్రాహ్మణస్యపాదాప్రయశ్య)

(ఉపసీతీ) కర్తాచాచాప్రత్యక్షః॥ ఆచమ్య॥ కృష్ణకృష్ణకృష్ణ॥ (పా)...తీ) ప్రేతవిష్ణు ర్భూమయః కుశః॥ [ఇత్యాసనందత్యా] ఉదజ్జుఖముపవిశ్య॥ అద్యపూర్వోత్త...తీథా[ప్రా] ..తీ)పీతుః...గోత్రస్య ప్రేతస్యమరణదినా .. హని నగ్నప్రచ్ఛాద నెకోద్దిష్టామశ్వాద్ధేర్మకరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ తిలా హిరతంశ్యసురాత్ తరభిరతంతురాక్షసాత్॥ వంక్తివైశ్రోతియోర తేదఃఃధిస్సర్వరక్షకః॥ ఇతితీలాన్వికి శీత్॥ శ్రాద్ధార్థసంపాతితద్రావ్యాణి ఉదకేనసప్రాప్త్య॥ పుండరీకాక్షపుండరీకాక్షాయనమః॥ పీతుః...గోత్ర స్య...ప్రేతస్యమరణదినా...హనిఅటపన్న...కర్తవ్యనగ్న ప్రచ్ఛాదనై ...పేతాథే=ఇదమాసనందతామి ॥ పీతుః...గో...పేతస్య మరణదినా ...హని అతిపన్నప్రథమేహనికర్తవ్యనగ్న...ప్రేతాథే=తుణం దదామి

అథ బ్రాహ్మణస్యపురతః అర్ఘ్యపాత్రోంసిషీవ్య॥ సర్వతీర్థసముద్భూతాః పావనాఃపాపహరిణః॥ ఆపశ్చరీరసంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజసన్నిధౌ॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రే ఉదకంనిసియ॥పితిరం...గోత్రం.....ప్రేతం ప్రేతపాత్రేతిలా నిషీవ్య॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రే గంధార్థంపుష్పార్థం తిలసహితకుశాద దామి॥ ప్రేతాయస్వర్చితమస్తు॥ ప్రేతపాత్రంసంపన్నం॥ సుసంపన్నం॥ పీతుః...గోత్ర.....ప్రేతనగ్న ప్రిచ్ఛాదనెకోద్దిష్టామశ్వాద్ధే॥ ఇదంతేఅర్ఘ్యుదదామి॥నమః॥ శ్లో॥ ఇమంలా కంపరిత్యజ్జగతోసి పరమాంగతిం॥ మనసావాయురూపేణ విప్రేత్వాహంనియోజయే॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం విస్మజేత్) తతఃమూర్ధానమారభ్యపాదపర్యంతం తిలైరభ్యర్చ్యగంధార్థాఇమే ఆపఃపుష్పాధా=ఇమేతిలాః॥ శీతవాతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే॥ వస్త్రద్వయందత్యా॥ సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు॥ అథయథాశీతి మాదినమస్తపదార్థాన్నిధాయ॥ ఉదకంసంప్రాప్త్య॥ శ్రీవిష్ణోఆమంరక్షస్వ- పీతుః...గోత్రీ.....ప్రేత మరణదినాదారభ్య...హనికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధే ఏతీతైతమంసపరికరంసవ్యం జనంసతాం బూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకంభం-బ్రాహ్మణస్తు...పి తే... గోత్రాయ...పేతాయ ఇదమామంసపరికరం సవ్యంజనంసతాంబూలం

సనక్షిణాకల-సతిలాపి ధానోదకుభం నగ్నప్రచచ్ఛదనాత్మైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పేతత్వప్రస్థం సంకుదదేనమమ ॥ (అనూదిపదాధానోద ద్యాత్ ॥ అంగుశ్యాభరణ-కరణాభరణ-కట్యాభరణ-వ్యంజనపాదుకా దిచత్రాది యధాసంభవం దేయం॥

అథ ధారాదత్తమ్.

[ప్రా...తీ] పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని అతి పన్న ప్రథమే హవిక ర్తవ్య నగ్నప్రచచ్ఛదనాత్మైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పిత రం...గోత్రం + ...పేతం ఉద్దిశ్యత్వయాక్రియమాజేన మరణదినాదా రభ్య + హని అతిపన్న ప్రథమే హవిక ర్తవ్యనగ్న ప్రచచ్ఛదనాత్మైకో ద్దిష్టామశ్రాద్ధేన పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య పేతత్వప్రీద్వారా పేత త్వవిముక్తిసాధనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ప్రేతత్వప్రీ...మస్తు॥

పితుః...గోత్రస్య...స్య పేతస్య మరణదినా...హని అతిపన్న ప్రథమే హని నగ్నప్రచచ్ఛ...తిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే ॥ నమః॥ [ప్రా...తీ] గోమయేనానులిప్య॥ పిండస్యాభః దర్భాననం నమః॥ దరోభి పరి ఏత త్తిలోదకం దదామి॥ పితే...గోత్రాయ...ప్రేతాయ మరణది నా...హని అతిపన్న ప్రథమే హవిక ర్తవ్య నగ్నప్రచచ్ఛదనా...శ్రాద్ధే వ మఃపిండో నమః ॥ పిండోపరి ఏత త్తిలోదకం దదామి ॥ అంజనాభ్యంజనం నమః॥ ధారాదత్తం॥ అద్యపూర్వోక్త...పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని అతిపన్న ప్రథమే హని నగ్న ప్రచచ్ఛ...పిండప్రదానే ...పితరం...గోత్రం...ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతేన లనేన నగ్నప్రచచ్ఛ...పిండప్రదానేన-పితుః... గోత్రస్య...ప్రేతత్వప్రీద్వారా ప్రేతత్వప్రీ స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ పేతత్వ...స్తు ॥ దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యంతా మితీకర్తాః అభిరమతాస్యః ఇతి విప్రః॥ నగ్నప్రచచ్ఛగన శ్రాద్ధప్రయోగః సప్రశాద్ధప్రయోగము.

మృతిదినము మొదలు బేసి దినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము జేయవలెను, కొందరు అక్షత్రచేసన్నిహితులైనదినుబుననే నాచరింపు

చున్నారు. అప్పుడు అతివన్నదినములు అనగా గతిచినదినములను కలిపి సంకల్పముజేయుచది. కడను విషయములు ధర్మశాస్త్రమును జూడవలెను.

శ్లో॥ నవశ్రాద్ధానిసర్వాణి । ప్రేతత్వప్తికరాణితు ।

ఆద్యావిహడతైతాని । ప్రేతత్వస్యనివృత్తయే॥

(కర్త) స్వాత్వాచమ్య॥ పవిత్రంకృత్వా॥ పితుః × గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక × హ్నికననా మైకోద్దిప్తామశ్వాద్ధమాచరిష్యే॥ అనుజ్ఞార్థంపరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్తీమ ...పదం [[చా...త] పితుః ... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య...హని అతివన్న ప్రథమాహ్నిక...హ్నికననామైకోద్దిప్తామశ్వాద్ధంపరిషత్ప్రాయశ్చిత్తంకర్తుంఅధికారసంప + బ్రుచంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ ఏవం + తిథాపితుః + గోత్రస్య × ...ప్రేతస్యమరణదినా + హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక × హ్నికననామైకోద్దిప్తామశ్వాద్ధమైకోద్దిప్తవిధానేన ఆమాదిద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన సద్యః కరిష్యేనమః॥ పితుః... గోత్రస్య..... ప్రేతస్య మరణదినా...హని... దశాహ్నిక నవామైకోద్దిప్తామశ్వాద్ధేప్రేతార్థే త్పితుః కర్తవ్యః॥ పితుః... గోత్రస్య... ..ప్రేతస్య మరణదినా... హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిప్తామశ్వాద్ధేప్రేతార్థే త్పితుః కర్తవ్యః॥ ఏవం త్పితుఃకర్తవ్యః॥ పాద్యస్థానేగోమయేన వర్తులమండలంకృత్వా॥ ప్రేతపాద్యస్థానే దర్శాసనం దదామి॥ దర్శోపరి ఏతత్తిలోదకం దదామి॥ (తిలోదకంత్యజేత్) కుశతిలోదకమంజలిని గృహీత్వా । పితుః...గోత్ర.....ప్రేత...హ్నికననామైకోద్దిప్తామశ్వాద్ధేప్రేతార్థే ఇదంతేపాద్యందదామి॥ పితుః...గోత్ర.....ప్రేత...హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక నవామైకో + ధేఇదంతేపాద్యందదామి॥ ఏవం పాద్యందద్యాత్॥ కర్తాపాదాప్రత్యుత్త్య॥ ఆచమ్య॥ బ్రాహ్మణాః ఉదఙ్ముఖముపవేష్య॥ పితుః × గోత్ర.....ప్రేతనిష్ఠార్థానునుంతు :॥ ఆసనందద్యాత్॥ పూరోక్తవచం

గుణ...తిథౌ పితుః...గోత్రస్య మరణదినా...హని ... హ్నికలతివన్న
ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేదేవానుజ్ఞ
యాప్రకాంతం..... ఆమశ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥

శ్లో॥ పితృస్థానేపితౄణామర్చనం । రాక్షసానాంవిముచ్యతే । తత్పితౄణానాంవిమృ
త్యర్థం తిలోదకముపస్పృశేత్ ॥ ఇతి తిలోదకంసంప్రోక్ష్య ॥ మృదమా
దాయాతిలోకపికరేత్ ॥ శ్లో॥ లిలాహిరతుంత్యసురాత్ దర్భార్చతుంతరా
క్షునాత్ । పంక్తింవైశ్రోత్రియోరక్షే దశధిస్సర్వరక్షకః॥ ఇతిలిలదర్భార్చ

నిశీవ్య ॥ శ్రాద్ధార్థసంపాదిత ఆమద్రవ్యాన్విప్రోక్షిణం॥ పుండరీకాక్షపుం
దరీకాక్ష ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్పాద్యాత్సా దేవంగదాధరం ।
తాభ్యాంవైవనమస్మృత్యతతశ్శాన్తిర్ధృప్రవర్తయే ॥ పితుః...గోత్రస్య...
ప్రేతస్య మరణదినా...హని...హ్నికనవామై ... ర్థేఇదంతేఆసనందదా
మి॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య... మరణదినా...హని॥ అతివన్నప్ర
థమా...ర్థేఇదంతేఆసనందదామి॥ సర్వత్రఆసనందద్యాత్ ॥ పితుః...గో
...ప్రేతస్య...హని ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేక్షణందదామి॥పి
తుః...గో.....ప్రేతస్య ... హనిఅతివన్నప్రథమా...శ్రాద్ధేక్షణందదా
మి॥ ఏవంక్షణానిదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణస్యపురతఃదర్భానాస్తీర్య॥ అర్ఘ్య
పాత్రంనిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య॥అర్ఘ్యపాత్రేతిలినిక్షేపణంకృత్యా ॥ శ్లో॥ ఆ
పాదేవిభవంతుష్టం । ప్రేతార్థేనర్వదేహినాం అభిస్రవంతుయేదేవి । స
ర్వతీర్థసమీనమః॥ యజమానస్య పితరం...గోత్రం.....ప్రేతం
తిలోదకత్వా॥ అర్ఘ్యపాత్రేగంధార్థంపుష్పార్థంతిలోదకదామి॥ ప్రేతా
యస్సర్చితమస్తు॥ పితః... గోత్ర...ప్రేత- మరణదినా.. హని...హ్నికన
వామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ పితః...గోత్ర
...ప్రేత మరణదినా...హనిఅతివన్నప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్ది...ర్థే
ఇదంతేఅర్ఘ్యందదామి (ఏవంసర్వత్ర అర్ఘ్యందత్వా) శ్లో॥ ఇహలో
కం పరిత్యజ్యగతోసి పరమాంగతిం । మనసావాయురూపేణకుశేత్వాం
యోజయీమ్యహమ్— (కర్త) ఇతిమూర్ధాదిపాదపర్యంతం తిలైర

శ్లోకం॥ పితః...ధేగంధందదామి॥ పుష్పార్థంతిలాదదామి॥ శ్లో॥ శీత
 హతో...ప్రయచ్ఛమే పితః...గోత్ర...పేతమరణది...హని...హ్నిక
 నవామైకో...ధేవప్రంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతివస్త్రం॥
 సర్వత్రదద్యాత్॥ అథకర్ణాభరణకట్నాభరణలంగుళ్యాభరణానిదద్యాత్॥
 సకలారాధనైస్సర్వర్చితమస్తు॥ భోజనపాత్రేతండులాదీనిధాయ॥ ఆమం
 ద్విగుణవాచతుర్గుణ వాదద్యాత్॥ శ్రీవిష్ణోరంభం॥ పితః...గోత్ర...
 పేతమరణదినా...హని...హ్నికనవామై...పేతార్థేవతత్తేజమంసపరిక
 రంసదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం॥ పితా...గోత్రః
 ...ప్రేతఃఇదమామం సోపస్కరం అక్షయవటచ్చాయేయంపితే...గో
 త్రాయ...పేతాయ మరణది...హని...హ్నికనవామై...ధేవ ఇదమా
 మం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం
 ప్రేతతృప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ॥ పేతతృప్తిరస్తు॥ (తిలోదకంత్వజేత్)
 ఏవంసర్వత్ర ఆమండద్యాత్ (హారాదక్షం॥ పితః...గోత్రస్య...పేత
 వ్యమరణదినా...హని...హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవా
 మైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధేపితరం...గోత్రం..... పేతముద్దిగ్యత్వయాకృతేన
 మరణది ..హని ..హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్నిక...ఆమృతాద్ధేన పితః
 ...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని... హ్నిక అతిపన్నప్రథమా
 హ్నిక...శ్వాద్ధేపేతస్య పేతతృప్తిర స్త్వితిభవంతోబ్రువంతు ॥ (తిలో
 దకంత్వజేత్) పేతతృప్తిరస్తు॥ అథపిండప్రదానం॥ ఏవంగుణ.. తిథౌపితః
 గోత్రస్య...పేతస్య మరణదినా...హని...హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్ని
 క...హ్నికనవామై కోద్దిష్టామశ్వాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానానికరిష్యే॥
 నమః॥ కర్తాతిలమిక్రతండులైపిండకృత్వాదక్షిణాభిముఖః భూమింగో
 మయేనోపలిప్య॥ పిండస్యాకః దక్షిణాగ్రాదర్శనాన స్తీర్య॥ దర్శింపరి
 వీతత్తిలోదకందదామి॥ పితే...గోత్రాయ పేతాయ మరణదినా...హ
 ని...హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధేపేతార్థేవతత్తేజ మంసపరిక
 ...గోత్రాయ...ప్రేతాయ మరణది...హని...హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్నికనవా

మైకోద్దిప్తామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేన సంపిండదందామి || ఏవంపిండా ద
ద్యాత్ || ఓంహోవరి పతత్తిలోదకందదామి || అంజనాభ్యంజనందత్వా
తంబూలం దక్షిణాదికందత్వా || ధారాదత్తం || ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ
(హి)...తీ పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యమరణదినాదా...హని...హ్నిక
అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక... హ్నికనవామైకోద్దిప్తామశ్రాద్ధీయ తిలోదన
పిండప్రదానే పితరం...గోత్రం..... ప్రేతముద్దిశ్యత్వయాక్రియమాణేన
మరణది...హని...హ్నికఅతిపన్నప్రథమాహ్నిక...పిండప్రదానేపితుః
...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రీతిస్థితిభవంతో బ్రువతు || తి
లోదకంవిస్మజేత్ || ప్రేతత్వప్రీస్తు.....దత్తం శాగ్ధం- అభిరమ్యతా
మితికతాబ్రూయాత్ || అభిరమణ స్మః || తతఃపిండమపుప్రక్షిప్య
న్నాత్వా ఇతినవశ్రాద్ధప్రయోగస్సమాప్తః.

దశాహ ప్రయోగము.

కతాన్నాత్వా నిత్యకతవ్యశిలాన్నాన వాసాదక తిలోదక
పిండప్రదానాంతంకృత్వా || అథకతాసచేలంన్నాత్వా || ఆచమ్య || ఏవం
గుణ...తిథౌ (హి)...తీ పితుః... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదా
...హని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవచనంక
రిష్యేనము || అనుజ్ఞార్థంయథాశక్తిదక్షిణాంగహ్నిత్యా శ్లో || సమస్తసం
పత్సమ...పదం || పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమరణది...హని జ్ఞాతిభి
స్సహ అశుచిపరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవచనం కారయితుంఅధికా
రసంప...బ్రువంతు || అధికారసంపదస్తు || అథవపనాధికారయోగ్యతాసి
ద్ధ్యర్థం కృచ్ఛత్రియాణిదద్యాత్ || పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమర
ణది...హని ఆశౌచ పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం వచనంకారయిష్యే ||
(ఇతినంకల్ప్య) (నివీతి) ఏకంకుశంశిరసిధృత్వా || — శ్లో || మేరుమందర
తుల్యాని | వాపానివివిధానిచ | కేశానాశ్రిత్యతివంతి | తస్మాక్కేశాన్వ
చామ్యహః | ఆత్మశుద్ధికామోవా పితౄణాంముక్తిహేతవే | వచనంకా
రయిన్యామి తీ భ్రాహ్మణసన్నిధౌ || ఇతిరాసర్వజ్ఞతయః షోడశాంకాత

యిత్యా! సాత్వాచమ్య! జ్ఞాతయః ప్రేతస్మత్ప్రధానం తిలోదకాం
జలీదన్యః॥

{ జ్ఞాతులగోవయస్సుచేత మృతినకంఠే చిన్న వాండ్రైనఃకుతపితృకు }
{ టక ర్తతోగూడ ట్టెరముచేసికొనవ లెనుతక్కినవిషయములుగర్భ }
{ శాస్త్రములయందు చూడదగినవి గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయ నైతి }

అథ హోమము.

ఏవంగుణ...తిథౌ పితుః...గో.....ప్రేతస్యమరణది...హనిస ర్వే...
ర్థం అఘాపనుత్తి హోమంకరి ష్యేనమః శుద్ధప్రదేశేలగ్నింప్రతిష్ఠాప్య
ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్తజహ్వోద్విశీషశ్చ॥ మేసారాధస్తధైవచ॥ శక్తిద్వ
యసమేతశ్చ॥ విశ్వమూర్తికర్ హుతాశనః॥ అభిముఖోభవవరదోభవ॥
అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశనాయనమః॥ ఆజ్యపాత్రాదసిషీష్య॥
తూష్ణింపరిషిచ్య॥ అగ్నేఃపశ్చిమభాగేదర్భాన్ పరిస్తీర్య॥ శ్లో॥ జ్ఞాతీనాం
లోహితంతిష్ఠ॥ శరీరాయుష్యవధానం వధాతేసర్వజ్ఞాతీనాం॥ ఉపవేశ్య
చచర్మశి॥ చర్మణ్యపవిశ్య॥ అథాజ్యహోమః॥ ఆజ్యమాదాయ॥

శ్లో॥ అగ్నేవహ్నికృతేనేన జ్ఞాతీపాపాపనుత్తయే॥ అఘాపనుత్తి
హోమేన తృప్తోభవభవాంతృదా॥—అథ ఇంద్రాదిహోమం కు
ర్యాత్॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశనాయనమః॥ (ఇతిహుత్వా) ఆజ్యపా
త్రాదిలగ్నప్రమాత్య॥ తూష్ణింపరిషిచ్య శ్లో॥ స్పృష్ట్యాననద్వాహ
మగ్నేః ప్రాద్విశిష్టావ్యతంతురం॥ అనద్వాహంసమస్మృత్య పుణ్యలోకే
మహీయతే॥— ఇతి అనద్వాహంస్పృష్ట్యా అథపర్వతారోహణంకు
ర్యాత్॥ అనేనఅఘాపనుత్తిహోమేన-పితుః...పుణ్యలోకావప్తి + రస్తు

అథశిలాశ్రయవేదికారాధనం॥ వేదికాంకృత్వా॥ తస్యాంమధ్యే
ప్రేతపాపాణం స్థాపయిత్వా॥ తస్యోత్తరతోదక్షిణతశ్చ పాపాణద్వయం
స్థాపయిత్వా॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమరణది..హని వేదికా
యాం ప్రేతశిలాపూజాంకరిష్యే॥ నమః॥ శిలార్చనంకుర్యాత్॥ తండులం
నివేద్య॥ ఓషధీస్తంభంప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్లో॥ శిశంభవతు శేషాణాం జాయతే

తాంస్థిరజీవినః (ఇతిపతిత్వా) అభిప్రేతభార్యాకంఠసూత్రాదివిసర్జనంకు
ర్యాత్ । సూత్రవిసర్జనం గోదానంకృత్వా । అభిబంధుభిః ఉదకదానంకే
చిత్కుర్వంతి । తత్కురే ॥ యజమానస్య పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేత
స్య...మరణది...హని ఉదకదానాధికారార్హప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ఇతి
సంకల్ప్య ॥ అధికారసంపదస్తుపితరం...గో.....ప్రేతంఆవాహ్య ॥ యజ
మానస్యప్రేతే గోత్రాయ...ప్రేతాయ మరణదినా...హని ఏతద్ధర్మోద
కందదామి ॥ ఏవంతుః ॥ ధారాదత్తంకుర్యాత్ ॥

శిలోన్వాసనము.

ఆచమ్య + శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవంగుణవిశేషణ...తిథౌ పితుః...
గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణది...హని శిలభండవాసోన్వాసనాని కరి
ష్యేనమః ॥ అధికారసంపదస్తు అధిక్వచ్చుత్రయాణిదద్యాత్ ॥ ఏవంగుణ
...తిథౌపితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణది...హని శిలభండవా

సోన్వాసనకాలే గోదానానికరిష్యేనమః ॥ గోదానాని దశదానానిభ్రా
హ్మణ్యేభ్యోదద్యాత్ ॥ ————శ్లో ॥ శరీరస్థాశ్చయేదోమా యేదోమాగర్భ
బీజయోః ॥ తేనర్వేనాశఃసూయాంతుకర్మణానేనభోద్విభాః ॥ ఇతివాసస్త్రీ
ధాచిత్వా ॥ శిలాత్రయంసంవేప్య శ్లో ॥ యదత్రసంస్థితంభూతంథాన
మాశిత్యసర్వదా ॥ స్థానంత్యక్త్వాతుతత్సర్వ యత్రస్థంత్రగచ్ఛతు ॥ యా
వచ్ఛిలా మనుష్యాణాంగంగాతోయేషుశిష్టతి ॥ తావద్వర్షసమాప్రాణిస్వ
ర్గలోకేమహీయతే ॥ (జలమధ్యేవిస్ఫుజేత్) శిలాదేవినమస్తుభ్యం ప్రేత
రూపం విమోచయ ॥ జలాంతేబ్రహ్మకల్పస్థా స్థాయినీదేవరూపిణీ ॥ ఇతి
సమస్కుర్యాత్ ॥ అథతిలామలకన్నానమహం కరిష్యేనమః ॥ జ్ఞాతిభిన్న
హతిలామలకన్నానం కుర్యాత్ ॥ శుభ్రవస్త్రాణిధృత్వా ॥ ఆనందహో
మప్రయోగవత్సృజే ॥ ఆచమ్యశ్రీగోవింద...ఏవంగుణ...తిథౌ పితుః...
గోత్రస్యప్రేతస్యమరణదినా...హని ఆశౌచనివృత్త్యర్థం శేషాణా
మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆనంవాసాప్త్యర్థం ఆనందహోమంకరిష్యే
నమః ॥ [ఇతీసంకల్ప్య] శుద్ధజడేశే అగ్నింప్రతిష్ఠాప్య ॥ పౌజ్వాల్ప ॥ ఇం

ద్రావ్యనమః...ఈశానాయనమః! తూష్టింసమంతంకరిషిచ్ఛ! (శ్లో॥ము)
 శ్లో॥ ఆయుర్బలంయశఃపుష్టిః సర్వరతుంచవృద్ధిదః! ఆంగులితిపుష్టిం
 చలగ్నై రేకాఃకుతిస్తువేత్! అగ్నయేశుచయత్తదంశమను! సువమగ్నా
 ప్రహరణి! తూష్టింసమంతంకరిషిచ్ఛ! సర్వజ్ఞతయః అశుచిపరిహారా
 ర్థం యవోదస్ంప్రాశ్నంతి! అనేన ఆనంద హేమనభగవాన్ ...రస్తు॥

కర్మణః పుణ్యాహ వాచనం.

అదా గణపతిపార్థనా॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామ...మహాజనేభ్యో
 నమః! శ్రీగోవింద...తథా పితౄ...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య. మరణది...
 హని శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మాంతేకర్మణః పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యేనమః॥
 [ఇతిసంకల్ప్య] అథగణాధపతిపూజాంకృత్యా, [పుణ్యాహం] అథసోదకంత
 లశంతండులతాంబూలయుక్త పాత్రేనిధాయ॥ బ్రాహ్మణస్పార్థయేత్!
 కర్మణః పుణ్యాహంభవంతోబుధవంతు॥ పుణ్యాహంకర్మణోఽలస్తు॥ ఏవం
 తిః॥ శ్లో॥ స్వస్తివాక్పాపనాశాఖ్యా పుణ్యకల్యాణవృద్ధిదా! వినాయ
 కప్రియానిత్యంతాంస్వస్తింభోబుధవంతునః॥ కర్మణేస్వస్తిభవంతో బు
 ధవంతు॥ స్వస్తికర్మణోఽస్తు॥ ఏవంతిః॥ శ్లో॥ నాగరస్యతుయాశుద్ధిర్మహా
 లక్ష్మ్యుచిభిఃకృతా! సంపూర్ణాపూర్ణచంద్రేయా తామృద్ధింభోబుధవం
 తునః॥ కర్మణఃఋద్ధిం భవంతోబుధవంతు॥ కర్మఋద్ధ్యతాం॥ ఏవంతిః॥
 శ్లో॥ పృథివ్యాముద్ధృతాయాంతుయత్కల్యాణంపురాకృతం! ఋషిభిస్సి
 ధ్యంభ రైస్తత్కల్యాణంబుధవంతునః॥ మమగృహేకల్యాణంభవంతో
 బుధవంతు॥ కల్యాణమస్తు॥ శ్లో॥ క్షీరోదధిసముద్భూతా మధ్యమానేమ
 హేదధౌ! విష్ణోఽప్యవప్రిగానిత్యం తాంశ్రియంభో బుధవంతునః॥
 మమగృహే శ్రీరస్త్రితి భవంతోబ్రువంతు! అస్తుశ్రీః! ఏతత్కర్మసిద్ధిర
 స్తు॥ కర్మణఃపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు॥ వర్షశత సంపూర్ణమస్తు॥ గోత్రాభి
 వృద్ధిరస్తు॥ శివమస్తు! మౌళాభివృద్ధిరస్తు॥ ప్రజాపతిః ప్రియతాం॥ శ్లో॥ సు
 రాస్త్యామభిషిచంతు + కామార్థసిద్ధయే! అథమార్జనం॥ శ్రీకాశ్యాం
 చగయాప్రయాగ...స్వక్షేత్రయోగ్యంఫలం! ఇమేశ్రియేపద్మహస్తే x

ద్విమాయుః॥ పాపాన్మూర్జనంనమః॥ ఊర్ధ్వాయాంనూర్జనంనమః॥
కర్మణఃపుణ్యాహవాచన సంకల్పజపదక్షిణాం + తుభ్యమహంసంపదదే
నమః॥ అగ్నినివశుచిర్భవ + ద్విమాయుః॥ ఇతిఆశీర్వాదః॥ జ్ఞాతిభిర్భం
ధుభిస్సహ గృహంగచ్ఛేత్॥ ఇదశాహ ప్రయోగస్సమాప్తః॥

{ దశాహ ప్రయోగమునందు అఘాపనుత్తిహామమునుఆనంద
కూహమునుప్రాసితినీ కొన్ని దేశములయందు చేయుటలేదు దే
శాచారవ్యవస్థలను ముఖ్యముగ నాచరింపవలయును. }

అథగృహశుద్ధి విషయము.

శ్లో॥ ఆశౌచాంశేతుసంప్రాప్తే గోమయాదివిలేపనైః । గృహశుద్ధిన్వి
ధాతవ్యా పుణ్యాహం నైవవాచయేత్ ॥ ఇదిగృహశుద్ధిస్సమాప్తా॥

{ తా॥ ఆశౌచ పరిసమాప్తినయనందు గోమయము మొదలగు పవిత్రీకరము
లైన వస్తువులచేత గృహశుద్ధినిచేయవలయును,చుటియును పుణ్యాహవాచ
నమునుగూడఁ జేయవలయునని తాత్పర్యము. }

పుణ్యాహవాచనము.

(కర్తా) సచేలంన్నత్వా బ్రాహ్మణమాహూయ ॥ పవిత్రంసృ
త్యా శ్లో॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం యాదేవీసర్వమంగళా॥ తయో
స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతోజయమంగళం ॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శ
శివర్ణంచతుర్భుజం । ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్వర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥
తదేవలగ్నంనుదినంతదేవ...స ర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥

ఆచమ్య...శ్రీగోవింద గోవింద...ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం
పుణ్యాతి థా(అపసవ్యం) పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...
హని నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః అంసత్వమూకత్వ బధి
రత్వకాణత్వ పంగుత్వపిశాచత్వనివారణార్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరి
ష్యమాణః- ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధకర్మకరిష్యమాణఃద్విరావృత్త్యాద్వాది పోడ
త్రైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః- సపండికరణాఖ్యామశ్రాద్ధ కర్మ
కరిష్యమాణః గృహభూభాండ ఆస్మదవ్య దేహస్థలశరీర శుద్ధ్యర్థం

మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం (సవ్యం) కరిష్యేనమః । (ఇతి సంకల్ప్య) ఆదానిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యేనమః ॥ విధిపరీకారేణ గణపతి మధ్యస్థ్య పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ విఘ్నేశ్వరపూజ, పుణ్యాహవాచనప్రయోగములు పురాణోక్త కర్మప్రకాశికయందు పూర్వము వ్రాసియుంటిని. కనుక సుజనులు అచ్చటచూడవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నిచ్చటనాయనైతి.

వృషోత్పన్నన విషయము.

హేమాద్రా॥ శ్లో॥ సకరోతివృషోత్పన్నం సుతీర్థేనాజలాంజలిం । నదదాతీసురోయస్తుపితురుచ్చరిషవసః । ఏష్టస్యబహువఃపుత్రాఃపుత్ర్యుద్యోకోపిగయాప్రజేత్ । యజేతవాశ్వమేధేనసీలంవావృషముత్సృజేత్ ॥

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ పతిపుత్రవతీనారీ భర్తురగ్రేన్మృతాయది । వృషోత్స్నః సకుర్వీత గాందద్యాచ్చపయస్విసిం । ఏకాదశేహ్నా ప్రేతస్య యస్యనోత్సృజ్యతేవృషః । ప్రేతత్వంసుస్థిరంతస్య దత్తైశ్రాద్ధకతైరపి ॥

తా॥ పుత్రులుగలప్రేతకంఠే ముందుచ్చుతిబా దెనేని వృషోత్పన్నము చేతు గూడదు, మంచిపాలుగలగోవును దానముజేయవలెను భర్తఃపుతిబొందినచో వృషోత్పన్న ననుచేయనియెడ నూలుశ్రాద్ధములుచేసిననువానికి ప్రేతత్వముపోనేరదు. ఇతరనశకవిషయములు ధర్మశాస్త్రమందుఁజూడదగును.

ఇతి వృషోత్పన్నన విషయ స్సమాప్తః.

వృషోత్పన్నన ప్రయోగము.

(కర్త) తతఃఏకహాయనంద్విహోతునంవా నీలవర్ణం వాయుధా సంభవ వర్ణంవా వృషంసంపాద్యఆసీయ స్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య ॥ తతో గోవత్సరీశ్చ, చత్రసః ఏకాంతిసఃద్యేవాఆసీయస్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య॥ పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్యమరణదినా + నాని ప్రేతత్వ నివృత్త్యర్థం అంధత్వ + పైశాచిక బాధానివృత్తిద్వారాశాశ్వతరుద్ర లోకావాప్త్యర్థం వృషోత్పన్ననాఖ్యం కర్మకరిష్యేనమః అథనూతనవ్రత మంటపద్వయమాసాద్య॥ తస్యోపరితంఘలాన్నిక్షిప్య॥ మంటపద్వయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయంచాధాయ ॥ తత్రశంచపల్లవాని నారికేళంచని

క్షీప్య || సూతనవస్త్రమూపేష్వ || తదంగత్వేన గోమిథునాప్య డక్పాలక
పూజాంకరిష్యేనమః || శ్లో || కపిలంచసువర్ణచ రజితాదేహావసుకః |
అతిలోహితస్యామంచ | రుద్రతేజస్వినేనమః || మంటపేన్మృషభమావాహ
యామి || శ్లో || నీలోత్పలదళశ్యామాం దీర్ఘశృంగోపశోభితాం యూర్ధ
జంపాశీదండంచ | తస్మై దేవ్యై నమోనమః || గామావాహయామి || గోష్ఠ
షభదేవతాభ్యోనమః | (ఇత్యావాప్య) ప్రాణపరోష్ఠాపనంకృత్వా ||

{ కొండరు శక్తిలేనివారు వానికిఁ బ్రత్యామ్నాయము }
{ దర్శించి యావాహనముఁ జేసిపూజ జరిగించుదురు }

(కర్త) తతః ఇంద్రాద్వష్టదిక్పాలకానాం హ్య || శ్లో || ఇంద్రోమరావతీ
నాథః శచీదేవ్యాస్తునాయకః | ప్రజాయుధశ్చపాచిః | తస్యచైరావతో
గజః | ఇంద్రం లోకపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ||
అగ్నిస్తేజోవతీనసి | స్వాహాదేవ్యాఃప్రియఃపతిః | మేసారూఢశ్శక్తి
ధరః | దిశ్యాగ్నేయాం ప్రతిష్ఠితః || అగ్నిం లోకపాలకమా + మి ||
శ్లో || యమస్సం యమసినాథః శ్యామలాయామనఃప్రియః | దండభృ
న్మహిసారూఢో దక్షిణశ్శాంతిశిస్థితః | యమం లోకపాలకమా x మి ||
శ్లో || కృష్ణాంగనా పురంయస్య దీర్ఘభార్యా నరోహయః |
శస్త్ర కుంతో నిర్మతిశ్చ | నైర్మత్యాం దిశిసంస్థితః | నిర్ముఖిం
లోకపాలక మా + మి || శ్లో || పురీశద్ధావతీయస్య | ప్రియభార్యా
చకాళికా | నక్రవాహఃపాశధరో | వరుణఃశశ్విమేశ్వరః || వరుణం లోకపా
+ మి || శ్లో || వాయుగ్ధవతీనాథః | కేచతస్యాంజనాప్రియా | సారంగ
వాహాధ్వజభృత్ | వాయువ్యాందిశివర్తతే || వాయుం లోకపా x మి ||
శ్లో || కుబేరశ్చాలకాయాంతు | చిత్రకోటాప్రియాంగనా | హయోవాహః
ఖడ్గధరః | ఉదీచ్యాందిశివర్తతే || కుబేరం లోకపా x మి || శ్లో || యశోవ
తీశశానః | పార్వతీపరమేశ్వరః | ఈశాన్యాందిశిసంభూతి | వృషారూఢ
స్త్రిశూలభృత్ || ఈశానం లోకపా + మి || శ్లో || బృహదామాలాపరివృతం
విహ్నమండలమధ్యగం | ధ్యాయేత్కళాదశయుతం | శక్తిధారిణిమిశ్ర

కం॥ రుద్రీమా × మి॥ శ్లో॥ బ్రహ్మణంరక్తశారాంగం॥ చతుర్వక్త్రంజగ
త్పృథుం॥ అక్షసక్కుండికాభీతివరచాణివిచితయే॥ బ్రహ్మణంసాంగం
× మి॥ శ్లో॥ మహావిష్ణుంశంఖపద్మంసుదర్శనగదాధరం॥ ధ్యాయేవాం
సీలశారాంగం॥ పద్మస్థకమలాపతిం॥ విష్ణుమా × మి॥ అచ్యుతమా ×
మి॥ అనంతమా + మి॥ గోవిదమా × మి॥ (ఇత్యావాహ్య) ఏవంగుణ
+ ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక సహితగోవృషభపూజాం కరిష్యేనమః॥
అథహోడశోపచారైర్భవ్యర్చ్యం॥

వృషోత్సర్జన హోమప్రయోగము.

{ ఇచ్చటకొందరు ప్రయోగముచేయించుటగో గోవృషభము లేన }
{ పుడు దగ్భలచేజర్చుదురు- దేశాచారములను తెలిసికొనిప్రయో }
{ గము జరుపవలెను (యథాచారస్తథా చరణీయః) }

శ్రీగోవిద గోవిం × ఏవంగుణ + తిథో పితః + గోత్రస్య +
ప్రేతస్యమంథి + హని అంధశ్చ + వైశాచిక బాధానివృత్తిద్యౌః
రాశాశ్వతి రుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జన హోమంకరి
ష్యేనమః॥ అథ హోమార్థం ఏకాదశక్షయ్యుగ్వరణం దద్యాత్ ॥ తదం
గమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యేనమః ॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశఃసూ
త్రాస్థంబిలాచతురశ్రమండలంవాకల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాము
ల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్ష్మం + లిఖేత్ ॥ శ్లో॥ మహాతేజంస్వర్ణ
వర్ణం॥ తేజోవంతంశుతాశనం॥ ద్విశక్తిమహితందేవం॥ మండలేశానసౌఖ
స్థితం॥ ఇత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ తదగ్నింప్రజ్వాల్య॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్త
జహ్వద్విశీర్షశ్చ॥ మేవారూఢస్తథైవచ॥ శక్తిద్వయసమేతశ్చ॥ విశ్వ
మూర్తిః స్తుతాశనః॥ త్రయస్త్రింశదేవాశ్చ॥ త్వన్ముఖేత్మప్తిమానసః॥
ప్రాథనాంనునసావందే॥ క్షీణంమేసంప్రసాదయ॥ అభిముఖోభవ-సుము
ఖోభవ- సుప్రసన్నోభవ- వరదోభవ-అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృ
త్య॥ ఇంద్రాయనమః + ఈశాయనమః॥ పూర్వపరిస్తరణంనమః॥ దక్షి
ణం + నమః॥ పశ్చిమం + నమః॥ ఉత్తరం + నమః॥ అగ్నిముత్తరం దేశేడి

పరి స్రవణం నమః॥ తస్య పరిపట్యైః నిషీవ్య ద్వాదశాభిపవిత్రం కృత్వా॥
 సపవిత్రేణ ప్రోక్షణపాత్రాది పట్యత్రాణి జలం సంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణ పా
 త్రమాదాయ జలేనాపూర్వ । పూర్ణపాత్రమాదాయ॥ తత్పత్రే అక్ష
 తాన్ని షీవ్య॥ జలేనాపూర్వ॥ ముఖసమమద్భుత్య॥ ఉత్తరేణాగ్నిం తం
 దులభాన్యస్యోపరిపూర్ణ పాత్రం నిధాయ ॥ గంధాక్షతైస్సహ ఆచార్యం
 సంపూజ్య॥ ఆజ్యపాత్రమాదాయ॥ ఆజ్యమాపూర్వ॥ త్రిపర్యగ్నికరణం
 శృత్వా । పవిత్రగంధి విసస్య- వ్రతశ్శిల-అగ్నీవ్రక్షిపేతే స్రుక్కుం
 వానాదాయ॥ ప్రోక్ష్య-నిధాయ-ఇధమాదాయ॥ శ్లో॥ భూతప్రేతపిశా
 చాద్యాః రాక్షసావిఘ్న కారిణః॥ రక్షణార్థం క్రియామత్ర । సమిధం దిక్త
 పేక్షిపేతే । త్రిపరిధిం వ్రత్యేకం పశ్చిమదక్షిణోత్తరేషు నిధాయ॥ తతః
 ప్రాగ్దేశే ఆఘార సమిధావాదధాతి । పూర్వపరిషేచనం నమః- దక్షిణ
 + నమః॥ పశ్చిమ + నమః॥ ఉత్తర + నమః॥ తతః ఇధాపూజాం కరిష్యే
 నమః॥ శ్లో॥ మత్సర్వసఫలం కుర్యాత్ । పావకోదేవహవ్యవాత్ । సర్వ
 త్రా శుచిరవ్యగ్రా మేపాయాధస్తుపావకః॥ ఆజ్యం సమిద్భిస్సహ అగ్నీని
 ధాయ- ఇధావ్రతే కణము + అస్తు వాయవ్యాది ఆగ్నేయపర్యంతం
 సైర్యత్యాది ఈశానాంతం ఆజ్యధారాం హుత్వా॥ వ్రథమముఖాహుతిః॥
 శ్లో॥ వసస్పతేనుహీజాత సర్వాభీష్టఫలప్రదః॥ జాహ్నవామ్యద్యైవతే పీ
 త్యై ఆజ్యాదిభిరతం ద్రితః॥ వసస్పతేనమః॥ ద్వితీయముఖాహుతిః॥ శ్లో॥ స
 ర్వప్రాణిహితాశార॥ వారిణాంతం మలేనహి॥ గృహీష్యామి మయాదత్తం
 ఫలంగాహకహుతాశన॥ అగ్నయేనమః॥

(తతః కర్తవ్యం) అథాజ్యసంమిశ్రిత తండులైస్సహ శాశామం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ త్రిశూలధారిణం దేవం వృషవాహనయోరపి । శిరాంజన
 కృతే దైవైరుద్రాదాయ సహ తేనమః॥ (ఇతి హుత్వా) రుద్రమృణాయనమః॥
 శ్లో॥ వర్జస్యశ్శర్మరుద్రాభ్యాం గోమిథున్యాంచవృద్ధయే । రుద్రదైవత్య
 తే ప్రేతః॥ వైశాచత్వం విముచ్యతే॥ కర్జన్యాయనమః॥ శ్లో॥ పృజాపతిశ్చ
 సోమశ్చ అగ్నిర్నిద్రా సలేతథా । గవామిథుంచసుప్రీత । స్సర్వదేవత

61

తేనెసే || ఇంద్రాయనమః || శ్లో || ప్రజాపతిః పితృభిః విశ్వేదేవాశ్చ తస్మి
 వః | వృషభోమహిర్విష్ణో రుద్రాకాయతేనమః || ప్రజాపతయనమః ||
 ఇతిహుత్వా || ధృత్వైనమః || విధృత్వైనమః || రంత్యానమః || రమతయే
 నమః || (ఇతిహుత్వా) శ్లో || పశుంపశుపతిందేవం సర్వదేవస్వరూపిణే |
 వృషభాయచ దేవాయ ప్రేతత్వ వినివృత్తయే || ఉగ్రాయనమః (ఇతి
 హుత్వా) ఆదిత్యాయనమః || అథ స్విష్టకృధ్నోమః || శ్లో || మంక్రమధ్యే
 క్రియామధ్యేవీతి హోత్రహుతాశన | క్రియస్వవరదోదేవ శేషేణాహు
 తకలవహ || అగ్నయేనమః || శ్లో || సర్వకామ సమృద్ధ్యర్థం సర్వాభీష్ట
 ప్రదాయక | క్రియామంత్ర సమృద్ధ్యర్థం శేషేణాహుతికంపహ || అగ్న

మూర్ధ్నానమః- శంఖాంకేనమః- చక్రాంకేనమః- లలాటేనమః - నేత్ర
యోఃనమః - నాసికాయానమః - ముఖేనమః - గ్రీవానానమః -
హృదయేనమః-నాభ్యానమః- కటాంశమః- ఊరౌనమః-జంఘయోః
నమః-జాన్వీనమః - స్కంధేనమః - పృష్ఠేనమః-లింగేనమః ఉదరే
నమః- పుచ్ఛేనమః- ఏవంస్పృష్ట్యా నమస్కృత్వాఆచమ్య ॥

గోవృషభవివాహ వ్రయోగము.

గృహస్థప్రాగ్భావే యూపస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అలంకృత్య ॥
అథ గణాధిపతిపూజాం- పుశ్యాహవాచనంచకృత్వా! ఏవంగుణ...తిథౌ
లోకసంరక్షణ సిద్ధ్యర్థం రత్నబంధనధికరిష్యేనమః - రత్నబంధనపూ
జాంకృత్వా! శ్లో! బధ్నామిదక్షిణేపాదే! నవసూత్రంచకంకణం! లోక
రక్షణసిద్ధ్యర్థం! పృషభస్యసుఖప్రదం ॥ రత్నబంధనముహూ...అస్తు॥
బధ్నామి నామపాదేతు! పంచసూత్రంచకంకణం! లోకరక్షణసిద్ధ్యర్థం!
మమాభీష్టప్రదోభవ ॥ ఇతిబస్మియాత్ ॥ శ్రావ్యాణేభ్యో-వృషభవివా
హసమయే తాంబూల దక్షిణాదికందద్యాత్ ॥ అథ మధువర్కద్రవ్యే
ణపూజయిష్యే!లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపవృషభస్య ఇదమాససంశ్రిం
పాద్యం! శ్లో! నమోస్త్యనంతాయ...నమః॥ గంధార్థాగ్నిమేలితతాః...
అస్తు॥ అథ వత్సతరీదానము.

ఏవంగుణ...ధృణం మమపితుః శాశ్వత పుణ్యలోకానాప్త్యర్థం
సర్వాభీష్ట సిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం వత్సతరీదానంకరిష్యేనమః॥
అత్రమహాసంకల్పంపఠిత్యా! అస్యశ్రీమదాదినారాయణస్య (మహాసంక
ల్పం) సౌరభేయ గోత్రోద్భవస్య ప్రజాపతేనస్త్రీ-కాశ్యపపాత్రాయ-
ధర్మపుత్రాయ- లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయవరాయ- చతు
స్సాగరపరి...సౌరభేయ గోత్రోద్భవ గంగాయాఃనస్త్రీం - యమనా
యాః పాత్రీం- సరస్వత్యాః పుత్రీం- ఇమాం వత్సతరీంధర్మ ప్రజాసం
తానాధృణం హేవృషభరాజ వత్సతరీదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేన
మమ! అనేన వత్సతరీదానేన శ్రీహరమేశ్వరః ప్రీయతాం ॥ తతోలగ్నా

ఐక చూర్ణికాదిపతేత్ || స్వస్త్వప్తాశీతి సహస్రీణాంద్విజగురు దైవత్యా
నాం ... సుప్రీతేస్తుచుహూర్తా... భవంతు || లోక సంరక్షణస్థిరస్తు ||

మాంగల్య ధారణము.

ఏవం గుణ x ప్రీత్యర్థం మాంగల్యపూజాం కరిష్యేనమః || మాంగ
ల్యపూత్రార్చనంకుర్యాత్ || శ్లో || మాంగల్యతంతనానేన | లోకరక్షణ
హేతునా | కంఠేబద్ధామిసుభగేపూర్ణాబ్జే శ్వేత్యవర్ధని | వత్సరేగ శేమం
(శసూత్రంబద్ధా || మాంగల్యధా + అస్తు || తూష్ణీ ఆర్ద్రాక్షతారోప
ణంకుర్యాత్ || ప్రజామేకామసృష్టుద్ధ్యతాం | భక్తప్రజామేకా + తాం ||
యజ్ఞోమేకామ + తాం || జగత్ప్రియోమేకామ + తామ్ ||

గోవృషభ మార్జనము.

ఏవం గుణ + ర్థం వృషభమార్జనార్థం ఏకాదశ బ్రాహ్మణాః
పార్థకయేత్ ||

అథ శ్రీకృష్ణాష్టోత్తర శతనామపారాయణమ్.

శ్రీకృష్ణః కమలానాథో వాసుదేవస్సనాతనః | వసుదేవాత్మజః
పుణ్యోలీలామానుషవిగ్రహః || ౧ || శ్రీవత్సకౌంస్తుభధోయశోదావత్స
లూహరిః | చతుర్భుజాత్తచక్రాసి గదాశంఖాద్యుదాయుధః || ౨ || దేవకీ
నందనః శ్రీశోనంద గోపప్రియాత్మజః | యమునావేగ సంహరి
బలభద్ర ప్రియానుజః || 3 || పూతనాజీవితహరశ్శిశుటా సురభంజనః |
నందప్రణవజనానందీ సచ్చినానందవిగ్రహః || ౪ || నవనీలవిలిప్తాంగోనవనీ
నటోఽనఘః | నవనీతనవాహరోముచుకుండ ప్రసాదకః || ౫ || షోడశస్త్రీ
సహసేశ స్త్రీభంగిమధురాకృతిః | శుకవాగమృతాబ్ధీండు గోవిందో
యోగినాంపతిః || ౬ || వత్సనాటచరోఽనంతో ధేనుకాసురమదనః |
తృణీకృతతృణావతో యమశాజః సభంజనః || ౭ || ఉత్తాలత్తాలభేత్తా
చతమాల శ్యామలాకృతిః | గోపగోపీశ్వరోయోగీ కోటిసూర్యసమ
ప్రభః || ౮ || ఇళాపతిఃపరంజ్యోతిర్యాద వేంద్రాయదూద్వహః | వన
మాలీపీతవాసాః పారిజాతాపహరకః || ౯ || గోవర్ధనాచూర్ధతాగోపా

లస్సర్వపాలకః । అజోనిరంజనః కామజనకః కంజహాచనః ॥ ౧౦ ॥ మధు
 సామధురానాథోద్వారకానాయకోబలీ । బృందావనాంతసంచారీతుల
 సేదామభూషణః ॥ ౧౧ ॥ శ్వమంతకమజేహతానరనారాయణాత్మకః ।
 కుబ్జాకృష్ణాబరధరోమాయీపరమపూరుషకః ॥ ౧౨ ॥ ముష్టికాసురచా
 నూమల్లయిద్ధవిగారదః । సంసారవైరీ కంపారిర్మురారిర్నరకాంతకః ॥
 ౧౩ ॥ అనాదిబ్రహ్మచారీచ కృష్ణావ్యసనకర్మకః । శిశుపాల శిరచ్ఛేత్తా
 దుర్యోధనకులాంతకః ॥ ౧౪ ॥ విదురాక్రూంవరదో విశ్వరూపప్రదర్శకః ।
 సత్యవాక్సత్యసంకల్ప సత్యభామారతోజయీ ॥ ౧౫ ॥ సుభద్రాపూర్వ
 జోవిష్ణుర్భిష్ణు ముక్తిప్రదాయకః । జగద్గురుర్జగన్నాథో వేణునాదవిశా
 రదః ॥ ౧౬ ॥ వృషభాసురవిధ్వంసీ బాణాసురకరాంతకః । యుధిష్ఠిర
 ప్రతిష్ఠాతా బహిబహాన తంసకః ॥ ౧౭ ॥ పార్థసారథి రన్యక్టో
 గీతామృతమహేనాదధిః । కాళీయఘణియాణికిర్విరంజిత శ్రీపదాంబుజః ॥
 ౧౮ ॥ దామోదరోయజ్ఞభోక్తాదానమేద్రోవినాశకః । నారాయణఃపరం
 బ్రహ్మపన్నగాశనవాహనః । జలకీడాసమాసక్త గోపీవస్త్రాపహరకః ।
 పుణ్యశ్లోక స్తీర్థ పాదోపేదవేద్యో దయానిధిః ॥ ౧౯ ॥ సర్వతీర్థాత్మక
 స్సర్వగ్రహరూపీపరాత్పరః । ఏవంశ్రీకృష్ణదేవస్యనామ్నా మప్తోత్తరం
 శతం ॥ ౨౦ ॥ కృష్ణనామామృతం నామపరమానందకారకం । అత్యుప
 దానదోషఘ్నంపరనాయుష్య వధానమ్ ॥ ౨౧ ॥ శివోమహేశ్వర శృం
 + శతః ॥ శ్లో ॥ సురాస్త్రామభిసేచంతు × సిద్ధయే ॥ పూర్ణసామ్రాజ
 కేనలభిసేచ్య ॥ గోవృషభ పూజా. ఆచమ్య... పితు...
 + ర్థం గోవృషభపూజాం కరిష్యేనమః - షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య ॥
 అథాగ్నేః గోవృషభ పదక్షిణంకారయిత్వా ॥ ప్రదక్షిణం.

అథ నమస్కారం.

శ్లో ॥ గావోమమాగ్రతస్సంతు । గావోమేసంతుపృషతః । గావో
 మేహృదయేసంతు । గవాం మధ్యేవసామ్యహమ్ ॥ శంఖచక్ర పూజా.
 అగ్నేఃపూర్వతఃనస్త్రుతండులోపరి శంఖంచక్రంనిధాయ ॥ షోడ

శోపచారైరగ్యర్చ్యుః శ్లో॥ సువర్చనమహాభ్యాం కోటిసూర్యసమపృథా
అజ్ఞానాంధస్యమేనిత్యం విష్ణోర్గార్గం ప్రదర్శయ ॥ త్వంపురాసాగరోత్ప
న్నః విష్ణునావిప్రుతః కే సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్యసమోస్తుతే॥
ఇతి సమస్కూర్యాత్ ॥—ముద్రణకాలేతతఃవస్త్రప్రదానందద్యాత్ ॥

అగ్నే శంఖచక్రం నిధాయ॥ అగ్నిం ప్రజ్వాల్య - చక్రముద్రేణ
పశ్చాన్వామే శంఖముద్రేణ వాకం యిత్యా॥ అగ్నముద్రణమంతః॥ త్రిశూ
లం దక్షిణేపాశ్చేనామచక్రం ప్రదాపయేత్ ॥ వృషస్య శివవిష్ణోశ్చ చి
హ్నానాం దర్శనాత్సదా ॥ సర్వపాపవిముక్తిస్సాస్త్యత్తస్మాత్తచ్చిహ్నాధార
ణమ్ ॥ వృషస్య వశ్యకం సర్వం దేవసంతుష్టి సాధకమ్ ॥ హేవృషభరా
జప్రాద్దేశం గత్వా ప్రాప్సర్వేషు త్పణాని షడ్భ్యా ప్రాశ్నముదోదకం పీ
త్వా- తత్ర త్య గనాం పతిర్భూత్వా- దేవప్రభాణితే త్రాణి కరిష్యాత్య
యధేష్టం విహర॥ హేవృషభరాజ దక్షిణదేశం గత్వా + విహర॥ హేవృ
షభరాజ పశ్చిమదేశం గత్వా + విహర॥ హేవృషభరాజ ఉత్తరదేశం
గత్వా × విహర॥ ఇతి పతిత్వా॥ (పా) + తీ) పితుః గోత్రస్య × × ప్రే
తస్య ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం మరణాదినా × హని అంధత్వ + పైశాచిక
బాధాని వృత్తిద్వారాశాశ్వతరుద్రలోకా వాప్తిర స్వీతి భవంతో బ్రువం
తు- (ఏషవృషః మయోత్సన్నప్తః) ఇతి పతిత్వా॥ శ్లో॥ ప్రత్యక్ష్మ రోమాధిమా
రభ్యః ప్రాగర్ధేగ్గోధపోభవ తధైవ దక్షిణాంబోధిం సామ్యాభేరధిపోభవ॥
శ్లో॥ హిత్యాదేవం ద్విజక్షేత్రం యధేష్టంచరగోధిప ॥ గనామధిపతిర్భూ
త్వా అభీష్టఫలదోభవ ఇతి వృషభం ప్రార్థయేత్ ॥ విస్మజేత్ ॥

బలిప్రదానము.

పరి స్తరణము త్రరేవిస్మజేత్ ॥ హోమ శేషతండులానాదాయ॥
అగ్నిం ఆవృదిక్షునిదధాతి॥ ఇంద్రబలిందదామి ॥ అగ్నిబలిం × మి॥ యమ
...మి॥ నైర్ము...మి॥ వరుణ...మి॥ నాయవ్య...మి॥ కుబేరబలిం...మి॥
ఈశాన...మి॥ తతః తిలోదకానిదద్యాత్ ॥౧॥ తతః గోదానం కుర్యాత్ ॥

అథ బ్రాహ్మణేభ్యోయథాశక్తిదక్షిణ తాంబూలాదికందద్యాత్||

ఇతివృషోత్సర్జన ప్రయోగస్సమాప్తః||

ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధవిషయము.

ఈశ్రాద్ధమందు ఎనమండ్రుగురునుగాని యొకరినిగాని విప్రునివ రించివసుగణశ్రాద్ధము- రుద్రగణశ్రాద్ధమందు పదకొండుగురికిగాని- శక్తిలేనియెడ యొకనికిగాని- తనశక్తికొలది- బియ్యము మొదలగు భోజనపదార్థములును- వస్త్రములను- హిరణ్యములను- బ్రాహ్మణులకు సమర్పించునది ఈశ్రాద్ధము ప్రేతప్రీతికరమని కొందఱును - రుద్రప్రీతికరమని కొందఱును జెప్పుదురు. దేశాచారానుసారముగఁ జేయవలెను.

రుద్రోద్దేశపక్షమునందుఁ దిలలచుగ్రహింపఁగూడదు, అక్షతాదులచేతనే జరుపవలెనుఅప్పుడుఅక్షతాదులను గ్రహించిపకాదశరూప నుద్దేశించి ఆమశ్రాద్ధము చేయవలెను. అశక్తుఁడు శక్త్యనుసారముగఁ జేయవలయును. పసుగణమునుగూడ ప్రేతోద్దేశము చేత నైననులప్తవసూద్దేశముచేత నైనను జేయవలయునువసూద్దేశమునందు తిలలచే నేకోద్దిష్టవిధానములేదు. ఉపవీతియై యక్షతాదులచేత అప్తవసువులనుద్దేశించిబ్రాహ్మణులకు భోజనదానవ్యములను సమర్పించవలయును. తక్కినవిషయములు నిర్ణయసింధువునందుఁజూడదగును. ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధవిషయస్సమాప్తః.

ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధప్రయోగము.

(కర్తాస్తాత్వా) పవిత్రంధృత్వా|| శ్రీగోవింద గోవింద...వవంగుణ తిథౌ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం కరిష్యేనమః|| అనుజ్ఞార్థంయథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః|| సమస్తసంఘ...పదం|| పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధంకర్తుంఅధికార సంపద స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు|| కర్తుం అధికారసిద్ధిస్తు||

శ్రీగోవిందగోవింద × ఏవంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య ×
 ప్రేతస్య మరణాదినా × హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం
 ఏకోద్దిష్టామశాద్ధ మామాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశేన
 సద్యఃకరిష్యేనమః॥ పితుః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణాదినా
 + హనిప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామ శ్రా
 ద్ధప్రేతార్థక్షణః కరిష్యే॥
 యుజమాని శక్తికొలది బాహ్యజులకు తుణములు నివ్వవలయును.

శ్లో॥ అశోధనైశ్శౌచం సై స్సతతంబ్రహ్మచారిభిః॥

భవివ్యభవద్విచిత్రమయాచశాద్ధకర్మణి॥

తతః— పాద్యస్థానే గోమయేనలిప్య॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేత
 స్య పాద్యస్థానే- దిర్భానాస్తీర్య-గంధాత్తతాన్నిషీద్య- సకలారాధనై
 స్సచ్చితమస్తు ॥ పితః...గోత్ర.....ప్రేతమరణాదినా...హని ప్రేతత్వని
 వృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే
 పాద్యందదామి॥(సర్వత్రపాద్యందద్యాత్)శ్లో॥సమోబ్రహ్మణ్య...నమః॥
 అథ కర్తాపాదోపతాళ్య॥ శ్రీకృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ॥ బ్రాహ్మణా ఉదఙ్ము
 ఖముపవేశ్య॥ పితః...గోత్ర... ...ప్రేత విష్టరార్థ మయంకుశః ఆసన్ద
 దద్యాత్ ॥ ఏవంగుణ...తిథాపితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణాదినా
 ...హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశా
 ద్ధకర్మకరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ పుండరీకాక్ష గోవింద చాసుదేవ జనార్దన
 మయాపితిమింద్రవ్యం కవిత్రంకురుసర్వదా॥ ఇహమద్రవ్యాదినంహో
 తుణం కుర్యాత్ ॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణాదినా...హని
 ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఇదమాసనందదామి॥ పితః
 ...తుణందదామి॥ పితః...గోత్ర...ప్రేతమరణాదిన...హని ప్రేతత్వనివృ
 త్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఇదంతే అర్చ్యందదామి॥తిలైభ్యర్చ్య॥
 గంధాగ్ధాయమే ఆవః పుష్పాగ్ధాయమేతిలాః॥ శీతవాహ్నమ్ ..మే॥వస్త్ర
 ద్వయందత్వా॥ సకలారాధనై ప్రేతాయస్సచ్చితంనమమ॥ యథాశక్తి

ఆనుదన్యాణిని హయ || విష్ణోరమంరక్షస్వపితః...గోత్రం.... పేతమర
ణదినా...హని పేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఏతత్తేజమం
సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సజలాపి ధానోదకుం
భం పితే...గోత్రాయ..... ప్రేతాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యం జ
నం సతాంబూలం సదక్షిణాకం- సజలాపి ధానోదకుంభం ఏకోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధే వస్వాదిరూపప్రాప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ || ధారాదత్తం || పి
తుః . శ్రాద్ధేపితరం.. గోత్రం.. ... ప్రేతముద్దిగ్య త్వయాక్రీయమాణేన
మరణదినా...హని ఏకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేపితః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య
...బ్రువంతు || ప్రేత...రస్తు || అధపిండప్రదానం || పితః...హని ఏకోద్దిష్టా
మ శ్రాద్ధే...పిండప్రదానం కరిష్యేనమః || అధ గోమయేనామలిప్య || పిండ
సాధ్యః ఏతద్దర్శనసంపదామి || దర్శనపరితీలోదకం దదామి || పితే...గో
త్రాయ.. ... ప్రేతాయ మరణదినా...హని పేతత్వ నివృత్త్యావస్వాది
రూపప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేవతం పిండందదామి ||
(ఇతిపిండందత్వా) పిండోపరితీలోదకం దదామి || అధయథా క్షిప్తక్షిణం
దత్వాత్ || పిండవేద్యం కుర్యాత్ || ధారాదత్తం || ఏవంజనం...తథా
పితః...గోత్రస్య... .. ప్రేతస్య మరణదినా...హని ప్రేత త్వనివృత్త్యా
వస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ.. పిండప్రదానే పిత
రం...గోత్రం..... ప్రేతముద్దిగ్య మయాక్రీయమాణేన పితః ...గో...
ప్రేతస్య మరణదినా...హని ఏకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ.. పిండప్రదానే ప్రేత
త్వనిముక్తిరస్త్వితిభవంత బ్రువంతు || ప్రేతత్వప్తిరస్తు || దత్తం శ్రాద్ధం
అభిమృతం | (ఇతికర్తవ్యదేవ) అభిరమతాస్యః || ఇతి బ్రాహ్మణో
వదత్ || జలేపిండనిక్షేపణం కుర్యాత్ || (కర్తవ్యత్వాచమ్య) కర్మణః
పుణ్యాచారాచ సంకుర్యాత్ || ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధప్రయోగస్సమాప్తః.

పోడశ శ్రాద్ధవిధి.

శ్లో || సపిండీకరిణాదర్వా కుర్యాత్ చాచ్ఛాదానిపోడశః |
ఏకోద్దిష్టవిధానేన కుర్యాత్ పుణ్యశీతానితు ||

తా॥ సపిండీకరణముకంటె ముందుగఁబడువాలుగు శ్రాద్ధములనువీరోద్దిష్టవిధానంబులచేతఁ జేయువలయునని సరసవివరించె

శ్లో॥ శ్రాద్ధానిపాడతావత్వా నైవకుర్యాత్సపిండనం ॥ తా॥ పాడశ శ్రాద్ధములు చేయక సపిండీకరణము చేయఁగూడదని లోకాక్షిస్మృతి యందున్నది.

శ్లో॥ యస్యసంపత్సరాదర్వా క్షపిండీకరణంకృతమ్ ।

మాసికంహోదకుంభంచ దేయతస్యాపిసత్సరమ్ ॥

తా॥ సంపత్సరములోపల సపిండీకరణమైనచో తరువాతమాసికముతోదకుంభ శ్రాద్ధమునర్హమౌతియు జేయవచ్చు.

గాలవిః—శ్లో॥ సపిండీకరణాదర్వా గవక్ష్మవ్యక్తతాన్యపి ।

పునరవ్యవక్ష్మవ్యంజే వృద్ధ్యుత్తరనిషేధనాత్ ॥

తా॥ సపిండీకరణములోగా నపకర్షించి మాసికములుచేసినను వృద్ధిశ్రాద్ధమువైని గిత్తింపఁబడినందున తరువాతమాసికములు చేయవలెను. విశేష సూచన - సపిండీకరణమునకుముందు వీరోద్దిష్టవిధిచేతను నటువైనిస్వాగవిధిచేతను చేయవలయును తక్కిన విషయములు నిర్ణయసింధువునందుఁబాడవలెను

కాత్యాయనః ॥ శ్లో॥ ద్వాదశిప్రతిమాన్యాని ఆద్యమాన్యాసికే తథా సపిండీకరణ చైవ ఇస్సేతిచ్చాద్ధపాడశం । త్రిక్షణీకాబ్దికేచేతి శ్రాద్ధాన్యేతాని పాడశేతి॥ జాతూర్జ్యపారః ॥ ఇహపాడశశ్రాద్ధవిధిః

తా॥ పండ్రెండు మాసికములు - ఆద్యమాన్యాసికములును - సపిండీకరణమునివది యాఱు శ్రాద్ధములు, త్రైపక్షికాబ్దికము అని జాతుః స్వరూపము - ఆద్యమనఁగా ఊన మాసికము - మాన్యాసికమనఁగా ఊనవస్త్రము - ఆబ్దికమనఁగా ఊనాబ్దికము అనితాత్పర్యము

పోడశ శ్రాద్ధ ప్రయోగము.

శ్రాహ్మణానాహూయః॥ కరాన్నాత్యాచమ్య॥ వనిశంధృత్వా॥ శ్రీగోవింద + వసుంధరాపిశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతథా ॥ (అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య x -- ప్రేతస్య మరణదివాదారభ్య + హని ప్రేత తృప్తిద్వారాప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం ఆద్యాదిపాడశైవోద్దిష్టమశ్రాద్ధంక రిష్యేనమః ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్రికరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సరమవాప్తి + పదం ॥ (అపసవ్యం) పితుః x గోత్ర

స్వ + ప్రేతస్వ మరణాదినా + హని ప్రేతత్వప్రద్యారా ప్రేతత్వవిమూక్త్యం ఆవ్యాదిబాధలై కోద్విస్తామశాద్ధం కర్తుం అధికాం సంపదస్త్వితిభవంతో బ్రువతు|| అధికారసిద్ధిరస్తు|| శ్రీగోవిందగోవిం + పూర్వోక్త ఏవంగుణ + తథా - (అపసవ్యం) పీతుః + గోత్రస్వ + × ప్రేతస్వ మరణాదినా దారభ్య × హని దేశకాల దేవాధర్మవైపరీత్యైకయాశ్వస్య పిండికరణం ర్తు కామస్య ఊనమాసిక, ద్వితియమాసిక, త్రైవిక్షిక మాసిక, తృతీయమాసిక, తురీయమాసిక, పంచమమాసిక, షాష్ఠాసిక, ఊనషాష్ఠాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమమాసిక, దశమమాసిక, ఏకాదశమాసిక, ఆర్భక మాసిక, ఊనార్భక మాసికాఖ్యాని పంచదశైకోద్విస్తామశాద్ధాని స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యాని స్వకాల విహితే నాద్యమాసికేన సహావక్రస్య ప్రేతోద్దేశేన వసుగణాఖ్యశాద్ధం రుద్ర గణాఖ్యశాద్ధం వృషోత్పిర్జనాఖ్యశాద్ధం అవశిష్టబ్రాహ్మణంచ ఆమద్రవ్యేణ ఏకోద్విష్టవిధానేన సమానతంత్రేణ ప్రేతోద్దేశేన అద్య (ఉపవీతి) కరిష్యేనమః|| (ఇతి సంతకస్య) అధక్షణాదద్యాత్|| యథా (అపసవ్యం) పీతుః + గోత్రస్వ × + ప్రేతస్వ మరణాదినా + హని అద్యమాసికైకోద్విస్తామశాద్ధైక్షణాదదామి|| ఏవమూనాదిమాసికేషు వసుగణాఖ్య శాద్ధైషుచ పృథక్పృథక్క్షణాని సర్వత్రదద్యాత్||

అథ మండలపూజా.

పాద్యస్థానే గోమయేన మండలముపలిశ్య|| తత్రదర్శ్యాస్త్ర్యగంధాన్నిక్షిప్య శిలాస్వకీర్త్య సకలాగాధైస్సన్విచ్ఛేదం|| (ఇతి తిలకం త్యజేత్) కుశతిలకం దశమంజలిపాద్యస్తాత్వా పీతః × గోత్ర × .. ప్రేత మరణాదినా...హని అద్యమాసికై కోద్విస్తామశాద్ధై ఇదంతేనాద్యం దదామి|| శ్లో|| సమో బ్రహ్మణ్య...నమః|| ఏవమూనాద్యవశిష్టాంతశాద్ధైషు సర్వేషాం తత్తద్బ్రాహ్మణానాం పృథక్పృథక్ పాద్యందద్యాత్|| కర్తాపాదావ్రత్యాశ్చ|| ఆచమ్య || — *అథవిష్టరః* సర్వత్రదద్యాత్

యథా॥(అవసరవ్యం) పితః...గోత్రం ప్రేత మరణదినా. హని ఆద్య
మాసే కే కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతేః పునరామి(ఇతి విష్ణురం
దత్వా) ఏవ ప్రకారేణ సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్యవశిష్టాంతే
షుశ్రాద్ధేషు పత్యేకం విష్ణురందత్వా శ్రీగోవిందగోవింద + ఏవంకుః +
తిథౌ(అవసరవ్యం) పితః + గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య
...హని ఆద్యాది షోడశకే కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు రుద్రగణాభ్య ఎసుగణా
భ్య వృషాస్పర్జనాభ్యాః వశిష్టే కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు భవదన్తజ్ఞాప్ర
క్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ పితృహవేషా చత్వరాక్షసానాం
విముక్తయే తిత్థానాం నివృత్త్యంతి లోదకముపస్పృశేత్ ॥ ఇతి తిలో
దశంసాప్రోక్ష్య మృదమాదాయ తిలాన్నికి శేత్ ॥ తిలాహారతం త్వసు
రాత్ దర్భారతుంతురాక్షసాత్ । పంక్తింవై శ్రోత్రియారక్షేదతిథిస్స
ర్వరక్షః॥ ఇతి తిలదర్భానిక్షిప్య ॥ శ్రాద్ధసంపాదనద్రావ్యది ప్రోక్షణం
కుర్యాత్ ॥ పుడరీకాక్షుపుడరీకాక్షు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే గయాంధ్యాత్వా
ధ్యాత్వా దేవగణాధరం తాభ్యాం చైవ నమస్కృత్య తతశ్రాద్ధం ప్రవ
ర్తయే ॥ పితః...గోత్రస్య . ప్రేతస్య మరణదినా...హని ఆద్యాది షోడశకే
కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతేః పునరామి॥(ఇతి వామబాగే అవసరం
దత్వా) పితః...గోత్రస్య..... ప్రేతస్య మరణదినా...హని ఊనమాసి
క...ప్రేతార్థే ఇదంతే అనందదామి ॥ పృథక్పృథక్ స స్వేషామాసనాని
దత్వా॥ పితః... ప్రేతార్థే ఇదంతేక్షణాదదామి॥ ఏవమూనాదిమా
సికేషుపసుగణాభ్యాది శ్రాద్ధేషుచ పృథక్పృథక్ క్షణాని సర్వత్ర
దద్యాత్ ॥ అర్ఘ్యపాత్రా సాదనమ్.

బ్రాహ్మణస్య పురతః దర్భానా సీర్యతీత్రత అర్ఘ్యపాత్రం నిధాయ॥
తిలా వికీర్య పాత్రే ఉదకం నిసీయ॥ శ్లో॥ ఆపోదేవిభవంతుష్టం ప్రేతా
ర్థే సర్వదేహినాం అభివ్రవంతు యేదేవి సర్వతీర్థమీనమః ॥ పితరం
...గోత్రంప్రేతాః పాత్రే తిలాదత్వా ॥ అర్ఘ్యపాత్రే అయం
గంధః॥ పుష్పార్థంతిలందదామి ॥ అయంకుశః...ప్రేతాయస్వచ్చితమస్తు॥

పునః ఉదకంపూరయిత్వా - ప్రేతపాత్రం సగపన్నం॥అస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణోనదేవ్ ॥
— అర్చ్యదానమ్.—

...పితః.. గోత్ర... ప్రేతమరణదినా ...హని ఆద్యాదిపూడతైకో
ద్దిష్టామశ్రాదే ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్చ్యందదామి॥ (అర్చ్యదత్వా) ఏవ
మూనమాసికాదిషు వసుగణాభ్యాద్య వశిష్టాంతేషుచ తత్తిన్యాసికము
త్వా ఆపోదానపూర్వకం సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం హస్తేష్చ్యుతం
దద్యాత్ ॥ శ్లో॥ ఇహగౌరవంపరిత్యజ్య గతోసిపరమాంగతిః॥ మనసాహ
యురూపేణమతే (విపే) త్వాం యోజయామ్యహం॥ అర్చ్యపాత్రాణి
విృజేత్ ॥ అర్చనమ్.

అనతితైరభ్యర్చ్య॥గంధార్థంపుష్పార్థంఅలంకరణార్థం తిలకముః॥
శ్లో॥ శీతవాహ్నిష్ట ప్రయచ్చమిపిః... గోత్ర... ప్రేతమరణదినా...
హని ఆద్యాదిపూడతై కోద్దిష్టామశ్రాదే ప్రేతార్థే వస్త్రయుగ్మం
తుభ్యమహం సంప్రదనేమహు॥ ఇతి సర్వత్రప్రత్యేకం వస్త్రద్వయంద
ద్యాత్ ॥ అథకర్ణాభరణకట్యాభరణలంగుళ్యాభరణానిసర్వత్రదద్యాత్ ॥
సకలారాధనైస్సర్వర్చితమస్తు ॥ తతఃయథాసంభవభోజనపదార్థాన్ పా
త్రేషువిధాయ॥ ఆనుగ్దిగుణంవా చతుర్గుణంచాదద్యాత్ ॥

బ్రాహ్మణులయొద్ద (విస్తృత్య) వేపి - బియ్యము - వెసలు - మినుములు - నేయి
మిర్చి - మొదలగుభోజనపదార్థములను నిడ్డించి - తిలలోగూడిన యుదకుభమును తాం
బూలమును - దక్షిణము బ్రాహ్మణుల కందటికి తనకక్షిణాలి ద్విగుణముగాగాని, చతు
ర్దణముగాగాని, సమర్పించవలయును.

శ్లో॥ పుండరీకాక్షగోవింద వాసుదేవజన్మదత్త । మయార్చితమి
దంద్రవ్యం పవిత్రంకురుసర్వదా ॥ (ఇత్యానూదికం సంప్రోక్ష్య) (అప
సవ్యం) బ్రాహ్మణహస్తంగృహీత్వా ॥ విష్ణోఆమరతుస్య (ఇత్యామద్ర
వ్యం ద్విజాంగుష్ఠేనస్పర్శయిత్వా) పితః x గోత్ర + .. ప్రేతపితౄ
ఆమంసపరికరం పితా + గోత్రః + ... ప్రేతోదేవతేదమామం సపరి
కరం బ్రాహ్మణస్తు తత్సర్వం గయేయం భూగదాధరోవిప్రః రాజతం
చాత్రమక్షయవటచ్ఛాయేయం- పిత్రే + గోత్రాయ + ... ప్రేతాయ

ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానో
దకు భం - పితుః + గోత్రస్య \times ... ప్రేతస్య మరణాదినా + హని ఆద్య
మాసికై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాణ్ సుప్రదదేనమమ || ప్రేతత్వప్తి
రస్తు || (తిలోదకఁత్యజేత్)

(కర్త) ఈలాగున నితరములయిన ఊనమాసికము మొదలగు
శ్రాద్ధములయందు విష్ణోజమంరక్షస్య అనునది మొదలుకొని తృప్తిరస్తు||
అనువటకు ఆయా శాస్త్రముల యందుఁజెప్పి దత్తముఁజేసి తిలోదకము
విడువవలయును

స్త్రీకైతే మాతః + గోత్రే \times ప్రేతేవితత్తే ఆమసంపరికరం -
మాతా \times గోత్రా.. ప్రేతా దేవతేదమామంసపరికరం బ్రాహ్మణస్తు -
తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరోభోక్తా రాజతం పాత్రేమత్యయ పట
చ్చాయేయం మాత్రే... గోత్రాయే.... ప్రేతాయే ఇదమామం సోప
స్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం...నమమ ||

ధారాదత్తమ్.

పితుః... గోత్రస్య... ... ప్రేతస్య మరణాదినా ... హనిద్విరా
వృత్తాద్యమాసికాద్య వశిష్టాంత్రైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు పితరం ... గోత్రం
..... ప్రేతముద్దిశ్యమయా క్రియమాణైశ్శేభిః మరణాదినా... హని ఆద్య
మాసిక - ఊనమాసిక - ద్వితీయ... ... త్రైపతీక - తృతీయమాసిక -
చతుర్థమాసిక - పంచమమాసిక - షాన్మాసిక ఊనషాన్మాసిక - సప్తమ
మాసిక - అష్టమమాసిక - నవమమాసిక - దశమమాసిక - ఏకాదశ
మాసిక - ఆభిశేకమాసిక - ఊనాభిశేకమాసికా వై ష్టోద్దైకోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధైః స్వేస్వేకాలేకరవైః దేశకాలవైపరీత్య శంకయాశ్వ సుపిండి
కరణంకర్తుం ఆమాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన స్వకాలవిహితే నాద్య
మాసికేసహ సమానతంత్రేణాపకృష్యకృతైః - వసుగణాఖ్య శ్రాద్ధేన
రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధేన వృషాత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధేనచపితుః... గోత్రస్య...
... ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతోబ్రు

వంతు॥ (తిలోదకం త్యజేత్) ప్రేతస్య విముక్తింస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః
పదేయః॥ అథ పిండప్రదానమ్.

పూర్వోక్తవంతుణః... తిథాపితుః...గో... ..ప్రేతస్య మరణ
దినాదార ... హృదయాది షోడశైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య
శ్రాద్ధే రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధే వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధేచ పిండప్రదానం
కరిష్యేనమః॥ ఇతిసంకల్ప్య ఆమనవికోనవిశపిండాకృత్వా॥ గోమయే
నానులిప్య॥ తత్రోదయీణాగ్నిం దర్శ్యానిధాయ॥ దర్శ్యపరివతత్త్వింశ
కందదామి॥౧౯॥ పి తే...గోత్రాయ...ప్రేతాయమరణదినాదారభ్య...
హని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధేవం పిండందామి॥౧॥

పితే... గోత్రాయ... ప్రేతాయమరణదినా...హని ఊసమాసికైకోద్ది
ష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాద్ధేవతంపిండం దదామి॥౨॥ పితే... గోత్రాయ...
ప్రేతాయమరణదినా...హనిద్వితీయమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధే
వతంపిండందదామి॥౩॥ పితే...గోత్రాయ ... ప్రేతాయమరణదినా...
హనిత్రైవితికమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధే వతంపిండం దదామి॥౪॥
పితే...గోత్రాయ... ప్రేతాయమరణదినా...హనితృతీయమాసికైకోద్ది
ష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధేవతంపిండందదామి॥౫॥ పితే...గో.. ప్రేతాయమర
ణదినా... హని చతుర్థమాసికై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే... వతంపిండం దదా
మి॥౬॥ పితే...గో... ప్రేతాయమరణదినా...హనిపంచమమాసికై
కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే...ధేవతంపిండందదామి॥౭॥ పితే).....షాణ్మాసి
కైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే...దదామి॥౮॥ పితే... ఊసషాణ్మాసికైకోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధే...దదామి॥౯॥ పితే).....సప్తమమాసికై కోద్దిష్టామశ్రా
ద్ధే...వతంపిండం.. మి॥౧౦॥ పితే)..... అష్టమమాసికై కోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధే వతం పిండం...మి॥ ౧౧ ॥ నవమమాసికైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే
... వతం పిండం ... మి॥ ౧౨ ॥ పితే.. దశమమాసికైకోద్దిష్టా
మశ్రాద్ధే...వతం పిండం ...మి॥౧౩॥ పితేఏకాదశమాసికై కో
ద్దిష్టామశ్రాద్ధే...వతం పిండం...మి॥౧౪॥ పితే...అబ్దికమాసికైకోద్దిష్టా

మశ్శాద్ధే... ఏతంపిండం...మి॥౧౫॥పి॥తే... ఊనాద్వికమాసికై కోద్విష్టా
మశ్శాద్ధే...ఏతంపిండం...మి॥ ౧౬॥ పి॥తే...వసుగణాఖ్య ఏకోద్విష్టామ
శ్శాద్ధే...ఏతంపిండం...మి॥౧౭॥ పి॥తే...రుద్రగణాఖ్య...ప్రేతాశ్శే ఏతం
పిండం . మి॥౧౮॥ పి॥తే...వృహత్స్పర్ధనాఖ్య ఏకోద్విష్టామశ్శాద్ధేప్రేతా
శ్శే ఏతంపిండందామి॥౧౯॥ ఇతి ఏకోనవింశిపిండాదత్వా ॥ పిండహ్య
శ్చి ఏతత్త్రింశదకంకదామి॥ ౧౯॥ (ఇతితిలోదకాని దత్వా) తతఃగోదా
న చక్రత్వా ॥ అంజనాభ్యంజనందామి (అ-జనందత్వా) భోగనిష్ప
త్స్యం లాంబూలం దక్షిణా చదత్వా ॥ అధధారాదత్తం ॥ పూర్వోక్త
తిథౌ పితుగోత్రస్య ... ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణాదినా
+ హని అద్యమాసిక + ఊనాద్వికవర్తంతేషు వసుగణాఖ్య రుద్ర
గణాఖ్యవృహత్స్పర్ధనాంగశ్శాద్ధేచపితరం + గోత్ర + x ప్రేతముద్దిస్య
మయాదప్తైఃపిండైః పితుగోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణాదినా దారభ్య
x హాః అద్యమాసిక + వృహత్స్పర్ధనాంగఏకోద్విష్టామశ్శాద్ధీయతిలో
దక పిండప్రదానైఃపితుః + గోత్రస్య... ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తి
రస్త్వితిభవంబ్రుచతుః ॥ [ఇతితిలోదకగత్యశేత్] ప్రేతస్య ప్రేతత్వ
విముక్తిరస్తు ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదేయుః ॥ దత్తానిశ్శాద్ధాని అభిరమతా
మితకర్తావదేత్ ॥ అభిరమతాస్యః ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదేయుః॥ తతః జలే
పిండపక్షేపణాకుర్యాత్ ॥ తతస్సాత్త్వాచమ్య ॥ [కర్తా] గృహమా
గత్యపుణ్యాహం వాచయేదితికేచిత్ ॥

ఇతి షోడశశ్శాద్ధప్రయోగ స్సమాప్తః.

సమీక్షకరణ ప్రయోగము.

అధనిమంత్రీణా- బ్రాహ్మణా నిమంత్రీయేత్ ॥ విశ్వదేవార్థం
ద్వా॥ ప్రేతార్థమేకం ॥ తత్త్విత్రాదీనాంతీర్ణ ॥ విష్ణ్వర్థమేకంచ క్రమేణ
నిమంత్రయేత్ ॥ కర్తాగ్నాత్వా ॥ పవిత్రాంధృత్వా ॥ అపకామస్తుభా
తానివిశాచా సర్వశోదితం ॥ సర్వేషామనిరోధే ప్రేతకగ్న సమారంభే॥
గృహేతిలాంబూల్యక్రీడగోవింద గోవి దపూర్వోక్త + తిథౌ [అపసవ్యం]

పితుః...గోత్రస్య... ..ప్రేతస్య మరణాదినా దారభ్య ... హనిసపిండి
కరణాఖ్యామశాస్త్రకర్తృకరిష్యేనమః (ఇతిసంకల్ప్య) కాలే అనుష్ఠానం
యథాసంభవ త్రాప్తయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమ ...
వదం॥ (అవసవ్యం) పితుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణాదినా
దారభ్య...హని ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకా
వాప్త్యర్థం మరణాదినాదారభ్య... హని దేశకాల దేహధర్మ నైవరీత్య
కంకియా ఆవ్యసపిండికరణాఖ్యామ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్వి
తిథివంతో భృవంతు॥ కర్తుంఅధికార సంపదస్తు॥ సర్వే ఆమద్యవ్య
పదాధ్యాత్మచయోభవంతు॥ పూర్వోక్త...శ్లో (అవసవ్యం) పితుః...
గోత్రస్య... ..ప్రేతస్య... మరణాదినాదారభ్య... హని సపిండికరణా

ఖ్యామశ్రాద్ధే పితుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య తత్పితృపితామహ
ప్రపితామహైః... గోత్రైః, .. ప్రద్యున్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపై
స్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా వస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం
పితుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశేన,
తత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... ప్రద్యున్న సం
కర్షణ వాసుదేవరూపాణాం ఆమపార్వణ విధానేన ఏన ముభయాత్మకం
ఉభయతోదైవికం కాలకామ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవపూర్వకం పిష్ట్యతం
పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య.. హని సపిండికర
ణాఖ్యామశ్రాద్ధంఆమాన్వేనహవిహ పార్వణవిధానేన ఆమాదిద్రవ్యేణ
సమానతంత్రేణ సద్యఃకరిష్యేనమః॥ పితుః + శ్రాద్ధే దర్శచౌదనంకృ
త్వా॥ కాలసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంస్థానేక్షణః కర్తవ్యః
కామకసంజ్ఞికవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానేక్షణకర్తవ్యః॥ ద్వాబ్రాహ్మణౌ
దైవేనిమంత్రి॥ (అవసవ్యం) పితుః.. గోత్రస్య..... ప్రేతస్యమరణాది
నా...హని సపిండికరణాత్వై కోద్దిష్టామశాస్త్రకర్తృప్రేతాక్షణకర్తవ్యః॥
ఇతి ప్రేతార్థమేకం నివంత్రితత్పితుః...గోత్రస్య... ..ప్రద్యున్నయా
వస్యస్థానేక్షణకర్తవ్యః॥ [ఇతిపితృమేకనిమంత్రి] తత్పితామహస్య

...గోత్రస్య.....సంకర్షణ రూపస్య స్థానేక్షణః కథావ్యః॥ [ఇతి పితామహాధామేకంనిమంత్య] తత్ప్రపితామహస్య...గోత్రస్య...నానుదేవరూపస్య స్థానేక్షణః కథావ్యః [ఇతిప్రపితామహాధామేక నిమంత్య] [సవ్యం] శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోః స్థానేక్షణఃకథావ్యః [ఇతి విష్ణ్వర్థమేకం నిమంత్య] కేచిత్ - స్థానేక్షణంనమః ఇహివా శాంతిరః॥ శ్లో॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మణా దిభిః । భవితవ్యం భవద్భిశ్చమయాచ శాద్ధకర్మణి॥ అథగోమయేనమ డలత్రయంకృత్వా॥విశ్వేదేనార్థవిష్ణ్వర్థచ ప్రథమమండలం॥ పేతార్థమధ్యమమ డలం ॥ తత్ప్రత్యార్థవిష్ణ్వర్థత్రయం॥ [సవ్యం] కాలకామకసంజ్ఞకానాం విశ్వేమాదేవానాంవిష్ణ్వర్థపాద్యస్థానే సాక్షతాఇమేకుశాః - పుష్పసహితాఇమే

అక్షతాఃఅయంగంధః- ఇమేకుశాః- సకలారాధనైస్సర్వచ్ఛితమస్తు ॥ [అవసవ్యం] పితః...పేత పాద్యస్థానే ఇమేకుశాః ఇమేతిలాః-అయంగంధః- సకలారాధనైస్సర్వచ్ఛితమస్తు ॥ తత్ప్రత్యపితామహప్రపితామహానాం పాద్యస్థానేసజ్జితాఇమేకుశాః- పుష్పసహితాఇమేతిలాః - అయంగంధః- ఇమేకుశాః- సకలారాధనైస్సర్వచ్ఛితమస్తు॥ [సవ్యం] కాలకామకసంజ్ఞకపిశ్వేదేవాఃస్వాగతంనమః॥ కాలకామకసం పాద్యస్థానేఇదమాససంనమః- కాలకామకసంజ్ఞకపిశ్వేదేవాః ఇదంపః పాద్యంనమః-సుపాద్యం॥ పవిత్రంత్యక్త్వా॥ పాదాగోఽబ్రహ్మపూరితంనమః॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసిమహారాజ సర్వతీర్థావగాహనం॥ విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరిసిధారయ॥ పవిత్రంధృత్వా॥కాలకామక విశ్వేదేవబ్రాహ్మణయోర్ద్వయోః పాదాప్రత్యక్షసంకృత్వా॥ [అవసవ్యం] పితః. గో.. స్య పేతస్యమరిణిదినా...హని సపిండికరణాభ్యై కోద్దిష్టానుశ్రాద్ధేపేతార్థేఇదం పేపాద్యం దదామి॥ శ్లో॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవ య...నమోనమః॥ఇతిపాదాప్రత్యక్షై॥ [సవ్యం] తత్ప్రత్యపితామహప్రపితామహః స్వాగతంనమః॥ అవసవ్యం॥ తత్ప్రత్య...ఇదమాససంనమః॥ సుఖాసనం॥ తత్ప్రత్య...మహః...గోత్రాః...ప్రద్యమ్న సంకర్షణం నుదేవరూపః ఇదంపఃపాద్యంనమః॥

సుపాద్యం || పవిత్రంత్వత్వా || పాదాగోత్రజ్యంపూతనమః || (సవ్యం
క్లో || యదీచ్ఛసినుహరాజ... ధారియోపవిత్రంధృత్వావిప్రపాదోదకం
శిరసిధృత్వా (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహాపిష్టో వ్యాగతినమః ||
శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహాపిష్టో ఇదమాసననమః || సుఖాసనం || శ్రాద్ధ
సం...పాద్యనమః || సుపాద్యం || పవిత్రంత్వత్వాపాదాగోత్రజ్యంపూతం
నమః || నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమః || పవిత్రంధృత్వా విష్ణుపాదో
దకంశిరసిధృత్వా [కర్తా] ఈశాన్యభాగే పవిత్రవిస్మజ్య || పాదోప
తాశ్చాచమ్య || పునఃపవిత్రంధృత్వా విశ్వేదేవావ్రాజ్యుర్భా ఉపవే
శయేత్ || పేతంప్రత్యజ్జుఖముపవేశయేత్ || తత్పితృపితౄణామహావ్రా
తామహాఉదజ్జుర్భా - విష్ణు వ్రాజ్యుఖం ఉపవేశయేత్ || (సవ్యం)
కాలకామకవిశ్వేదేవాః పిష్టరంనమః || [అపసవ్యం] పితుః...గోత్రస్య...

స్య పేతస్య మరణాదినాదారభ్య... హని సపిండీకరణాభ్యైకోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధే పేతార్థే ఇదంతేవిష్టరంనమః || తత్పితృపితౄణామహావ్రా
తామహా...గోత్ర...ప్రత్యజ్జున్న స-కర్షణ... సుదవయాహః పిష్టరంనమః || సవ్యం ||
శ్రాద్ధసం...పిష్టం నమః || బ్రాహ్మణాస్సంతుమేశంతాః పాపాత్సం
తుసమాహితాః | దేవనాం వైవదాతార ప్రాతారస్సర్వదేహినాం ||
శ్రాద్ధకాలేగమూంధ్యాత్వా | ధ్యాత్వా దేవంజనాంకనంక్రద్యుమ్నాదిపి
తౄణాద్యాశ్చాత్రత్ర్యధంపృవతియే || పూర్వోక్త...గోత్రస్య...పే
తస్యమరణాదినా...హని సపిండీకరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధకర్మకరి ప్యేన
మః || [అపసవ్యం] గోత్ర || అపకామస్తుభూతానిపిశాచాస్సర్వతోదితం | స
హిమవిరోధేపిత్వక్లంసనూరిభే || ఇతితేనాస్వకీప్య || పేతస్థానేతూష్ణం
వర్తలమండలకృత్వా || తత్పితౄణామహాభూమింసన్మృజ్య || తూ
ష్ణంమండలతియం కృత్వా || సవ్యం || విశ్వేదేవ పిష్టస్థానేషు భూమింస
న్మృజ్య || తత్రచతురశ్రమండలకృత్వా || అథామాదిద్రవ్యేషుతూష్ణం
సంపోష్య || కాలకామక x ఆనాహనంనమః || కాలకావకసంజ్ఞికవిశ్వే
దేవమండేవనమిడమాసనం దదామి || ౨ || అధక్షణందదామి || విశ్వేదేవ

సానేభువిదగ్భానాస్త్రీర్వః పాత్రద్వయంనిషీప్య । ఉదకంపూరయిష్యామ్ ॥
 దలైభిఃప్రచ్ఛాద్య ॥ యవాన్వికీర్య ॥ గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః ॥
 స్వచ్ఛితమస్తు ॥ కాలసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదంవోఅగ్న్యోగనమః ॥ కామసం
 జ్ఞక.. ఇదంవో అగ్న్యోగనమః ॥ యవైరభ్యర్చ్య ॥ కాలకామసంజ్ఞక వి
 శ్వేదేవాః గంధ దదామి ॥ అలంక నాధకం అక్షతాదదామి ॥ శ్లో॥ శీత
 వాతో.. చ్చమే! విశ్వేదేవాః.. వస్త్రద్వయం తుభ్యమం సంప్రద
 దేనమమ ॥ (వస్త్రద్వయందద్యాత్) అధకర్ణాభరణకట్యాభరణ అంగు
 ల్యాభరణానిదద్యాత్ ॥ అభావేయథాశక్తిసువర్ణంనాహిరణ్యంవాద
 ద్యాత్ ॥ సకలారాధనైస్సర్వచ్ఛితమస్తు ॥ అథప్రేతపితృచ్ఛనంకరిష్యేనమః ॥
 శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైశామ్యపథోత్తమైః ॥ ప్రజామన్య
 భ్యమాయచ్ఛ ॥ రయిం దీర్ఘాయ రేవచ ॥ పితరం... గోత్రం.... ప్రేత
 మాచూహనంనమః ॥ (ఇతిప్రేతమాచూహ్య) తత్పితృపితామహాప్రపితా
 మహాన్.. గోత్రా.. .. ప్రద్యున్ను సంక్షణం న సుదేవరూపాత్తవా
 హనంనమః ॥ అస్తు ॥ పితుః.. గోత్రస్య.. ప్రేతస్యమరణాదినా.. హసనపిం
 డీకరణాభ్యై కోస్తామశ్రాద్ధే ప్రేతాశ్చేదదం తే ఆసనందదామి ॥ తత్పితృః
 గోత్రస్య స్వప్రద్యున్ను రూపస్యపితృశ్చేదదమాసనందదామి ॥ తత్పి
 తామహస్య.. గోత్రస్య సంక్షణరూపస్య పితామహాశ్చేదదమాసనం
 దదామి ॥ తత్పితృపితామహస్య... గోత్రస్య...స్య న సుదేవరూపస్యప్రపి
 తామహాశ్చేదదమాసనందదామి ॥ (ఇత్యాసనందద్యాత్ ॥) పితుః... గో
 త్రస్య.. ప్రేతాశ్చేదదం తేక్షణందదామి ॥ తత్పితృః సపిండికరణఖ్యామ
 శ్రాద్ధేక్షణందదామి ॥ తత్పితామహాసపిండికరణఖ్యామశ్రాద్ధేక్షణంద
 దామి ॥ తత్పితామహాసపిండికరణఖ్యామశ్రాద్ధేక్షణందదామి ॥ తత్ప్రపి
 తామహాసపిండి... ధేక్షణందదామి ॥ ఇతిక్షణానిదద్యాత్ ॥ ప్రేతార్థం
 బ్రాహ్మణాగ్రేకుశాళాపరిస్తీర్య ॥ తత్రపాత్రంసంపన్నంసునంపన్నం ॥ త
 త్పితృతాద్యర్థంబ్రాహ్మణాగ్రేదర్భాళాపరిస్తీర్య ॥ తేషుతత్పితృతాద్యర్థం త్రీ
 ణిపాత్రాణినిధాయ ॥ తిలాస్వకీర్య ॥ త్రిమపాత్రేషుఉదకంనినీయ ॥

శ్లో॥ పితృస్థానవరేభాగే రాక్షస విఘ్న కారిణః । తత్రస్థానేవిశు
ద్ధ్యరం తిలకముపస్మృతేత్ ॥ తత్పితరం...గోత్రం...ప్రద్యుమ్నయా
పం తిలాక్షిప్త్యా ॥ తత్పితామహం.. గోత్రం + సంకర్షణయా
పం తిలాక్షిప్త్యా ॥ తత్ప్రపితామహం ...గోత్రం... ..వాసుదేవయా
పం తిలాక్షిప్త్యా ॥ ప్రేతపాత్రేనుధుంకించిన్నిసీయ ॥ తత్పితృపితామహ
ప్రపితామహ పాత్రేను మధునిధాయ ॥

శ్లో॥ పితృభ్యోక్త సిభ్యః పితృభ్యోస్తునమోనమః । ప్రద్యుమ్న
యాపితరః ప్రసీదతుసదామయి ॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ ॥ పూర్వోక్తవనం
...తిథాపితుః .. గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా...వాని సపిండికరణా
త్రైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధే ఉదక సంయోజనం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య ॥ పరిష
ద్దక్షిణాంగృహీత్వా ॥ నమస్తసంస...దః ॥ పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య
మరణదినా.. వాని సపిండికరణాత్రై కోద్దిష్టానుశ్రాద్ధే ఉదక సంయో
జనం కర్తుం అధికారసంకడ స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ ఉదక సంయో
...సిద్ధిరస్తు ॥ అధకృచ్ఛ్చిత్రయాణిదన్యాత్ ॥ శ్రీగోవింద గోవింద...వనం
...తిథాపితుః ..గోత్రస్య ...ప్రేతస్య మరణదినా...వాని సపిండికరణా
త్రైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధే తత్పితృపితామహ పృపితామహైః ..గోత్రైః ..
...ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవయాపై సహసమానోదక సాపిండ్య
సిద్ధిన్వారావస్వాది పితృభ్యోక్తావప్త్యర్థ పితుః... గోత్రస్య.. ప్రేతస్య
పాత్రస్థోదకం పృథుద్వితీయ తృతీయాంశే తత్పితృ పితామహ ప్రపి
తామహానాం .. గోత్రాణాం ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవ
యాపాణాం పాత్రస్థోదకైస్సహ సంయోజయిష్యే ॥ సంయోజయ ॥
తతః సంయోజనకాలే గోదాన దన్యాత్ ॥ అథప్రేతపాత్రస్థోదకం కిం
చిత్ ఏకాంశ నూదాయ ॥ తత్పితృపాత్రే నిసీయ ॥ శ్లో॥ అయోధ్యా
మధురామాయా కాశీకాంచీహ్యవంతికా । పురీద్వారావతీచైవ సప్తై
తామోక్షకాః ॥ అహంకాశీంగమిష్యామి వత్రైవనివసామ్యహం ॥ పితృ
భ్యోక్త సిభ్యః పితృభ్యోస్తునమోనమః ॥ పితః...గోత్ర.....ప్రేతతత్వా

స్సహసంయోజయేనమః॥ కృష్ణస్మరణంకృత్వా॥ పునరపిప్రేతపాత్రో
 కంకిచిత్ (ద్వితీయాంశం) ఆదాయ॥ అయోధ్యా ... పితృభ్యోస్తు
 నమోనమః॥ పితః...గోత్ర.....ప్రేత తత్పాత్రోదకం తత్పితామహైః
 ...గోత్రైః..... సంకర్షణరూపై స్సహసంయోజయేనమః॥ ఇతిపితా
 మహాపాత్రేణీనియ॥ నారాయణనారాయణ॥పునరపి ప్రేతపాత్రోదకం
 కంకిచిత్ (తృతీయాంశం) ఆదాయ॥ అయోధ్యా ... పితృభ్యోస్తునమో
 నమః॥ పితః...గోత్ర..... ప్రేత తత్పాత్రోదకం తత్పితామహైః...
 గోత్రైః..... వాసుదేవరూపైస్సహసంయోజయేనమః॥ ప్రేతపాత్రోద
 కం ప్రపితామహాపాత్రేణీనియ॥ నారాయణనారాయణనారాయణ॥

స్త్రీవిషయేనంకల్పవిశేషః.

(స్త్రీయః)మాతః...గోత్రాయః...నాయఃప్రేతాయఃపాత్రోదకం
 త్పిన్ద్రాత్పితామహీద్రవపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయానాం
 ...రూపాణాంపాత్రోదకై స్సహసంయోజనంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య॥ తత
 స్సర్వంసమానం॥ ప్రేతార్ఘ్యదానం॥ పితః... గోత్ర ప్రేతమరణ
 దానాదారభ్య...హనిసమీక్షికరణాత్తైకోద్దిష్టామశ్చాద్ధప్రేతార్థేఇదం
 తేలర్ఘ్యందదామి॥ అఘ్న్యందత్వా॥ తత్పితః...గోత్ర.....ప్రద్యమ్న
 రూపఇదం తేలఘ్న్యందదామి॥ తత్పితామహ...గోత్ర..... సంకర్షణ
 రూపఇదం తే అఘ్న్యందదామి॥ తత్పితామహ...గోత్ర...వాసుదేవ
 రూపఇదం తేలఘ్న్యందదామి॥ ఇతిబ్రాహ్మణహస్తేలఘ్న్యందద్యాత్॥

శ్లో॥ ఇహలోకంపరిత్యజ్య గతోసిపరమాంగతిం॥ మనసావాయు
 రూపేణవిప్రేత్వాంయోజయామ్యహం॥ ఇతిఅఘ్న్యపాత్రాణివిసృజేత్॥
 అథతిలైరభ్యర్చ్య॥ పితః...ప్రేతార్థేగంధందదామి॥ అథాంగుళ్యాభరణ
 కర్ణాభరణ కట్యాభరణానిదద్యాత్॥ తదభావేయథాశక్తి హిరణ్యంవా
 దద్యాత్॥ అలంకరణార్థంతిలైరభ్యర్చ్య॥ శీఘ్రావతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే॥
 పితః...గోత్ర...మరణదినా... ప్రేతార్థేవస్త్రద్వయందదామి॥ సకలా

రాధనైస్వచ్ఛితం నమః॥ అస్తు॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహాః శ్రీమహాః
 ష్యేనమః॥ తిలైరభ్యర్చ్య ॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహాః గంధం
 దదామి॥ అంగుళ్యాభరణాదిదద్యాత్॥ ఇమానిపుష్పాః॥ శీతవాతోష్ణ
 ...మే॥ తత్పితృపితామహాప్రపితామహానాం... వస్త్రయుగ్మంతుభ్యమహం
 ...నమమ॥ వస్త్రద్వయంప్రత్యేకం ప్రత్యేకందద్యాత్॥ సకలారాధ ...
 నమః॥ అస్తు॥ (సవ్యం) విష్ణోరారాధనంకరిష్యేనమః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక
 శ్రీమహావిష్ణోః ఇదమావాహనంనమః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోః
 ఇదమాసంపదదామి॥ క్షుణ్డదదామి॥ కుశాపరిస్తీర్య॥ అర్చ్యపాత్రం
 నిధాయ॥ ఉదకంపూరయిత్వా॥ దక్షైః పంచాభ్యర్చ్య॥ యవాస్యకీర్య॥
 గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః॥ స్వచ్ఛిత మస్తు॥ శ్రాద్ధ సంరక్షక
 శ్రీమహావిష్ణోః ఇదంతే అఘ్నంపదదామి॥ యవైరభ్యర్చ్య॥ శ్రాద్ధసంర
 క్షక ... గంధందదామి॥ అలంకరణార్థం అంగుళ్యాభరణాదిదద్యాత్॥
 ఇమానిపుష్పాః॥ శీతవాతోష్ణ...మే॥ శ్రాద్ధసంరక్షక... వస్త్రయుగ్మం
 తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ సకలారాధనై స్వచ్ఛితం నమః॥ అస్తు॥
 అథమండలోద్వర్తనం కరిష్యేనమః॥ అథసర్వత్రైమభోజన పాత్రేష్వ
 భిక్షూర్మ॥ కృష్ణ కృష్ణ॥ సర్వత్రైమస్త భోజనపదాధాని పాత్రేషు
 నిధాయ॥ (అనంగాబియ్యంపప్పుమిర్చికూరలు మొదలగు సమస్తమునమ
 ద్పించవలయును॥ ద్విగుణంవాచతుర్గుణంవాదద్యాత్॥ కాలసంజ్ఞికవిశ్వే
 దేవాః ఇదంవః ఆమంసపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలంసదక్షిణాకం
 సతిలాపిధానోదకుంభం కాలసంజ్ఞికవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యః అక్షయతృప్త్య
 ర్థం ఇదమామం సోపస్కర మమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యం
 నమః॥ గయాయాండ త్రమక్షయ్య మస్త్యితిభవంబోబ్రువంతు॥ గయా
 యాండ త్రమస్తు॥ కామసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదంవః ఆమంసపరికరం
 సవ్యంజనంసతాంబూలం సదక్షిణాకంసతిలాపిధానోదకుంభం కామసం
 జ్ఞిక విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః అక్షయతృప్త్యర్థం ఇదమామం సోపస్కర

అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యంసమః || గయాయాం దత్త + బ్రువంతు || గయాయాందత్తమస్తు ||

(అపసవ్యృషితః + గోత్ర × × పేత మరణాదినాదారభ్య + హనిసమింక్షికరణాభ్యైకోద్దమమశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏతత్తే ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానో దకుంభం పితౄ) × గోత్రాయ ప్రేతాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుం భం సంప్రదదేనమమ || ప్రేతత్వ పిద్వా రాప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితిభవం తోబ్రువంతు || ఇతిసదర్శ తిగదకంభూమావిసృజేత్ || ప్రేతత్వ పి . వి ముక్తిరస్తు || తత్ప్రీతః.. గోత్ర.....ప్రద్యమ్నరూపవతి తేతమ సపరిక రంతప్రీతా...గోత్రః... ప్రద్యమ్నరూపోదేవతేయిదమామం తత్ప్రీతే గోత్రాయ.....ప్రద్యమ్నరూపాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం

సతాంబూలం సతిలాపి ధానోదకుంభం అక్షయత్వప్త్యర్థం సంప్రదదే నమమ || అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యంసమః || గయాయాం దత్త... బ్రువంతు || గయాయాందత్తమస్తు || తత్ప్రీతామహ...గోత్ర...సంకర్షణ రూపవతి తేతమం సపరికరం తత్ప్రీతామహః...గోత్రః.....సంకర్షణ రూపోదేవతే ఇదమామం తత్ప్రీతామహాయ...గోత్రాయసంకర్షణ రూపాయ ఇదమామం సపరికరం...అక్షయత్వప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ || అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యంసమః || గయాయాం దత్తం + బ్రువం తు || గయాయాందత్తమస్తు ||

తత్ప్రీతామహ + గోత్ర + ...వాసుదేవరూప ఏతత్తే ఆమం సపరికరం తత్ప్రీతామహః × గోత్ర + ...వాసుదేవరూపోదేవతేయి దమామం తత్ప్రీతా మహాయ + గోత్రాయ..... వాసుదేవరూపాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సతిలాపి ధానో దకుంభం అక్షయ త్వప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ || అమృతరూపేణ సంప ద్యంతాం హవ్యంసమః గయాయాం దత్త × బ్రువంతు గయాయాం దత్త

మస్తు || (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోవితత్తే ఆమం సపరికరం
 శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోవితత్తే ఆమం సపరికరం లక్ష్మీసమేతా
 య గర్భాంతరమునందు ఇదిమామంసపరికరంసవ్యంజనం సతాంబూలం
 సదక్షిణాకం సతీలాపిధానోదకుంభం అక్షయత్మప్త్యర్థం సంప్రదదే
 సమమ|| అమృతరూపేణసంపద్యంతాం వావ్యంసమః || గయా
 యాంశ్రీవిష్ణుపాదే దత్తమక్షయ్యమస్తు||

ధా రా డ త్తమ్.

(అపసవ్యం) పితుః × గోత్రస్య...స్య ప్రేతస్య మరణదినాదార
 భ్య + హని సపిండి కరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేపితరం × గోత్రం...
 ప్రేతం తత్పితృపితామహ ప్రపితామహా × గోత్రా × ప్రద్యమ్న
 సంకర్షణ వాసుదేవరూపా కాలకామసంజ్ఞకా విశ్వా దేవా
 శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుంచ ఉద్దిశ్యమయాక్రియామాణేనానేన పితు
 సపిండికరణాభ్యై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేన పితుః × గోత్రస్య + స్య ప్రేత
 స్యతత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం + గోత్రాణాం + + నా
 ప్రద్యమ్నసంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాంకాలకామసంజ్ఞవిశ్వేషాదే
 వానాం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోశ్చ పితుః + గోత్రస్య × స్య ప్రే
 తస్య తత్పితృపితామహ ప్రపితామహైః + గోత్రైః × × ప్రద్యమ్న
 సంకర్షణ వాసుదేవరూపై స్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా పి
 తృహికావాప్తిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు || ఇతితిలోదకముత్సృజేత్ ||
 పితృహికావాప్తిస్తు ఏవగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య × స్యప్రేత
 స్య మరణదినాదారభ్య + హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే
 తిలోదకపిండప్రదానంకరిష్యేనమః|| అధశాలిచూర్ణం తిలమధ్యాజ్యక్షీ
 రేణ మిశ్రయిత్వా|| ప్రేతస్య ఏకపిండంకృత్వా || తత్ప్రత్రాజేః పిండత్ర
 యంకుర్యాత్ || అధగోమయేనోపలిప్య || తత్తద్రాభానాస్తీర్య|| దర్భోప
 లిపత త్రిలోదకందదామి|| పిత్రే + గోత్రాయ × + ప్రేతాయ మరణ
 దినా. .హని సపిండికరణాభ్యై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతార్థే ఏతంపిండం

దదామి! పిండందత్వా! పిండోపరివృత త్రిలోదకందదామి! పేరిపిండస్య
 పశ్చిమతః గోమయేనానులిప్య । తత్ప్రదర్శనాస్తీగ్య ॥ దర్శోఽపి తి
 లోదకందదామి! 3 తస్మిన్ + గోత్ర + + పద్మము రూప తస్మి తే
 + గోత్రాయ × పద్మము రూపాయ ఏష తేపి ణోనమీసు గయా
 యాంద త్తమస్తు ॥ తత్ప్రతితామహ × గోత్ర × × సంకర్షణరూప తత్ప్ర
 తామహాయ + గోత్రాయ + + సంకర్షణరూపాయ ఏష తేపిండో
 నమమ! గయాయాంద త్తమస్తు! తత్ప్రతితామహ × గోత్ర + + వాసు
 దేవరూప తత్ప్రతితా మహాయ × గోత్రాయ + + వాసుదేవరూప
 య ఏష తే పిండోనమమ! గయాయాంద త్తమస్తు ॥ పితృదిపిండేప్రేత
 పిండేచ మధునిధాయ ॥ శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవగుణ...తిథౌ (అపస

వ్యం) పితృః...గోత్రస్య మరణదినాదారభ్య...హని సపిండీకరణాభ్యా
 మశ్చాద్ధేతత్ప్రతితామహ పృథితామహైః..గోత్రైః...పద్మము సం
 కర్షణవాసుదేవరూపైస్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా పితృలోకా
 వాప్త్యర్థం పితృః..గోత్రస్య...స్య ప్రేతస్య పిండం (ప్రధమద్వితీయ
 తృతీయాంశం) తత్ప్రతితామహ పృథితామహానాం...గోత్రాణాం...

రూపాణాం పిండైస్సహసంయోజయిష్యే ॥ ఇతీసంకల్ప్య అథ కృచ్ఛ్ర
 త్రియందద్యాత్ ॥ అథ పిండసంయోజనాంగ గోదాసంబ్రాహ్మణాయ
 దద్యాత్ ॥ తతఃపేరిపిండం ప్రేథావిభజ్య ॥ ఏకభాగమాదాయ ॥ పితః
 ...గోత్ర...ప్రేతప్రేతపిండ (ప్రధమాంశం) త్వష్టితృతీ...గోత్రైః.....
 పద్మము రూపైస్సహసంయోజయేనమః! కృష్ణకృష్ణకృష్ణ ॥ ప్రేతస్య
 ద్వితీయ పిండభాగమాదాయ ॥ పితః...గోత్ర.....ప్రేత ప్రేతపిండద్వితీ
 యాంశంత్వత్ప్రతితామహైః...గోత్రైః..... సంకర్షణరూపైస్సహసంయో
 జయేనమః! కృష్ణకృష్ణ ॥ ప్రేతస్యతృతీయపిండభాగమాదాయ ॥ పితః...
 గోత్ర...ప్రేత ప్రేత పిండ తృతీయాంశంత్వత్ప్రతితామహైః... గోత్రైః
వాసుదేవరూపైస్సహసంయోజయేనమః! కృష్ణకృష్ణకృష్ణ ॥ ఏవంస

యోజయేత్ || శ్లో|| ఏష వానుగతః ప్రేతః పితృసామన్యవాప్తనాః | శివం
భవతు శేషాణాం జాయంతాంచిరంజీవినః || ఇతః పరం ప్రేతశ్చైవోనాస్తి ||

స్త్రీ సమీడనేవి శేషః || శ్లో|| ఏష వానుగతాప్రేతా పితృసామా
న్యమీయిషే | శివం భవతు శేషాణాం జాయంతాంఽపిరంజీవినః || ఇతః పరం
ప్రేతశ్చైవోనాస్తి || చతుర్థోపనివర్తతే ||

అథ వైతరణీ గోదానమ్.

పితుః... గోత్రస్య..... ప్రద్యుమ్నరూపస్య సుఖేన వైతరణీనద్యు
త్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం నుహవైతరణీసంజ్ఞకగోదానంకరిష్యే
నమః || తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యేనమః || శ్రీమహావిష్ణు స్వరూప
స్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం నమః || ఉభాభ్యామిదం పాద్యం ||
శ్లో|| సమో స్త్వసంతాయ + యుగధారిణేనమః || అయం వోగంధః ||
అలంకారార్థాగ్నిమే అశ్రితాః x మస్తు || అథగోపూజాకృత్వా || ప్రద
క్షీణాకారయేత్ || మంత్రః || శ్లో|| యమద్వారేమహాఘోరే తప్తవై
తరణీనదీ | తాంతిర్దంతాం ప్రదాన్యామి ఉత్తరాయనుభేదతాం || గవా
మగశేషు + చ్చమి || అస్మై బ్రాహ్మణాయ + + పితుః x గోత్రస్య
+ + ప్రద్యుమ్నరూపస్య సుఖేన వైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం వైతరణీ
సంజ్ఞకగోదానా శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతింకామయమాన స్తుభ్యమహం సం
ప్రదదేనమః || ఇతిధేనువుచ్చంఘ్రీహీత్వా || సకుశిలోదకం దద్యాత్ ||
శ్లో|| దేవస్య ప్రీతయేదానం గృహ్లామ్యర్థమతుప్తయే | బాహుభ్యాం
పుష్టహస్తాభ్యాం పుణ్యకర్మప్రసూతయే || గోదానందద్యాత్ || గోదాన
సాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమః || ఏవం... ప్రీత్య
ర్థం త్వయాకృతేన వైతరణీసంజ్ఞక గోదానేన భగవాన్ .. పితుః ...
గోత్రస్య ప్రద్యుమ్నరూపస్య సుఖేన వైతరణీ నద్యుత్తరణం
కరోతు || అభావే గోమూల్యుగవాదద్యాత్ | అథదశదానాని విశేషదా
నానిచకుర్యాత్ || అతః పరం మనసోద్దిష్ట దానానికుర్యాత్ ||

స్వర్గపాదేయమ్.

ఏవంగుణ + తిథావృద్ధప్రపితామహస్య...గోత్రస్య...వాసుదేవ
 రూపస్యస్వర్గాక ప్రాప్త్యర్థంస్వర్గపాదేయ ఆనుదానంకరిష్యేనమః ||
 ఇతిసంకల్ప్య || అధబ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యేనమః || అస్మత్ వృద్ధప్రపి
 తామహాయ.. గోత్రాయ...వాసుదేవరూపాయ ఇదమామంసశరీరం
 సదక్షిణాంసతాంబూలంఅక్షయతృప్త్యర్థంసంపదదేనమః||ఇతిస్వర్గ
 పాదేయందద్యాత్ || యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్ || తూష్ణిపిండశేషం
 నినాయ || పిండోపరితిలోదకం దదామి || 3 || సవ్యేపిండపార్వణపూజాం
 కరిష్యేనమః || పిండపితృ దేవతాభ్యోనమః || దర్భశత్రకుశతిలాక్షతాంతృ
 మర్పయామి || నైవేద్యం కుర్యాత్ || పిండదక్షిణాం దద్యాత్ || పితుః...
 గోత్రస్య...ప్రద్యున్నురూపస్య సమిడికరణాఖ్యా మశ్రాద్ధేయజమాన
 స్యపితృపితామహప్రపితామహః...గోత్రా... ప్రద్యున్ను సంకర్షణ
 వాసుదేవరూపాఉద్దిక్యత్వయాకృతేనతిదకపిండదానేనస్మిపితా...
 నా x గోత్రాణాం + ప్రద్యున్ను సంకర్షణ సుదేవరూపాణాం అక్ష
 యుతృప్తిరూత్వా పితుః.....పితృలోకప్రాప్తిస్త్రితి భవంగోబ్రువం
 తు || (తిదకంత్యజేత్) పితృలోకావప్తిస్తు||పిండానుద్వాసయిష్యే||
 ఉద్వాసయ || అయోధ్యా మధురా మాయాకాశీకాంచీహ్యవంతికా
 పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతామోక్షదాయకాః | అహంకాశీంగమిష్యామి
 తత్రైవ నివసామ్యహమ్ || ఇతిబ్రువాణసతతం కాశీవాసఫల లభేత్ ||
 యావత్పిండంమనుష్యాణాంగంగాతోయేషుతిప్తతి తావద్వర్షసమాప్రాణి
 పుణ్యలోకేమహీయతే || పిండస్థానేశాంతిరస్తు...గృహేధనధాన్యసమృ
 ద్ధిరస్తు || అధబ్రాహ్మణా సంతృప్తయేత్ || అధకర్తాన్నాత్వా కర్మణః
 పుణ్యాహవాచసంకారయత్వా ఊసమాసికః కుర్యాత్ || తతఃబాధుభి
 ససహభోజనం కుర్యాత్ || తతఃసూతన వస్త్రధారణాంతరం సువర్ణ
 స్పర్శసంకృత్వా తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాచసంకార్యం || ఇతి సమిడికరణ
 ప్రయోగస్సమాప్తః |

ఈశాన్య ప్రయోగముందు ఉదక సంయోజనము పిండసంయోజనము చేర్చితిని దేశాచారశ్రేణుచారములప్రకారము జరిపింపవలయును.

నూతుస్సపిండికరణమ్.

ఏవం... మాతూః... గోత్రాయః ప్రేతాయాః మరణదినాదా రభ్య.. హని సపిండికరణఖ్యామశ్రాద్ధం కరిష్యే నమః || అనుజ్ఞార్థం ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ || ఏవం... మాతూః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాఃమరణదినా.. హనిసపిండికర... శ్రాద్ధేతద్భర్తృమాతృపితృమహీ ప్రపితృమహీభిః...గోత్రాభిః... దాయాభిః ప్రద్యుమ్న సోకర్షణవాసు బేవ రూపాభి స్సహసమానోదకత్వ నాపిండ్యసిద్ధిద్వారా పితృలోకా పాప్త్యర్థం మాతూః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన తద్భర్తృమాతృపితృమహీ ప్రపితృమహీనాం... గోత్రాణాం... నాం ప్రత్యుమ్న .. రూపాణాం పార్శ్వణవిధానేన ఏవముభయ్యాశ్శృకం కాల కామకన జ్ఞిక విశ్వేదేవపూర్వకం షష్ట్యంతం మాతూః... గోత్రాయాః ...ప్రేతాయాఃసపిండికరణఖ్యామశ్రాద్ధంకరిష్యేనమః|| (ఇతినంకల్ప్య) బ్రాహ్మణనిమంత్రణాది సర్వంపూర్వవత్ ||

పితృసపిండికరణమువలెనే మాతృసపిండికరణమును గూడఁజేయవలయును. అందుమాతృసపిండికరణమున పితృమహిమొదలగువానితోగూడ స్త్రీలింగముగానూహఁజేసి ప్రయోగమంతయును పూర్వమువలెనే జరుపవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే చేర్చవలెనని గర్భిణీమరణ ప్రయోగము.

గర్భిణీమృతాచేత్ శ్మశానంసీత్వా || గర్భిణీస్త్రీ ప్రసవంపలేక బిడ్డనుగడుపున నుంచుకొని చచ్చినట్లయిన నాప్రేతను శ్మశానమునకు దీసికొనిపోయి,

తత్ర దక్షిణశిరసం నిధాయ	} పిమ్మట దక్షిణశిరస్సు గానుంచి		
పాణ్మాసాదూర్ధ్వంచేత్తప్యానా		} గర్భము ఆరు నెలలకుఁ పైబడెనేని	
భేర్యామభాగేచతు రంగుళపృ			} యాప్రేతయొక్క నాభికే గుడ్డిప్రక్క
మాణేనోదరం లాంఛయిత్వా			
	ణము గురుతు చేసి		

నారాయణ మంత్రేణ గర్భంఛి } నారాయణనా మోచ్ఛారణమును
త్వా శిశురూదాయ ప్రత్యక్ష్య } జెప్పుచు గర్భమును ఛేదించి శిశువును
భూమానిషీ పేత్! } తీసికొని కడిగి భూమియందుంచవలెను.

శిశుజ్జవేద్యది-జీవంతం పుత్ర } శుపు బ్రతికియండినట్లయిన జీవించి
మభిమంత్రి || } యున్న పుత్రుని యభిమంత్రించి

శ్లో॥ సర్వతీర్థ సముద్భూతాః }
పావనాః పాపహరిణః! ఆపశ్య } ఈమంత్రమును జెప్పుచు నాశిశు'
రీరసంశుద్ధం కుర్వంతమమస } పునకు స్నానముఁ జేయించి
ర్వదా! ఇతిష్నాపయిత్వా || }
భూమానువర్ణనిధాయ తత్ర } భూమియందు బంగారమునుంచి
శిశుం నిక్షిప్య } అబంగారముమీఁద నాశిశువునుంచి
పృథివ్యాపస్తేజో వాయ్వాకా } పృథివ్యా + శిశువును పంచ ప్రాణ
శ్చాద్యైః శిశుంపంచప్రాణ మ } ముల నభిమంత్రించి ||
భిమంత్రి || }

అన్యస్త్రియాః స్తనంప్రతిధాప్య } ఇతిర స్త్రీవలన చిన్ననిప్పించి
శిశుంగ్రామంప్రావయిత్వా } ఆశిశువును గ్రామమునకు బంపించి
తతః గర్భచ్ఛేద దేశే ఆజ్యం } గర్భమును ఛేదించినచోట నేతని
నిధాయ } ఉంచవలెను.

అచ్యుతాయనమః - అనంతాయ }
నమః-గోవిందాయనమః- గ్రీ } అచ్యుతాయనమః అనునది మొద
ష్ఠాయనమః + హేమంతాయ }
నమః - వసంతాయనమః - పర } లు పరమాత్మ నేనమః అనుపఱకు గ
మాత్మనేనమః } ర్భయందు హేమమును జేసి

అథ కేశవాది హోమం కేచి
త్కుర్వంతి.

కొందరు కేశ వాయనమః అనునది
మొదలు కేశవనామముల చేతనే చే
యుచున్నారు.

ఛేదప్రదేశం సూత్రేణ సంగం
ధ్య

గర్భమును ఛేదించిన స్థలమును
నూలితోకుట్టవలెను.

ఏవం x ధంఉదర ఛేదప్రా
యశ్చిత్తార్థం గోదానంహిరణ్య
దానంచకుర్యాత్ ||

గోదానహిరణ్య దానమును జేయ
వలయును.

శిశుఃమృతశ్చేత్ ఖననంకుర్యా
త్ ||

శిశువుమృతి పొందినట్లయెనాభూ
మియందు పాతిపెట్టవలెను.

ఇతిగర్భణీమృతిప్రయోగస్సమాప్తః

సూతికా [రజస్వలా] ప్రాయశ్చిత్తము.

ప్రథమంశుద్ధజలేనన్నాపయిత్వా! కర్తన్నాత్వా! పూర్వవస్త్రం
పరిత్యజ్య! నూతనవస్త్రంధృత్వా! శ్రీగోవిందగోవిందపంగుణ x తి
థామాతుః + గోత్రాయాః x దాయాః! ప్రేతాయాః జాతసూతకమ
ధ్యే [రజోమధ్యే] మరణేనతితద్దోష పరిహారార్థంసూతికామరణ రజస్వ
లామరణ]ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః! ఇతిసంకల్ప్య! ప్రేతంశుద్ధజలేన
న్నాపయిత్వా! శుద్ధవస్త్రంధృత్వా! ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా! కృచ్ఛత్రయా
ణగోదానాపచకుర్యాత్! తద్దోషపరిహారార్థంపాత్రదానంకుర్యాత్! అథ
ప్రాగ్దేశేగోమయేనానువిష్య! నూతనవస్త్రేణసుంబపంనిర్మాయ! త
త్రతంసులాన్నిషీష్య! చతుర్దిక్కుకలశాప్రతిష్ఠాప్య! తీర్థరాజాయనమః
ఇతిఉదకంని నాయ! తత్కలశేనుపంచపల్లవాపంచామృతానిషీష్య! నూతనసూత్రమావేప్య! శ్లో! మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం! మృత్తికే
విష్ణురూపిణీ! సుకృతండుష్కృతంచైవ మాంప్రాపయపరాంగతిం! కల
శేషుమృత్తికానిధాయ! ఋత్విగ్వరణం కృత్వా! అథవరుణపూజాం
సమాచరేత్ శివో మహేశ్వరశ్యాభుః... శతం! సురాస్త్యా మభిషిం...

సర్వకార్యసాధయే || అయోధ్యా మధురా...దాయకాః || ఇతికలశో
దత్తైః సూతికాయాః [రజస్వలాయాః] శిరసి మార్జయిత్వా శ్వేతవస్త్ర
మాచ్ఛాద్య | బ్రాహ్మణేభ్యోదక్షిణం దద్యాత్ || రజస్వలమృతావ
ప్యేవంకుర్యాత్ || శ్రీరామరామరామ ||

౧౦౮ పసుపుపుండలుగేసి ౧౦౮ మాటులు ఆ పేతకున్నుత్తికా
స్నానములు చేయించవలెను. పిమ్మట మార్జనము చేయవలెను.

ఇతి సూతికా[రజస్వలా]మృతిప్రాయశ్చిత్తస్సమాప్తః ||

—విధవాప్రాయశ్చిత్తము.—

స్తాత్వా పూర్వోక్త... ధౌ అముకగోత్రాయాః అముకనా
మ్యూఃజన్మాభ్యానాదిజన్మప్రభృత్యేతత్తణవర్యంతిం సంభావితానాం
పాపానాం అన్నన భోజన తాంబూలచర్వణ మలిన వస్త్రధారణ దే
హరిక్షణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య-గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ-ఏకా
దశ్యుపసాసరాహిత్య బృందావనతులసి తీర్థరాహిత్యతిష్ఠాన్మూర్తివిసర్జ
న-పాపకర్మరీక్షణ-రహసి పరపురుషభాషణ-నానావిధ దుష్కర్మ
యైక్త మాతాపిత్రాది దూషణశ్చరాదీనాం శిశ్రూషరాహిత్యసదా
పరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగురుతిరస్కార పరస్త్రినోషసహాపణాన్ని
విక్రయ శిశురూపన గోవాననపరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహ భోజన
సమయే వంక్తిభేదన అజ్ఞానతో రజస్వలాన్యోన్య స్పర్శాది సంపాదిత
మహాపాపానాం. కాయిక వాచిక మానసిక పాతివ్రత్య దిర్ఘలోపానాం
అజ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం అజ్ఞానతో భ్యస్తానాం ప్రరాశి కృతా
నాం మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహా
పాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతిదేశిక దూపాఽతిపాతకా
నాంప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపాను పాతకానాండిపపాతకానాం
సంకిరీకరణానాం మలినకరణానాం అపాతీకరణానాం జాతిభృంకరా
ణాం అపకీర్ణ కానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం
డిపపాతకానాంఏవంబహూనాం బహువిధానాంన ర్వేనాంపాపానామప

నోదకప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త్య! మామనుగృహ్లాంతుభవంతః || అధకృచ్ఛి
త్రీయాచిచగోదానజ్ఞుకుర్యాత్ || శేషంసర్వప్రాయశ్చిత్తవత్ ||

ఇతి విధవాప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్ ||

సువాసినిప్రాయశ్చిత్తము.

అచమ్య! నీవం + ధృంజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తతక్షణపర్యంతం...
నిహారణార్థంసర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే! దక్షిణాంగుహీత్వాఅముకగో
త్రాయాఃఅముకనామ్నస్తాజ్జన్మప్రభృత్యేతతక్షణపర్యంతం
మధ్యవర్తినికాలేనంభావితానాంపాపానాంస్వార్థక్రియావరత్వ హీన
జాతిపరపురుషసహవాస దేవబ్రాహ్మణ దూషణగురుతిరస్కార ఆత్మ
విక్రయ- రసద్రవ్యాదివిక్రయ, వతివంచననిరకరణ- పరదూషణ -
పరస్త్రీదోషనిరూపణ-ఆరంభవృత్త్యాగసదాదుర్భాషణఅన్యగృహవా
స-సదాకోపస్వభావ-శిశుహానన-గోహానన- పరద్రవ్యావహరణ-మిత్ర
ద్రోహ-భర్తృశ్వశురశిత్రూషరాహిత్య భర్తరిదేశాంతరగజే దేహాలం
కరణ, కన్యావిక్రయ-విశ్వాసఘాతుక-విషదాయకత్వ-పంక్తి బేదన-శిశు
వధ-గృహస్థద్రవ్యాదీనాంచార్యవిక్రయ-సదామలిసత్వ-అజ్ఞానతఃరజస్వ
లాభాండస్పర్శనాదీనాంసర్వేషాంపాపానాం-మహాపాతకానాం ఉపపా
తకానాం సంకిలీకరణానాంమలిసీకరణానాంఅపాతీకరణానాంజాతిభం
శకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపా
తకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాః తిపాతకానాంఉపపాత
కానాం ఏవంబహునాంబహువిధానం సర్వేషాంపాపానామపనోదకం
యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తంనిశ్చిత్త్యఉపదిశంతుమామనుగృహ్లాంతుభవంతః||
అనుగృహీణ! అధకృచ్ఛిత్రయంకుర్యాత్ || గోదానానిచకుర్యాత్ || శే
షంపూర్వవత్ || ఇతి సువాసిని ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగస్సమాప్తః

దుర్మరణ ప్రాయశ్చిత్తము.

ఏవంగుణ x తిథౌ యజమానస్య పితుః + గోత్రస్య + ...
ప్రేతస్య ప్రమాదాచ్చండాలద్యై హతస్యదుర్మరణ... ప్రాయశ్చి

స్తంకరిష్యేనమః॥ పరుషద్వక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసంప...పద...పి
తుః + నుర్మరణప్రాయశ్చిత్తాధికారసిద్ధిరస్తు॥ అధకృచ్ఛత్రయంకుర్యాత్
బ్రాహ్మణానుజ్ఞయా మహానదీన్నాన భేనుదానాదియథాశక్త్యాచరిష్యే॥
తతఃసర్వప్రాయశ్చిత్తాదిసర్వంపూర్వవత్ గ్రంథవిస్తరభయాన్నలిఖ్యతే॥

నారాయణ బలిప్రయోగము.

పితుః + గోత్రస్య + .. ప్రేతస్య పూర్వసంచిత ఇహజన్మనిదుర్మ
రణజనితవైశాచికనివృత్తిద్వారా శ శ్వేతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం మర్మ
రణనారాయణ బల్యాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణస్తదంగ శ్వేతదాదౌ x పు
ణ్యాహవాచసంకరిష్యేనమః॥ అదాగణపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణపతిపూ
జాంపుణ్యాహాకృత్వా॥ పవిత్రంధృత్వా॥ శ్రీగోవింద గోవిందపూర్వో
క్త x తిథౌ పితు + గోత్రస్య x స్యపూర్వసంచితఇహజన్మనిదుర్మరణ
జనిత వైశాచిక నివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థంయథాశక్తిప్రాయ
శ్చిత్తం కరిష్యేనమః పరిషద్వక్షిణాంగృహీత్వా సమస్తసంప x
కృత్వే॥ పితుః + గోత్రస్య + స్యనుర్మరణజనిత వైశాచికబాధానివృత్తి
ద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం నారాయణ బల్యధికార సిద్ధిరస్తు॥ అథ
కృచ్ఛత్రయంకుర్యాత్॥ అథ నదీతీరేగోమయేన చతురశ్రమండలం
కృత్వా॥ తస్మధ్యే రంగవల్లిం కృత్వా॥ నూతన వస్త్రీద్యయం పరిస్తీర్య
తత్రపంచప్రస్థపరిమిత తండులాన్నిక్షిప్య॥ పంచకలశానిధాయ॥

శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్య పథోత్తమైః॥
ప్రజామస్మభ్యమాయచ్చ రయిందీగ్ధాయురేవచ॥ ఇతిమంత్రేణమధ్య
కలశే ప్రేమానాహ్య॥

శ్లో॥ పూసాతోపాయమేభూయా త్వర్వపాపాననుత్తయే! సహస్ర
కరసంసిత స్సమస్తాశాంతరాంభరః॥ ఇతి పూర్వకలశే నారాయణ
మానాహ్య॥

శ్లో॥ వృషాధిరూఢందేవేనం సర్వోక్తకకారకం! ధ్యాయేద్భృహ్మ
దిభిస్తుత్యంమనుషాపంవ్యపోహతు॥ ఇత్యుత్తరకలశేరుద్రమానాహ్య॥

శ్లో॥ విరించిం చాక్షతింశ్చేత వద్మస్థంపద్మసన్నిభం । అక్షస్రక్కుండి
కాభీతిదానవాస్తంవిభావయే ॥ ఇతిపశ్చిమకలశే బ్రహ్మణమాచావ్యా॥

శ్లో॥ రక్తదృష్టింపాశేనాస్తంయమమహిషవాహనం । కాలంకరాభే
వదనం సీలాంగభీషణ భజే ॥ ఇతిదక్షిణకలశే యమమాచావ్యా॥ అథ
ఇంద్రాద్యష్టదిశాంకలకానాచావ్యా॥

శ్లో॥ ఇంద్రోమరావతీనాధఃశచీదేవ్యాస్తునాయకః । వజ్రాయుధశ్చైవా
చీకః తస్యచైరావశోగజః ॥ ఇంద్రంసాంగం + స్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ అగ్నిస్తేజోవతీవాసీ స్వాహాదేవ్యాఃప్రియఃపతిః । మేమారూఢ
శ్మక్తిధరః దిశ్యాగ్నేయ్యాం పృథివీతః ॥ అగ్నింలొకపాలకమా + మి॥

శ్లో॥ యమస్సంయమనినాధః శ్యామలాయామనఃప్రియః । దండభృ
న్మహిమారూఢోదక్షిణస్యాందిశిస్థితః ॥ యమంలొకపాలకమా + మి॥

శ్లో॥ కృష్ణాంగనాపురంయస్య దీర్ఘాభార్యానరోహయఃశస్త్రకుంతో
విరృతిశ్చైవైర్వైశ్యాందిశిసంస్థితః । నిర్ముతింలొకపాలకమా + మి॥

శ్లో॥ పురీశ్రద్ధావతీయస్య ప్రియభార్యాచకాళికా । పక్రవాహఃపాశ
ధరో వరుణఃపశ్చిమేస్వరః ॥ వరుణంలొకపా + మి॥

శ్లో॥ నాయుర్గంధవతీనాధః కించతస్యాంజనాప్రియా । సారంగవా
హోధ్వజభృత్ వాయుస్యాందిశివతః ॥ వాయుంలొకపా + మి॥

శ్లో॥ కుబేరశ్చాలకాయాతు చిత్రశేఖాప్రియాంగనా । హయోవా
హఃఖడ్గధరః ఉదీచ్యాందిశివతః ॥ కుబేరంలొకపా + మి॥

శ్లో॥ యశోవతీశఈశానః పార్వతీపతిరీస్వరః । ఈశస్యాందిశిసంభా
తి వృషారూఢస్త్రీశూలభృత్ ॥ ఈశానంలొకపాల + మి॥

శ్లో॥ శుద్ధస్ఫటికీసంకాశం సనాప్రాదిత్యవర్చసం । నిలజీమూతసంకా
శంసీలాంజనసమప్రథం ॥ తేత్రపాలకఃసూవా + మి॥

శ్లో॥ మహావిష్ణుంశంఖపద్మ సుదర్శనగదాధరం । ధ్యాయేహంసీలకా
రాంగంపద్మస్థకమలాపతిం ॥ విష్ణుమా + మి॥ అచ్యుతమాచావయామి॥
అనంతమాచావయామి ॥ గోవిందమాచావయామి॥ అధకలశేషు

పంచామృతాని పంచరత్నాని పంచత్వక్వంచపల్లనానిచనిధాను|| అథకల
శిశుజాంకరి ప్యేనమః|| శ్లో|| కలశస్యముఖే + సమాశ్రితాః|| గంకేచయ
మునేకృష్టే...కురు || ఆయాంతు.. సంప్రప్త్య|| శ్లో|| శిరశ్శోభితంతథా
సాసామోష్ణంజహ్యంతిచైవచ | కంఠంకుక్షీంచవృద్ధయం కటింబాహు
తథాంగుళీ | ఊరూజానూచపాదాంతంతత్తన్యాసంవినిర్దిశేత్ | స్థిరో
భవ...స్థిరాసనంకురు|| అధఘోషశోపచారపూజాంతిమాపయేత్ | అత్రి
కేశవాది చతుర్వింశతినామపూజాంకుర్యాత్ | ష్రీరాన్నంవివేద్య|| పిఃః
దుర్మరణజఃతపైశాచిక విముక్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్తింకరోతు|| పు
ణ్యలోకావాప్తిస్తు|| అధ హోమవిషయోనైకల్పికః|| తత్కరణేబ్రాహ్మ
ణైః కార్యం|| హోమార్థంబుత్తిగ్వరణంకుర్యాత్ | ఏవంగుణ...తిథౌ
పితుః...గోత్రస్య...స్యశాశ్వతి పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం.. అంధత్వమూ
కత్వకాణత్వబధిరత్వపై శాచిక బాధానివృత్త్యర్థం తదుక్తహోమంకరిష్యే
నమః|| ఆగ్నిప్రతిష్ఠాపనాది హోమప్రయోగాంతింబ్రాహ్మణైఃకార్యం||
అత్రితీలాజ్య తిండులకుశ సహిత హోమంకుర్యాత్ | యజమానస్యపి
త్రే...గోత్రాయ...ఇదంసమమ| బ్రహ్మణీనమః || రుద్రాయనమః|| య
మాయనమః || వైవస్వతాయనమః|| శ్లో|| పూషతోషాయ మేభాయా
త్సర్వపాపాశనుత్తయే | సహస్రకరసంవీత స్సమస్తాశాంతిరాంతరః||
శ్రీనారాయణాయ.. ఇదంసమమ|| శ్లో|| శింఖచక్రగదాపద్మరాజమాన
కరాంబుజం| సువణ వణపురుషమార్తింహృదివిభావయే|| నారాయ
ణాయ ఇదంసమమ|| ఇతి అష్టోత్తరశత హోమంకుర్యాత్ | ౧౦౮|| అదా
ప్తదిక్పాలకహోమంకరిష్యే|| ఇంద్రాయనమః|| == ఈశానాయనమః||
ఉర్ధ్వపురుషాయనమః|| పృథివ్యైనమః|| అగ్నేయేనమః|| రుద్రాయనమః||
అస్మిన్ కర్మణిమంత్రవిపర్యాస కాలవిపర్యాస కర్మవిపర్యాస సమస్త
వ్రాయశ్చిత్తార్థం కేశవాదిహోమం కరిష్యేనమః || కేశవాయనమః||...
శ్రీకృష్ణాయనమః|| అధశుద్ధోదకమార్జనంకుర్యాత్ | ఆచార్యాయబ్రహ్మ
త్వదక్షిణాంధద్యాత్ | తతోబలిప్రదానార్థం దక్షిణాభిముఖోభూత్వా

గోమయేన అష్టదిక్షుః పుండలానికృత్వా॥ తత్ర దర్భాః పరిస్తీర్య॥ దర్భోప
రితి గోదకం దదామి॥ ఏవం గుణ... తిథౌపితుః... గోత్రస్య... స్య దుర్మరణ
ణజనితమైశాచికబాధా నివృత్త్యర్థం నారాయణబలిప్రదానానికరిష్యే
నమః॥ నాగాయణాయ ఇమంపిండం దదామి॥ రుద్రాయ ఇమంపిండం
దదామి॥ వైవస్వతాయ నమః॥ ఇమంపిండం దదామి॥ తతః సంకషణాది
కృష్ణాంతం పిండం దద్యాత్॥ ఏతేహంతిలోదకాని కుర్యాత్॥ అథ గో
దానాని దశదానానిచ కుర్యాత్॥ అనేకదుర్మరణజనితమైశాచికబాధా
నివృత్త్యర్థం దుర్మరణ బలిప్రదానైః... పితుః... గోత్రస్య... స్య శాశ్వత
విష్ణుశాకావాప్తిరస్త్వీతి భవంత్యిబ్రువంతుః॥ శాశ్వత... రస్తు॥ నారా
యణబ్రహ్మ-రుద్ర-యమకలశోదకాని మధ్యమకలశేకించిన్నిక్షిప్య॥
కర్తాశేషోదకేన ఆత్మానం మార్జయేత్॥ బలిపిండానుద్వాప్య॥ మంటప
దానం ఆచార్యాయ దద్యాత్॥ మధ్యమకలశోదకం దదాన దేశే అథ వా
అన్యదేశేనానిస్పృశేత్॥ కర్తాన్నాత్వా శుద్ధవస్త్రాణి ధారయేత్॥ బ్రాహ్మ
ణానాహూయ॥ పవిత్రంధృత్వా॥ ఏవం గుణ... తిథౌపితుః... గోత్రస్య...
స్య దుర్మరణ నారాయణ బలిప్రదానం కరిష్యేనమః॥ పరిషద్దక్షిణాం గృ
హీత్వా॥ సమస్తసంపదకర్తుం అధికార సంపదస్తు॥ ఏవం... ర్థంపితుః...

గోత్రస్య... స్య దుర్మరణ నారాయణ బలిప్రదానం ఏకోద్దిష్టవిధానేన సదై
వమద్యకరిష్యేనమః॥ పితుః... స్య నారాయణ బలిప్రదానం కుశచ్ఛేదనం
కుర్యాత్॥ విష్ణుసానుగస్థానేక్షణికతేవ్యక్షణం దదామి॥ బ్రహ్మసా
నుగస్థానేక్షణం దదామి॥ రుద్రసానుగస్థానేక్షణం దదామి॥ యమసాను
గస్థానేక్షణం దదామి॥ వైవస్వతసానుగస్థానేక్షణం దదామి॥ పితుః... గో
త్రస్య... స్య స్థానేక్షణం దదామి॥ అక్రోధనైశ్చౌ... శ్రాద్ధకర్తకరిష్యే॥
అథ గోమయేన పుండలానికృత్వా॥ పాద్యస్థానే నాక్షతాన్నిమకుశాః-
పుష్పసహిత ఇమేతిక్షతాః- అయంగంధః- ఇమకుశాసకలారాధనై...
మస్తు॥ ఏవం పుండలాన్యభ్యర్చ్య॥ పితృమండలేతి లేనకార్యం॥ విష్ణు
సానుగస్థానం నమః స్వాగతమిదం తేపాద్యం నమః॥ నమోబ్రాహ్మణ్య...

నమోనమః॥ ఏవంక్రమేణపాదాప్రత్యక్షసంకుర్యాత్ ॥ కర్తాస్వయంచ
పాదాప్రత్యక్షః॥ అథ సర్వత్రవిష్టరందద్యాత్ ॥ ఏవం.. పీతుః... గోత్ర
స్య . స్య నారాయణబలిశ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥ తిలాక్షాః కిరీత్ ॥ సర్వే
ఆచారస్య పదాగాశ్చుచయోభవంతు॥ అథ సర్వత్రానవాహనానాన
సక్షణానందద్యాత్ ॥ అథార్ఘ్యం ॥ విష్ణుసానుగఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥
బ్రహ్మసా + అర్ఘ్యందదామి॥ రుద్రసా x అర్ఘ్యందదామి॥ యమసా
నుగ ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ వైవస్వత సానుగఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥
పితః x గోత్ర... ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ ఇతి ప్రత్యేకప్రత్యేకం బ్రా
హ్మణపాస్తే అర్ఘ్యందద్యాత్ ॥ సర్వత్రాంగంధందద్యాత్ ॥ అలంకారార్థం
అక్షతాదద్యాత్ ॥ శీతవాతోష్ణ... ప్రయచ్ఛమే॥ సర్వత్రవస్త్రదానం
దద్యాత్ ॥ తదభావే ఇమేకుశాః॥ ఇతి అర్ఘ్యసం సంపూర్ణమ్...స్తు॥

{ బ్రాహ్మణులవద్ద (విస్తృత) వేసి- బియ్యము- పెసలు-మినుము }
{ లు-నేయి-మిర్చి మొదలగునవి తనశక్తికొలదిసమర్పింపవలయును. }

శ్లో॥ పుండరీకాక్షగోవింద వాసుదేవజనార్దన । మయార్పితమిదంద్ర
వ్యం పవిత్రంకురుసర్వదా॥ విష్ణుసానుగఇదమామంసోపస్కరం సదక్షి
ణాకం సతాంబూలం విష్ణుసానుగప్రీతియే సంప్రదదేనమమ॥ బ్రహ్మసా
నుగఇదమామం... సంప్రదదేనమమ॥ రుద్రసానుగఇదమామం... నమమ
వైవస్వతసానుగఇదమామం + నమమ॥ పిత్రేగోత్రాయ + య ఇదమా
మం + నమమ॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ ఏవంకుణ x తిథా పీతుః + గో
త్రస్య x స్య నారాయణ బలిశ్రాద్ధేపితరం + గోత్రం + ఉద్దిశ్యత్వయా
కృత నారాయణ బలిశ్రాద్ధేనపీతుః + గోత్రస్య x స్య దుర్గరణజనిత
వైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్తిరస్తితిభవంతో బు
వంతు॥ దుర్గరణ +ంస్తు॥ (తిలోదకంత్యజేత్) ఆమవాతేలమృతభోజ
నేత్వప్తిరసీకర్తాత్వప్రోభవఇతి బ్రాహ్మణాః నదేయః॥ ఏవం + తిథా పీతుః
...గోత్ర... స్య దుర్గరణజనిత వైశాచికబాధానివృత్త్యర్థం తిలోదకమిద
ప్రదానానికిరిష్యేనమః॥ పూర్వభాగే విష్ణుపిండం- పశ్చిమభాగే బ్రహ్మ

పిండం - ఉత్తరభాగేషు దపిండం దక్షిణభాగేషు నుపిండం - పురోభాగే
 వైవస్వతపిండం - మధ్యే ప్రేతపిండందధ్యాత్ || అధగోమయేనానులిశ్య||
 దర్భాఘరిస్తీర్య|| దర్భాఘరితిలోదకందదామి|| విష్ణుసానుగప్రీతయేవను
 జేపిండోనమమ|| గయాయాందత్తమస్తు|| బ్రహ్మసానుగప్రీతయే ఏషశే
 పిండోనమమ|| గయాయాందత్తమస్తు|| రుద్రసా.. మస్తు|| యమసానుగ
 ...మస్తు|| వైవస్వతసా..మస్తు|| ప్రితే.. గోత్రాయ..యఏషతే పిండో
 నమమ|| గయాయాందత్తమస్తు|| తూష్టింపిండశేవంచిధాయ|| పిండోప
 రితిగోదకందదామి|| పిండపూజాంకృత్వా || గోదానంకృత్వాః పితుః...
 గోత్రస్య...స్య దుర్మరణజనిత నారాయణ బలిశ్రాద్ధపిండప్రదానేన
 పితుః...దుర్మరణజనిత వైశాచికబాధానివృత్తివ్యారా పుణ్యలోకావా
 ప్తిరస్తితిభవంతోబ్రువంతు || యజమానస్యపితుః...దుర్మరణ...రస్తు||
 తిలోదకంత్యజేత్ || అ ధత్వ మూకత్వ కాణత్వ బధిరత్వ వైశాచిక బా
 ధానివృత్తిరస్తు|| గయాయాంపిండసదృశాభవంతు || పిండాన ద్వాసయి
 ష్యే|| ఉద్వాసయ (సస్యం) అయోధ్యా మధురా...శతం || పిండస్థానే
 శాంతిరస్తు- పుష్టిరస్తు- తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు- గృహే ధనధాన్యసమృ
 ద్ధిరస్తు|| తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః|| గోత్రాభివృద్ధిరస్తు|| వంశాభివృద్ధిరస్తు||
 అస్యగృహే శ్రీమహ...రస్తు || ఏవం నారాయణబలిశ్రాద్ధంపూర్వా
 హ్ణాకార్యం|| దుర్మరణబాధావిముక్తింకరోతు|| ఇతిలవరచంద్రికాయాం
 దుర్మరణ నారాయణ బలిప్రయోగ స్సమాప్తః||

{ కొందరు కేశవాది పదిరెండు నామంబులుచేతపన్నిద్దఱుత్రా }
 { వ్యాసులనుప్రేతోద్దేశంబుగానొకవిపునిన్ని మొత్తము ౧౩ గురి }
 { ని నియమించుదురు- ప్రేతశబ్దములు వసుశబ్దములు మొదలగున }
 { వి దేశాచారముల ననుసరింపవలయును. }

పునర్దహన క్రియ.

స్మృత్యంతరే శ్లో|| దేశాంతరమృతానాంతు రాజభిర్వాపిపాదిభిః||
 తేమామంగంకలాశాద్యైః కృత్వా దేహంపునర్దహేత్||

తా॥ దేశాంతవందు మనము నొందినవానియొక్కయు, రాజదండచే మృతి నొందిన వానియొక్కయు, విషాదలచే మరణమునొందినవానియొక్కయు, శరీరమును పరాకాదులచే నిర్మించి పునర్దహన సంస్కారమునుజేయవలెన

అథ విషూచీ మశూచీ జాడ్యమృతిః

శ్రాద్ధమయూభే సూర్యుండేయః॥ శ్లో॥ మూరితుద్వినిధా ప్రోక్తాతంతే ఘనవిధేష్వపి మశూచి రేకమగదా విషూచిరప గోవిదుః॥ ఏతద్వాద్యధ మృతాయేచన్యాసంస్కారాన్వరై నైదా॥ ఖననంకార్యమిత్యాహూర్మన యఃకాలకోవిదైః॥ పంచమీచైవ పక్షేతుకార్యాచాత్తక్షీక్రియా॥ నియమంచైత దుంభ్యుకామాదజ్ఞానతఃపినా॥ కుర్వంతియేనరాస్తేతు హ్య శుభంప్రాప్నున తేహి॥ ప్రేతిస్యచా ధ నరకప్రాప్తి రేవనసంశయః॥ ప్రేతితంత్రం ప్రకుర్మ్యస్తేస్వస్వ వర్ణానుగతతః॥

తా॥ కలరావ్యాధులచేతగాని మశూచిబాధలచే గాని ప్రజలు మృతిబొందినప్పుడు మౌనసేఖనముచేసి గోపక్షులందు ప్రేతకుజరుపకలసిన చుంత్రసల్కము మొదలగు ప్రేతిశ్రాద్ధములన్నియు జనుపాలెను కొందరు యామార్గమును ఆవలంబింపక మౌనసే శ్రాద్ధములుచేయుదురు ఆపక్షమందు ప్రేతకు నరకప్రాప్తియు, కర్మకరుణమును వాటిల్లనని శ్రాద్ధయూఖమందు చెప్పబడినది,

నారాయణబలి కాలవరిమితిః.

దుమ్మృతస్య పురుషస్య సంస్కారాత్పూర్వం వత్సరాంతే హాణ్గాసే త్రిమాసేనా త్రివక్షేనానద్యోవా యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా నారాయణబలింకృత్వా ముత్రిసంస్కారంకుర్యాత్॥

కేచిత్కథః॥ ప్రేతింత్రం పర్వత్యతతిః ఏతన్నియ మేననారాయణబలింకార్యమితి కేచిత్॥

కవిత్ర నిర్ణయము.

లిఖతధర్మశాస్త్రే॥ శ్లో॥ గతుర్భిగ్భూపూజైస్తు బ్రాహ్మణస్యపవిత్రకమ్॥ ఏకైకంన్యూనమిన్ద్రిజ్న వర్ణానాంతుపవిత్రకమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణునికి నాలుగుదర్బలచేతను, క్షత్రియునికి మాడుదర్బలచేతను, వైశ్యునికి రెండుదర్బలచేతను, శూద్రునికి నొకదర్బలచేతను, పవిత్రమును జేయవలయును.

శ్లో ! కుశమూలేస్థితో బ్రహ్మ కుశమధ్యే జనార్దనః॥

కుశాగ్రే శంకర స్థితే త్రియోదేవ వ్యవస్థితాః॥

తా॥ కుశమీదలు బ్రహ్మ- కుశమధ్యమందు విష్ణువుకుశాగ్రమందు శంకరుడు నుండును. కాబట్టి ఈమధ్యుదేవతలు దగ్గునందు వ్యవస్థితులైరి.

శ్లో॥ జపేదాసేచ హిమేచ స్వాధ్యాయే జలతర్పణే॥ యజ్ఞోపవీతే మాంజ్యంచ తథాకుశ పవిత్రేకే॥ బ్రహ్మగంధిం విజానియా దన్వత్రతు యథానుచి॥

తా॥ జపకాలమందు, హోమకాలమందు, దానకాలమందు, అధ్యక్షనకాలమందు జలతర్పణకాలమందు, యజ్ఞోపవీత ధారణ , మాంజ్యమందు అటనులెనే కుశతోచేయఁ బడిన పవిత్రముందు బ్రహ్మముడి, జేయవలయునని తెలిసికొనవలయును ఇతరవిగ్మల యందు ఇష్టమైననుడి జేయవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలే చ తథా ప్రాజాపత్యుః పితృదైః॥ అంగుశ్యక్రే స్పృతం దైవం పితృతర్జునిమూలకే॥

తా॥ బొట్టనవేలదుగున బ్రహ్మపీఠము, వేల్వకొనయందు దైవపీఠము, తర్జుని వేలదుగున పితృపీఠము, చెప్పబడినదని తత్పర్యము.

ఇతి అవరచంద్రికాయాం పవిత్రనిర్ణయస్సమాప్తః.

మండల విధానము.

లిఖితస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే॥ శ్లో॥ చతురశ్రం బ్రాహ్మణస్య త్రికోణం క్షత్రియస్యచ॥ వర్తులంచైవ వైశ్యస్య శూద్రన్యాభ్యుత్తమం స్మృతమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణునకు చాకము - క్షత్రియునకు ముక్కోణము - వైశ్యునకు గుండ్రము - శూద్రునికి నీరుచల్లుట చెప్పబడియున్నవి.

లఘులత్రీసంహితాయాం పంచమోఽధ్యాయే॥ శ్లో॥ బ్రహ్మ విష్ణుశ్చరుద్రశ్చ త్రీహితాశనవచచ॥ మండలాన్యూపభుంజంతే తస్మాత్కుర్వంతిమండలం॥ యాతుధానాః పిశాచాశ్చ కూరారైశ్చపతు రాక్షసాః॥ హరంతిరసమన్నస్య మండలేనవివజితే॥ గోమయం మండలం కృత్వా భోజ్యమితి స్మృతిమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియును మండలమునకు
విభుభు. వైశ్యునిమండలమునకురుదురు. కుమారునిమండలమునకు శ్రీమలతా కనుడు
కదిదేవతలై యామండలమునకువిదురు గావును మండలములనెల్లప్పుడు చేరువలయును
అట్లు జేయనియెడల గాత్రములు పిశాచాదులు కూర్చులైన యనుచులు యన్ననము,
నపహరించెదరు. ఇతి అపరచంద్రికాయాం మండలవిధి స్సమాప్తః.

ఉదకుంభ శాస్త్రము.

హేమాద్రా స్మృతీసముచ్చయే॥ శ్లో॥ ఏకాదశాహాత్ప్రభృతి
ఘటస్తాయాన్న సంయుతః॥ దినేదినేప గాత్రవ్యోయావత్స నత్సరంసుతైః॥

తా॥ ౧౧ దినము మొదలు నుదకుంభ మతోగూడిన అవధ్యులను ప్రతి
నిత్యము సంవత్సరమునకు నొకవిపునకిగానను చేయవలయును.

మదనర త్యే గౌరముః॥ శ్లో॥ అదైవంపార్వతాశ్రాద్ధే సోదకుంభ
మధర్మకం । కుర్యాత్ప్రత్యాబ్ధికాన్వాహ్నా శ్చ కల్పవిధిరన్వహమ్ ।

తా॥ ప్రత్యాబ్ధికవ్యంతము పార్వతాశ్రాద్ధ భక్తులున్నయు నక్కరలేకుండ
దైవహినును సంకల్పించి నుదకుంభ శాస్త్రము మూలము ప్రతిదినముజేయవలెనట.

ఉదకుంభ శాస్త్రవాండు పి డమా వైకల్పికుము. ॥ అహరహరన్న
మస్మై బాహుణా యోదకుంభంచ దద్యద్ధి దవ శ్యేకేన్మహా॥
యని హేమాద్రా సారస్కరవచన మున్నది. లెక్కిన విశేషములు
నిగ్రయసింఘప్రకర జూడఁదగును.

దేవజ్ఞానియే గరుడః॥ శ్లో॥ క్రత్యహందీకోదేయో మార్గేతు
విషమేనరైః । యావత్సవత్సరం పి ప్రవేశ్యసుఖలిప్సయా । కుర్యా
ద్యామ్యేసుఖంపిత్త్వో హద్ధిస్సంత్వయసుస్థిమ్ ।

తా॥ సంవత్సరవ్యంతము ప్రతిదినమును విషమమార్గమందు ప్రేతిసుఖమునకు
గాను సరికల్పించి దక్షిణాభిముఖముగ దీపదానముజేయవలయునని తా॥

ఇతి అపరచంద్రికాయాం ఉదకుంభ శాస్త్రం సమాప్తమ్.

— శ్రాద్ధభోక్తృన ఖ్యాపిషయము. —

బృహత్సారాశ్రియే పరచమోఽధ్యాయే.

శ్లో॥ పౌష్ణుభాద్రవికౌషిప్రా ప్తీశాస్త్రయోఉదన్మఖాః । ఏకైక
శ్చిభయత్రస్యా దసంపత్తావితీక్రమః । సాత్రింవాదైవికంకృత్వా వివ్ర
వీక్షస్తుపైత్వకే ।

తా॥ శక్త్యేదే స్థానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దరిని పితృస్థానమునందు త్తగముఖముగను గురి లేక ఉభయస్థానములుందు ఒకరొకరిని ననుచు జంపజేయవలయును లేదా పితృస్థానమందొక బ్రాహ్మణునియమించి విశ్వేదే స్థానమందు పాత్రనుంచి పూజింపవలయును

కించు॥ యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ శుచీన్నిమంత్ర్య ద్యాదై వేత్రీకవిప్రాస్పితృ
కర్మణి॥ దైవేషి త్యేధి నైకైకం సపిండికరణంవిసా॥

తా॥ సపిండి కరణమునందు తప్ప ప్రితిసంవత్సరముచేయు శ్రాద్ధమునందు విశ్వేదే స్థానమందు పరశుధ్వలను బ్రాహ్మణునిద్దరిని పితృస్థానమునందు ముగ్గురని లేక ఒక రొకరినిగాని నియమింపవలయును.

కొండలు విష్ణుస్థానమునుగూడ నుంచుదురు దేశాచారముల ననుసరింపవలెను
ఇతి అపరచంద్రికాయాం శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయస్సమాప్తః.

—వైతరణీ గోదాన విషయము.—

శ్లో॥ ండసంయోజనాదూర్ధ్వం ప్రేతత్వస్యనివృత్తయే॥

మాంజనాదిషుసర్వేషు చతుర్థోపనివర్తయే॥

ఏతస్మిన్కాలే చ బ్రాహ్మణవిసర్జనాంతే చ వైతరణీగోదాంకార్యమ్॥

స్మృతిరీతే॥ శ్లో॥ ప్రేతలొక్కాస్పితృక గమనార్హచవైతరణి॥

న ద్యావైతరణీనామ్నాన్య గాండద్యాత్తం నాయవై॥

తా॥ ప్రేత తననివాసస్థానమునంచి పితృలోకమునకుపోవునప్పుడు వైతరణీనది దాటుటవగాను వైతరణీగోదానం చేయవలెనుట.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం వైతరణీ గోదాన విషయస్సమాప్తః.

—పాలాశవిధి.—

యది పితృర్పరణకాలే దేశకాలాది భిన్నసంస్కారకృత్యం నకుర్వీ
తచేత్॥ తగానంవత్సరముధ్యే గుగుశుక్రమాశ్వ నులమాసచాతుర్థా
న్యాదిదోష రహితకాలే భద్రకథితపదతృభ్యంగారాత్కా ర్కా వా
తధవిష్టాపంచకవ్యతిరిక్తశుద్ధినే చంద్రతారాబలాన్వితే పునస్సంస్కా
రముపక్రమేత్॥ యద్యధ్యస్య స్థితేత్ర నాస్తిభిరేవపునదాహాః అస్థ్యభా
విశ్చేత్తదాపలాశవృంతైః శరీరాశ్చశిం కృత్వాపునదాహాయేత్ ॥

తా॥ తండ్రియొక్క మూణకాలమునందు దేశకాలాది వైపరీత్యములచేత సంస్కా
రకృత్యమును చేయనియెడల సంవత్సరకాల మతిక్రమించకమునుపే గురుశుక్రమాశ్వయుల

మాసాది దోహదహితమైనదియును త్రిపదక్షాఽదిదుష్పక్షత్రస్యతిరిక్తానమునందు తారా బలచంద్రబలములు గలిగియుండగా వజ్రల సాహాయ్యమును జేయుటః ఫలమును నప క్రిమించవలయును, అప్పుడట్లున్నయెడల ఆఅస్థులచేత పునర్జానమును జేయవలయును అట్లునస్థిమైనయెడల పరాశిష్టంతములచేత శిరిరాకృతినిజేసి దహనము జేయవలయుననితాత్పర్యము

ఇతి అపరచంద్రికాయాం పాలాశవిధిః.

దేశాంతరగత మృతినిర్ణయము.

దేశాంతరంబునకుఁబోయినవానియొక్క నృతాంతము ౧గి సంచత్సరమాలాపలఁ దెలియఁబడక పోయెనేని పుత్రుఁడు ౧౬ రో॥ సంచత్సరమందు ఔర్ధ్వ దైహిక క్రియలను జేయవలయునని జాతకర్ణ్యుఁడు వచించెను, పితృన్యఃకీర్తులకు ౧౨ సంచత్సరములు గడచిన పిమ్మట వైత్రమేధికకర్మలను జేయవలయునని బృహస్పతి వచించెను.

కర్మానంతరమందు తగ్గజీవించియుండుట.

కర్మానంతరమను నొక్క జీవించియున్నాడని తెలిసినను లేక తామె స్వయముగ గృహమునకు వచ్చినను చేయఁదగిన విధినిజెప్పుచున్నాను. అప్పుడావచ్చినవానిని మృతకుంభము నందుఁబెట్టి జ్యోతిశ్శాస్త్రముచే నిర్ణయమైన లగ్నమునందు లేవఁదీసి జాతకర్మ మొదిలుచూడాకర్మాది సంస్కారంబులనుజేసి యేదైననొక పర్యతమునందు ౧౨ దినములు ఉపవాసములను జేయించి పూర్వము పఠింపఁబడిన భార్యను గాని యట్టిభార్య లేనప్పుడు పరొక భార్యనుగాని పాశిగ్రహణము వారి వారి విధిచేసే గ్రహించవలయునని వృద్ధమనువువచించె. మృతకుంభాదున్నగ్నంపునర్జాతకర్మణానద్యస్కాలం సంస్కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య — తక్కిన ప్రయోగము ఆచార్యునియొక్క అనుమతి ప్రకారము జరుపవలెను. గొందరి స్తరభీతిచేయవలెను.

ఇతిఅపరచంద్రికాయాం కర్మానంతరే పితృద్యాగమన శ్రవణాదిః.

రజస్వలా క తసూత్రవిస్తరణము.

శ్లో॥ దశాహభ్యంతరేదైవా ప్రేతభార్యా రజస్వలా । తదా

శ్రాద్ధాదిక కార్యం స్నాత్యానూత్ర విసర్జయేత్ ||

తా॥ పదిదినములలో పరిశ్రేతభాగ్యజన్మలయ్యెనేని అప్పుడు శ్రాద్ధమును మాత్రము నిలుపక చేసి స్నానాంతరమందు కంఠమాత్రాదికమును విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ సపిండాభాజయేత్సర్వాన్ సాచశాహంస్వశక్తితః | విషమాహస్సుచాన్యంశ్చ పుణ్యం ప్రేతస్యదుల్లభమ్ ||

తా॥ మఱి నొక పదిదినములవఱకు కర్తవ్యమగువాడు జ్ఞాతులతో గూడ భోజనము జేయవలయును లేదా జేసిదినములయందైనను భోజనమును జేయించవలయును సపిండులు తృప్తినిబొందినయెడల ప్రేతకు సర్వాత్తమమైన తృప్తిగలుగును.

ఇతి రజస్వలాకం చూత్రి పసర్జనం నమాప్తమ్.

సపిండికరణమునకు ముఖ్యకర్తలు.

శ్లో॥ పితృస్సపిండికరణం బంధుభిస్తుకృతంయది | పునఃప్రేతత్వముక్త్యం సుతఃకుర్యాత్సపిండసమ్ ||

తా॥ పండికిని పిండికరణము బంధువులచే జేయబడెనేని ప్రేతత్వముక్తికొఱకు పుత్రుండు మఱి సపిండికరణము చేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావే కన్యకామః కురుతేక్రియామ్ | ప్రేతత్వాన్నవిముచ్ఛేతి పితృశ్చాంతచరచ్చతి ||

తా॥ జ్యేష్ఠపుత్రుండుండఁగఁ గన్యకుండు ప్రేతకృత్యంబులను జేసినయెడల తండ్రికి ప్రేతత్వంబునోడు పితృలోకింబును గలుగదు.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాదధ కన్యకాం జ్యేష్ఠభార్యా సుహృదహేత్ | అగ్నికాశ్యే ప్రధానశ్వాత్ జ్యేష్ఠభార్యాసుతోగ్రజః || అనేకపత్నీ పుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠస్సవహా | పితృస్సపిండికరణం కుర్యాదిత్యాహకాశ్యవః ||

తా॥ జ్యేష్ఠుడైనను నిష్కడయినను జ్యేష్ఠభార్యాసుతుండు అగ్నికాశ్యము నందుఁ బ్రధానఁడు అనేకపత్నీలయొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుడతండ్రికి సపిండికరణమును జేయవలయునని తా॥

తక్కిన విషయములు ధర్మసింధువు మొదలగు గ్రంథములయందు జూడఁదగును. ఇతి సపిండికరణ కర్తృవిషయస్సమాప్తః.

కర్తృపత్నీప్రేతపత్నీ రజోదర్శన విషయము.

స్మృతిసంగ్రహే || శ్లో॥ దశాహభ్యంతరేదైవా ప్రేతభార్యా

రజస్వలా! తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వా సూత్రం విసర్జయేత్ |

శ్లో॥ దశాహమధ్యేతు రజస్వలా చేష్టేతస్య భార్యాయదిన్యవసూతా | తిత్సుతి కాంతే విధిరత్ర సర్వం తదుక్తకాలేపి సపిండవంశ్యాత్ | ప్రేతస్య భార్యాయది వారజస్వలా కర్తుస్య భార్యస్వభవారజస్వలా | స పిండవంశైవ విధీయతే తిత్సుత్వా వశేషాం విధిరేవ ఉక్తః ||

శ్లో॥ ఏకాదశేస్నా సంప్రాప్తే కర్తు భార్యారజస్వలా | ఆశ్మశ్రాద్ధం ప్రకుర్వేత్ దాహదీంశ్చ విసర్జయేత్ | రజస్వలావతిశ్చైవ సూతికాయాః పతిస్తథా | భండస్సర్వం పర్య తం భర్తు శేవనశుభ్యతా || ఉపరాగే పరది ప్రసూతా వేకాద శేస్మృతాః | మృతా హేమ్యుత్రియోదశ్యా మార్తవేపంచమేహని || ——— తా || ప్రేతకృత్యము మధ్యయందు కర్తృప్రేతలయొక్క భార్యలు రజస్వలలైనను - ప్రసవించినను అప్పుడు శ్రాద్ధాదికంబును వదలి వేసి పిమ్మట భార్యన్ననము చేసినవెనుక మిగిలిన కృత్యంబుల నన్నిటిని జేయవలెను. శుద్ధినింబున కరిగె యొక్క భార్య రజస్వలయైనను - ప్రసవించినను ఆద్యశ్రాద్ధంబును మాత్రము చేయవలెను. శుద్ధినింబున మిగిలిన కృత్యంబులను జేయవలయును. ఉపరాగమునందు పరదినంబునందును, ప్రసూతియందు శుద్ధినింబునందును - రజస్వలయైనదై దవదినమునందును - మరణంబునందు వద్మూడవదినమునందును, శుద్ధినింబులని తా || ఇతి కర్తృప్రేతయోః భార్యాణాం రజోవిషయః

సర్వహిత శ్రాద్ధప్రయోగము.

ఈ శ్రాద్ధమునే కొంపలు నాగబలియుని చెప్పుదురు. భార్యకు గర్భోత్పత్తి కాకున్నను - మృతావత్యముగలిగినను అట్లు ప్రతిబాధకమైన ప్రేతోపద్రవమునివ ర్తించుటకై నారాయణబలియు నాగబలియు జేయవలయును. అందు నారాయణబలి శుక్లైకాదశియందుగాని పూర్ణిమయందుగాని చేయవలెను. ఇక నాగబలిదర్శయందుగాని పూర్ణిమయందుగాని, పంచమియందుగాని యాశ్లేషతో గూడిన నవమియందుగాని చేయవలెను. తత్రాయంప్రయోగః || ఏవం + ధం బ్రాహ్మణసభాయాం

మమ ఇహజన్మని జన్మాంతరేవా జాతసర్వవధ దోషపరిహారార్థం
 ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశంతుభవంతః॥ బ్రాహ్మణులతో మనవిజేయవలెను.
 పిమ్మటసభయందు గోమూల్యమునుంచి ప్రార్థించునది. “సర్వేధర్మవిప
 క్తారః” అని ప్రార్థించగా సభ్యులు చతుర్దశకృచ్ఛప్రాయశ్చిత్తేనా ముక
 ప్రత్యామ్నాయద్వారా పూర్వోత్తరాంగ సహితేనాచరితేన తవశుద్ధ
 ర్భవిష్యతి॥ అనియుపదేశించినమైన దేశకాలములుచ్చించి ॥ పరిషదుప
 దిష్టచతుర్దశ కృచ్ఛప్రాయశ్చిత్తమముక పృత్యామ్నాయేనా హమా
 చరిష్యే॥ యనిసంకల్పించి తొరముమొదలగునవి జేసికొనవలెను. అధ
 సర్వవధదోషపరిహారార్థం వాదండదానంకుర్యాత్ ॥ శాలిచూడేనస
 ర్వప్రతిమాంకృత్వా॥ తితిఃపార్థనం॥ శ్లో॥ ఏహిపూర్వమృతసర్వ అస్మిన్
 పిష్టేనమావిశ సంస్కారార్థమహంభక్త్యా పార్థయామిసమాహితః ॥
 ఇత్యావాహ్య॥ సంపూజ్య॥ అధబలిః ॥ భోసర్వఇమంబలిం గృహాణమ
 మాభ్యుదయంకురు॥ ఇతిబలింకుర్యాత్ ॥ కర్తాపాదాప్రత్యక్ష్య ॥ ఏవం
 + ర్థం సభార్యస్య మమేహ జన్మని జన్మాంతరేవా జ్ఞానాదజ్ఞానా
 ద్వాజాతసర్వవధ దోషపరిహారార్థం సర్వసంస్కారకర్మకరిష్యే ॥ ఇతి
 సంకల్ప్య॥ ఆధాగ్నింప్రతిష్ఠాశ్య ॥ ప్రజ్వాల్య ॥ అస్మిన్ సర్వసంస్కార
 కర్మాణి దేవతాకర్మహార్య మన్వాధానంకరిష్యే ॥ అధసర్వముఖేఽజ్యం
 నిధాయ॥ శ్లో॥ త్రాహిత్రాహిమహాభోగి సర్వోపద్రవదుఃఖతః॥ సం
 తితిందేహిమేపుణ్యాం నిర్బుష్టాందీఘదేహినీం ॥ ప్రపన్నంపాహిమాం
 భక్త్యా కృపాభోదీనవత్సల ॥ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతోవాపి కృతసర్వవధో
 మయా ॥ జన్మాంతరేతైతస్మిన్ మత్స్పృహైర్వరధవావిభో ॥ తత్పాపం
 నాశయక్షిప్ర మపరాధం క్షమస్వమే॥ ఇతిసంప్రార్థ్య ॥ నాగేంద్రం
 స్నాత్వాఽగత్యతః పునః ॥ అగ్నేయేనమః ఇతిసర్వదహనంకార్యం ॥
 (సర్వముహుతముకాగానే జలముచేజల్లార్పవలయును.) సవ్యముచేతనే
 సర్వసంస్కార కర్మయు జేయవలెను. అస్థిసంచయన ముక్కురలేదు.
 స్నానముజేసి గృహమునకు రావలెను. భార్యతోగూడదనకుత్తిరాత్రి

చూశౌచము. రవ దినమందు సచేలస్నానముజేసి ఏవం + ధం సర్వ
స్వరూపిణే బ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి ఆరుదానం కరిష్యేనమః॥ అథ
ప్రాయశ్చిత్తింకృత్వా॥ ఏవం + ధం సర్వశ్రాద్ధం సద్యః కరిష్యేనమః ॥
సర్వ- అనంత- శేషకపిల- నాగ- కాలిక-శంఖపాల- భూధర- ఇశ్వరప్ర
బ్రాహ్మణానిమగ్నత్య॥ క్షణందద్యాత్ ॥ మండలంకుర్యాత్ ॥ సర్వ
స్వరూపిణే బ్రాహ్మణాయ ఇదంపాద్యందదామి ॥ అనంతస్వరూపిణే +
దదామి॥ శేషస్వరూపిణే + దదామి॥ కపిలస్వరూపిణే + మి ॥ నాగ
స్వరూపిణే ..మి॥ కాలికస్వరూపిణే ... దదామి॥ శంఖపాలస్వ ..మి॥
భూధరస్వరూపిణే...మి॥ సర్వప్రపాదాపృతౌశ్య॥ సమోబ్రాహ్మణ్య
నమః॥ యథేచ్ఛసిమహారాజ...నమోనమః॥ తోయంశిరసిధారయేత్ ॥

కర్తాపాదాపృతౌశ్య ॥ సర్వస్వరూపిణే బ్రాహ్మణాయ ఇదమానం
దదామి॥ సర్వప్రసనందద్యాత్ ॥ అథావాహనం కుర్యాత్ క్షణానిద
ద్యాత్ ॥ భోస్సృజదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ అనంతాయ అర్ఘ్యందదామి॥
శేషాయ... మి॥ కపిలస్వరూపాయ... మి॥ నాగస్వ... మి॥ కాలికస్వ
...మి॥ శంఖపాలస్వ... మి॥ భూధరస్వ...మి ॥ గంధాక్షత ధూపదీప
వస్త్రాదిదానంసర్వప్రకార్యం॥ (పిమ్మటబియ్యముమొదలగునవి బ్రాహ్మ
ణులకు సమర్పించవలెను.) సర్పాయ ఇదమామం సపరికరంసవ్యంజనం
సతాంబూలంసదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం బ్రాహ్మణాయ సః
ప్రదదేనమః॥అనంతాయ...నమః॥ శేషాయ...మి॥కపిలస్వ...మి॥నాగ
స్వ...మి॥కాలికస్వ...మి॥శంఖపాలస్వ...మి॥భూధరస్వ...మి॥ బ్రాహ్మ
ణా సంతుప్తయేత్ ॥ ఏవం ధం సర్వబలిపి డప్రదానాని కరిష్యేనమః॥
గోమయేనానులిప్య॥ దర్భాఘోషస్తీర్య ॥ యవోదకదదామి ॥ సర్పా
య ఇమంపిండందదామి॥అనంతాయ ఇమంపి డ దదామి॥ శేషాయ ఇమం
పిండందదామి॥కపిలస్వరూపాయ ఇమంపిండందదామి॥ నాగస్వరూపాయ
ఇమంపి డదదామి ॥ కాలికస్వరూపాయ ఇమంపిండందదామి ॥ శంఖ
పాలస్వ...మి॥ భూధరస్వ...మి॥ తూష్ణంపిండ శేషనిధాయ॥ పిండానా

ముగరియవోదకందదామి ||౮|| అధపిండపార్వణ పూజాంకరి ప్యేనమః
 పిండేనప్రసాదాయః || దర్భపత్రాంత్రమర్పయామి || ధూపమాఘ్రూప
 యామి || దీపంద్యయామి || ధూపదీపాంత్రం శుద్ధాచమనం సమర్పయా
 మి || అధనై వేద్యంకుర్యాత్ || యథాశక్తిదక్షిణాందవ్యాత్ || అధగోదా
 శ్చైవ బ్రాహ్మణాయదవ్యాత్ || అననసర్పబలిపి ఉప్రదాసేన భగవత్య
 ర్వాత్మ... భోసర్పపుణ్యం కప్రాప్తిరస్తు || మమవంశవృద్ధింకురు || అయో
 ధ్యా... ధురా. లభేత్ || పిండాఉద్వాసయేత్ || కర్కాపాదాపక్వతౌశ్శ్చ ||
 ప్రాగ్భగేనూతనవస్త్రంపరిస్తీర్య || తత్రతంకులంపూగయిత్వా || వీరంకల
 శంవిధాయ || తదాపరిసస్త్రివిక్షిప్య || నాగస్వరూపసవనాశ్రమమాంసి
 ధాయసర్పస్వరూపమావాహయామి || అనంతస్వరూప మావాహయా
 మి || శేషస్వరూపమావాహయామి || కపిలస్వ. మి || నాగస్వ... మి || కాలి

శస్వ... మి || శ. ఖపాలస్వ.. మి || భూధరస్వ... మి || కేచిత్కృష్ణకలశాపనం
 కురుయః || అథ ఖండశోపచారైర్భర్త్యుః || అథప్రార్థనా || శ్లో || బ్రాహ్మణో
 కేచ యేసర్వాశ్చేషనాగపురోగమాః || సమోస్తుతేభ్యస్సుప్రీతాః పున
 వ్నాస్సంతుజేసదా || విష్ణులోకేచయేసర్వా వసుక్రిష్ణమఖ్యాప్యయే || స
 మోస్తుతేభ్యస్సుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సంతుజేసదా || రుద్రాగ్రామేచయేస
 త్వాస్తతక్రిష్ణమఖ్యాప్యయే || సమోస్తుతేభ్యస్సుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సం
 తుజేసదా || ఖండవస్యతిథాదాహేస్వగ్గియేచసమాశ్రితాః || సమోస్తు
 తేభ్యస్సుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సంతుజేసదా || సర్వసత్రేచయేసర్వాలస్తీకే
 సచరిషీతాః || సమోస్తు.. సదా || మలయేచైవయేసర్వాఃకర్కటాఃము
 ఖ్యాప్యయే || సమోస్తు.. సదా || ధర్మగ్రామేచయేసర్వవైతరణ్యాసమా
 శ్రితాః || సమోస్తు.. సదా || రోసర్వాపార్వతీయేషుదరిసంధిషుసంస్థితాః ||
 సమోస్తు.. సదా || గ్రామేవాయదివారణ్యే యేసర్వాఃప్రచరంతిహి || స
 మోస్తు.. సదా || పృథివ్యంచైవయేసర్వాయే సర్వబలిసంస్థితాః || సమో
 స్తు... సదా || రహతీలేచయేసర్వా అనంతాద్యామహాబలాః || సమోస్తు
 తేభ్యస్సుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సంతుజేసదా || తతఃఆచార్యంసంపుజ్య

వీచం...గం శ్చోస్యసంక్కరకర్మాస్పదీతి సిద్ధ్యర్థమిహున గా సావర్ణం
సకలశః సవస్త్ర సదక్షిణాకంతు ధ్యమవాంసంక్షద దేవమ ॥ అనన్య
ణానాగదానన అనంక్షదయోనాగ దేవతాఃప్రియంశాం ॥ యస్యస్య
త్యాచనమోక్త్యా + తం॥ నుయ్యక్తం సర్వసంస్కారాభ్యుక్తిర్నిత్యే
వతాం వివాహాంవచనాత్పరమేర్ష్యం ॥ వాసాదాశ్చ్యంపరిపూర్ణమస్తు ॥
తథాస్తు ॥ ఇతిప్రావదేయుః ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాందద్యాత్ ॥
ఆశీర్వాదః॥

శ్లో॥ శ్చత్యాసర్వస్యసంస్కార మనే విధనానరః॥ నిరోగోజాయ
తేక్షిప్రం సంతోలభ జేతుభామ్ ॥

ఈశ్వర్యాత్పరీకాగమ స్మృతసాగ్రము జేయునానికి వహిలో మైవను
శిష్యముగ నివర్తించును శుభమైనంతతియుగలుగును

ఇతి సర్వసంస్కారవిధిస్సమాప్తః.

మృతాశౌచాంత్యత శ్రాద్ధవిషయము.

యాజువల్క్యః॥ శ్లో॥ మాతుర్దశానామధ్యేతు పితుఃప్రత్యాబ్ధికంయది॥
కుదా హే పోడశాత్పూర్వం పితుశ్చార్ధసంగూచరేత్ ॥ పితుర్
శానామధ్యేతు మాతుఃప్రత్యాబ్ధికంయది॥ రుద్రాహేపోడశాదూర్ధ్వం
మాతుశ్చార్ధ సమాచరేత్ ॥

(పోడశ త్ సపి డీరణాదిత్యర్థః॥)

తా॥ తల్లియొక్క మరణదినిము మొదలుకొని దశాహములోపల తగ్గడి
యొక్కప్రాతీనాంవత్సరిక శ్రాద్ధముతిటస్థిచేసేని ౧౧వ దినమునందు
శ్రాద్ధనామామైన పిమ్మట పోడశమునకు పూర్వమునగు ప్రత్యాబ్ధిక
శ్రాద్ధమును జేయవలయును ఆపక రముగానే తల్లియొక్క మరణది
నము మొదలుకొని పదిదినములలోకల తల్లియొక్క ప్రాతీనాంవత్సరిక
శ్రాద్ధమంతరితమైనయెడల ౧౧వ దినమునందు పోడశశ్రాద్ధమైనపిమ్మట
తల్లియొక్క ప్రాతీనాంవత్సరికశ్రాద్ధమును జేయవలయునని యాజు
ల్క్యమునిపరుడుచెప్పె. ఇచ్చటపోడశమనకనగా సపి డీరణమునక
నియర్థము॥ ఇతి మృత శౌచాంత్యత శ్రాద్ధవిషయస్సమాప్తః॥

దశ దాన మంత్రములు.

దేశ కాలానంతోర్వ్య మనుషితుః పాపక్షయార్థం దశదానాని కరి
ష్యేననుః॥ ఇతిసంతప్య॥ ప్రజ్ఞేకం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥
గోదానం॥ శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భవనానిచతుర్థి॥

యస్మాత్తస్మాచ్ఛివమేస్యా తదశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥
ఇతిగోదానంకుర్యాత్॥

భూదానం॥ — సర్వసస్యాశ్రయాభూమిర్వరాహేణసముద్భూతా॥ అనం
తపుణ్యఫలదాతతశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

తిలదానం॥ — తిలఃపాపహరగానిత్యం విష్ణోద్దేహసముద్భవాః॥ పాపం
హరంతుమేషీప్రమతశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

హిరణ్యదానం॥ — హిరణ్యర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసా॥ అనం
తపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

ఆజ్యదానం॥ — కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం॥ దేవా
నామాజ్యనూనార మతశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

వస్త్రదానం॥ — శీతవాహ్వనంత్రాణం లజ్జాయాలక్షణంపరం॥ దేహ
లంకరణంవస్త్ర మతశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

ధాన్యదానం॥ — ధన్యంకరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ॥ యస్మా
త్తస్మాచ్ఛివమేస్యా తదశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

గుడదానం॥ — ఇక్షుకాండసముద్భూతా॥ గుడోమధువిరాజితః॥ యస్మా
త్తస్మాచ్ఛివమేస్యా తదశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥

రజితదానం॥ — పితృప్రీతికరంత్యంహి రావ్యచ ద్రసయద్యతే॥ త్వద్దా
నాదివాచామతి శ్రేయస్సాన్యదజితంమమ॥

లవణదానం॥ — రసానామగ్రజంశ్రేష్ఠం లవణంబలవర్ధనం॥ యస్మా
త్తస్మాచ్ఛివమేస్యా తదశ్శాంతింప్రియచ్ఛమే॥ ఇతి దశదానాని

బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్॥

ఇతిదశదానమంత్రా స్సమాప్తాః.

హిరణ్యదానం — హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసాః! అనంత
పుణ్యఫలద మతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే ||

తీలపాత్రదానం — తీలాఃపాపహరానిత్యం విష్ణో దైహసముద్భవాః |
తీలపాత్రప్రదానేన ప్రీయతాంకమలాపహిః ||

ఛత్రదానం — ఇహముత్రాతపాత్రాణాం కురుకేశవమేఘభో! ఛత్రం
త్వత్ప్రీతయేదత్తం బ్రాహ్మణాయమయాశుభమ్ ||

పాదుకాదానం — కంటకోచ్ఛిష్టపామాణ వృశ్చికాదినివారణే! పానుకే
సంక్రమ్యచ్ఛామి శృహ్ణ్యంద్విజోత్తమమ్ ||

కటదానం — కటందాస్యామివిప్రేంద్ర! శృహ్ణ్యంత్వంసుఖపదం! అనేన
కటదానేన ప్రీయంతాపితరస్సదా ||

చందనఖ డదానం — మలయావాసమందార సఖబృందారకార్చిత |
చందనత్వత్ప్రసాదా న్నేసామదానందగ్రహవర్ణయమ్ ||

దీపదానం — దీపందాస్యామివిప్రేంద్ర! తుభ్యంధ్వాంతనివారకమ్ ||
అస్యప్రదానాత్సకలాక్ దోవాక్ నాశయికేశవమ్ ||

ఘంటాదానం — దేవానామిష్టద ఘంటా సర్వదైత్యనివాశిని | తస్మా
ద్దాస్యామితేఘంటాం తద్దానేనసుఖంకురుమ్ ||

చామరదానం — శశాంకకరసంకాశ హిమడిండీరసాండుర! పోత్యా
రయాశుదురితం చామరామరవల్లభమ్ ||

శయ్యాదానం — యథాసక్తప్రశ్నయనం శూన్యంపాగరజాతయా! శ
య్యామమాప్యశూన్యాస్తుతేభాజన్మనిజన్మనిమ్ ||

సప్తదాన్యాని — తృప్తింకరోతిభూతాని మిహలోకేపరత్రయ | తస్మా
త్ప్రదీయతేభాన్యమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ||

సువర్ణదానం — సర్వపాపక్షయకరం సువర్ణంకభూషణమ్ | అగ్నే
ర్బీజంప్రదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతింప్రయచ్ఛమే ||

తండులదానం — జీవనంసర్వభూతానాం ఒలపుష్టివివర్ధనమ్ | తండుల
దీయతేయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ||

సరిస్వతీదానం॥ — సరిస్వతీజ్ఞానదాత్రీ విద్యానామధదేవతా । విద్యా
సాధకకోశస్య దానాన్ముక్తంసమాప్నుయాత్ ॥

వేణుదానం॥ — వేణుదండస్పృశకరో దశావస్థాసురక్షికః । వేణుదండ
స్య గానేన త్ప్రసిద్ధిరగ్రహరస్యవై॥

యజ్ఞోపవీతందానం॥ — యజ్ఞోపవీతం శరమంపవిత్రంకర్మసాధకం ।

యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వామరాస్సదా॥

అతఃపరంనునసోద్దిష్టదానానికుర్యాత్ ॥ విశేషదానసంతాస్సమాప్తాః ।

౧౦౮ దానముక్తములు అప్రోత్తర శతదానకల్పమందు వ్రాసి
పున్నాను. ఆగ్రంథమంగజూడదగును.

పోడశమహాదానములు.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ కన్యాజాచసువర్ణంచ శకటాశ్వగజాగృహం ।

లాఙ్గలాసస్యధాత్రీచ కాలచక్రంతథాక్షిణిః॥

మేషశ్చమహేష్ శైచైన అజినశయనంతథా ।

సాలగ్రామశ్చపిణ్డేయా మహాదానానిపోడశ॥

తా॥ ౧ కన్యాదానము, ౨ గొర్రెదానము, ౩ మువ్వదానము, ౪ బండిదానము
గ ఆశ్వదానము, ౬ ఏనుగుదానము, ౭ గృహదానము, ౮ నాగలిదానము, ౯ మైదతో
మన్న సవ్యభూదానము, ౧౦ కాలచక్రదానము, ౧౧ భూదానము ౧౨ మేకదానము
౧౩ దున్నపోతుదానము, ౧౪ కృష్ణాజినదానము, ౧౫ శయ్యాదానము, ౧౬ సాలగ్రా
మదానము, ఈ ౧౬ మహాదానములని తెలియవలెను.

కేచిత్ ॥ శ్లో॥ కన్నాకనకదాసీచ శకటాశ్వగజాగృహం ।

లాఙ్గలంకాలపురుషః కాలచక్రంతథాక్షిణిః॥

మేషశ్చమహేష్ శైచైన భార్యానోధియశోముఖి ।

తిలవర్ణశశిజ్ఞేయామహాదానానిపోడశ॥ ఏనంకేచిత్పారః॥

దానకాలేచిశేషః॥ శ్లో॥ అశ్వంకణేగజందంశే దాసీకేశేఅజంగళే ।

గృహంస్తూభేనృపస్తంభేగాంపుచ్ఛేకన్యకాంకరే ।

స్పృష్ట్యచైతానిదానాని తిథ్యాదద్యాన్నసంశయః॥

ఈపోడశ మహాదానములు చేయుటవలన మహావిశేషముగలదు గ్రంథ విస్తరభీతిచే ఈగ్రంథమందు వానివాని ఫలములు వ్రాయనైతి.

ఇతి పోడశమహాదానా స్సమాప్తాః.

మృతాహస్సు దెలియనిచో నిర్ణయము,

దేశాంతరమందు మృతుడగుట చే మాసముమాత్రము దెలిసిమృతి దినము దెలియనిచో నామాస మందమావాస్య యందైననుశుక్లకృష్ణైకా దనులందైనను పృథివాషికశ్రాద్ధము జేయవలెను. మృతిదినము తెలిసి మాసముదెలియనిచో మార్గశీషము మాఘము భాద్రపదము ఆషాఢము వీనిలో నొకదానియందాతిథిలో వార్షికశ్రాద్ధము మాసముతిథియు రెండును దెలియనిచోనింటినుండి బయలుదేరినతిథియు మాసముగ్రహించునది, మఱియు పృథాణమందలి తిథిమాసములు దెలియునిచో మృతవార్తవినుపించిన తిథిమాసములుగ్రహించునది. పృథాణమందును మృతవార్తయందును మాసముదెలిసి తిథి తెలియనిచో నామాసమందలి దర్వాదికమందు వాషికము, పృథాణాదులయందు తిథిమాత్రముదెలిసి మాసముదెలియనిచో మీదజెప్పిన మార్గశీషాదులలో నొకమాసమందాతిథియందువాషికము. పృష్ఠానమరణచ్ఛ్రవణములలో దినముమాసము నెరుగనియెడల మాఘమందుగాని మార్గశీషమందుగాని దశయందుగాని వాషికముజేయునది. దేశాంతరమృతి మొదలగునవి సంభవించితే పాలాశవిధిచే శ్రాద్ధముజేయవలయును. అప్పుడు దాహదినమందే వాషికముదెలియునది. ప్రతిసంవత్సరమునందు జర్మేశ్రాద్ధాదులలో నొకవేళమృతాహస్సుకు విఘ్నంబు గలిగినను మృతదినము దెలియబడకపోయినను కృష్ణపక్షకాదశియందు శ్రాద్ధంబును జేయవలెనుగాని మానగూడదు. జాతాశౌచమృతాశౌచములు సంభవించినచో శుద్ధిదినంబుననే కర్తవ్యము.

ఇతి మృతాహస్సు నిర్ణయము సమాప్తము.

గ్రంథవిస్తరభీతిచే ఈగ్రంథమందు మూలమువ్రాయనైతి.

మృత్తికాస్నానప్రయోగము.

శ్లో॥ విష్ణుశక్తిసముత్పన్నే! శంఖవణ్ణమహీతలే!

అనకరత్న సంపన్నే! భూమిదేవినమోస్తుతే॥

ఆనాభాప్రార్థన-కృత్వా॥ ఏవంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య...
స్య మమసమస్తపాపక్షయార్థం పితౄణాంపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం
అష్టోత్తరశతమృత్తికాస్నానాంగ కూర్చప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యేనమః॥ అను
ష్ఠార్థం పరిష్కత్వామయశ్చిత్తంకృత్వా॥ కృచ్ఛత్రయందద్యాత్॥ కూ
ర్చం పుష్కరావళిః॥ ఆనాభా॥ ఏవం...ధంమృత్తికాస్నానార్థం ఋశ్యై
గ్వరం యథాశక్తిబ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ తతఃబ్రాహ్మణేభ్యోనూత
నవస్త్రాణిదద్యాత్॥

అథనుంత్రాః॥ శ్లో॥ మృన్మేహరక్పితంపాపం॥ మృన్మేధవశు
భశ్చదా॥ మూర్ధ్నిత్యలేపనాదైవి॥ పరమాస్తుగతిర్నమః॥ ౧॥ మృత్తికే
బ్రహ్మరూపేత్వం॥ మృత్తికేవిష్ణురూపిణి॥ సుకృతందుష్కృతంచైవ॥
మాంవాపయపరాంగతిం॥ ౨॥ మయేదానీంపురాయత్తు॥ మృత్తికేకృత
మంజసాపాపంనాశయమేపుష్టిం॥ ప్రయచ్ఛాశువసుంధరే॥ ౩॥ ఓజస్తేజః
ప్రకాశశ్చ॥ దేహివిశ్వంభరేసదా॥ ఐహికాముష్మికసుఖం॥ తవమేధార
ణాద్భవేత్॥ ౪॥ పృథివ్యయాధృతాలోకాదేవిత్వంవిష్ణునాధృతా॥
త్వంచధారయమాండేవిపవిత్రంకురుమాంసదా॥ ౫॥

స్నాత్వా॥ ఆచమ్య॥ ఏవం...ర్థంయజమానస్యపితుః... గోత్రస్య
...స్య అధర్వమూకత్వకాగత్వబధిరత్వపంగుత్వపితౄచత్వనివారణార్థం
అన్యోన్యస్సహాయేన ప్రథమమృత్తికాస్నాన మహంకరిష్యే॥ స్నాత్వా॥
తేబ్రాహ్మణాఃజలమాదాయ॥ కూర్చేనిధాయ॥ ఏవం...ధంయజమా
నస్యపితుః.. గోత్రస్య...స్య అధర్వమూక.. ధం అన్యోన్యస్సహాయేన
ద్వితీయమృత్తికాస్నాన మహంకరిష్యే॥ అవశేషుదగ్ధహీత్వా॥ ఆది
త్యాయమృత్తికాందర్శయిత్వా॥ శ్లో॥ మృన్మేహరక్పితం + ర్నమః॥ మృత్తి
కేబ్రహ్మ + పరాంగతిం॥ మయేదానీం...వసుంధరే॥ ఓజస్తేజఃప్రకా +

దృవేత్ || పృథ్విత్వయా + సదా || సౌత్వా || కూస్తీజలం నిధాయ || ఏవం
అప్తౌ త్రరశత మృత్తికాన్నా నానికుర్యాత్ || యజమానస్య పితరం ...
గోత్రం ..మయాక్ష్మజైః అంధత్వమూక... ధృవం మృత్తికాన్నా వైః యజ
మానస్య పితరుః x గోత్రస్య... అంధత్వమూక... వైశాచిక బాధానిష్పత్తి
రి స్త్వితి భవంతో బృహత్యు || అంధత్వ... రస్తు || త్వయానిమి త్తేన మయాః ల
తేన అనేన పుణ్యేన పుణ్యవాక్ భవ || బ్రాహ్మణ్యేభ్యో దక్షిణాదిశం
దద్యాత్ || దశదానాని కుర్యాత్ || కేచిత్ ఆనుశాద్ధం కుర్వంతి ||
శ్లో || సర్వపాపహరం దేవం సర్వాభరణభూషితం | సర్వాయుధధరం
ధ్యాయేత్ సిర్వపాపక మహేశ్వరమ్ || బ్రాహ్మణాః కరిష్యా మృత్తికా
న్నాన దోషపరిహారార్థం మహాన్నాన మహాంకరీష్యే || తక్కినన్నానాది
విధులు వారివారి వర్ణచారములనుబట్టి తెలియగలిగివి. (కర్త) తిరిగి
న్నానముజేసి పిశ్యదేవతలకి గ్రహమిచ్చి న్నానముజేసి సూర్యునిక గ్రహ
మిచ్చి న్నానము చేయవలయును తక్కినవిషయములు పురాణాంకికర్ష
త్ర కాంకయందుఁజూడవలయును. ఇతి మృత్తికాన్నాన ప్రయోగస్సమాప్తః ||

గయాశ్రాద్ధఫలము.

శ్లో || పిత్రా దేర్భహుమాంశకర్మఫలదం తృప్తిప్రదం స్వర్గదమ్ |
సాయుజ్యప్రదమేవ వాతదపి యత్కించిగ్గు సాచర్వణమ్ ||
సాయాత్రావ్యగ్రా మహాసుఖకరీదైవాచ్ఛక్తుర్నృపతిః |
స్వాదత్రైవహిము క్షిదైన సహితత్కర్తాప్రీతిశాంభవేత్ ||

తా || గయయందు స్వల్పమునైన పిండప్రదానము చేసినవాని పితృదేవతలకు హో
డకేచుహోదానాదికర్మలవలన గలిగెడి ఫలమును సంతృప్తియు స్వర్గమును వెంతుంటును గ
లుగునని గయాయాత్రీవలన యపారమును నానందములుగలుగజేయుననియు దైవవశము
వలన గలుగు బోవుమండగ మార్గపుష్కలబాస దేహత్యాగముసంభవించునను గయయందు
పిండదానముచేసిన ఫలముసంభవించునని పాశ్చాత్యగ్రంథము లభిప్రాయము.

గయాశ్రాద్ధఫలం సమాప్తమ్.

సువాసిసీత్వ నిర్ణయము.

దక్షః || శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వం మృతాస్త్రీయదివాపుమాన్ ।
తేనాగ్నినాదహేతాతు నవైధవ్యమితిస్త్రీయాః॥దశాహమభ్యేయదివాస్థి
సంచయస్తదాపిసూతామ్రయతేనుతస్య॥ పుణ్యాంగనాంజ్ఞాప్యసువాసిసీ
నాం సాగింధపుష్పాణ్యఖిలానిదవ్యాత్ ॥ చితిభేదేనదాహశ్చేతత్క
ర్మాంతంపుధక్క్రియాః॥ భర్తృశాహమభ్యేతు తద్భార్యాచమృతాయ
ది॥ సువాసిసీతివిజ్ఞేయా పుణ్యస్త్రీపూజనంక్రియాత్ ॥
సువాతుః॥ శ్లో॥ భర్తృసూతికప్రాగస్థి చయనాత్పూర్వమేవవా తద్భా
ర్యాతుమృతాపూజ్యా సావైసావాసిసీభవేత్ ॥.....
అత్రిసిద్ధాస్తపక్షః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వం ప్రేతపక్షీమృతింగ
తా॥ సువాసిసీతిభ్యాతాపి వరంనైధవ్యమాపునయాత్ ॥ భర్తృసంచ
యనాత్పూర్వం భార్యాయదివివద్యతే॥ సువాసిసీత్వంతస్యాస్థి అన్యథా
విధనాభవేత్ ॥ ఇతి సువాసిసీత్వనిర్ణయస్సమాప్తః॥

—కర్తృనిరూపణము.—

శ్లో॥ పుత్రఃప్రాత్రఃప్రపాత్రశ్చ॥ పుత్రికాపుత్రవచచ । పతీభ్రాతాచ
తత్పుత్రః । పితామాతాస్నుహతిథా॥ భగినీభాగినేయశ్చ పిండదోధన
హార్యపి॥ పూర్వంపూర్వంపరఃకర్తా తదభావేపరఃపరః॥

తా॥ పుత్రుఁడు- పాత్రుఁడు- ప్రపాతుఁడు- పుత్రికాపుత్రిక- భార్య, భా
తయు- అతనిపుత్రిక- తండ్రియు- తల్లియు- కొడుకును- చెల్లిలను- హేమి
శుశుఁడుఁడును- ధనహర్తయు- వీరుపూర్వపూర్వాభావమునందు త్తకోత్తరకర్తృత్వముగల
వారని తత్పరము

మరీచిః॥ శ్లో॥ స్త్రీక రీభర్తృకృత్యేషు పిత్రోఃకర్మణచేద్యది ।
దశాహభ్యంతరేదైవా ద్రజోదోషేణదూషితా । తత్కర్మవ్యర్థతా
మేతి సాన్నాత్వాపంచమేహని । నగ్నశ్రాద్ధసమారభ్య పునఃకర్మ
సమారభేత్ ॥

తా॥ భర్తయొక్క ప్రేతకృత్యములయందు భార్యయేకకర్తయైయుండి పదిదినము
లలోపల రజోదూషితరాలయ్యెనేని అదివరకుచేసిన కర్మయంతియును కర్మమగును

కావున పంచమదినమునందు స్నానముజేసి నగ్న శ్రాద్ధంబును పొంగింబించి ముఱల కర్మము చేయవలయునని మరీచించె.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాఽధ కనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యా సుతోదహేత్ ।
అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్ జ్యేష్ఠభార్యా సుతోఽగ్రజః ॥ అనేకపత్నీ
పుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠస్సవహాః । పితృస్సపిండీకరణం కుర్యాదిత్యాహ
కాశ్యపః ॥

తా॥ జ్యేష్ఠుడైనను, కనిష్ఠుడైనను జ్యేష్ఠభార్యకుతుండు అగ్ని కార్యమునందుఁ బ్రధానుఁడు అనేక పత్నులయొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుండు తిండికిఁగిండీకరణమును జేయవలయునని కాశ్యపుండుచెప్పె.

శ్లో॥ ద్వారసఃక్షేత్రజశ్చైవ పుత్రికాపుత్రవచ । భ్రాతావా
భ్రాతృపుత్రోవా సపిండీకరణాచరేత్ ॥ అత్రభ్రాతాకేవలసోదరః ।
ఏమామభావేపత్నీ చ ధనహార్యపినాభవేత్ ॥

కేచిత్ శ్లో॥ పుత్రాభావేతుపత్నీన్యత్పత్న్యభావేతుసోదరః॥
పత్న్యభావేతునాపత్న్యః పుత్రవచనియుజ్యతే । తదభావేతుతత్సత్త్వః
అసన్నోన్యస్తతఃపరం । ఆద్యశ్రాద్ధముశుద్ధోపి కుర్యాదేకాదశేహని ॥

తా॥ ద్వారసపుత్రుండు లేనప్పుడుక్షేత్రజులును, పుత్రికయును, పుత్రికాపుత్రుండును, సోదరుండును, తత్పుత్రుండును, సపిండీకరణమును జేయవలయును. వీరులేనప్పుడు భార్యయు, ధనహార్యయును జేయవచ్చును కొంతమందిపుత్రాభావమందుపత్నీ యని న్ని పత్నీ అభావమందు సోదరుండును అట్లుగాక భార్యభావమందు సవతికల్లియు, ఆమె లేనప్పుడు ఆమెపుత్రుండును వీరులేనప్పుడు వీరిపుత్రుండును పిమ్మటదగ్గిర సంబంధము కల్గినవారగుతా॥ ఆద్యశ్రాద్ధము గది నమనందుజేయవలెను ఇంచువలన కర్తృకుశుద్ధిగదనితాత్మ్యము తక్కినవిషయములు నిర్ణయసింఘవుమొదలగువాని యందుజూడవలయును- గృహవిస్తరభీతిచేవ్రాతృవైతి.

ఇతికర్తృనిరూపణం సమాప్తమ్.

కర్తృభార్యారజస్వలా విషయము.

శ్లో॥ ఏకాదశేహి సంప్రాప్తే కర్తృభార్యారజస్వలా । ఆద్యం
శ్రాద్ధంప్రకుర్వీత ఊవాద్యాదినిసర్జయేత్ । శ్రాద్ధకర్తృవదాభార్య
ఆశౌచాంతేరజస్వలా । శ్రాద్ధశేషంప్రకుర్వీత వజ్రయిత్వాసపిండన
మితీ । శ్రాద్ధశేషంప్రకుర్వీతేత్యనేన వాక్యేన ఏకాదశేహని విహిత

మాద్య మాసికం రుద్రగణాఖ్య శాద్ధం వృషోత్పన్నాఖ్య శ్రాద్ధంచ
కుర్యాత్ । వర్జయిత్వాసపిండనమితి తదర్థమవశ్యమ్ పంచదశైకోద్దిష్ట
శాద్ధానివర్జయేత్ ॥ కేచిత్పంచమదినే శుద్ధింసంవాద్య ఆద్యాదిషోడశై
కోద్దిష్టశ్రాద్ధం సపిండికరణశాద్ధంకుర్యాత్ ॥

తా॥ పదునొకడవదినము సంపాద్య ప్రముఖమునుండఁగా కర్తయుక్తభార్యా రజ
స్వలయయ్యెనేని ఆద్యశాద్ధమును చేయవలయును ఊనాద్యాదులను వదలవలయును
శ్రాద్ధకర్తయుక్తభార్య ఆశాచాంతమునందు గజస్వలయయ్యెనేని సపిండనమునవదలి
శాద్ధశేషమునుజేయవలయును అనఁగా గరివ దినమునందు శస్త్రోక్తప్రకారముగఁ జే
యఁదగిన పుణ్యానవాచనము ఆహ్నికము రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధము వృషోత్పన్నాంగ
శ్రాద్ధంబునుజేయవలయును షోడశశాద్ధములలో ఆద్యశాద్ధముతప్ప పంచదశకోద్దిష్ట
శాద్ధము మాత్రమే వదలవలయును కొందఱు ఆద్యశాద్ధముగూడ భార్యరజస్వలయై
న గవ దినంబునన్నానము చేసిన పిమ్మట ఆద్యాది షోడశకోద్దిష్టశ్రాద్ధము సపిండికరణ
శ్రాద్ధము ఒకదినమునందే ఆచరింపుదున్నారు తక్కినవిషయములు దేశాచారములను బ
ట్టిజరుపవలయును.

ఇతికర్తృభార్యరజస్వలావిషయస్సమాప్తః

ఏకాదశాహదినంబున జ్ఞాత్యాశోచము.

కాలామృతే ॥ త్యక్త్యాబాంధవమాతకేశుసకల చాద్యాదివశ్యా
చ్చరే । త్క్యంతిర్లఘుమాతకేశువిహితం చాద్యాదియచ్చదిత్మ్ ।
సాపిండ్యాశ్రమభావకృత్యముఖిల శ్రాద్ధంపరిత్యజ్యతి । త్సాపిండ్యాద్వి
హితోదకుంధిమః నా ప్యూసంచుశ్చచ్చరేత్ ॥

తా॥ దశాహదినమునైన ఏకాదశాహ దినమునైనను జ్ఞాతీసంబంధ దశరాత్రా
శోచము సాధించెనేని గరివదినంబున నేకాదశాహశ్రాద్ధముచేసి ఆశోచము నివృ
త్తియైపిమ్మటతక్కిన కృత్యముల జేయవలయుననియు, త్రితాత్రోశోచము సాధించె
నేనిఆయ్యేకాహశ్రాద్ధముతోడంబును చేయఁదగిన అన్నిశ్రాద్ధములు జేయవచ్చుననియు
గరివ దినంగాన సపిండికరణముచేయనిచ్చుల పురుషుడైనటులు చేయఁదగిన సోద
కుంధశ్రాద్ధమునవదలి తక్కిన గరివ ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధమునందు చేర్చి గరివ దినంబున
చేయగలెను. సపిండికరణంబైనపిమ్మట నజలనాయాకాలములందు ఊనాదిమాసశ్రాద్ధ
ములను తక్కినసోదకుంధశ్రాద్ధములను జేయవలెననితాత్పర్యము.

వా॥ మధ్యేప్రసాద్యిద్దిక్రేపాప్తే ఏకాదశేవాని ఆద్యాదీనిశ్రాద్ధా
దీవికృత్వాతివహారేవ ప్రతిబ్ధికం కుర్యాత్ ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాపిషయః ॥
తుత్రియవైశ్యశూద్రాణాం శుద్ధినేకరవ్యం ॥

తా॥ అశౌచదిన బులలోపల శ్రాద్ధంబుసంభరించినయెడల పదునొకొండనదినము నందు పృథ్వాన్విక శ్రాద్ధము చేయవలెను. ఇది బ్రాహ్మణునినకును, క్షత్రియులకు శుద్ధి దినము ౧౩ నందును, వైశ్యులకు ౧౬ దినమునందును శూద్రులకు, వ్యాకలిధి పకారము ౩౧ వ దినమునందును శుద్ధిగలదు కొన్ని స్మృతులలో “త్రింశదివా శూద్రస్య తదం న్యాయుతితః॥ అచిచ్చియుండెను” కాబట్టి దేశాచార ప్రకారము ౧౫ దినము లవతకు అశౌచము నవలంబించి ౧౬ వ దినంబున శుద్ధి ప్నానము చేసి పిమ్మట అభిక్రము జూపవలయును అశౌచాంతర్గత అభిక్రవిధి.

త్రైపఠీకాది శ్రాద్ధకాలము.

తిథిదర్శణే ॥ శ్లో॥ కుర్యాత్త్రైపఠీకం శ్రాద్ధం త్రిపత్నే విషమేహని ॥ అపరః ॥ త్రిపత్నే ద్వాదశేపత్నే చతుర్ద్వింశతిపత్నే కే । పత్నత్రిపంచకం కృత్వా ఆదిమధ్యాంత్యహంచకే ॥

తా॥ త్రైపఠీక శ్రాద్ధమును మూడవపక్షములో విషమదినమందుఁజేయవలయునని తిథిద్వజ్ఞులను ౫౦౦౦ యుగముల జెప్పఁబడియె మూడవపక్షంబున నాదియందు ౧౦ దినములకు పిమ్మట ౫ దినములలో నొకదినంబున త్రైపఠీక శ్రాద్ధముచేయవలెను అనఁగా చృత్రదినము ౪౦ రోజులకు పిమ్మట ౪౫ది లోగా, అట్లుగాక కొలదలుచక నెల మీద అయిదుదినములలోగా కొందఱు జరుపుచున్నారు ఆచారము పునఁ యిరువది దినములు మొదలు యిరువదియయిదినములకు లోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబున ఊనపాక్షానకంబును, పంచైంద్రదహసంబున యిరువదిఅయిదుదినములకు వైన నొక శుద్ధిగలదినమున దు ఊనాద్విక శ్రాద్ధంబును జేయవలయునని తాత్పర్యము.

ఊనత్రిమములకు నిషిద్ధకాలములు.

కాలాన్యుజే ॥ శ్లో॥ సంధాదర్శచతుర్దశీ భృగుశనివృగ్ని త్రిపూర్వాసురే మానాన్యేననహితీపుష్కరిదినే వ్యన్యేషుపజేన్యవైః । కుర్యాదుత్తరమాసికేన సమాత్రత్వాశ్శాసికంచాకృతం । న త్రైపఠీకమూనకర్మచత్రాపశ్చాచ్చరేదేవతత్ ॥

తా॥ పాడ్యమిష్యి, ఏకాదశిఈనందతిథులు అమావాస్యయు. ఉభయపక్ష చతుర్దశీతిథులును, శుక్రశనివారంబులును కృత్తిక, పూస, పూష, పూభా, మూలద్విపాత్త్రి పాన్నక్షత్రంబులును, పూర్వశుభాద్విశాంతిపృథిరణమునందు యాగ్నిధములలోవా యుంబడిన త్రిపుష్కరిదినంబులును ఊనత్రయములకు నిషిద్ధంబులనియు, పృథిమాసంబున జేయవలసినమాసికములు అనుపపత్తిచేత నిలిదియున్నయెడల అమాసికములు వైమాసికము తో జేర్చి చేయవచ్చుననియు, ఊనత్రైపఠీకమాసికములట్లు చేయఁగూడదనియు తా॥

శ్లో॥ త్రైవక్షికోసమాన్మాసి కోనాద్వికమథాచ కేత్ ।

ఏతేషామన్యకాలేతు నపునఃకరణంస్మృతమ్ ॥

తా॥ త్రైపక్షికోసమి యోగినికోనాద్వికక్రాద్ధములనుట ఈశాన్యములకువిధ్యుక్త కాలమతికమించకమునుపే జేయవలయునుగాని అతిక్రమించిపిమ్మట జేయఁగూడదని యభిప్రాయము విశ్వాదర్శమునందును నీయర్థమేఘ్రితిపాదించబడింది.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ గణశఃక్రయమాణేషు మాసికేష్వనుభావిషు ।

తీర్ణిస్యరర్హ్యపాత్రాణిపిండాత్తీన్యవనిర్వపేత్ ॥

తా॥ అనేకములగు మాసికముల నొక్కతూరిచేయునెడల అర్హ్యపాత్రపిండములుమాడేసియేయని యెఱుఁగవలెను.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ నాసపిండికృతేపేతే పితృత్వముపపద్యతే । అకృతస్యతు పుత్రస్య శుభంకించినన్విద్యతే ॥ నచనైమిత్తికం కామ్యమిష్టాపూర్తాది కంచన । నాసపిండికృతేపిత్రోరన్యేషాం శాన్త్యమేవచ ॥

తా॥ సపిండికగణము చేయనియెడల పేతత్వము విడిచిపోదు. చేయనిపుత్రునకు శుభముకొంచెమైననులేదు. తల్లిదండ్రులకు సపిండికగణమును జేయక మునుపు ఇతరులకు శాన్త్యములను జేయఁగూడదని వ్యాసుఁడు వచించె.

ఇతి త్రైవక్షికాది శాన్త్యకాలా స్సమాప్తాః.

స్నానోదక నిర్ణయము.

శ్లో॥ మృతౌజన్మని సంక్రాంతౌశ్శాదేవర్షణిపర్వణిఅస్పృశ్యస్సర్వనేచై వనస్నాయాదుష్టవారిణా జనస్సనాపదితథా యస్నాయాదుష్టవారిణా సగోహత్యాకృతం పాపంప్రాప్నోత్యేవనసంశయః॥

(తాశ్చాపోనద్యాదితీర్థేషు పవిత్రతమాః॥ అలాభేమంత్రపూతాఇతి॥)

తా॥ జనన మరణములయందును సంక్రమణమునందును, శాన్త్యమునందును, దర్శనమునందును పశ్యములయందును, అస్పృశ్య స్పృశ్యయందును-ఉష్ణోదకముచేత స్నానమును జేయఁగూడదు. శోగరహితుఁడై యుండి యునీ కార్యములయందుష్ణోదకముచేతస్నానముజేయువాడు గోహత్యకుఁడుల్యవైన పాపమును జేసిఁవాడగును నద్యాదితీర్థములయందు స్నానమునుజేయుట యంత్రము అపిలభించినయెడల మంత్రావ్రాతోదకములచే స్నానముచేయవలయును ఇతి స్నానోదక నిర్ణయస్సమాప్తః.

జీవత్పితృనకు శ్రాద్ధనిషేధము,

తండ్రిజీవించియున్న ఇతరులగుజ్ఞాతులుమాత్రము తిలోదకాదులనీయ

గూడదు. జ్ఞాతులతోఁగూడ నాశౌచదినంబులయందు సహవాసంబును జేయఁగూడదు. తండ్రిబ్రోకియున్నను తనతల్లిశ్రాద్ధముమాత్రము యథావిధిగా వారివారి కులాచారములనుబట్టి తప్పక జేయవలెను తండ్రి జీవించియుండగ జ్యేష్ఠభ్రాతయైనను కన్యభ్రాతయైనను మృతినొందిన యెడలతొందకాది ప్రేతకృత్యములన్నిటిని తనతండ్రిజేయవలెను. కర్తృత్యమువహించినను తల్లిదండ్రులకాయుర్వృద్ధిని గోరుపుత్రుఁడు ప్రేతకృత్యంబులను జేయఁగూడదని తెలియవలెను. (ఇతిశ్రాద్ధనిషేధః)

తీలతర్పణ నిషేధము.

స్మృతిసార } శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధేనుమాసికే
సంగ్రహే॥ } సపిండికరణంచైవ నకుర్యాత్తీలతర్పణమ్॥ వృద్ధిశ్రాద్ధేసపిం
డ్యంచ మాసికేచానుమాసికే॥ ఆబ్ధికేప్రథమేచైవ నకుర్యాత్తీలతర్ప
ణమ్॥ దశేతిలోదకంపూర్వం పశ్చాద్దద్యాన్మహాలయే॥ ప్రత్యజ్ఞేనాప
రంపూర్వం పరేహనితిలోదకం॥ ప్రత్యబ్ధాంగంబిలందద్యాన్నిషిద్ధేపి
పరేహని॥ వగైకస్యవనోయేషా మన్యేహంతువిసర్జయేత్॥

తా॥ తీర్థశ్రాద్ధమునందు-గయాశ్రాద్ధమునందు-ప్రేతశ్రాద్ధమునందునుఅనుమాసిక శ్రాద్ధమునందు-పుష్యమాబ్ధికశ్రాద్ధంబునందు-సపిండికరణశ్రాద్ధమునందునువృద్ధిశ్రాద్ధమునందును- సాపిండ్యమునందును-మాసికానుమాసికమునందును తీలతర్పణమును -జేయకూడదు. దశే శ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధ కర్మాచరణమునకు ముందుగాను మహాలయశ్రాద్ధమునందు పిమ్మటనుతీలతర్పణమును జేయవలయును పృత్యాబ్ధికశ్రాద్ధమునందునద్యసాగ్రలమునందే తీలతర్పణముచేయఁగూడదు, పరదినస్పృతకాలమునందుతీలతర్పణముజేయవలయును పరదినముతీలతర్పణముజేయుటకు నిషిద్ధదినమైననుతీలతర్పణమునుజేసియే తీరవలయును. శ్రాద్ధమునందలివర్గత్రయమునకే తీలతర్పణమును జేయవలయునుగాని యితరులకుతీలతర్పణమునుజేయఁగూడదని తాత్పర్యము

స్మృత్యంతరే శ్లో॥ సజీవపితృకకుర్యాచ్చాధ్ధాంగతీలతర్పణమ్॥ శ్రాద్ధమాత్రంప్రకుర్వీత తర్పణంతు పితాచరేత్॥

తా॥ జీవపితరులు గలవాడ శ్రాద్ధ ఋనుమాత్ర బాహ్యకలయునుగానిశ్రాద్ధాంగ తీలతర్పణముజేయఁగూడదు. ఆతర్పణంబునుతండ్రి చేయవలయుననిస్మృతికారులువచించిరి.

ఇతితీలతర్పణ నిషేధస్సమాప్తః.

దర్శితలతర్పణ ఫలము.

శ్రీభారతేలనుశాసనికపర్వణిశతో త్తరపంచవింశాధ్యాయే॥ పితరణ్డఃచుః॥
శ్లో॥ అమావాస్యాతుయేమర్త్యాః ప్రయచ్ఛంతితిలోదకం॥ కృతం
భవత్యైశ్చాద్ధం సరహస్యంయథార్థవితే ॥ హృష్టపుష్టమనాస్తేషాం
ప్రజాభవతినీత్యతా । కులవంశస్యవృద్ధిస్తు పిండదస్యఫలంభేత్ । శ్రీ
ద్ధాయుతస్తుయఃకుర్యాత్పితృణామన్యణోభవేత్ ॥

తా॥ పితృదేవతలు చెప్పుచున్నారు, యేమనుజులైనా అమావాస్య దినమునందు
మఘమిశ్రమగు బొందుబగ్గసాత్రలో తిలోదకము పితరుల నుద్దేశ్యముగా యచ్చునెడల
వారిలు యధార్థజ్ఞానము కలవారు ధర్మపురహస్య మెరిగివారుగా నుందురు వారలకు
హృష్టపుష్టలుగానుండు సంతానము ముక్తిప్రదమైనదై యుండును. కులము-వంశము
యభివృద్ధియగును. పిండదానము చేసిన ఫలములభించును. శ్రీధృతో తిలతర్పణముచేయు
వాడు పితృబుణములొనుండి ముక్తుడుకాగలడని తాత్పర్యము.

కించ॥ అనుశాసనికపర్వణిశతో త్తర షడ్వింశదధ్యాయే ।

దేవాణ్డఃచుః॥ శ్లో॥ బలింభియంతధాన్యుంచ పితృణాంచ
తిలోదకమ్ । తామ్రసాత్రేణదాతవ్య మన్యధాల్పఫలంభవేత్ । గుహ్య
మేతత్సముద్దిప్తం యథాతువ్యంతిదేవతాః ॥

తా॥ దేవతలుచెప్పుచున్నారు, బలిప్రదానము, భిక్షమొసగుట, అర్ఘ్యమిచ్చుట,
పితరులనుద్దేశ్యముగా తిలోదకమిచ్చుట, ఇవి యావత్తు తామ్రసాత్రలతో జరుప
వలయును లేనియెడలఅల్పఫలముకలుగును, యేకార్యముచే దేవతలు సంతసింతురో ఆ
రహస్యము చెప్పబడెనని తా॥

మూతాపితరులశ్రాద్ధదినములలో బ్రహ్మయజ్ఞ నిత్యతర్పణము
లను శ్రాద్ధత్పూర్వమునందే కొందరును శ్రాద్ధాత్పరమునందు కొంద
రును ఆచరింపుచున్నారు వానిలోసమీచీనమేదని శోధింపగా శాఖా
భేదములచేత ఆయాచారభేదములు కలవు.

శ్లో॥ ఆదానైమిత్తికంకుర్యాత్పశ్చాన్నిత్యంసమాచరేత్ ॥

తా॥ అనుప్రమాణముననుసరించి ఋక్ శాఖలు శ్రాద్ధానంతరమేబ్రహ్మ యజ్ఞ
నిత్యతర్పణములు జరిగించుటయును యజుశాఖలు శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందే ఆచరింప
టయునుగలదని తాత్పర్యము. ఇతిదర్శితలతర్పణఫలమసమాప్తమ్

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధేతథాదశ్చ యగమన్వంత
రాదిషు । శ్రాద్ధానిర్వర్త్యభుక్త్వాతు తాంబూలః ఖాదయేద్వజః ॥
మోహదకృత్వాయశ్రాద్ధం తాంబూలం మదిహదయేత్ । శ్రాద్ధ
హంతాభవేత్కర్తారవంశరకంవ్రజేత్ ॥ వా॥ పితౄప్రత్యాబ్ధికే
శ్రాద్ధేదివారాతౌ తాంబూలచర్వణం నిషిద్ధం ॥ లంగతీలతర్వణస్యపరే
ద్యుఃపాతర్విహితత్వేనసాంగపితృకర్మానివృత్తేః ॥

తా॥ పక్షదశ్యముగ మన్వంతగాదులనుగు శ్రాద్ధకర్మనాచరించి పిదపతాం
బూలచర్వణాదికమును జేయవలయును ఒకవేళశ్రాద్ధము నాచరింపక తాంబూలచర్వ
ణాదికమును జేసినేని రారవాదినకములనుబొందును తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్ధిక
శ్రాద్ధములయందు పరదినపాతకకాలమునందు తీలతస్పణముజేయుటకు తాంబూలచర్వ
ణాదికమును జేయఁగూడదనితా॥

శ్లో॥ మృతాశౌచేతథాశ్రాద్ధేమాతాపితౄర్మృతేహని ఉపవా
సేచతాంబూలం దివారాతౌ విసర్జయేత్ ॥

తా॥ మృతాశౌచమునందును శ్రాద్ధదివసమునందును తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యా
బ్ధికశ్రాద్ధమునందును ఉపవాసప్రతిదినములయందును తాంబూలచర్వణంబును జేయఁగూడ
దనితాత్పర్యము.

శ్రాద్ధదర్పణే॥ శ్లో॥ భత్యంచపిండనైవేద్యం వికిరాన్నంచస్పర్శ
నమ్ । తాంబూలచర్వణంకృత్వా పునశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥

తా॥ మామముతోవండిన భత్యమునుపిండనైవేద్యము జేసినను వికిరాన్నముభోజ
నపాత్రకుస్పృశ్యతగిలినను కర్తతాంబూలముభక్షించినను తిరిగిశ్రాద్ధము చేయవలయునని
శ్రాద్ధదర్పణము ఘోషింపుచుండెను-

ఇతి తాంబూలచర్వణమ్ సమాప్తమ్.

మాతుర్దశాహమధ్యంబున పితృమృతి.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతుపితాయస్యప్రమీ
యతే । పైత్తికంతుయథాకాలం పితృస్సర్వంసమాపయేత్ । తతో
మాతుస్త్రిపక్షాః శేషంకర్మసమాపయేత్ ॥

తక్కినవిషయములు ధర్మశాస్త్రగ్రంథములందు జూడదగును.

తా॥ తల్లిమృతినొందిన దశాహమధ్యతండ్రి మృతిబొందినయెడల తండ్రికిశ్రాద్ధము
పగిభూతిగాజేసి, పిమ్మట 3 వ పక్షములో ఆదియందులనఁగా ౧౦ దినములకుపిమ్మట

గీ దినములలో తల్లికి లోగడ చేసిన క్రియలుగాక తక్కిన శ్రాద్ధ మంతయు సమాప్తిజేయవలయునని తా॥

మాతుడః-శాహమధ్యేతు మృతశ్చేద్యదివైపితా । పితృర్మరణ
మారభ్య దశాహంసూతకంభవేత్ ॥

తా॥ తల్లిదశాహమధ్యమందు తండ్రిమృతిబొందినయెడల తండ్రి మృతిబొందినది మొదలు ౧౦ దినములుసూతకమని తా॥

ధర్మప్రవృత్తై ॥ శ్లో ॥ మాతాపితౄర్యథాశౌచం దశాహంవిహితం
బుధైఃపైతృకాదూర్ధ్వమేవస్యా స్మృతాశౌచంతువక్ష్యేణి ॥

తా॥ తల్లిదండ్రు మొదలగువారి మృతులయందు ౧౦ దినములు ఆశౌచము తండ్రి యొక్క శ్రాధ్ధముచేయుచుండగా ఊర్ధ్వభాగమునందుతల్లి వనిపోయినయెడలమాతా శౌచము ఒకటిన్నర దినమని తాత్పర్యము

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేహని । కర్మస్తా
త్కాలికాశుద్ధి రశుద్ధిఃపునరేవసః ॥

తా॥ ఆద్యశ్రాధ్ధంబును అపరిశుద్ధుడైజేయవలెను ఈశ్రాధ్ధముజేయుటవలన కర్తవ్యతత్కాలంబునందు పరిశుద్ధిలుగునని తాత్పర్యము

శ్లో॥ పితృరాశౌచమధ్యేచే న్మాతృశ్రాద్ధంపతేద్యది । దుద్రా
హేషోడశాశ్చస్యా న్మాతృశ్రాద్ధంవిధీయతే । మాతృరాశౌచమధ్యేచే
న్పితృశ్రాద్ధంపతేద్యదిదుద్రాహేషోడశాదర్వాక్షప్రాధ్ధంతువిధీయతే॥
ఇతి ఆశౌచఖండే శాతాతపః ॥

అశ్రుత్యః॥ ఏకాదశాహేపితృః షోడశాదిశ్రాద్ధం కృత్వా తతః
మాతృః పృత్యాబ్దికంకర్తవ్యం ఏకాదశాహేఆద్యశ్రాద్ధంనిర్వర్త్యపితృః
మృతావాశ్రాద్ధంకృత్వా అథఆద్యాదిషోడశశ్రాద్ధానికారయేదిత్యర్థః ॥

ఇతిమాతృదశాహమధ్యే పితృమృతిస్సమాప్తః.

అధికమాస ప్రకరణము.

అధికమాసములో మృతిబొందినవానికి తిరిగిఆమాసముయొప్పు
డైనా అధికమాసము వచ్చినయెడల ఆమాసమునందే ప్రత్యాబ్దికము.
శుద్ధమాసములో జేయనక్కరలేదు. శుద్ధమాసమునందు మృతులయిన
వరికైతే అధికమాసమునందు అవసరములేదు మాసికములు మాత్ర

ముఅధికమాసమందుకూడా శ్రాద్ధము చేయవలెను. అధికమాసమున మృతులైనవానికి శుద్ధమాసములో మృతదినమునకు లోగడదినమునందు అన్వాద్య శ్రాద్ధము చేసి మృతశోధితుండు ఊరిమాసికము పెట్టవలెను. అక్కడనుంచి ౨౮ దినముందు నెలమాసికము పెట్టిముప్పదివదిదినముందు ద్వితీయామాసికముపెట్టి అక్కడనుంచి ౧౫ దినములలోగా మధ్యపంచకమునందు తైపక్షిక శ్రాద్ధము చేసి క్రమముగా సంవత్సరాంతము జరిగించవలెను. సంవత్సరమధ్య అధికమాసము సంభవించే యుడల శుద్ధాధికములకు ఒకటేసంకల్పముజేసి అధికమాసికము పెట్టవలయును. సంవత్సరాంతమందు అధికమువచ్చే యక్షముకు ఊరి బిక్కుమును సంవత్సరవిమోకమును ఆబిక్కుమును ౩ ను అధికమాసములోనే పెట్టవలసినదిగాని శుద్ధమాసమున నాచరి యగూడదు మధ్యాధికమువచ్చిన పృథమాబ్దికానికి లోగడమాసానికే ౩౬౦ దినములగునుగనుక లోగడ మాసములో ఊరిబిక్కువిమోకములు జరిగించవలెనే మాట యుక్తముగాదు, ఆరెండుమాసములు ౩౦ దినములసంక్షేపముక ప్రథమాబ్దికముతో కూడానే జరిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులయిన ౧ రికి పృథమాబ్దికము మలమాసమువచ్చినచో నప్పడే చేసువలయును. ద్వితీయాబ్దికాదులు మాత్రము శుద్ధమాసమునందే జరుపవలెను. తిక్కినవిషయములు నిర్ణయసింఘువునందు జూడవలెను.

కించ ॥ గర్గః॥ శ్లో॥ అగ్నావ్యధానం ప్రతిష్ఠాంచ యజ్ఞదానవ్రతాసచ ।
దేవప్రతివృషోత్సర్గ చూడాకరణమేఖలాః । గమనంబేంతీర్థానాం వివాహమభిషేచనమ్ । యానంచగృహకర్మాణి మలమాసేవివర్జయేత్ ॥

తా॥ అగ్నావ్యధానం- ప్రతిష్ఠ- యజ్ఞదానవ్రతములు-దేవవ్రతములు - కావ్య వృషోత్సర్గము- చూడాకరణము-మేఖల- దేవతేతీర్థాటనము- వివాహము-అభిషేచనము- యానమును- గృహకర్మలు - ఆనువానిని మలమాసమునందు- విడివలయునుఅని గర్గఃజెప్పె-

శ్లో॥ అవస్యకర్మమాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికం । తీర్థేభ్యచ్చాయయోశ్చార్ధ మఖకర్మపితృక్రియాఃకుర్యాన్మలిష్టుచేవర్ష మధ్యే

చేత్సతదాధికం | తత్రస్యాన్యాసికంమృత్యు మాసాత్సన్యాదశోయతి
ప్రేతక్రియాసంమాప్యత్ర కుర్వితాభ్యుదయంతథా | శ్యామాకాగ్రయ
ణాకృచ్ఛ్యత్రయవర్జమతోన్యథా ||

తా|| పరిమాసమనందుతపశ్యముగాజేయదగిన మాసి కాదికర్మములును ఆర్చికముల
ను-తీర్థి, శాద్ధములను-యజ్ఞకర్మములను-పితృక్రియలను, చేయవచ్చుననియెఱుగవలయును,
చుట్టియును వర్జయిభ్యుదయంతులమాసమువచ్చెనేని అప్పడధికమాసములు గ్రహించ వల
యును మరణమాసము మొదలుకొని పదిరెండవమాసము గూఢమాసమయ్యెనేని దానియందు
ప్రేతకర్మములను సమాప్తినిబొందించి పిమ్మట అభ్యుదయకర్మములను జేయవలయును అని
సూక్ష్మదయచును గంధమునందు జెప్పబడియె.

కించ|| శ్లో|| కామ్యారంభంవృషోత్సర్గ పరోత్సవముపాకృతిమ్
మేఖలాచాలమౌగల్యౌగ్నాన్యనోద్యాపనక్రియా | వేదవ్రతమహా
దానాభిషేకాన్వర్ణమాసికమ్ | ఇష్టంపూర్తంతథాయస్య విద్యలోపో
న్యథాకృతౌ | తత్సర్వమప్తకాదన్య దధిమాసేవివర్జయేత్ | సూత్ర కేపిచ
కణిష్ఠం సన్నాద్యంతరాహుదర్శనే ||

తా|| కామ్యారంభము వృషోత్సర్గము, పరోత్సవము, ఉపాకర్మము, మేఖల
ము, చాలము, మాంగల్యము, అగ్నిధౌధానము ఉద్యాపనక్రియ, వేదవ్రతము మహాదాన
ము, అభిషేకము అనువానిని అధికమాసమునందు విడువవలయును, గ్రహణకాలమునందు
జననమగణాశౌచములుగలిగియున్న పుట్టికిని గ్రహణప్రియుక్తస్నానాదికమును జేయ
వలయును, అనియును సూక్ష్మదయచును గ్రంథమునందు జెప్ప బడియె మఱియును ||

శ్లో|| గచ్ఛేద్ధాన్యసికేధృత్యే ప్రేతకర్మణిమాసికే | సపి డీకరణేని
త్యే నాధిమాసంతువర్జయేత్ ||

తా|| గంభీరమునందును, వడ్డియందును, భృత్యునియందును, ప్రేతకర్మమునందును,
మాసికమునందును, సపిండికరణమునందును, అధికమాసమును విడువవలయును పడదని మగాళర
స్మృతియందు జెప్పబడియె

గ్రంథాంతరే శ్లో|| మాసద్వయేబ్రమధ్యేచ సంక్రమో నభిషేద్యదా |

పాకృతనెత్రపూర్వస్యాదుత్తరిస్తమల్లిముచః ||

తా|| సంవత్సర మధ్యమందు రెండధికమాసములు తటస్థించెనేని మొదటిమాసము
నుప్రాకృతమాసమునుగాను రెండవమాసమును అధికమాసముగానుగ్రహింపవలయుననిగ్రం
థాంతరమందు జెప్పబడియె. ఇతి అధికమాసప్రకరణం సమాప్తమ్

అత్రానుగమనవైవిధ్యానాన్నగో పార్వయోర్వగంతవ్యం

శ్లో॥ ప్రేతస్య పార్వయోరగ్రేనగచ్ఛేయఃకదాచనః తస్మాదగ్రేతుగంత్యానా మాయఃక్షీణం వదేపదే । మృతస్యహృద్ధమనేప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే । కిల్బిషాదగగమనే నిష్క్రూతిర్నోపపద్యతే॥ ఇతి దోషశ్రవణాత్ స్మృత్యంతరేవిశేషః ॥

శ్లో॥ సంస్కారోపకరమాత్పూర్వం కామంస్నాత్వావిశుద్ధ్యతి । ప్రారంభేషీసంస్కారే సమాప్తేస్నానమాచరేత్ ॥ ఏతదన్యవిషయం॥ ఆరంభాత్పాక్షర స్నాయోత్తిస్య శుద్ధిర్భవిష్యతి॥

తా॥ ప్రేతమునకు పార్వయనుయందుగాని పార్వద్యాగంబునందుగానిపోవలయును, అట్లుగాక ప్రేతమునకుమందుభాగమునందు నడిచినయెడల ఆయువుక్షీణించిపోవునని యభిప్రాయము పార్వయపార్వద్యాగంబులయందు నడిచినవానికి ప్రియశ్చిత్తముగలదు అగ్రభాగమునందు నడిచినవానికిప్రాయశ్చిత్తములేదు కావుననగ్రభాగమందుబోగూడదని యభిప్రాయము దహనసంస్కారంబుల నుపక్రమించుటకుమునుపు స్నానంబుచేసి నయెడల శరీరశ్చీలుగును దహనసంస్కారంబుల నుపక్రమించనవస్యముట దహనమగునటకును స్నానంబుచేసినయెడల శుద్ధిగలుగుదు కావుననగోత్రుడు స సంస్కారంబును నుపక్రమించుటకు పూర్వంబునుస్నానంబునుజేయవలయుననిస్మృత్యంతరవచనాభిప్రాయము.

ఇతి శవానుగమనే నియమస్సమాప్తః

—ॐ॥—

— శ్మశానమునకు తీసికొనిపోవడిన శవముజీవించుట. —

శ్మశానంబునకు ప్రేతమును తీసికొనిపోయిన పిమ్మట నాశవమునకు ప్రాణంబులు వచ్చినయెడల మఱల నామనుజుడుగృహమునకు వచ్చెనేని యాగృహంబునకుఁ గీడుచాటిల్లును. కావుననాకీడు దొలఁగి పోవుటకొఱకుక్షీరమిశ్రిత సమిధశ్శిలమును ఆజ్యంబును చూమమును జేయవలెను. బ్రాహ్మణులకు గోదానాది మహాదానములుజేసి సావిత్ర్యప్రళతంబులచేత క్షీరంబులతో శాంతినిజేయవలయును. కపిలధేనువును, తిలలను, సువర్ణమును, వస్త్రమునుఆయర్వృద్ధిగొరకు కర్తదానముజేసి బ్రాహ్మణాశీర్వాదము గ్రహించవలయును. ఇది యముని మతమని నారదమునివరుడు వచించె. కొందఱు ఇతరజంతువును ఇతని

మీద దిగతుడిచి ఆగ్రామము తయి దిప్పి పారవేయుదురు. తక్కినవిషయములు స్మృతి సంగ్రహమందు జూడవలయును.

ఇతిశ్శానానీత శనడివన విచారస్సమాప్తః.

నిత్యకర్మయందు శిలాసప్తము.

దశాహములోగా జగుపు నిత్యకర్మచారంభించిన పిమ్మట దశాహములోపలప్రమాదంబువలనశిలసప్తమైనయెడల అన్యశిలనుంచి పూర్వము వలె ఆచారము జేసి మఱల తొలుతయిచ్చిన మృత్తికాన్నాన వాసోదకతిలోదకాలు పిండప్రదానంబులు మొదటిరోజునుంచి యథాక్రమముగా జరపవలెను. నవ్వుమయిన శిల మరలలభించినయెడల విధ్యుక్తముగ వాసోదకాదుల నీయనక్కరలేదు. స్థలభంశమునందును, శిలాపాత్రకర్తృద్రవ్యంబులు నశించినను ప్రాజాపత్యత్రయంబునుజేసి పిండోదకదానంబులను మఱలయథావిధిగా జేయవలయునని స్మృత్యంతరమందుఁ జెప్పఁబడియె తక్కినవిషయములు సర్వయసింధువు నందుజూడవలయును.

ఇతిశిలాసప్త విషయ స్సమాప్తః

సంవత్సర విమోక్షమంగు తిధివ్యయ శాంధ్యర్ణయము.

గౌతమః శ్లో॥ తిధిద్వయేపిస్కాపస్తే వియోకంప్రథమాబ్దికమ్ ।

తస్మిన్నే నక్రమాత్కుర్యాద్ధూర్వాష్ట్రేచాపరాహ్లాకే ॥

తా॥ సంవత్సరవిమోక్షమందు తిధిద్వయముతటస్థించినది సంవత్సరవిమోక్షప్రథమాబ్దికములు రెండును-అదినమందే నాచరింపవలెనట్లగునూర్వాష్ట్రముదుసవత్సరవిమోక్షక్రాధ్యంబును-అపరాహ్లామందుతిధికక్రాధ్యంబునాచరించవలెనని గౌతములవారియభిప్రాయము.

కించ! పరాశరాదియుషిభిః రత్నావళ్యాంవిష్టుస్మృతౌ ॥

శ్లో॥ విమోక్షాదిద్వయంకుర్యాద్ద్విజ్జేశ్యేష్ఠస్తిధిద్వయే । విమోక్షంపూరతికృత్వా ఆబ్దికంతదనంతరం । తిధిద్వయేతథాకార్యం అన్యథా దోషభ్యావేత్ ॥

తా॥ తిధిద్వయమందువిమోక్షము ప్రథమాబ్దికమువచ్చినయెడల పూరాహ్లామందువిమోక్షముజరిపి అపరాహ్లామందు ప్రథమాబ్దికముచేయవలెను అలాచేయనియెడల దోషము చేసినవాడగునని తా॥

కించ! శ్లో॥ స వత్సరః మోక్షాఖ్యం శ్రాద్ధం కుర్యాద్విచక్షణః ।
తథాబ్ధికం విసా పూర్వం ఊర్వాబ్ధికమథాపి నా ఊర్వత్రైపక్షికంచైవ సకు
ర్యాన్సాసికం విసా ఊర్వాంత్యమాసికంత్యక్త్వా విమోక్షం నైవ కారయేత్ ॥

తా॥ కర్మనిష్ఠులవారాదున వత్సరవిమోక్షమును చేయవలసినది, ఊర్వాబ్ధికమును చేయకుండ ప్రత్యేకమును చేయకూడదు. త్రైపక్షికమును విడిచి మాసికమును పెట్టకూడదు. ఊర్వమైన తరువాత మాసికమును విడిచి సంవత్సరవిమోక్షమును చేయకూడదని తా॥

ఇతి సంవత్సరవిమోక్షే తీర్థివ్యయశ్రాద్ధసంగ్రహస్సమాప్తః.

మృతితీర్థినిర్ణయము.

సిద్ధాంత + రసగ్రహే॥ శ్లో॥ నాయంతస్య తరత్రచేన్మృతతీర్థిన్యైవా
బ్ధికేమాసికే । సాగ్రాహ్యద్వ్యపరాష్టా యోర్యదితదాయతాధికాసా
మతా । తుల్యాచేగుభయాపరాష్టాసమయే పూర్వానచేత్తద్వయోః ।
పూర్వైవత్రిముహూర్తగాస్తసమయే నోచేత్సరైవోచితా ॥

తా॥ అహఃపర్యంతం ఘటికలను అయిదుపాళ్ళు చేయునది, వానిలో మొదటిభాగము ప్రాతఃకాలము, ౨వ భాగము శంకమకాలము, ౩వది మధ్యాహ్నము, ౪వది అపరాహ్నము, ౫వది సాయంత్రము, యీ అయిదు కాలములలో ౪వ అపరాహ్నకాలమున నేతి ధిగుటికలు వ్యాపించియుండినో ఆతిథిశ్రాద్ధాద్వివైత్సక్యము మొదలగు సత్కర్మలకు ముఖ్యము యొకతిథికి రెండుదినములలో వ్యాప్తగల్గియుంటే ఏదినమున ఆధికముగానుండునో దానిని నాచరింపవలయును రెండు దినములలో అపరాహ్నవ్యాప్తి సమముగానుండిన పూర్వమునగా మొదటిదినమేను ఖ్యము రెండు అపరాహ్నములలోను వ్యాపింపకపోయిన పూర్వదినమున సాయంత్ర వ్యాప్తి చక్కగానుండిన నాడేను ఖ్యము రెండు అపరాహ్నములలోను సమముగానుండినప్పుడు తిథివృద్ధిపక్షమున రెండవనాడును త్తయపక్షమున మొదటినాడును కర్తవ్యము. దీని నెఱిగి శిష్టలండలును ఆచరింపుచున్నారెన్ని కనుకల్పస్నానదానవ్రతదేవ పూజాదులలో విశేషవిధులు గల్గునవిత్తప్ప తక్కిన అన్ని సత్కర్మలకును నూర్వదక్షిణ కాలమున నేతిధిగల్గియుండునో ఆతిథియే సంకల్పమునకు ముఖ్యము.

కించ! శ్లో॥ యాంత్యం సమనుప్రాప్య ఉదయం యాతిభాస్కరః । నాతిధి
స్సకలాజ్ఞేయాన్నానదానవ్రతాదిషుః ॥

తా॥ నూర్వదక్షిణ ఏతిధికుండుదయింపునో ఆతిథిన్నానదానవ్రతములు మొదలుగా గల కలకార్యములకు ప్రాముఖ్యము.

ఇతి మృతతీర్థి నిర్ణయస్సమాప్తః

శ్రాద్ధ సమయమందు త్యాజ్యవిషయము.

జ్యోతిస్సంగ్రహే శ్లో॥ స్నానేదానేజపేహోమామేవైశ్వదేవేసురార్చనే!
ప్రాయశ్చిత్తేతిథాశ్రాద్ధేప్రశస్తావిషనాడికాః॥

తా॥ స్నానకాలమునందు, దానకాలమందు, జపకాలమందు, హోమకాలమందు, వైశ్వదేవకాలమందు, దేవతార్చనమందు, ప్రాయశ్చిత్తాదులయందు, శాస్త్రార్థకాలమందు, త్యాజ్యమునచ్చినప్పటికిని వైకార్యములుచేయవచ్చునని తా,
కించ॥ పాశ్చిమగ్రంధే శ్లో॥ ఆసనేశయనేభోజ్యేమలమూతోత్సృజేతథా!

ఉగ్రకర్మణ్యస్త్రవథా ప్రశస్తావిషనాడికాః॥

తా॥ కూర్చుండటమును, నిద్రించుటయును, భోజనకాలమందు, మలమూత్రములు విడుచుటయును, చెడుపనివిషయమైన అస్త్రప్రయోగాదులయందును, విషఘడియలునిండ్యములుగావని తా.

ఇతిశ్రాద్ధసమయే త్యాజ్యవిషయస్సమాప్తః.

దానాదిఫల నిరూపణము.

అయ్యా ౮౮ లక్షలజీవరాసులలో ఈమనుష్యజన్మములభి చుట బహుదుర్లభము ఇట్టిజన్మములభించియు దానధర్మాదులుచేయకయుండు మనుష్యుడు మఱుజన్మమునందు దరిదుడై పుట్టుననిస్మృతులు ఘోషించుచుండె లోకమందు మనమును చూచుచుంటిమి. మనుష్యజన్మమునందు దరిదుడైపుట్టి పాపకార్యములుచేయుచు అందువలన నరకము జెంది సమస్తభాగల కోర్వలేక దుఃఖంపుచు మఱలదరిదుడుగా పుట్టును. తత్ప్రమాణము

శ్లో॥ అదానదోపేణభవేద్దరిద్రో దారిద్ర్యదోపేణకరోతిపాపం! పాపాదవశ్యంసరకంప్రయాతి పునర్దరిద్రఃపునరేవపాపీ! అన్నట్లు దానముచేయనిదోషమువల్లనేనాడు దరిదుడుగాబుట్టుచు మఱలగిట్టుచు ఈప్రకారము సంసారసాగరమునందగిలిఅల్లాడుచుండునుగాని ఒకప్పుడైననుముక్తి పొందజాలడు.

శ్లో॥ దరిద్రాయకృతందానం శూన్యలింగస్యపూజనం । అనాథప్రేతసంస్కార వశ్యమేధసమంఃదః॥దరిద్రః కోఱకు చేయబడినదాన

మీను పూజలేనిగుళ్లకు పూజగలుగఁజేయుటయు, దిక్కులేనిపీనుగ నెత్తి
కాల్చుటయు, ఈమూఁడును అశ్వమేధయాగముచేయుటవలన గలుగుఫ
లమునకు నమానమగు ఫలమునిచ్చునని బహుగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ అనిత్యానిశరీరాణి విభవోనైవ శాశ్వతః॥ సత్యంసన్నిహితోమృ
త్యుఃకర్తవ్యోధర్మసంగ్రహః॥ ఈశరీరము సత్యముకానిది, సంపదలునిలు
కడ లేనివి, మృత్యుదేవతదగ్గరనేకాచియున్నది కాఁబట్టిమహము పితృమా
తృకర్మలందైనా తనశక్తికొలది దాని ధర్మములు చేయుటచే ఈజన్మక వ
చ్చుచున్న తపఃపితృలు సంతోషి, చడమేగాక తనకునురాజోపుజన్మహం
దుమహాభాగ్యవంతుడై జ్ఞానముగలవాడై ధనముగల గృహదులందు
జన్మించును యదియునుగాక.

శ్లో॥ చలాలక్ష్మీశ్చలఃప్రాణాశ్చేదోదేహాపియావనం చలం
చలశ్చ సూర్యకీర్తిర్ధర్మశ్చనిష్ఠా॥ తా॥ సంపదలు-ప్రాణము-దేహము-
యావనము-సూర్యము-ఇవి యన్నియును నీటిబుగ్గలరీతిగా అస్థిరము
లైనవి. అయితేసత్యముగాకీర్తియు ధర్మమును ఈరెండుమాత్రమేస్థిరము
గానుండును

శ్లో॥ అర్థాపారదచంచలాఃగిరినదీవేగోవమ జీవితం ధర్మయో
నకరోతినిశ్చలమతిఃస్వగ్ధార్మలోద్భూతం॥ పశ్చాత్తాపయతోజగాపరిణత
శ్లోకాగ్నినాదన్యతే॥ తస్మాన్మాతృపితృక్రియాదిసమయే దానం ప్రశ
స్తంస్మృతం॥ తా॥ సంపదలుపాదరసమువలె నిలుకడగానివి, కొండమీదను
డిక్కిందిక్కిపవహించునదులుయెంతశీఘ్రముగా ప్రవహించునో అంతశీఘ్ర
ముగా జీవితముపారిపోవును. సముద్రమునందలి అలలయందుబుట్టిన నీటి
తీసుంపరలు యెట్లునిలుకడ లేకపోవునో అట్లుచూనవజన్మము నిలుకడలేని
దాను. సముద్రమునందలి నురుగురీతిగాను మనజీవితకాలము అస్థిరమైన
ది కాఁబట్టి స్వగ్ధార్మమునకు అడ్డముగామూసియుండెడు తలుపునుదెఱ
చిమూలనుస్వగ్ధమున జేర్చినకలసౌఖ్యములను బాదుకొనిజేసెడుధర్మము
నెవ్వడుచేయఁజో నాడుమరణకాలమున శోకాగ్నిచేతపించును. కాఁబట్టి

తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధాదిదినములయందైనను దానము జేయుట ప్రళ సమైహది
గా జెప్పబడియె శ్లో॥ ధర్మః పుణ్యభుజాగ పుంగవపురి నారంవిభాతుం
తుమో॥ ధర్మః పాపితమర్త్యలోకవిపుల ప్రీతిస్తథాశంసి నా॥ ధర్మస్వ
ర్మగర్హిం తరసుధా స్వాదోదయస్యాస్పదం॥ ధర్మః కింకరగోతిముక్తివని
తా సభోగభాగ్యాంతరమ్॥ తా॥ ధర్మమునాగేంద్రపట్టణమునందలి పిర
మైన సుఖము ననుభవించునట్లు చేయును భూగోకమున ధర్మము జేయు
వాని కే మంచితీతీయ జనులవలన ప్రీతియు కలుగును. మఱియు ధర్మము
స్వర్గోకము నందలి దేవామృతము పానము చేసి చావుపుట్టక లోక
సదా దేవేంద్రభోగముల ననుభవించునట్లు చేయును, ధర్మమువలన సకల
సుఖములు కలుగును. ధర్మముముక్తికాంతతో భోగించునట్లు చేయును.

శ్లో॥ ఏవంత్యాగగుణః శ్లాఘ్యః సర్వేషు గుణరాశిషు॥ త్యాగాజ్ఞ
గతిపూజ్యం తే శశుపాపాణాపాదపాః॥ తా॥ దానము చేయునట్టి గుణమే
సకలగుణములలోపల సద్గుణము- దానము చేయువాడే గుణవంతుడై
పశువులలో కామధేనువును- వృక్షములలో కల్పవృక్షమును శిలలలో
చింతామణియును శిలయును నెవరెవరు యేది లడిగి-ను లడలేక నిచ్చు
నట్టి గుణమును కలిగియుండుటవల్లనేకదా అవి దేవతలు మనుష్యులు
మొదలైన వారిచేత సదాపూజింపఁ బడుచున్నవి. ఇంతియేగాదు॥
దాననూహత్యమును॥

శ్లో॥ నాలగ్రామశిలాంకృధ్ధీం కన్యాం విద్యాంచ నైదికిం॥
యోదత్తేయశ్చృష్టాతి తాపుభౌస్వర్గగామినా॥ అని చెప్పబడినది.

ఆదిత్యపురాణమందు॥ శ్లో॥ జ్ఞానదాదధికః కించిద్గ్రమ్హితే భువన
త్రయే॥ దానేన ప్రాప్య తే స్వర్గః॥ అని చెప్పబడినది- యస్య పిత్రసంధర్మా
యనోకభాగాయ తస్య విత్తం నిర్ధకం॥

గరుడపురాణమందు॥ శ్లో॥ పితృశ్శతగుణందానం సహస్రం మాతురు
చ్చక్షే॥ షగిన్యాగో సాహస్రం సోదరేదత్తమక్షయమ్॥ మఱియు॥

దానాదులవలన స్వర్గకృతులైన విత్తాదులు కీరియును గలుగుచున్నవి.

అందువలన దానముకన్న నధికమైన దెక్కడను మూడు లక్షములయందు
దేదియును లేదు, యెవ్వనియొక్క ద్రవ్యముధర్మముకొఱకై ను తాను
అనుభవించుట కొఱకై ను ఉపయోగించునో అతని ద్రవ్యమునాగ్ధ
కము లేకున్నచో నిర్ధిక్కుము.

శ్లో॥ కించమనుస్మృతే॥ శ్లో॥ ఏదిదస్త్రప్తిమాప్నోతి పుఖమక్షయమన్నదః॥
తీలవదఃప్రజామిష్టాం దీపదర్శిత్యురుత్తమమ్ ॥

తా॥ జలమునిచ్చినవాడు తుత్పిపాసలులేని తృప్తినిబొందును అన్నదాతయక్ష
యముఖమనొందును తీలలునిచ్చువాడు తనకిష్టమగుసంతానముగలవాడగును దేవబ్రాహ్మ
ణాదులకుపయోగముగ దీప బిడినవాడు త్తమయలగు చక్షుస్సులనొందును.

శ్లో॥ భూమిదోభూమిమాప్నోతి దీప్తుమాయుహిరణ్యదః॥
గృహదోగ్రాణివేశ్శాని రూప్యదోరూపముత్తమమ్॥

తా॥ భూదాతభూపతియగును ముగర్థముదానమునిచ్చువాడు దీప్తమువ్యయము
నొందును గృహప్రదుడును చిహ్నములుగలవాడగును పెండినిచ్చినచుత్తడదరింపె
నెక్కుడుసౌందర్యము గలవాడగును.

శ్లో॥ వాసోదశ్చంద్రసాంక్య మశ్వేసాలోక్యమశ్వదః॥ అనడు
త్వదశ్చియంపుష్టాం గోదోబగ్నిస్యఃప్తకమ్ ॥

తా॥ వస్త్రదాత చంద్రలోకమును గుఱ్ఱము నిచ్చినవాడశ్వనిదేవతల లోకమును
పెద్దనిచ్చెనేని సంపూర్ణముగునుపత్రిగోవునిచ్చినచుతిండునూ వ్రణలోకమునుబొందును.

శ్లో॥ యాశశయ్యాప్రదోభార్యా మైశ్వర్యమభయప్రదః॥ ధాన్య
దశ్శ్వశ్వేతంశాస్త్రం బ్రహ్మగోబ్రహ్మసాక్షీతామ్ ॥

తా॥ రథాదియానములు శయ్యలు నొసగినవానికిభార్యలాభమగును, ప్రాణుల
కభయమిచ్చినతడు ప్రాణిహింసచేయనివాగు గొవయైశ్వర్యమును బొందును ధాన్యము
ననగా కాలిని భగోభూమ్యాదులనిచ్చువాడు శాస్త్రముఖమునొందును వేదమును జెప్పినను
తదర్థమును దెలిపిననుబ్రహ్మలోకముననగా మత్తుడగును.

శ్లో॥ సర్వేషామేవదానానాం బ్రహ్మదానంశిష్యతే॥ ధర్మశ్చ
గోమహిషస్థిలకాంచనసర్పిమామ్ ॥

తా॥ అన్నోదకగోమహి తిలకాంచనాది దానములేవిగలనో వీటినిన్నింటిలోను
వేదవేదాంగములను బ్రాహ్మణునికిచెప్పట యంతస్మప్తఫలప్రదంబగును.

శ్లో॥ యేన యేనతుభావేన యద్యద్దానాప్రయచ్చనీ తత్తజ్జేనై
భావేన పాప్రౌత్తిపతిపూజితః ॥

తా. ఎవగుయేయేఅభిప్రాయముచే స్వర్గాద్యపేక్షచేగానియుముత్తవై తేనిష్కా
మనచేగానియేదియేదిదానముచేయునో ఆయాభావముచే వాయాదానముల ఫలముగా
జన్మాంతరముదుపూజితుడై దానిదానిఫలమునుబొందుదురు

శ్లో॥ ధర్మశ్చ నైస్సంచినుయాద్యస్థీకమివపుత్త్రికాః॥

పరలోకసహాయార్థం సర్వభూతాన్యపీడయత్॥

తా. భూతపీడలేకుండ పరలోకసహాయార్థమైభ్యమును చెడలపురుగులు పుట్టదే
జ్జీనట్లు మెల్లమెల్లగాకృత్తినొందించవలెను.

శ్లో॥ నాముత్తహిసహాయార్థం పితామాతావత్పితరః॥ నపుత్ర
దారానజ్ఞాతిధర్మస్త్రివత్తికేవలః॥

తా పరలోకమందు సహాయము తల్లి-తండ్రీ-భాగ్య పుత్రుడు-జ్ఞాతిపితృవ్యవహారము
గాతు-ధర్మమొకటియే పరలోకసహాయమైయుండును.

సకలచుట్టములు తనతోగూడవచ్చువారుగారు. వాడుచేసినవా
పముగాని పుణ్యముగాని వానివానివెంటఁజూచును ఒకమనుష్యుడు
యొకధనవంతుడైనను దానమూలముగా యిచ్చినదితప్ప-తక్కినద్రవ్య
మొత్తయుతనకుచెరువనదిగాదు. పూర్వజన్మమందును శేషముగద్రవ్యమా
ర్జించి వానినిసత్కర్మములయందును. దానాదిక్రియలయందును-ఉపయో
గించినవాడే యీజన్మమున మహాభాగ్యవంతుడగును. అట్టివాడీజన్మము
నవిశేషభక్తిశ్రద్ధలతోడ సత్కర్మములఁజేసినేని-ఇంకొకజన్మమున మి
గులభాగ్యవంతుడై ధర్మార్థకామ్యమోక్షములకన్తుడగునుభక్తిశ్రద్ధలు
లేక ధర్మముచేసినను ఆధనమువ్యర్థము భక్తిశ్రద్ధలతో నెవర్చినధర్మము
కొంచెమైననుకొండంతయగును ఎట్టికార్యమునకుగానిమనస్సునిర్మామము
గానుండవలయును. మనోనిచ్చయములేక చేసినతపముగాని-దానముగా
ని-ధర్మముగానినిర్లక్షంబులగును. ప్రతిమానపురుషును తనకు రోగమువ
చ్చుననియు-వృద్ధత్వమువచ్చుననియు-బలముదగ్గుననియుచక్కగా దెలిసి
కొనిఅంత్యకాలమందు సద్గతిమొందుటకు బాల్కుముగోవివేకము తెలిసినది

మొదలున త్కార్యములు చేయుచు రావలెను సత్కార్యములను చేపుజేయు
 దముతర్వాత జేయుదమను తల పుకూడదు. ఏలనగా దేహమనిత్య
 ముకనుక సాధ్యమైన మట్టుకు తలచినపని తలచినట్లుచేయవలయును.
 ప్రపంచమందు పుణ్యాత్ములు చేసిన స్థిరమగు యేర్పాటులు యెన్ని జీవరా
 సులు బ్రతుకుచున్న వోచూచుడు. మనము యేర్పాట్లు బ్రహ్మను మరణ
 ముస్థిరమని తలంచు రు బహు అరుదుగా నుండెదరు. లోకమందు
 నొకవంశమున నొక పుణ్యాత్ముడు-సత్రము, వనము-తటాకము - ధన
 నిక్షేపము-శివాలయము-కూపము-గ్రంథము-మొదలగు ఇట్టిమహాప
 కారములలో నొకదానిని ప్రతిష్ఠించినందున అశేషజనులు అట్టివరిని
 నిత్యము స్మరింపుదురు. అట్టివారు మృత్యుబాధినను బ్రహ్మియున్న వారితో
 సమానులేను. వారికి స్వర్గమే నిశ్చయము. మనజీవితకాలము విచారించగా
 కేవలమౌ అన్నట్లుండెను ఇంతలో తోవదోచుట, తప్పుశృష్టులు
 జేయుట- హత్య జేయుట - మొదలగు తప్పుకార్యముల జేసి సంపాదించి
 దారాపుత్రులు మొదలగు బంధువులకు బెట్టును అందువలన ఈజీవు
 నకు ఫలము కలదా? లేదు. దానివలన గలిగెడి పాపమును దారాపుత్రులు
 యనుభవించురా? లేదు ఎవ్వడైతే పాపకార్యములను జేయునో వాడుమా
 త్రమే దానిఫలము ననుభవించవలెను అనగా నరకకూపమందు బడి
 చాలాకాలము నాశాధకోర్వలేక యేడ్చుచుండును. తిరిగి అట్టిమహా
 పాపనివృత్తికొరకు మరుజన్మంబున తాను చేసిన పాపమున కే అట్టిదుష్కృ
 త శేషము అనుభవించుటకు నిచజన్మమందు మహారోగవంతుడై పుట్టు
 చూగిట్టుచును డును. గాఢకష్టమైనను భగవద్భక్తియు, దేవబ్రాహ్మణ
 గురుపూజయు విద్యాన్న దానాది మహాదానములు మొదలగు మహా
 కారములను తాను చేయుటకు శక్తిలేకపోయినను చేయువరినైనా
 తాను సహాయభూతుడై అధర్మములను పృథ్విచేసినట్లయినా ఇతనికి
 కూడ ఫలముగలదు. గాని దానప్రదాతకు పరాత్రము ఇహలోకపరలోక
 ములయందు బహుకీర్తియు ప్రతిష్ఠయు అందువలన స్వర్గము నిశ్చయ

ముగా కలుగునని గ్రంథములు మోసింపుచున్నవి. గనుక అటువంటి నాని జన్మము సాధకము లేకున్నచో నిరర్థకము వట్టి నూటలతో నేమి ప్రయోజనము. తన క్రికొలది తాను జీవించియుండగానే గోదానాది మహాదానములు తత్తణమి జర్పవలయును. దేహమనిత్యము గనుక పుణ్యకార్యముల విషయమై తలచిన పని తలచినట్లు చేయుట ప్రథమకర్తవ్యము.

కారుణ్య విషయము.

శ్లో॥ ఆదాపితాతథామాతా సావత్సీ జనీతథా మాతామహా
స్సవత్సీ కా ఆత్మవత్సీ వనంతరమ్॥ సుతభ్రాతృప్రివ్యాశ్చ మాతృలా
స్ససాభార్యకాః॥ దుహితాభగినీచైవ దాహిత్రోభాగినీయకః॥ పితృ
వ్యసామాతృవ్యసా జామాతాభావుకన్ముషా॥ శ్వశురస్సవ్యలకశ్చైవ
స్వామినోగురుర్ధనః॥ కించ॥ (జనకపితృమాతృజాంతర్వణించి శేషః)

తా॥ ముందు తల్లితామలలు, పితృ సహితల్లి ఆ టుపిమ్మట మాతామహా మాతః, పితామహా మాతః, ప్రపితామహులు, మాతా మహీమాతః, పితామహీమాతః, ప్రపితామహీలు, తనభార్య కుమారుడు, అన్నదమ్ములు, పినతండ్రి పెదతండ్రి, మేనమామ, మేనమామభార్య, కుమార్తె, తోడబుట్టువు, మనుమడు, మేల్లుడు, మేనల్లులు, పినతల్లి పెదతల్లిలు, అల్లుడు, తోడబుట్టువులధర్మ, కోడలు, భార్యయొక్కతండ్రి, భార్యయొక్క సోదరుడు, గురువు యాచకులు, వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములొనరి వాని తెలియవలయును,

అక్క (జ్యేష్ఠభగిని)

అత్త (శ్వశువు)

అన్న (జ్యేష్ఠభ్రాత)

అన్న కూతురు (జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్రి)

అన్న కొడుకు (జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్ర)

అన్న కూతురు (జ్యేష్ఠభగినీపుత్రి)

అన్న కొడుకు (జ్యేష్ఠభగినీపుత్రుడు)

అన్నమగడు (భావుకుడు)

అమ్మమ్మ (మాతామహి)

అల్లుడు (జామాత)

కూతురు (దుహిత)

కొడుకు కూతురు (పౌత్రి)

చెల్లెలు (కనిష్ఠభగిని)

చెల్లెలికూతురు (కనిష్ఠభగినీపుత్రి)

చెల్లెలికొడుకు (కనిష్ఠభగినీపుత్రుడు)

చెల్లెలిమగడు (భావుకుడు)

తండ్రి (పిత)

తండ్రి తండ్రి (పితామహుడు)

తమ్ముడు (కనిష్ఠభ్రాత)

తమ్మునికూతురు (కనిష్ఠభ్రాతృపుత్రి)

తమ్ముని కొడుకు (కనిష్ఠభ్రాతృపు త్రుడు)	పినతల్లికొడుకు [కనిష్ఠమాతృభ గినీపుత్రుడు]
తలి చెల్లెలు (కనిష్ఠమాతృభగిని)	పెదతండ్రి [జ్యేష్ఠపితృవృదు]
తల్లియప్ప (జ్యేష్ఠమాతృభగిని)	పెదతండ్రికూతురు [జ్యేష్ఠపితృ వృపుత్రుడు]
తల్లియప్పకూతురు (జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రుడు)	పెదతండ్రికొడుకు [జ్యేష్ఠపితృ వృపుత్రుడు]
తల్లియప్పకొడుకు (జ్యేష్ఠమా తృభగినీపుత్రుడు)	పెదతండ్రిభార్య [జ్యేష్ఠపితృవృ దు]
నాయనమ్మ (పితామహి)	భార్యసోదరుడు [స్వామికుడు]
పినతండ్రి (కనిష్ఠపితృవృదు)	మగచిత్తమ్మునికూతురు [భర్తృ కనిష్ఠభ్రాతృపుత్రుడు]
పినతండ్రికూతురు (కనిష్ఠపితృ వృపుత్రుడు)	మనమరాలు [దాహిత్రి]
పినతండ్రికొడుకు [కనిష్ఠపితృవృ పుత్రుడు]	మేనత్త [పితృభగిని]
పినతండ్రిభార్య [కనిష్ఠపితృవృ దు]	మేనత్తకూతురు [పితృభగినీపుత్రుడు]
పినతండ్రికూతురు [కనిష్ఠమాతృ భగినీపుత్రుడు]	మేనత్తకొడుకు [పితృభగినీ పుత్రుడు]

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ సంకల్పాననయోష్ఠస్థి ద్వితీయావాహనేతథా।
అన్నదానేచతుర్థివ్యాచేహస్సంబుద్ధుః స్మృతాః॥

పారస్కరః॥ శ్లో॥ అఘ్నదానేచసంకల్పే పిండదానేతథాక్షయే।
గోత్రసంబంధనామానితథాతత్పరిపాదయేత్॥

ఇతి కారుణ్యవిధి స్సమాప్తః.

కారుణ్య శబ్దములు.

ఋకారాస్త్రః - పుంలింగః - పితృశబ్దః - తల్లి.

విభక్తిః.	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	పితా	పితరా	పితరః
సం	హేపితః	హేపితరా	హేపితరః
ద్వి	పితరం	పితరా	పితౄణా
త్వ	పిత్రా	పితృభ్యాం	పితృభిః
చ	పిత్రే	పితృభ్యాం	పితృభ్యః
పం	పితృః	పితృభ్యాం	పితృభ్యః
ష	పితృః	పిత్రోః	పితృణాం
స	పితరి	పిత్రోః	పితృషు

ఏవంభూతా - భూతా - ఇత్యాదయః.

ఋకారాస్త్ర స్త్రీలింగో మాతృశబ్దః - తల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్ర	మాతా	మాతరా	మాతరః
సం	హేమాతః	హేమాతరా	హేమాతరః
ద్వి	మాతరం	మాతరా	మాతృః
త్వ	మాత్రా	మాతృభ్యాం	మాతృభిః
చ	మాత్రే	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
పం	మాతృః	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
ష	మాతృః	మాత్రోః	మాతృణాం
స	మాతరి	మాత్రోః	మాతృషు

ఏవంమహితా - ఇత్యాదయః.

ఈకారాస్త్ర స్త్రీలింగో జననీశబ్దః జనకతల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	జననీ	జనన్యౌ	జనన్యః

నం	హేజనని	హేజనన్యా	హేజనన్యః
ద్వి	జననీం	జనన్యా	జననీః
త్వ	జనన్యా	జననీభ్యాం	జననీభిః
చ	జనన్యై	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
పం	జనన్యః	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
ష	జనన్యః	జనన్యోః	జననీనాం
స	జనన్యాం	జనన్యోః	జననీషు

ఏవం భగినీ- పితృభగినీ- మాతృభగినీ- దేవీదాసీ- ఇత్యాదయః.

అకారాంతః పు లింగో మాతామహా శబ్దః- తల్లిదండ్రీ.

ఏకవచనమ్ ద్వివచనమ్ బహువచనమ్.

ప్ర	మాతామహః	మాతామహా	మాతామహః
సం	హేమాతామహ	హేమాతామహా	హేమాతామహః
ద్వి	మాతామహం	మాతామహా	మాతామహాన్
త్వ	మాతామహేన	మాతామహాభ్యాం	మాతామహైః
చ	మాతామహాయ	మాతామహాభ్యాం	మాతామహేభ్యః
పం	మాతామహతో	మాతామహాభ్యాం	మాతామహేభ్యః
ష	మాతామహస్య	మాతామహాయోః	మాతామహానాం
స	మాతామహే	మాతామహాయోః	మాతామహేషు

ఏవం దాహిత్రః- భాగినీయః- భాపుకః- ఇత్యాదయః.

ఈకారంత స్త్రీలింగో మాతామహీశబ్దః- తల్లితల్లి

ఏకవచనమ్ ద్వివచనమ్ బహువచనమ్.

ప్ర	మాతామహీ	మాతామహ్యా	మాతామహ్యాః
సం	హేమాతామహి	హేమాతామహ్యా	హేమాతామహ్యాః
ద్వి	మాతామహీం	మాతామహ్యా	మాతామహీః
త్వ	మాతామహీన్	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభిః
చ	మాతామహ్యై	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః

పం	మాతామహ్యః	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః
ష	మాతామహ్యః	మాతామహాభ్యః	మాతామహీనాం
స	మాతామహ్యం	మాతామహ్యాః	మాతామహీః.

ఈకారాంత్ర స్త్రీలింగో వత్సీశబ్దః- భార్య.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	వత్సీ	వత్సీన్	వత్సీన్
సం	హేవత్సీ	హేవత్సీన్	హేవత్సీన్
ద్వి	వత్సీం	వత్సీన్	వత్సీః
త్వ	వత్సీన్	వత్సీభ్యాం	వత్సీభిః
చ	వత్సీన్	వత్సీభ్యాం	వత్సీభ్యః
పం	వత్సీన్	వత్సీభ్యాం	వత్సీభ్యః
ష	వత్సీన్	వత్సీన్	వత్సీనాం
స	వత్సీన్	వత్సీన్	వత్సీషు

ఏవండేవీ- దానీ ఇత్యాదయః.

అకారాంత్రః పుంలింగో సుతశబ్దః- పుత్రుడు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	సతః	సుతౌ	సుతాః
సం	హేసుత	హేసుతౌ	హేసుతాః
ద్వి	సుతం	సుతౌ	సుతాన్
త్వ	సుతేన	సుతాభ్యాం	సుతైః
చ	సుతాయ	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
పం	సుతాత్	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
ష	సుతస్య	సుతయోః	సుతానాం
స	సుతే	సుతయోః	సుతేషు

ఏవంమాతులః- భావుకః- శ్వశురః- స్వామికః.

గుప్తః- దానః- ప్రేతః- ఇత్యాదయః.

అకారాంత స్త్రీలింగో స్తుమాశబ్దః కోడలు

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	స్తుమా	స్తుమే	స్తుమాః
సం	హేస్తుమే	హేస్తుమే	హేస్తుమాః
ద్వి	స్తుమాం	స్తుమే	స్తుమాః
తృ	స్తుమయా	స్తుమాభ్యాం	స్తుమాభిః
చ	స్తుమాయై	స్తుమాభ్యాం	స్తుమాభ్యః
పం	స్తుమాయాః	స్తుమాభ్యాం	స్తుమాభ్యః
ష	స్తుమాయాః	స్తుమయోః	స్తుమాణాం
స	స్తుమాయాం	స్తుమయోః	స్తుమాసు

ఏనంగుప్తా - ప్రేతా - ఇత్యాదయః.

ఉకారాంత స్త్రీలింగో శ్వశూశబ్దః - అత్త.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	శ్వశూః	శ్వశ్శ్వా	శ్వశ్శ్వాః
సం	హేశ్వశూ	హేశ్వశ్శ్వా	హేశ్వశ్శ్వాః
ద్వి	శ్వశూం	శ్వశ్శ్వా	శ్వశూః
తృ	శ్వశ్శ్వా	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభిః
చ	శ్వశ్శ్వా	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
పం	శ్వశ్శ్వాః	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
ష	శ్వశ్శ్వాః	శ్వశ్శ్వాః	శ్వశూణాం
స	శ్వశ్శ్వాం	శ్వశ్శ్వాః	శ్వశూసు

ఉకారాంతః పుంలింగో గురుశబ్దః - గురువు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్ర	గురుః	గురూ	గురువః
సం	హేగురో	హేగురూ	హేగురువః
ద్వి	గురుం	గురూ	గురున్

తృ	గురుణా	గురుభ్యాం	గురుభిః
చ	గురువే	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
పం	గురుః	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
ష	గురుః	గుర్వోః	గురుణాం
స	గురు	గుర్వోః	గురుషు

సకారాస్త్యః పుంలింగో స్వామిశబ్దః- స్వామి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్ర	స్వామి	స్వామినా	స్వామినః
సం	హేస్వామిన్	హేస్వామినా	హేస్వామినః
ద్వి	స్వామినం	స్వామినౌ	స్వామినః
తృ	స్వామినా	స్వామిభ్యాం	స్వామిభిః
చ	స్వామినే	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
పం	స్వామినః	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
ష	స్వామినః	స్వామినోః	స్వామిణాం
స	స్వామిని	స్వామినోః	స్వామిషు.

ఏవం- శర్మా- వర్మా- ఇత్యాదయః.

గ్రంథవిస్తర భయమువలన కొన్ని శబ్దములు ఈ గ్రంథమందు చేర్చవలెనని.

శ్రాద్ధాదులవలన పితృదేవతలు సంతోషించుట

అయ్యా! ఈ కలికాలమహిమవలన కొందఱు పుత్రులు మాతాపితరులను సదా దూషింపుచు నా దుష్కృతులై వెనుక వారికి స్వకాలముల యందు శ్రాద్ధముల జేయక మాతల్లిదండ్రులు తీనవచ్చినారా పురోహిత బ్రాహ్మణులకొరకు ఈ శ్రాద్ధము లేర్పడినవనీ అభిప్రాయః. గలనారలగుచున్నారు.

శ్లో॥ పున్నా మ్నానర కాద్యస్మాత్ప్రసారం త్రాయతేసుతః! తస్మాత్పత్రఞ్చిప్రోక్తస్వయమేవస్వయ భూవా॥ అనఁగా పుత్రుఁడు పుట్టుటచేత తండ్రికి- సద్గతి నిచ్చుచున్నాడుగదా. మీఁడు పుట్టుటచేత తండ్రియొక్క-

దుఃఖము వివరించుచు ధృప్తజానంతతివరంపరనుతనతోపోయి క
పెంచినదగుటచే త డ్డికి దుఃఖవృత్తి.

శ్లో॥ జీవతోవాక్యకరణాత్ ప్రత్యజ్ఞం భూభోజనాత్ । గయా
యాపి డనానాచ్చ తీభిఃపుత్రస్యపుత్రతా॥ నాప్తిమాతృమదైవం
నాస్తిప్రితాసమోగురుః॥ తయోర్నిత్యంప్రియ కుర్యాన్కర్మణామననా
గిరా॥ అయ్య తల్లితో సమామైనదైవమును తండ్రితో సమానమైన
గురువును లేరు. ఎల్లప్పుడు మనోఽన్యాయములనెడు త్రికరణశ్చర్ధిగా
వారికి ప్రీయముగా నడుచుకొనుచు వారిని సేవంపుచుండుటయే పుత్ర
లక్షణము.

శ్లో॥ భూప్రదక్షిణమక్మేన కాశీయాత్రాయుతేనచ॥ సేతున్న
నశ్చైత్యోచ్చశత్రులంమాతృవదనే॥ తాభూమండలమంతయునుమాటు
లుతిరుగుటచేతను ఐది వేలమార్లు కాశీక్షేత్రమునకుపోవుటచేతన నూలు
పర్యాయములు సేతున్న నముచేయుటచేతను. ఎంతపుణ్యముగలుగునో
అంతపుణ్యము సూక్ష్మముగాను లగును ఎల్లనగా తన తల్లిగారికి యొక
తూరివందక్షిణముజేసి భక్తితోననుస్కరించిన ఆఫలము తప్పకకలు
గునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ అపుత్రస్య గతిర్నా స్తిస్సగ్ధో నైవచ నైవచ॥ తస్మాత్పుత్ర
ముఖదృష్ట్యాభవేత్పశ్చాద్ధితాపసః॥ పుత్రసంతానములేనివానికిని గ్రాది
భోగములులేవు కనుక పుత్రసంతానము కలిగించెనుకనే తండ్రిసన్దేశించి
తపస్సుచేయవలెను ఈవిషయమై అనేక ప్రమాణములుగలవు. గ్రంథ
విస్తరభీతిచే వ్రాయనైతిని. పుత్రుడైనవాడు తల్లిదండ్రులనొద్దనుండి
నమస్తమైన ఉపచారములు జేయుచు పిదపవాడు గతించినచో వారికి
స్వకాలములయందు దహనాదికర్మలు మొదలగునవి జూపి తనశక్తికొ
లది దానధర్మములు జేయుచురావలెను. పిదప ప్రతిమాసమందును
జరుపుమాసికాదిశ్రాద్ధములొనర్చినంతవత్సరవిమోక్షశ్రాద్ధము, అర్ధిక శ్రా
ద్ధమువఱకును వరివారి కులాచార ప్రకారముగా జరుపుచురావలెను.

పితృస్థానంబునకిచ్చిన ఆమముగాని అన్నముగాని పితృదులు దేవరూపులైయుండినది. అరిబలముచేత వారికిచెందుచున్నవని శాస్త్రములుజెప్పుచున్నవి. అట్లుగాక వారుగంధర్వులై జన్మించియు తుభ్యగ్యరూపమైచెందును. పశువులైజన్మించివే తృణరూపమైజెందును. పర్వజన్మమై తివేనాయురూపమైయాహరిమగును. రాక్షసాదిజన్మమై తివే అదిమూలరూపమగును. లేక ప్రేతరూపులై లేక క్షమైత్వప్రిగలుగును. లేక మనుష్యజన్మము సంభవించివే యన్నాదిరూపముచే ఆజీవుడుసంతోషించును. ఆకారణముచేతనే పూర్వులుబంధువులను జ్ఞాతులనుబిలిచి వారికందరికి భోజనములుపెట్టుటకలదు. యిప్పటికి ఈయూచారము లోకమందుజరుగుచునేయున్నది. ఈవిషయమైయనేకప్రమాణములుగలవు. వానినన్నిటిని ఈగ్రంథమందుచేర్చినైతిని. శాస్త్రద్ధర్పణమనుగ్రంథంబున.

శ్లో॥ తస్యవేపితర శ్శుశ్నాశ్రాద్ధ కాలముపస్థితః । అన్యోన్యస్యం మనసా హ్యత్వా సఃపత తీనానోజనాః ॥ తైర్బ్రాహ్మణైస్సహాశ్చంకపితరోవాయురూపిణః॥ తాం పితృదేవతలు శ్రాద్ధకాలము రాగానే మనస్సుచే నన్యోన్యము ధ్యాసించియుండలు నాయురూపముచే మనోవేగమునవచ్చి యీనాహనముచేసిన బ్రాహ్మణులతో శ్రాద్ధములుభుజితురని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవిగనుకనే. శ్రీరామచంద్రుడు శ్రాద్ధముజేయునపుడు పితృదేవి బ్రాహ్మణులయందు దశరథాదులనుజూచెనని కథవివరబడుచున్నది. మఱియు.

శ్లో॥ ప్రావృష్యం తేయమః పితౄణాం పితౄణాశ్చపియమాలయాత్ । విసృజ్యతిభూతాంకం కృత్వాశూన్యంస్వకపుగం ॥ తేపుత్రాజేప్రకాంతంతి పాయసంమధుసంయుతం । కన్యాగతేసవితరి పితరోయాంతినైసుతాః॥ అమావాస్యాదినేప్రాప్తే గృహద్వారంసమాశ్రితాః । శ్రాద్ధభావేన్వభవనం శాపందత్వానజంతితే ॥ అశోమూలైఃఫలైర్వాపి తథాప్యదకతర్పణైః । పితృశృప్తిం ప్రకుర్వీత నైవశ్రాద్ధంవిసజయేత్ ॥

తా॥ కర్మాకాలము తుదివియమును ప్రవేశలను పితృదేవతలను దనవునమునుండి భూలోకమునకుబంపును అప్పుడువారు పుత్రాదులిచ్చు పాపమునుభువులగ్రోలి నూర్చుకు కన్యాయందుప్రవేశించినదిమొదలు పుత్రులగృహద్వాపమువాక్రయి చి అమావాస్యలోగా క్రాధముజరుగనిచో శపిచి వెల్లిపోదురుగనుకతనశక్తికొలది మూలములు ఫలములు మొదల గువానిచే నైనను ఒలత్పూములచే నైనను వారికిదృష్టికేరువలెననియున్నది. ఇంతియేకాదు బ్రహ్మమొదలుగ తృణముపవ్యంతం భూతములకు దృష్టియగుననిజెప్పబడుచున్నది. ఎట్లైన పితాచాదిస్వగూఢులకు వికిరాన్మముచేతనుత్పత్తి, వృక్షాదిరూపులకుస్నానవస్త్రోదకాదులచేతను, మణికొండరికి, ఉచ్చిష్టపిండాదికముచేతను, పితృలుత్పల్లలగుచున్నాయ. ప్రాతీనగ్రంథే ॥ శ్లో॥ అగ్ని హోత్రేణ దేవనాః స్వర్గిసావిప్రభోజనా యమస్థాపింశదానేన షకిరంనరకంతథా దక్షిణామర్త్యలోకేషు అసురా భూరిభోజనాత్ ।

తా॥ పితృదేవతలు దేవలోకమునందుండునప్పుడు అగ్ని హోత్రముచేతను అట్లుగా క పితృదేవతలు స్వర్గమందుండునప్పుడు బ్రాహ్మణభోజనము పెట్టుటచేతను పితృలు యమలోకమందుండునప్పుడు పిండప్రదానముచేతను-నాకమందుండునప్పుడువికిరముచేతను మర్త్యలోకమందు దక్షిణాచేతను- ర తు సజన్మమందు భూరిభోజనము పెట్టుటచేతను పితృ దేవతలు సంతోషింపుదున్నారు వారుసంతోషించుటచే కర్తయుక్క వంశముక్రియలు గావృద్ధిబొందును.

శ్లో॥ మృతాహంతుపరిత్యజ్య చండాలఃకోటిజన్మసు॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల మృతితిథులు పరిత్యజించినవానికి కోటిజన్మములెత్తినప్పటికిని వానికి చండాలత్వముపోసేదని శాస్త్రములుఘోషింపుచున్నవి- విష్ణుపురాణమందు పితృకన్యలను జేయుటకు సమ్యుతించక దురాత్ముడైయుండే నేని యునేకజన్మముల యందు మూలవాడై పుట్టునని విష్ణుపురాణము జెప్పుచున్నది

ఇతి పితృదేవతాల్పప్రవిచార స్సమాప్తః.

పంచగవ్య ప్రాశనము.

పరాశరః॥ శ్లో॥ గోమూత్రాగోమయంక్షీరం దధిసర్వికుశోదకమ్ । నిర్దిష్టంపంచగవ్యంతు పవిత్రంపాపశోధనమ్ ॥ గోమూత్రంకృష్ణవర్ణాయా శ్వేతాయోత్రైవగోమయమ్ । పయశ్చైత్రమవర్ణాయా రక్తాయాగృహ్య తేదధి । కపిలాయాఘృతం గ్రాహ్యంచర్వకా పిలమేవపామూత్రమే కపలా దద్యాదంగుష్ఠాంతుగోమయమ్ ॥ షీరంసప్తపలాదద్యా దధిత్రీ పలమిష్యతే । ఘృతమేకపలంసద్యా త్పలమేకంకుశోదకమ్ ॥

వృద్ధపరాశరః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం మాష కాణ్య పై గోమయస్య తుపోదకః ।
క్షీరస్య ద్వాదశ ప్రోక్తా దధ్నస్తుదశ కీర్తితాః ॥ గోమూత్రో వస్తుతస్యా పై
తదర్థం తుకుశోదకమ్ ॥ ఏతదశ క్త బాలాదివిషయం దప్తవ్యమ్ ॥ మాషప్ర
మాణం పూర్వము క్తమ్ ॥ పంచగవ్య మృచా పూత స్థాపయేద్విజనన్ని
ధా ॥ గోమూత్రం స్థాపయేత్పుడ్యే గోమయం దక్షిణే స్య సేత్ ॥ క్షీరం తు
వశ్చిమే స్థాప్యం దధిచైవోత్తరేణ తు ॥ ఘృతపాత్రంతథాగ్నేయా మైశా
న్యాతుకుశోదకమ్ ॥ స్థాప్యపశ్చాదకపాత్రే తస్మిన్ త్రైస్తవియోజయేత్ ॥

బ్రహ్మకూర్చోదకపేత్సర్వం ప్రదీప్తాగ్నిరివేధనమ్ । పవిత్రం త్రిషు లోకే
షు దేవతాభింధ్యతిమ్ ॥ ప్రయోగః॥ ఏవం + ధ్ం మమనమస్తపావతు
యాథాం శరీరశుద్ధ్యథాం పంచగవ్యప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః
+ పుణ్యావాహచనం కరిష్యేనమః ॥ ఆదాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే
నమః ॥ అధగణాధిపతిపూజాం పుణ్యావాహచనంచకృత్వా ॥ నారాయణే
తిమంత్రేణ పంచగవ్యం నిధాయ ॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి
న్పికుశోదకం ॥ అత్ర నారాయణేతి మంత్రేణ పోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥
కూర్చుంకృత్వా ॥ ఏకస్మిన్ పాత్రే పంచగవ్యమేళనంకృత్వా ॥ అథప్రాశనం
కరిష్యామితి సంకల్ప్య ॥ శ్లో॥ యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతిమా
మకే ॥ ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్వగ్నిరివేధనమ్ ॥ ఆచమ్య ॥ సూర్యా
వలోకనం కుర్యాత్ ॥ తతః గోదానభూదానాది బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥
పంచగవ్యప్రాశనం విప్రద్వారాకార్యం ॥ స్వయంతూష్ణంపి బేత్ ॥ విశేషో
హేమాద్రాదప్తవ్యం ॥

ఇతి పంచగవ్యప్రాశన విధిస్సమాప్తః.

ఆశౌచనిర్ణయము.

రజస్వలాశౌచము వ్రాయుచున్నను.

1 స్త్రీలకు రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ౮ వర్ణములచికి మూడుదినములు ఆశౌచము, నాలుగవదినమునందు స్నానముజేసి అయిదవదినమున గృహకృత్యములు జేయుట కుపయోగమగును.

రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ౧౭ దినములలో ౧౭ తీర్థిగిరిజ్జనగ్నమయ్యేనేని స్నానము, ౧౮ వ దినమునందైతే ౧ దినము, ౧౯వ దినమునందైతే ౨ దినములు ఆపైనతీర్థిగిరి రజోదర్శనమయ్యేనేని ౩దినములు.

ద్రావిడాచారమెట్లనిన ఆకుదానికి రజోదర్శనమైనదినము మొదలు ౩ దినములు ఆశౌచము. రజోదర్శనమయినది మొదలు ౧౨ దినములలో తీర్థిగిరి రజోదర్శనమయ్యేనేని మూత్రమునగుదువలెనే శౌచమునగుద్దియగును ౧౮ దినములవఱకు స్నానము ఆపైనఆశౌచము ౩దినములు.

జాతాశౌచప్రకరణము.

2 జాతాశౌచము- స్రావము-పాతము- ప్రసూతి అనిమూడువిధములు స్రావమనగా గర్భధారణమయినది మొదలు ౮ మాసములలోగా గర్భములోనిదిచెడి పైకినీరుగా కాదుట.

స్రావము-—మృదుస్రావము- కరిగ్రసావమునని రెండువిధములు పాతమనగా గిలవ నెలలోను ఆటవనెలలోను గర్భములోనిపిండము చెడిపోవుట ౭వ నెలమొదలు ప్రసూతివఱకుగా ప్రసవము.

మృదుస్రావా శౌచము.

తండ్రికి స్నానముజ్ఞాతులకు స్నానమైన నిక్కర లేదు. తల్లికి మూడు మాసములలోగా ౩ దినములు నాలుగవమాసమున ౪ దినములు.

కరినస్యామి శౌచము.

తగ్గడికిలశౌచము 3 దినములు సోదరులకు స్నానము, జ్ఞాతులకు స్నానము. వాతాశౌచము.

తండ్రికి ఆశోచము కదినములు జ్ఞాతులకు కదినములు తల్లికి వి
దవ మాసమున గి పినములు అటవమాసమున కదినములు. పా' చీనష
డశీతిలో మృదుసాగ్రవమునకును కినినసావమునకును వివేచనము లేక యే
తండ్రికిని జ్ఞాతులకును మూడుదినములు పురుడు చెప్పబడినది.

పసవా శౌచము.

మాతామహాని యి టిగో పిల్లపుట్టినయెడల మాతామహి సూతామహాలకు దినములుపురుడు. తల్లినిదరల కొక్క దినము భర్తయింటపిల్లపుట్టినయెడల మాతామహాలకు పురుడులేదు ఒక్కమగపిల్లయైనను ఒక్కమాటిద్దఱు మగపిల్లలైనను పుట్టినయెడల తల్లికి ౨౦ దినములుపురుడు ఒక్కమాటుపుట్టిన యిద్దఱనఁగా కవలవారు (సంస్కృత) యమశులు॥[పిల్లచనిపోయిపుట్టినను - బొడ్డుకోయబడినతరువాత పదిదినములలోపున చనిపోయినను తలెదండులకును జ్ఞాతులకును ౧౦ దినములు పురుడుకప్పుదు, మైలలేదు, బొడ్డుకోయకమునపు పిల్లచనిపోయినను తల్లికి ౧౦ దినములు, తండ్రికిని జ్ఞాతులకును మూడుదినములు పురుడు, మైలలేదు. (ఆంధ్రాచారము) బొడ్డుకోయకమునపు శిశువు చనిపోయినయెడల తల్లితోబాటు తండ్రిమొదలగుజ్ఞాతులు ౧౦దినములు పురుడు పట్టుదురు. సమానోదకులకు శ్రీపురుషులవఱకు ౩ దినములు జ్ఞాతులనగా కూటస్థుడుమొదలు ౭ పురుషులవఱకునుండువారు-సమానోదకులనఁగా ౮ వ పురుషుడుమొదలు ౧౪ వ పురుషుడు వఱకునుండువారు. ద్వీవిడచారము. కాశ్యపశ్రీ! రాత్రింభాగత్రయంకృత్వా ద్యాభాగపూర్వవాసరేడిత్రార్థంపరదినేమృతేతుమృతసూతయో॥

తా॥ రాత్రియందు శబ్దము, జాతము, మృత్యును సంగించియెడల ఆరాత్రికాలమును 3 కంతులచేతలెను- మొదటి కంతుల కాలము లోన శబ్దము మధ్యమకంతుల యొడల యొడలను ముదమంగల లోన కంతులచేతలెను ని, తా

మృతశౌచము.

3 పదిదినములు నెల్లినపిమ్మట నామకరణము జేయుకొనినపుడు పురుషుని చెనేని సపిండులున్నానముచేత నెక శుద్ధులగుదురా తల్లిదండ్రులకు 3 గాత్రుల శౌచము కన్యకయైతే ఒక్కదినమునామకరణమునకు ముందు ఖననమేకాని ఉదకదానాదికములెదు - నామకరణముచేసిన పిమ్మట సావత్సరమునటకు దాహాఖననములలో నేదైనచేయవచ్చును.

నామకరణానంతరం దంత త్పత్తికినుండు పుత్రమరణము కలిగి తేదహనముచేసి రేని సపిండుల కొకదినమాశౌచము-ఖననమునందున్నానముచేతనే కరిశుద్ధి- తల్లిదండ్రులకు దహనాఖననముల రెంటియందును మూడుదినములు- కన్యామరణమునందు తీపుగుష సపిండులకుదహనాఖననముల రెంటియందునున్నానముచేతనే శుద్ధి కలుగును- తల్లిదండ్రులకు ఒకదినమాశౌచము. దంత త్పత్త్యనంతరం పుత్రమరణముకలిగినేని దహనాఖననములయందు సపిండులకొకదినమాశౌచము- తల్లిదండ్రులకు మూడుగాత్రులు- కన్యకయైతే తీపుగుష సపిండులకున్నానముచేతనే శుద్ధి- తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు మొదటి స || సంస్కృతిచూడుడగు పుత్రుడుమరణించినేని పితాదిసపిండులకు మూడుదినములు- దాహామనియతము మూడుసంవత్సరములు నెల్లినపిమ్మట చూడాకర్మయైనను కాకున్నను ఉపనయనమునకుముందు గురిగాముక గెనేని పితాదిసపిండులకు మూడుదినముల శౌచము. దాహామనియతముగ చేయవలయును. ఉదకదానాదికము మృతరహితముగ చేయవలెను. చూడాకర్మయైన వానికిగుత్తరహితముగ పిండదానముచేయవలయును.

కన్యకుమూడుసంవత్సరములైనపిమ్మట వాగ్దానమగుటకుముందు మరణముకలిగినేని తీపుగుష సపిండుల కొకదినము. తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు దాహామనియతముగ చూడాకర్మయైనను కాకున్నను ఉపనయనమునకుముందు గురిగాముక గెనేని పితాదిసపిండులకు మూడుదినముల శౌచము. దాహామనియతముగ చేయవలయును. ఉదకదానాదికము మృతరహితముగ చేయవలెను. చూడాకర్మయైన వానికిగుత్తరహితముగ పిండదానముచేయవలయును.

కును ప్రితాదులకును అందఱకునుమూడుదినములు దానోదకదానాది కముచునుతరహితముగ జేయవలయును పిమ్మటపూర్ణాశౌచ మెట్లైన

ఉపసయనమైనపిమ్మట మరణించినపురుషునకు బ్రాహ్మణులలో పదిదినములశౌచము తీర్తియులకును ౧౨దినములశౌచము నైశ్యులకుపదు నైదుదినములు శూద్రులకుఉపసయనము లేదు॥ స్త్రీశూద్రయోస్తువివాహస్యోపసయనస్థానాపన్న త్వేన వివాహోత్తరమేవాశౌచాధికారః॥ స్త్రీశూద్రులకు వివాహము ఉపసయనస్థానమునందుంచబడినది. కనుక వివాహసంతరమే పూర్ణాశౌచము. యీపూర్ణాశౌచము రెండువిధములు శూద్రాశామాసం - సచ్ఛూద్రాణాంమాసార్థం. [అనగా శూద్రులకు ౩౦ దినములు - సచ్ఛూద్రులకు ౧౫ దినములు] సోదకులకుమూడుదినములు - గోత్రిజలకు స్నానమువలనశుద్ధికలుగును.

పితృగృహమునందు కన్యామృతి.

వివాహసంతరమందు కన్యకపితృగృహమునందు మృతీపాదినయెడల తల్లిదండ్రులకు సోదరభ్రాతృలకును ౩ దినములు పిసితండిమొదలగువారి కొక్కదినము. అట్లుగాక భర్తృగృహమునందు మరణము సంభవించినప్పటికితల్లిదండ్రులకు మూడుదినములుఅశౌచముతిప్పదు.

మాతాపితృమృతి.

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు వివాహితలగుపుత్రీకలకు పదిదినములవఱకును మూడుదినములశౌచము దశాహన. తరమందు సంవత్సరమువఱకును షష్టిణ్యాశౌచము॥ “అత్యైవఅతికాంతిశౌచంబ్రాహ్మణవచనాద్భవతినాన్యత్ర” అ. గాఢకృడనే అతిక్రాంత శౌచము బ్రాహ్మణవచనమువలన కలుగుచున్నది కాని మఱియొక స్థలమునందు లేదని యెరిగవలయును. భౌతృ భగినీలమృతి.

భౌతృభగినీలయొక్క పరస్పర గృహములందు మరణము కలుగుచుండగా పరస్పరమును మూడుదినములు, గృహీంతరవందు మరణము కలుగుచుండగానే పరస్పరమును షష్టిణ్యాశౌచము

మేనమామ మృతి

మేనమామయొక్క మరణమునందు భగినిపుత్రునకు పక్షిణ్యాశౌచము- ఉపకారియగు మేనమామయొక్క మరణమునందు మూడు దినముల శౌచము.

మేనమామ భార్య మృతి.

మేనమామ భార్యయొక్క మరణమునందు భర్తృభగినియొక్క పుత్రులకు పక్షిణ్యాశౌచము.

ఉపనయనమయిన మేనల్లుడి మృతి.

ఉపనయనమయిన భాగి నేయునియొక్క మరణమునందు మేనమామ కును, మాతృలభగినికిని మూడుదినములు, అనుపనీతుడగు మేనమామ మరణమునందు మేనల్లునికి మాతృలభగినికిని పక్షిణ్యాశౌచము.

మాతామహునియొక్క మరణము.

మాతామహుని యొక్క మరణమునందు పుత్రికా పుత్రునకు మూడుదినముల శౌచము.

అనుపనీతుడగు దాహిత్రుని మరణము.

అనుపనీతుడగు దాహిత్రుని మరణమునందు మాతామహునకును మాతామహికిని పక్షిణ్యాశౌచము ఉపనీతదాహిత్రమరణమునందు మూడుదినములని కొండలు చెప్పుచున్నారు.

మాతామహియొక్క మరణము.

మాతామహియొక్క మరణమునందు దాహిత్రునకు పక్షిణ్యాశౌచము

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రుల మరణము.

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు జామాత సన్నిధియందున్నయెడల మూడుదినములు, అసన్నిధియందు పక్షిణ్యాశౌచము. గ్రామాంతరమందైనయెడల యొకరాత్రియాశౌచము.

అల్లుడిమృతి.

అల్లుడుమృతుడైన అత్తమామలకు స్నానమువలన శుద్ధికలుగును ఒక్కదినమాత్రాచమసికొందలు చెప్పుచున్నారు.

స్వాలకుడి మృతి.

స్వాలకుడు మరణమునుబొందెనేని భగినిభర్తకు నొక్కదినము స్వాలకసుత మరణమునంగు స్నానమువలన శుద్ధికలుగును.

పితృభగినిల మృతి.

తండ్రితోబుట్టువగునాడుది మరణమును పొందినదగుచు నుండగ్రాభాత్రపత్యమునకు పక్షిణీకాలమాత్రాచము.

మాతృభగినిలమృతి.

తల్లితోబుట్టువగు నాడుది మరణమునుబొందెనేని ఆమెచెల్లెలి సంతానమునకు పక్షిణీకాలమాత్రాచము.

పితృమాతృ బాంధవ్యము.

ఆత్మనఃపితృష్వస్థ మాతృష్వస్థ మాతులపుత్రాః ఆశ్చబాంధవాః । పితుః పితృష్వస్థ మాతృష్వస్థ మాతులపుత్రాః పితృబాంధవాః । మాతుః మాతృష్వస్థ పితృష్వస్థ మాతులపుత్రాః మాతృబాంధవాః । ఏతేత్రవిధాబాంధవాః । బంధుత్రియేయేషేషు మృతేషు పక్షిణీ । పితృష్వస్థాదికన్యానా మూఢానాం మరణేవకాహః । దత్తకమృతౌతు పూర్వాపరిపీతోస్త్రిరాత్రం । సపిండానామేకాహః ॥

తా॥ పితృష్వస్థమాతృష్వస్థమాతులపుత్రులు ఆత్మబంధువులు- తండ్రియొక్క పితృష్వస్థమాతృష్వస్థమాతులపుత్రులపితృబంధువులతల్లియొక్క మాతృష్వస్థపితృష్వస్థమాతులపుత్రులమాతృబంధువులు యిమూడువిధములగుబంధువులునుమరణమునుబొందినప్పుడు పక్షిణ్యాశౌచము పితృష్వస్థాదులయొక్క కన్యకలువివాహమైనపిమ్మటమరణమును బొందిరేని యొకదినమాత్రాచము దత్తకునిమరణమునందు పూర్వాపరలగు తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములమాత్రాచము సపిండులొక్కదినము.

జనక తల్లిదండ్రుల మరణము.

పూర్వాపరలగు తల్లి దండ్రులయొక్క మరణమునందు దత్తకు

నకు మూడు దినములూశౌచము, దత్తకునియొక్క పునఃపాతాదుల
మరణమునందును జననమునందును సపిండులకొకదినము.

దత్తకుడిమృతి.

దత్తతజరిగినతరువాత మరణముపొందెనేని దత్తతవంశమునందు
సపిండులకు వారివారివర్ణాచారప్రకారము పూర్ణాశౌచము.

ఆచార్యమరణము,

ఆచార్యమరణమునందు శిష్యునకుమూడుదినములు తత్పత్రప
త్నులయొక్క మృతియందొకదినము. ఉపనయనమునుచేసి వేదమునుచె
ప్పినవాడుఆచార్యుడనబడును. వేదమునందు కొంతభాగమును చెప్పిన
వాడు ఉపాధ్యాయుడనబడును. అట్టియుపాధ్యాయుని మరణమునందు
శిష్యునకొకదినమాశౌచము. ఉపనీతుడైన శిష్యునియొక్క మరణమునం
దుడురువునకుమూడుదినములూశౌచము, పదుల చేతనుపనీతుడగు శిష్యు
నియొక్క మరణమునందొక దినమాశౌచము ఏకగ్రామవాసులునుఅనూ
చానశ్రోత్రియులును అయిన సహాధ్యాయులయొక్క మృతియం దొకది
నము సాంగ వేదాధ్యాయి అనూచానుడనబడును. వేదమాత్రాధ్యాయి
శ్రోత్రియుండనబడును. అధ్యయనమనగాఅధః జ్ఞానసహితముగ వేద
మునుజదువుటయని గ్రహింపవలయును.

వాస్తవస్థలయతులు మరణమునుపొంది గేని సపిండులకున్నాన
ము మాత్రము.

అతిక్రాంతాశౌచము,

అతిక్రాంతాశౌచముగా జననము అతిక్రాంతమయ్యెనేని అతిక్రాంతా
శౌచములేదు తండ్రికిన్నానముమాత్రము మరణాశౌచమునందైతే అను
పనీతమరణాది నిమిత్తకత్తిరాత్రాదులయందును భగినీమాతులాదిమర
ణనిమిత్తకత్తిరాత్రాదులయందును అతిక్రాంతాశౌచములేదు మఱియే
మనిన అతిక్రాంతాశౌచము దశాహాదిమృతాశౌచ విషయమెయని గ్ర
హింపవలయును.

దశాహమధ్య.

జననమరణములు పదిదినములలో పలఁదెలిసినేని పుత్రాదులకం దఱకును మిగిలినదినముల చేతనే శుద్ధి కలుగును. సంస్కారమునుకూడ మిగిలిన దినములచేతనే సమాప్తియగును. అస్థిపర్ణశరసంస్కారముకూడ మిగిలిన దినములచేతనే సమాప్తియగును.

మూడుదినములలో పల.

మొదటిమూడుదినములలో పల సమానోదక మరణము తెలియబడనేని సమానోదకులకు మిగిలినదినములచేతనే శుద్ధి కలుగును. త్రిరాత్రములు అతిక్రమించి పదిదినములలో పల తెలియబడినప్పటికిని ఆశౌచములేద నియును. షటియోమనిన స్నానమాత్రముచేతనే శుద్ధి కలుగును ఈనియ మమే గూతులాది త్రిరాత్రులయందుఁగూడ తెలియవలయును.

మాతాపితృ మరణము.

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణము దూరదేశమునందైనప్పటికిని సం వత్సరకాలముకూడ అతిక్రమించినప్పటికిని విన్నది మొదలు పుత్రునికు పది దినములు. ఇది బ్రాహ్మణవిషయము తక్కిన వారు వారివారి వర్ణాచారము ననుసరించి పూర్ణాశౌచముపట్టవలయును స్త్రీపురుషులయొక్క పరస్పర మునందు పరస్పరమును దేశాంతరమందు సంవత్సరాంతమయినను పూ ర్ణముగ పదిదినము లాశౌచము—సవతులకు పరస్పర మరణమునం దు పరస్పరమును దేశకాలములను అపేక్షింపకయే పదిదినములాశౌచ ము పూర్ణముగ నుండును. సావత్సరమాతృ మరణమునందు సంవత్సరా నంతరమందుఁగూడ దేశాంతరమైనప్పటికిని మూడుదినములు.

ఔరస పుత్రమరణము.

ఔరసపుత్రుని మరణము సంవత్సరానంతరమందుఁ దెలిసినను తల్లిదండ్రులకు మూడుదినము లాశౌచము.

పదిదినములు గడచినపిమ్మట.

పదిదినములుగడచినపిమ్మట బదునొకండవదినము మొదలుకొని మూడు

మానములవఱకును దశరాత్రాశౌచముకలవారిమరణమునందు మూడు దినములు. అటుమానములవఱకునుపక్షిణ్యాశౌచము. తొమ్మిదిమానములవఱకును ఒకదినమాశౌచము. అటుపిమ్మట స్నానమాత్రమనివృద్ధవసిష్ఠుఁడు చెప్పె. మూడుపక్షములవఱకును మూడుదినములనియును— అటుమానముల వఱకునుపక్షిణి యనియును— సావత్సరమువరకొక దినమనియును అనంతరమందు స్నానమాత్రమనియును పరాశరమాధవీయమరు గ్రాథమందు దేవలుఁడు వచించె. ఇక్కడ నివి కూపద్విషయము నుగాఁదలచివ్యవస్థను దెలిసికొనవలయును.

జ్ఞాతిమరణము.

పదిదినములు గడచిపిమ్మట దేశాంతరమందలి జ్ఞాతిమరణము తెలియఁబడిన దగుచునుండఁగా మూడుపక్షములవఱకును మూడుదినములు అది మొదలుకొని యాటు మానములవఱకును యొకదినము అది మొదలుకొని సంవత్సరమువఱకును పగలుమృతవాత్తవినఁబడెనేని ఆపగలంకియునుఆ రాత్రివినఁబడెనేనిరాత్రియంతయును ఆశౌచముసయెఱుగవలయును. సంవత్సరానంతరమందు స్నానమువలన శుద్ధికలుగును. ఈ అత్రాంతాశౌచములంతయును సర్వవర్ణసాధారణమని యెఱుగవలయును ఈవిషయములో దేశాంతరమందలి జ్ఞాతిమరణము తెలియఁబడినదగుచునుండఁగా స్నానమువలననే శుద్ధిమనికొందఱుచెప్పుచున్నారు. ఆమాధవోదాహృత విష్ణుస్మృతి తెలియకపోయిన దోషముచేత ఇట్లు చెప్పఁబడెనని యెఱుగవలయును. బ్రాహ్మణునకు దేశాంతరము ౨౦ యోజనముల అంతరముకలదనియును. క్షత్రియునకు ఇరువదినాలుగు యోజనముల అంతరముకలదనియును. వైశ్యశూద్రులకు ముప్పదియోజనములయంతరముకలదనియును సచ్ఛాస్త్రునకు అరువదియోజనములయంతరము కలదనియును తెలియవలయును. పక్షాంతరములు ఇప్పుడు చెప్పఁబడినపక్షములననుసరించి తెలిసికొనవలయును. ఇక్కడనివిధముగా నిష్కర్షను చేసికొనవలయును. — ఎట్లనిన

ఏవచనములు ఏకగోత్రీవిషయక జననమరణాంతికాంతాశౌచ విషయముగానిని భార్యభర్తలను నిరువురుచేతను సమానముగా అనుష్ఠింపఁదగినవని యెఱుగవలయును. ఏవచనములు భగినిమాతృలాదిభిన్నగోత్రాశౌచవిషయముతో ఆవచనములయ దు భార్యభర్తల మధ్యయందు ఏసంబంధముకలదో ఆసంబంధముచేతనే అనుష్ఠింపవలసిందనియును పూర్వసంబంధముచేతను కావనియును తెలియవలయును.

ఆశౌచసంపాతము.

ఆశౌచసంపాతము కలుగుచునుండగా చేయఁదగిన విషయము యెఱుఁగఁబడుచున్నది. ఎట్లనిన. దశాహశౌచమధ్యమందు పదిదినములు ఆచరింపఁదగిన యాశౌచముగాని అంతకుతక్కువదినములచేత ఆచరింపఁదగిన యాశౌచముగాని సంప్రాప్తమయ్యెనేని మొదటియాశౌచము చేతనే పరిశుద్ధి, తక్కినయాశౌచముల నవలంబింప నక్కరలేదనియును తెలియవలయును. పదిదినములపురుడు వచ్చియుండఁగా పదిదినముల పురుడుగాని దానికి తక్కువపురుడుగాని వచ్చెనేని మొదటిపురుగుచేతనే శుద్ధియగును. పురుడువచ్చియుండఁగా పదిదినములకు తక్కువ మృతాశౌచముగాని దశాహమృతాశౌచముగాని వచ్చెనేని మృతాశౌచము నేలవలంబింపవలయును. ఆవిషయముగో సూరికములనఁగా పురుడు మిగిలియున్నగు మృతాశౌచముచేతనే పరిసమాప్తియగునని యెఱుఁగవలయును. మూడుదినములచేత పరిసమాప్తిపొందిఁదగిన మృతాశౌచమైనను జననాశౌచమైనను వచ్చియుండఁగా పదిదినములచేత పరిసమాప్తి పొందఁదగిన మృతాశౌచమైనను జననాశౌచమైనను సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశౌచముచేత పరిశుద్ధికానేరదని యెఱుఁగవలయును. మృతాశౌచమునందు సమన్యాయమగు జననాశౌచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశౌచముచేతనే పరిశుద్ధి కలుగునని యెఱుగవలయును.

పురుషులధికమైనను మృతాశోచముచేతనే శుద్ధియగును. శుద్ధి వివేక కారుడు చెప్పెననియెఱుగవలయును. పూర్వాశోచమధ్యమమమపుట్టి నప్పటికి పూర్వాశోచాంతరముందు తెలియఁబడనేని యుత్తరకలపు దానినే యాచరింపవలయును. పదిదినములూచరింపఁదగిన యాశోచ మును అవలంబించియండఁగా పదియవ దినమయొక్క రాత్రియందు పదిదినములూచరింపఁదగిన యాశోచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని తొలుతటి పదిదినములుగాక రెండు దినములు ఆశోచమును అవలంబింపవలయును. ఆరాత్రియను పదిదినమును అని యెఱుగవలయును.

పదియవదినమయొక్క రాత్రియందలిని లగ్న యామముందు పది దినములుగల యాశోచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని అప్పుడు అది మొదలు కొని మూడుదినములు ఆశోచముగలవఁడగును. మూడుదినములు (అట్లుగాక) ఒకటిరెండు దినములు అవలంబింపఁదగిన యాశోచము లోకలద్దియూశోచమే సంప్రాప్తమయినప్పుడు రాత్రీమాసము మిగిలి యుండనేని పూర్వాశోచముచేతనే పదిశుద్ధియగుననియును. ద్వ్యహా ద్యాశోచమును అవలంబింప నొక్కర లేనియును తెలియవలయును. రెండు మూడుదినములు అవలంబింపఁదగిన యాశోచగర్భయందు ఆశో చాంతరములేటప్పిచేనేని అధికాశోచమునకు పూర్వాశోచముచేత శుద్ధి లేదనియెఱుగవలయును. సమన్యూనములయందు పూర్వాశోచముచేత నేశుద్ధియనియెఱుగవలయును. సపిండాశోచముచేత మాతృప్రిత్యభా తృలకు ఆశోచము తొలగిపోదని యెఱుగవలయును. మాత్ర శోచ మధ్యమందు పితృశోచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశోచము చేతనే శుద్ధియని యెఱుగవలయును. తిగ్రడికి (లేక) తిగ్రడియొక్క యాశోచముచేతనే శుద్ధియనికొందఱుదురు వానియొక్క శేషపదము నకు పూర్ణపరత్వము లాక్షణికార్థమని యెఱుగవలయును. పితృ శోచమధ్యమందు మాతృమరణము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పితృశోచము సమాప్తి పొందించి పక్షిణికాలమధికముగనా శోచము నవలంబింపవల

సిగదని యెఱుంగవలయును. ఇదిగదిదినములపిమ్మట నా చరిత్ర దగిన దనియెఱుంగవలయును. పదియవరాత్రియందలి నాల్గవ యామమునకు మాతృగుణము సౌప్తాస్తమయ్యేనేని రెండుదినములయినను మూడు దినములయినను ఆశౌచమును అవలంబింప వలయునే కాని పక్షిణీకాలము కాదని యెఱుంగవలయును. తల్లికి దండ్రికి గూడ అన్వారోపానము కలిగి యెడల పక్షిణీకాలముకూడ అధికముగాన శౌచము లేదనియును పూర్వాశౌచము చేతనే శుద్ధియనియును తెలియవలెను.

సూతకమునందు.

సూతకమునగు మృతశౌచము సౌప్తాస్తమగుచుండగా పిండదానమునందు పృథిబింధము లేదనియెఱుంగవలయును. మృతశౌచమునందు పుగుడు సౌప్తాస్తమయ్యేనేని జాతికర్మాధికమును అప్పుడైనను ఆశౌచాంతమందైనను చేయవలసినదని తెలియవలయును. తల్లికి ఆచరింపదగిన యధికశౌచములోపల తండ్రిని పదునొకండు దినమునందు చేయవలసిన వృషోత్సర్జనాది శ్రాద్ధమును ఆద్యాదిపోడ శార్దూలములను చేసి యేతీరవలెను.

శివస్వర్ణము.

శివస్వర్ణముపగలు అయ్యేనేని నక్షత్రదర్శనమైనపిమ్మట శుద్ధియనియును రాత్రియందయ్యేనేని సూర్యదర్శనమైన పిమ్మట శుద్ధియనియును తెలియవలయును ఆశౌచాన్ని భక్షణమును ఆశౌచ గృహవాసము నెంతికాలము కలిగియుండునో అంతవఱకును ఆశౌచము కలిగియుండునని తెలియవలయును.

ధర్మార్థముగ.

ధర్మార్థముగ అనాధసవర్ణ శివమును వహించినచు అపరక్రియలు చేసినను అగ్నిదానము చేసినను అనంతఫలము కలుగుననియును వ్రాణాయామాగ్ని స్పర్శములచేత శుద్ధికలుగుననియును తెలియవలెను.

ఈవిషయమందు మూలవచనములు విర్ణయసిగ్ధువుధర్మసింధుమితాక్షరాది నిబంధన గ్రంథముల యందున్నవి. ఆవచనము లన్నియును గ్రంథవిస్తర ధయముచేచేసెనైతిని. సమాప్తము.

అత్రాదా శాస్త్రకా లేకార్యకార్యాణి.

శ్రాద్ధది నేగ్మహాలకారని పేధః

యల్లాజీయే శ్లో॥ గోమయనోప లేపః చ సర్వ శ్రాద్ధే షక్తిర్తితిమ్ గృహాలం
కరణం నాస్తి ఇతి శాతాతపో బవీత్ ॥౧॥

తా॥ సమస్త శ్రాద్ధదినములయందును గోమయంచేధూమినలుకవలెను గాని స్రుగ్గు
లు మొదలగునవి పెట్టగూడదని శాతాతపుడు చెప్పెను.

అథ ఉష్ణ వారిని పేధః

శ్లో॥ మృతేజస్మనంక్రాంతౌ శ్రాద్ధేజస్మది నేతథా అస్మృశ్యస్పశన్
నేచైవ నన్నయాదుష్టవారిణా సగోహత్యాకృతంపాపం ప్రాప్నోత్యేవ
న సంశయః ॥౨॥

తా॥ మరణశాచమునందును, జాతాశాచమునందును, సంక్రిమణవినందును, శ్రా
ద్ధదినమందును, జన్మదినమందును, తాకగూడనినపుడును తాకినప్పుడును, వేడినీళ్లతో
స్నానము చేయగూడదు, అట్లుచేసినవాడు గోహత్యచేసినంతపాపమును బొందుచున్నా
డు. సంశయములేదు.

అథ దేవతార్చనని పేధః

శ్లో॥ దానాధ్యాయనదేనాచా ఉపహోమ వ్రతాదికమ్ సకు
ర్యాచ్ఛాద్ధిధేదివ సే ప్రాగ్విప్రాణా విసర్జనాత్ ॥౩॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు భోక్తలు భుజింపక చూపుము, దానము, అభ్యుజనము, దేవ
తాపూజ ఉపహోమము, వ్రతము, మొదలగునవిచేయగూడదని తా॥

అథ ఆచమన కాలాః

శ్లో॥ ఆనావంతేచ పాద్యేచ విష్టరేచ విశేషతః । ఉచ్చిష్టే పిండదా
నేచపట్టుచా చమనం స్మృతమ్ ॥౪॥

తా॥ ప్సారింధమందును, అంతవందును, పాదప్రక్షాళనమందును, అసనమిచ్చి
నప్పుడును, ఉచ్చిష్టాన్న విసర్జనముందును, పిండప్రదానముందును, యీ అరసముయములం
డును, ఆచమనము చేయవలయును,

అశ్వలానునానాం శ్లో తాద్యుచ్చారణ క్రియః

శ్లో॥ సపిండికరణాత్పూర్వ మాశ్వలానునానాం । గోత్రం
బూరియాత్సంధానతః పశ్యాన్నా మూదికావదేత్ ॥౧॥

తా॥ అశ్వలానునానానాం సపిండికరణము చేయకపూర్వము ముందుగాగోత్ర
మునుజెప్పి పిమ్మట పేరుచెప్పవలయును

అథ విష్ణుచక్షణవిధిః.

దక్షః॥ శ్లో॥ యత్కించోపర్వణంశ్రాద్ధం తత్రసర్వత్రచద్విజే ।
పూజయేద్విష్ణుమి త్యేవ మితప్రాపి తామహః॥ ౬॥

తా॥ పార్వణముక్తమైః యేశ్రాద్ధముజేసినను బ్రాహ్మణునియందు విష్ణుమూర్తి
నావాహనముజేసి పూజింపవలయునని బ్రహ్మచెప్పెను.

భారతే ॥ శ్లో॥ యచ్చాద్ధంపార్వణంప్రాక్తం తచ్చాద్ధంవైష్ణ
వంవినా కృతంనశ్యతికాంజేయ పశిజేనేత్యేకంయథా ॥ ౭॥

తా॥ ఏ శ్రాద్ధముపార్వణంపహితముగా నాచరింపఁబడనో అట్టిశ్రాద్ధము విష్ణుదేవ
త్యములేకుండచేసియెడల వర్ణభిష్టునిచే జూడబడినశ్రాద్ధములనే చెడిపోవునని భార
తమునందుజెప్పబడెను.

శ్లో॥ దశ్మనుశాలయేతిథే సపిండికరణేతథా । వృథాంభవతిత
చ్చాద్ధం సుదేనావివాశ్చితమ్ ॥ ౮॥

తా॥ దశ్మశ్రాద్ధము, మహాలయము, తీర్థశ్రాద్ధము, సపిండికరణము, ఈశ్రాద్ధము
లను విష్ణుస్థానములేకుండచేసియెడల ఆశ్రాద్ధములు వృథాయగును.

(పాదప్రత్యుశ సేకర్తిః పశ్చిమాభిముఖత్వనియమః)

న్యాయః॥ శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచమధ్యాహ్న సాయాహ్నానిశిసం
ధ్యయోః పశ్చిమాభిముఖశ్రాద్ధేవిప్రశానాభిషేచనమ్ ॥ ౯॥

తా॥ శ్రాద్ధాననందుప్రాతఃకాలమునందుగాని మధ్యాహ్నమునందుగానిసాయం
కాలమునందుగాని రాత్రి కుందుగాని సంధ్యాకాలమునందుగాని బ్రాహ్మణులకు పాద
ప్రత్యుశనము పశ్చిమముఖముగా గూర్చుండిచేయవలయును. అనివ్యాసుఁడుచెప్పెను.

(పాదప్రత్యుశ సేకర్తిః భోక్తృరుకువేదనవిధిః)

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ విప్రత్యుశనకాలేతుదాతా భోక్తాద్విజోత్తమః । సుఖా
స్సినోధవేచ్చాద్ధే త్వన్యథానరకం వ్రజేత్ ॥౧౦॥

తా॥ శాస్త్రంబునందు పాదప్రతిక్షానము శేషునప్పుడు ఏదైన భోక్తయును కూర్చుండవలయును. లేనియడలనాకమునాబోదును

(భోక్తురాశౌచమ్)

పా॥ భోక్తుస్తృతీయనిమంత్రణ ప్రభృత్యాశౌచాభావః। తత్పూర్వమాగతంచేత్ ఆశౌచమస్త్యేవ॥౧౧॥

తా॥ భోక్తకు మూడవప్రాయమునియంత్రణమైనది మొదలుఆశౌచము లేదు అంతకుపూర్వవచ్చినయెడల ఆశౌచముండును,

(కిర్తురాశౌచం)

వా॥ కర్తుస్తుప్రాగంభానంతర మాశౌచాభావః। తత్పూర్వంచేదాశౌచమస్త్యేవ॥౧౨॥

తా॥ కర్తకుప్రాగంభము మొదలు ఆశౌచములేదు ప్రాగంభించక పూర్వము వచ్చినయెడల ఆశౌచముకలదు.

ప్రారంభవివరణమ్.

వా॥ పాకసమాప్తిః ప్రారంభః త్యేకః పక్షః । సంకల్పప్రారంభః ఇత్యేకః పక్షః । పాకాదిప్రాప్తిమూలంభః త్యేకః పక్షః । తృతీయనిమంత్రణ ఇత్యేకః పక్షః । ఏతేషు పాకపరిసమాప్తిపక్షః ఆపద్విషయః । అనర్తనిషయస్య । ఇతరేషు పక్షేషు తత్తద్దేశస్థితాచారోను వర్తనీయః ॥ ఏతేషు చతుషుః పక్షేషు ఆశౌచసంప్రాప్తికారా సద్యస్మాత్వా స్వయమేవ శాస్త్రంకుర్యాత్ ॥ పక్షాన్నమన్యేవ ఆశౌచరహితేన పరివేషయేత్ । భోజనపాత్రస్థమన్నం భోక్తాప్రాప్తేత్ । కర్తా తద్భోజనపాత్రమన్నశ్చేవలన్నత్యాగంకుర్యాత్ ॥ ౧౩॥

తా॥ వంటచేయుట పూర్తియగుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, సంకల్పముచేయుట ప్రారంభమనియొకపక్షము, వంటపదార్థముయొడ ప్రోక్షించుట ఆరంభమనియొకపక్షము, మూడవప్రాయము నిమంత్రణముచేయుట ప్రాగంభమని యొకపక్షము, ఈ నాలుగువిధములలో వంటచేయుట పూర్తియగుటయే ప్రాగంభమనది యాపదుసంభవించినప్పుడును శక్తిలేనప్పుడు చెప్పవలెనది. మిగిలినవిధములలో ఆయాదేశముల గా నిష్ఠులగుచారప్రకారముగా నాచరింపవలయును ఈ నాలుగు పక్షములందును ఆశౌచము రాగా నేకర్తతక్రమమందే స్నానములేని తానే శాస్త్రము వెట్లవలయును అప్పుడు ఆశౌచము లేని మరియొకనిచేపదార్థమును వడ్డించునట్లుచేయవలయును, ఏమట్లు భోక్తయే పదార్థ

మును పోగితిం చకలయును కర్తభోక్తయొక్క భోజనపాత్రమును స్పృశింపకుండా శ్రాద్ధమునంతయు చేసెలయును.

ఓచునియే వనిధి.

యల్లాజీయో శ్లో॥ ట్టే ద్విక్షణంగాను దేని కపరిచ రేద్బధః ।
భూమోతథాపరంజాను పీఠాకపరిచ రేద్బదా॥ ౧౮॥

తా॥ తెలిసినట్లు వాడ దేవతాపూజచేయునప్పుడు కుడిమోకాలును పిత్తపూజ చేయునప్పుడు యెడమమోకాలును భూమియందు ఆనించకలయును.

స్మృతపాత్రనిధానమ్.

శ్లో॥ సూపేవాపరమాన్నే వాస్మృతపాత్రింససి ట్టే పేత్ । తద్యోజ్య
నూసురంప్రాహు నకదాతుఃపారతాకిమ్ ।

తా॥ సేదొన్నెనుపప్పుయందును పరమాన్నమునందునుంచగూడదు. అట్లుచేసిన యెడల ఆభోజనము రాక్షసభోజనమనియు శ్రాద్ధతీర్థకుస్మృతమరేదనియు చెప్పిరి.

(చిత్తగుప్తబలిన పేధః)

శ్లో॥ దత్తేవావ్యధవాదత్తే భూమామోగి ట్టే పేద్బలిమ్ । తదన్నం
విఫలంయంతనిరాశాఃపిత్రిరోగతాః ॥

తా॥ త్యాగముచెప్పి పూర్వమునందుగాని చెప్పినపిమ్మటగాని భూమియందుచిత్ర గుప్తబలినంచిన యెడల ఆయన్నము క్షయమగుచున్నది పిప్పి దేవతల ఆశను కదలుకొని తిరిగిపోవుచున్నారు, అనగా శ్రాద్ధమునందు చిత్తగుప్తబలిన విధువలయును.

సుని సినిభోజనవిధి.

యల్లాజీయో శ్లో॥ సువాసిన్యాంమృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్స
సాభోజనే । సుని సినింతతఃపశ్చాదమంతకమధాచకయేత్ ॥

తా॥ మత్తైరునకృతిసాంధిసయెడల బ్రాహ్మణులతోకూడ మత్తైరునకుభోజనము పెట్టవలయును మంత్రోద్యుక్తముగా మత్తైరునకు పూజించనక్కరలేదు.

అధిశ్రవణవిధి.

శ్లో॥ అధిశ్రవణహీనంతు శ్రాద్ధంకుర్వీతమూఢధీః । తదన్నం
మాంసతుల్యంచ తద్ధృతింసురయాసమమ్ ॥

తా॥ ఏమూఢుడైనను అధిశ్రవణములేకుండా శ్రాద్ధము వాడరించినయెడల ఆయన్నముమాంసముతో సమానమనియు నెయ్యికల్లుతో సమానమనియు చెప్పబడినది.

(పితృనూక్తనిషేధః)

శ్లో॥ షోడశేమాసికేచైవ తీర్థేచైవసపిండనే నిత్యశ్రాద్ధోదకుం
భేచపితృనూక్తానివజ్జయేత్ ॥

తా॥ షోడశమున దును, మాసికమునందును, తీర్థశ్రాద్ధమునందును, సపిండీకరణమునందును నిత్యశ్రాద్ధములందును, ఉదకుంభ శ్రాద్ధమునందును, పితృనూక్తములనువిడువవలయును,

(పిండదూషణే.)

యల్లాజీయో శ్లో॥ మాజ్ఞానముసికన్మతేన పిండేచద్విదశేకృతేపున
శ్రాద్ధం విధాతవ్యం తేనపాకేనతక్షణాత్ (౧ కృత్) పునశ్రాద్ధం
నానుపునః పిండదానమిత్యధికః॥

తా॥ పిండములను పిల్లి యొలుక మొదలగునవి ముట్టుకొన్నను పిండమువిడిపోయినను తిరిగిశ్రాద్ధముజేయవలయును అనఁగా తిరిగిపిండములనుజేయవలయును.

(కర్తుశ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధిః.)

శ్లో॥ పదక్షణమునువృజ్యభుంజీతపితృసేవితం॥ మాధవీయే॥ శ్రాద్ధం
కృత్వాతుయోవిప్రా నభుంజైతుకదాచన॥ దేవాహవ్యంనగృహ్లాంతకవ్యం
తుపితరస్తథా॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకుప్రదక్షిణముజేసి వారినిపంపించిశ్రాద్ధశేషాన్నమును కర్తవ్యంజించవలయును ఏబ్రాహ్మణులందైనను శ్రాద్ధమునాచరించి పితృశేషమును భుజింపకుండా విడిచి నేని దేవతలు హవ్యముగ్రహింపరు, పితృదేవతలకవ్యమునుగ్రహింపరు-అని మాధవీయమునందుజెప్పబడెను.

ఉపవాసేశ్రాద్ధశేషాన్నభోజననిషేధః.

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ ఉపవాసాయదానిత్య శ్రాద్ధం నైమిత్తికంభవేత్ ।
ఉపవాసంతదాకుర్యాద్వాఘ్నాయపిత్వసేవితమ్॥

తా॥ నియతముగా తానుపవాసముచేయుదినమందు శ్రాద్ధముసంభవించియెడల శ్రాద్ధముచరించి కణమునాహ్నింజించి పిమ్మట నుపవాసముచేయవలయును అని నిర్ణయసింధువునందుజెప్పబడెను.

(భిన్నగోత్రాణాంపితృశేషాన్నభోజననిషేధః)

శ్లో॥ పితృగోత్రాణాంపితృశేషాన్నభోజనం । వృత్తినాంజి

ధనానాంచయతీనాంచనిగహితమ్॥ అన్యేభిన్నగోత్రాః వ్రతినోబ్రహ్మ
చారిణః॥ సగోత్రాణాం పితృశేషభోజనానుమతిః॥

తా॥ ఇతలగోత్రీకులశ్రాద్ధశేషాన్నమును భుజించుట బ్రహ్మచారులకు విధవలకు
యతీశ్వరులకునిందితమైనది

శ్లో॥ శ్రాద్ధావశిష్టభోకారస్తైవైనిరయగామినః॥ సగోత్రాణాంసకు
ల్యానాం జ్ఞాతీనాంచనదోషకృత్॥ అన్యగోత్రాణాం క్వచిత్పితృశేష
భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధశేషాన్నమును భుజించినవారు సరికమునుబొందుదురు సగోత్రులకు
సకుల్యులకు జ్ఞాతులకుమాత్రము నిషేధములేదు.

శ్లో॥ శ్వశురస్యగురోర్వాపి మాతులస్యమహాత్మనః॥ జ్యేష్ఠభ్రాతృ
శ్చ పుత్రస్యబ్రహ్మోష్ఠస్యయోగినః॥ ఏతేషాంశ్రాద్ధశేషాన్నం భుక్త్వా
దోషోనవిద్యతే॥

తా॥ మామ, గురువు, మేఁమమ, శ్రేష్ఠుడు, అన్న, కమారుడు, గిహ్యజ్ఞాని
యోగీశ్వరుడు, యీ మొదలగువారియొక్క పితృశేషమును భుజించినను దోషములేదు

(శూద్రస్యపితృ శేషాన్నదాననిషేధః)

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ సశూద్రంభోజయేత్తస్మిన్ గృహేయత్తైనతగ్గినే॥
శ్రాద్ధశేషంచశూద్రాయదదాతీచబలేష్వపి॥ శూద్రతుభోజయత్వా
రౌద్రాద్రాచ్చాచ్ఛేషమూనవః॥ శ్రాద్ధసప్తేడితాయాంతి శ్రాద్ధంజేవా
చతత్కలాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమునాడు శ్రాద్ధమాచరింపబోవు గృహమునాడు శూద్రులకు భోజనము పె
ట్టగూడదు పితృశేషమును శూద్రులకు పెట్టగూడదు, మఱియొచ్చిట్లైనను తానునుం
డుగా శూద్రులకు భోజనము పెట్టగూడదు ఇందుకుభిన్నముగా నాచరింపయెడల శ్రా
ద్ధము ఖంఠమైనదనిగానెంచి శ్రాద్ధదేవతయితఃపామున దే జిల్లిగావును.

(అశౌచమధ్యేప్రాప్తప్రత్యాజ్ఞికస్యశిదనంశిదా శూన్యధోసేధః)
వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యేప్రత్యేశ్చ భవేన్నతఃకేధిస్తదా॥ అతీథింవజ్ర
యిత్వాతే ప్రత్యక్షంకారయత్సుకః॥

తా॥ శ్లిద్రుల మృతదినములు ఆశౌచాక్రాంతములైనప్పుడు శూన్యతిథియందు
కున్న శూద్రులెరి యాదినముండిచి మరుగాడు పెట్టకలయునుఅని వసిష్ఠుడుజెప్పెను

దత్తుః॥ శ్లో॥ ఆశౌచన ధ్యేష్టిత్రోశ్చ యథామృతతీధిభః వేత్ | ఆశౌచాన
తేశూన్యతిథౌ సకుర్వ తీతీధింబుధాః |

తా॥ ఆశౌచనడును శబ్దిదండ్రుల మృతదినంబులు సంభవించినయెడల శుద్ధిదినము
శూన్యతిథియగు నేని యాదింబున శ్రాద్ధము తెలిసినవారు విస్మయి తునిదత్తుడుచెప్పెను.
శూన్యతిథ్యనంతరిదినే కర్తవ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ శూన్యతిద్యాముపొప్పైవ శ్రాద్ధ కుర్యాత్పరహనికృత్వా
సమ్యగ్విధానేన బ భుభిస్సహభోజయేత్ |

తా॥ ఆశౌచశుద్ధిదినము శూన్యతిథియగు నేని యాదింబున సుపవాసముండి మరు
నటిదినంబున యథావిధిగా శ్రాద్ధము నాచరించి బంధువులతోకూడ భుజింపదగును.

సూతకాంతరిత శ్రాద్ధనిర్ణయః.

శ్లో॥ శుచిభూవేనదాతన్యా యాశిధిఃసహినన్యజే | పాశిధి సస్యకర్త
వ్యవచాన్యవైకదాచన॥ ఇహిముశ్యైః ౧౫॥

తా॥ జాతాశౌచమృతశౌచదినములలో అట్టికనుసంభవించినయెడల శుద్ధిదినము
నందు అట్టికను పెట్టవలయునుగాని మఱియొకదినమునందు పెట్టగూడదు అనియువ్యశ్యం
గుడుచెప్పెను.

(సంవత్సరవిమోక శ్రాద్ధవిధిః)

శ్లో॥ వత్సరాంతేవిమోకాఖ్యైః శ్రాద్ధంపార్వణవద్భవేత్ | మృతస్య
తృప్తయేకార్థం యద్యాకాశదినేనా || ఆకాశదినం ౧౫మశూన్యతీధిః.

తా॥ మృతినొందినవాని తృప్తినిమిత్తమై సంవత్సరాంతమున దుర్గాశ్రయిణియైనప్ప
టికిని సహత్సరి. మోకమును పార్వణసహితముగా యథావిధిగా నాచరి పవలయును.

శ్లో॥ అబ్రహ్మాంతేవిమోకాఖ్యైః శ్రాద్ధప్రథమవత్సరే | కుర్యాత్పా
ర్వణవచ్చైవ శ్రాద్ధహీనతీథౌయది॥ శ్రాద్ధహీనతీధిశ్శూన్యతీధిః |

తా॥ సంవత్సరాంతమున ను సహత్సరివిమోకమును శ్రాద్ధమును పిమ్మటవత్సరారం
భమునందు ప్రథమాబ్దికి నును శూన్యతిథిసంభవించినప్పటికిని పార్వణసహితముగా శ్రాద్ధ
మును యథావిధిగా నాచరి పవలయును.

శ్లో॥ మృతస్యవత్సరాంతేతు యదిశూన్యతీధిభః వేత్ | శస్క్లేదినే
విమోకాఖ్యం కర్తవ్యమవిచారతః || సంవత్సరవిమోకాఖ్య హక్వత్వా
ప్రథమాబ్దికి | యచ్చాద్ధంకురు తెమోహః ల్కృతంకర్మనిష్ఫలం |

తా॥ సువత్సరాంతమునందు శూన్యతిథి సంభవించినప్పటికినియాదినమునందు మృతి నొందినవానియొక్క తృప్తికొఱత సువత్సరవిమోక్షమును శ్రాద్ధమును జేయవలయును ఏమియు నాలోచింపనక్కరలేదు.

స్మృతీదీపికాయాం॥ శ్లో॥ ఆశౌచాదివిమృశ్యైశ్చ విమోక్షాఖ్యమితి క్రమేత్॥ తదాయదివిమోక్షాఖ్యం నకర్తవ్యమితరేతి॥

తా॥ సువత్సరవిమోక్షమును శ్రాద్ధమునాచరింపక అజ్ఞానముచే ప్రథమాద్వికమును బెట్టినయెడల ఆచేసినకర్మయంతయునిష్ఫలమగును.

దేశాంతగతభౌతికాణం ప్రత్యాద్వికాను మాసికామావాన్యాదివిధిః॥

శ్లో॥ విభక్తోనావిభక్తోనా దేశాంతగతస్సుతః॥ పృథక్పృథక్ ప్రకుర్వీత మాతాప్రిశోమకృతేహని॥ అవిభక్తావిభక్తావా దేశాంతర గతాయది కర్తవ్యంతైరమావాన్య ప్రత్యబ్ధమునుమాసికం॥ గ్రంథాంతరే॥ అవిభక్తస్సుతాకుర్యాదేకః ప్రిశోమకృతాహికం॥ స్థానాంతరే పృథక్కుర్యాద్దేశశ్రాద్ధానుమాసికే॥

తా॥ ఈమారుడు విభక్తుడైనను విభక్తుడుకాకున్నను దేశాంతరమువెల్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధదినంబులు సంభవించెనేని యాదినంబున తానుశ్రాద్ధముతప్పక నాచరింపవలయును తనయులు విభజించుకొన్నను విభజించుకొనపోయినను దేశాంతరము వెల్లినప్పుడు ప్రత్యాద్వికము ద్వైశ్రాద్ధముఅను మాసికముజేయగా నచ్చట నాచరింపవలయును, అన్నదబ్బులు వేరుపడకపోయినను వారిలోనొకడుదేశాంతము వెల్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధములను అనుమాసికమును ద్వైశ్రాద్ధమును తానుప్రత్యేకముగానైనను జేయవలయునని మఱియొక గ్రంథమునంగుఁగూడచెప్పబడెను.

శ్రాద్ధనిమంత్రితన్య గాయత్రీజపసంఖ్యా.

శ్లో॥ ప్రత్యబ్ధైత్రితంత్రైవ మాసికేశతపంచకం॥ ద్విసహస్రం సపిండేచలయుతంప్రేతభోజనే॥

తా॥ ప్రత్యాద్వికమునందు మూడువందలును మాసికమునందుఆయుదువందలునుసపిం డీకణమునందు రెండువేలును ప్రేతభోజనకాలమునందు పదివేలును గాయత్రీమంత్ర) జపమునుజేయవలయును.

ఉపనయనవివాహానంతరేషణ్మాసవర్యంతం శ్రాద్ధకర్తవ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ మాంజీబధ్వావివాహచ్చషణ్మాసంవషణ్మేవనానకుర్యాత్పిం డవిర్వాహం సదద్యాత్తుతిలోదకం॥ పుత్రపుత్రవివాహయోశ్చపరతష్ట

శ్లో॥ భవ్యంశరే పిత్రోర్బాధికవైత్యకే మువిధివత్ దూర్యాక్షతైరిచ
యేత్ । దధ్యన్నంబదిరీఫలైచ్చసహితం పిండా వికీర్యాదికపనవ్యంతిల
తర్కణం చహాధాదభౌ నిర్లావజ్జానోత్ ॥

తా॥ ఉపనయనమైనపిమ్మటను వివాహమైనపిమ్మటను ఆఱుమాసములకఱకుగాని
సంవత్సరమువఱకుగాని పిండప్రదానము తిలత్పణముచేయగూడదు కుమార్తెకు కుమా
రుల వివాహములు జరిగినపిమ్మట ఆఱుమాసములలోపల తల్లిదండ్రుల ఆర్థికములు సంభ
వించినయెడల గరికెలు ఆకుతలతో శ్రాధమునందు అచ్చనజేయవలయును పిండములను
మెరుగు చేగుపండ్లు మొదలగువానితో మిశ్రితముజేయవలయును వికీరాన్నము, అపస
వ్యము, తిలత్పణము, తిలలు, దగ్బలు, మొదలగునవివిడువవలెను

అనేకశ్రాద్ధసన్నిపాతే.

శ్లో॥ మాతాపిత్రోశ్చయైప్రాప్తే యదిదర్శనమాగతే । పితృ
శ్రాద్ధంతుపూర్వంస్యా న్నాత్మశ్రాద్ధమతఃపరం॥ దర్శనశ్రాద్ధంతతఃపశ్చ
త్పూర్వణస్తుమహాలయే । దర్శనంక్రమణేప్రాప్తే తచ్చాద్ధంతుకథంభ
వేత్ ॥ అమాశ్రాద్ధంకర్తవ్య కర్తవ్యంసంక్రయోదితః । సంక్రమేగ్రహ
జేదర్శనాచ్చాద్ధంతుకథంభవేత్ ॥ ఉపరాగప్రయుక్తంతుసమకాలసమా
చరేత్ । దర్శనమూసికేప్రాప్తేమాసికంపూర్వమాచరేత్ ॥ దర్శనాత్పా
బ్ధికేప్రాప్తే ఆర్థికంపూర్వమాచరేత్ । నిత్యనైమిత్తికేప్రాప్తే చిత్త్యంసపరి
లంఘయేత్ ॥ నైమిత్తిక పురాకుర్యా త్తతోనిత్యంసమాచరేత్ ॥

తా॥ ఒక్కదినమున తల్లిదండ్రుల శ్రాధములు దగ్గశ్రాధము మొదలగుననే
కశ్రాధములను సంభవించినప్పుడు ముందుగ తండ్రితీధియు పిమ్మట మాతృశ్రాధమును
అనంతరము దగ్గశ్రాధమును పిమ్మట మహాలయశ్రాధము నాచరింపవలయును ఒక్క
దినమున దగ్గసంక్రమణ శ్రాధములు సంభవించినయెడల సంక్రమణశ్రాద్ధము నాచ
రింపవలయును దగ్గశ్రాధము చేయకకాలేదు సంక్రమణప్రాణ దగ్గశ్రాద్ధంబు
లొక్కదినమునసంభవించినయెడలగ్రహణసంక్రమణశ్రాద్ధంబులొక్కపర్యాయమునాచ
రింపవలయును దగ్గశ్రాద్ధము మాసికము ఒక్కదినమున సంభవించినయెడల ముందు
మాసికముపెట్టి పిమ్మట దగ్గశ్రాద్ధమునాచరింపవలయును దగ్గశ్రాద్ధముఆర్థికముఒక్కది
నమున సంభవించినయెడల ముందుగా నాభిము పెట్టవలయును నిత్యనైమిత్తికములు
సంభవించినప్పుడు, నిత్యకర్మము ఎప్పుడును విడువగూడదు ముందుగా నైమిత్తికకర్మము
జేసిపిమ్మట నిత్యకర్మము జేయవలయును

—గృహ శీతశౌచనమ్నాతకాభావః—

శ్లో॥ చంద్రసూర్యగ్రహాన్నాహు తున్నాకేన్మృతకేతిథా । అస్మా
యామృత్యునూహోతిన్నాయామృత్యునవిందితి॥ సూతకేన్మృతకేచైవ
నదోషా రాహుదర్శనే । తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్మృక్కిర్నదృశ్యతే॥

తా॥ సూర్యచంద్రగ్రహణములయందును జాతాశౌచ మృతాశౌచములయందును
స్నానముజేయవలయును, అట్లుస్నానముజేయనియెడల మృత్యువునుబాదును, స్నానము
చేసినయెడల మృత్యుభయముకలుగదు జాతాశౌచమృతాశౌచదినములలో గ్రహణము
సంభవించినయెడల గృహణవిముక్తివశ్యంతమాశౌచములేదుకుద్ధిగలవాని గా నెరుంగవలెను
జీవత్పితృకస్య తర్పణనిష్ఠః

శ్లో॥ జీవమానఃపితాయస్య మాతాయదివిపద్యతే । మాతృశ్రద్ధం
సుతః కుర్యాన్నకుర్యాత్పితృశ్రద్ధణం॥

తా॥ తిండిజీవించియుండఁగలవృత్తినొందినయెడల తల్లికి శ్రద్ధకృత్యమునంతయు
జేయవలయును తీతత్పణముమాత్రము జేయనక్కరలేదు

భోధాయనామావస్య నిర్ణయః

భూతేహ్యసూయాయశేయుగ్మా షత్తదేస్సాయమెతిచేత్ । భోధా
యనానాంభూతేమా శ్రాద్ధంకుర్వామితోన్యథా॥

సారమాసకీర్ధినిణయః.

శ్లో॥ జన్మతఃశతధాతాన్మృతాన్యహని ఇశ్యేకమాసేచపునభా
వాని పునభావేష్యేనహికర్మ కుర్యాతేష్యేవసంక్రాంతియుతేషునైవ ।
మాస్యేకస్మిన్ద్యౌతిభేచత్సరా న్యత్సూర్వస్తస్మిన్సూర్యసంక్రాంతి
యుక్తే ద్వావప్యేతేన క్రమేచత్పితృత్సర్వం చైవంచంద్రసూర్యోప
రాగే । వృష్టికాదిత్రిమాసేషుమృతాహోనభవేద్యది । పూర్వమాసేతు
క్షత్తవ్యమిహితాతిపోబుత్ । ఊర్ధ్వంముహూర్తంకుతపాత్సంక్రాంతి
తిర్వదిద్యౌతే పూర్వమాసేకత్తస్య కుర్యాత్ప్రాకుతపాదపి॥

శ్రాద్ధవిఘ్నేషు ఆమశ్రాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధప్రకీర్తితం । అమా
వాస్యదినియతం మాససాంతస్సరాభృతశతి॥ ఇతిహోరీతః॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నముసంభవించినప్పుడు దక్షశ్రాద్ధము మాసికము అద్భికము మొదలగునవి ఆపద్యముచేతనే బ్రాహ్మణులు చేయతగినవని హరితుడు చెప్పెను. ఆపద్యమునగా భోజనసామాగ్రి మరీచిః॥ శ్లో॥ అనగ్నికఃప్రవాసీచయస్య భార్యారజస్వలా॥ ఆమశ్రాద్ధా ద్విజఃకుర్యాన్నతుకుర్యాన్నతేహసః॥

తా॥ ఆహితాగ్ని కానివాడును పౌరూపమైనవాడును బహిష్టైనదానివెనిమిటియు న్నుతదినమునందు ఆమశ్రాద్ధమునేజేయవలయును. లోగాక్షీరపి॥ శ్లో॥ పుష్పవత్స్వపీదారెఘవిదేశస్థావ్యనగ్నికః॥ అన్నేనైవా బ్దికంకుర్యాద్దేహ్మనా మేనవాక్వచిత్॥

తా॥ భాగ్యబహిష్టగాలైనను పదేశము నందుండినను భార్యాగ్ని కానివాడైనను అన్నశ్రాద్ధమునే జేయవలయును అదిసంభవము కానిపక్షమునందు హిరణ్యశ్రాద్ధమును జేయవలయును అదిసంభవము కానిపక్షమున ఆపశ్రాద్ధమైననుజేయవలయును అని లోగాక్షీరుతము.

అపుత్రాయారజస్వలాయాభర్తృశ్రాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాత్రయదాభార్య సుప్రావైభతుకరాబ్దికేరజస్వలాభవేత్సత్తుకుర్యాతత్పంచమేహని॥

తా॥ సంతానములేనట్టిస్త్రీ బహిష్టై యుండగా అట్టిసమయమున వెనిమిటియాబ్ది కముసంభవించినయెడల అయదవన్నానదిసంబున అద్భికముపెట్టవలయును. పౌభానఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్చతుర్థేహిన్నాన్నానాన్నారజస్వలా॥ దైవేకర్మణిపితేచపంచమేహనిశుద్ధ్యతి॥

తా॥ బహిష్టైనస్త్రీ నాలవదినమునన్నానముజేసినకుద్ధియగును గాని దేవపితృకార్యమువిషయమైఅయదవదినమందుకుద్ధిగలదియగునని ప్రభాసఖండమునందు జెప్పబడిన పాదప్రత్యక్షన విధిః.

శ్లో॥ మండలాత్సశ్చిమేభాగేబహిరెవఫిరోద్విజః॥ తత్రైవనిస్మజేత్వాద్యౌతౌళసంమండలోపరి॥ ఉదజ్ముఖోపవిస్తానాంపాదానాంతౌళ సంభవేత్॥ అన్యథాతౌళనైశ్రాద్ధనిరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ మండలమునకు పడమటిభాగమున పాదములనుంచి పాద్యమును విడువవలయును. పాదప్రత్యక్షనము పాదములను మండలముమీదనుంచిన సిక్కుట జేయవలయును బ్రాహ్మణులను త్రరముఖముగ గూర్చుండ బెట్టిపాదప్రత్యక్షనము జేయవలయును లేనియెడలశత్రుదేవతలు ఆకారహితులై జెల్లుదురు

శ్లో॥ పాదమూలపిత్తస్థానం పాదమధ్యేపితామహః। పృషితామహస్తుపాదాగ్రేపాదాక్షతౌశయేత్కమాత్॥

తా॥ పాదమూలమొడలపిత్తస్థానం పాదమధ్యమధ్యం పితామహం పాదమంతాచరణప్రసితామహం నందురు కాఁబట్టి క్రిమయగా పాదమంతాచరణప్రసితామహం నందురు.

పాదపృథ్విశనోదకమార్జనవిధిః.

శ్లో॥ జీవపాదోదకంన్నానంస్పృశేనంపిత్త్యండలెడభయోన్నానమాప్నోతి పునఃకర్తావిధీయతే॥ పిత్తబ్రాహ్మణపాదాంబు నధారంశిరసిక్వచిత్॥

తా॥ విశ్వేదేవులయొక్క పాదోదకమనుచైన మార్జనముజేసికొనుటయు పిత్తస్థానముయొక్క ండలనును స్పృశించుటయుకర్తవ్యమైనను సమానమైనవి కాఁబట్టి పిత్తస్థానమందు నిచంద్రితముడైన బ్రాహ్మణుని పాదోదకమను శిరస్సునధరింపఁగూడదు మొడలమనుమాత్రము స్పృశింపవలయును.

ఆచమనప్రకారః.

శ్లో॥ మండలాత్పురలోదేవాఃపితృవిప్రస్తథోత్తరేకర్తాచైవతదీశాన్య అన్యత్రరుధిరోపమా॥

తా॥ మండలమనకుతూర్పుగావిశ్వేదేవుఁడును ఉత్తరమునపితృబ్రాహ్మణుఁడను కర్తయు శాస్త్రభంగమ దున గూర్పుఁడియొచమనముజేయవలయును. దీనికివ్యతిరేకస్థలములయందుండినూచమనముజేసినయెడల కర్తపానముతో సమానమగును.

శ్లో॥ కత్తరాచమనాత్పూర్వం భోక్తూరాచమనంయది శునోమూత్రసమంతోయ మిత్యేవమనురబ్రవీత్॥

తా॥ కర్తయొచమనముజేయుటకంటే భోక్తూరాచమనముజేసినియెడల శునకమూత్రపానముతో సమానమనియనువుచెప్పెను.

గంధధారణమ్.

శ్లో॥ చందనంపితృకార్యేషు ఫాలమధ్యేవినిక్షిపేత్॥ కంఠేకక్షేతధావృష్టే నిరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ పితృకార్యములందు ముఖమునందే మంచిగంధమును ధరించవలయును. గాని కంఠమునందును భుజములయందును వీపునందును ధరించినయెడల పితృదేవతలు ఆకాఁపితులై క్షణిపోవుదురు.

పరివేషణవిధిః.

శ్లో॥ మధ్యే అన్నం పక్వోస్తావ్య దక్షిణేఘృతవాయసే । శాకాది
పురతిత్యైవ అంతేనూప సత్తైవచ ॥

తా॥ అన్నమును మధ్యప్రదేశముందును దక్షిణభాగముందు నేతిదొన్నెయు
పాచుపసుదొన్నెయు కూరలు మొదలగునవి ముందను పప్పుచిరును చవలయును.

భోక్తురన్నస్పృశ్యపేధః.

శ్లో॥ అత్యక్తమున్నం విప్రస్తు పాణినాతున సంస్పృశేత్ । స్పృశతే
యది మూఢాశ్చాకౌరవం నిరసిం ప్రజేత్ ॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తము చేయఁ భూర్వుము భోక్తముట్టుకొనఁ గూడదు, అభ్యాస
ముచేయుట్టుకొనినయెడల శౌరవమును నరకమును బొందును

పరివేషణపాత్యాః.

శ్లో॥ హస్తదత్తానుయోస్తేహా ల్లనణంవ్యంజనాచిచ । దాతారం
నోపతిష్ఠంతః భోక్తాభుంజీతకిల్బిషం ॥ సౌవణికరజితాభ్యాంచ ఖడ్గేశా
దంబరేణచ । దత్తిమక్షయ్య తాం యాతీ ఫల్గుపాత్యాణి వావృధా ॥
పాక చర్మ సమానియ సేవేష్మగపృథక్ పృథక్ । విధినా దైవపూర్వం గు
పరివేషణమూర్తయః ॥

తా॥ లవణము కాచి ముందుగా పక్వముగాదు అట్లుంజబడినపా
త్యమును కఠికకు పలమునొప్పు వానిని కిచ్చి దానిని తినుట సూచ్యమును భుజించి
నట్లే యగును కాబట్టి బలగాము వెండి మొదలగు కాత్యములతోను మేడికొయ్యము
దలగువానితో జేయబడినపాత్యములతోను బిడ్డించినపదార్థము విశేషమైనఫలమునొసగు
ను కాబట్టి యిటువంటిబడిన సమస్తపదార్థములను మేయమేగా మొదల విశ్వేదేవస్థాన
మందును పిచ్చుట పితృస్థానమునందును చవలయును

మఘదానవిధిః

శ్లో॥ శ్రాద్ధేహిమఘమంత్రేణ మఘదేయం ప్రయత్నతః । మధ్య
లాభేజపెక్వంత్రం సుధాపానసంసంభవేత్ ॥ మధ్యలాభేయదిగుడంయో
నాద్యాన్సర్వకర్మసు । వ్యధకంభవతీతచ్ఛ్రాద్ధ మితశాతాతిహోబ్రవేత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునగు (మఘవాతా) అనునత్రామును చ్చరించితే సేవించవలయును
అదిగింపఁగించుండినయెడల మంత్రమును జపి చినచాలును అప్పుశివానముజేసిన ఫలము

కిలుగును మఱియు శేనెదొరకనియెడల బెల్లమునుంచిన యాశాన్ధియు శివగునని శాతాత్రపుండ్రుచెప్పెను.

అధవికరపిధిః.

శ్లో॥ భుంజానేషుచవిప్రేషు పిండదానంవిధీయతే । వికిరంతుతతః
పశ్యత్తతఉచ్చిష్టపిండకం ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజించినవైయెడగా పిండప్రదానముజేయవలయును అటుపిమ్మట వికిరమునుంచవలయును అంతఃకము ఉచ్చిష్టపిండమునుంచవలయును

శ్లో॥ సర్వవర్ణిక మన్యాద్యం సన్నియాప్తావ్యవారిణి । సముత్సృజే
ద్యక్తవతా హగ్రాణివికిరంభువి ॥

తా॥ అవికిరాన్యమును జలములతోబాగాముంచి యాభోక్తలయొక్క మండరను భూమియందువిడువవలయును

వికిరానంతరం ఆచమనాభావేదోషః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామెన్నతీభ్రమాత్ । పితర
స్తస్యపశ్యాసంభవంతీ త్యుచ్చిష్టభోజనాః ॥

తా॥ శ్రాద్ధములయందువికిరాన్యమంది పిమ్మట అర్జునముచే నాచమనముజేయ కుండినయెడల వానిపితృదేవతలూలు మానములపర్యంత ముచ్చిష్టమునుభుజించుచుండురు పిండప్రదానవిధిః

శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ సతిలందక్షీణముఖః । ఉచ్చిష్టస
న్నిధౌపిండాక్ ప్రదద్యాత్పితృయజ్ఞవత్ ॥

తా॥ పాత్రమునందుండబడిన యన్నమునంతయును నువ్వులతోగలిపి పిండములను జేసివానినిపిండపితృయజ్ఞప్రకారముగా దక్షిణాభిముఖుడైపిండప్రదానముజేయవలయును ఉచ్చిష్టసన్నిధిస్వరూపమ్.

శ్లో॥ పితౄణామాసస్థానాత్ అగ్రతఃత్రిష్వరత్నీషు । ఉచ్చిష్టసన్ని
ధానాంతినోచ్చిష్టాసనసన్నిధౌ । అరత్నిమాత్రముత్సృజ్య పిండంతత్ర
ప్రదాపయేత్ ॥

తా॥ పితౄబ్రాహ్మణుండు కూర్చుండినప్రదేశముమొదలు ముందుమాడపిడివెల్లి మూలంబునకును ఉచ్చిష్టపాత్రమునకుపిడివెల్లిమూలప్రమాణమువిడిచి అక్కడపిండ ప్రదానముజేయవలయును.

శ్లో॥ యతోపస్పృశతో న పి పాస్రవంతినబింబః । మధుసన్ని

స్థిలయుతాంత్రిపింశాన్నిర్వపెత్సుతః । జానుకృత్వాతథానవ్యం భూమా
పితృపరాయణః ॥

తా॥ నీళ్ళున్నవింఛినప్పటికిని కలుసుకుండ నో అట్టిచిదేశమునందు జేయవలయును
లేనెయ్యినవ్యులు మొదల గువానితోగలిసియుండ విండములనుజేసి మొదలమోకాలును
భూమియందుంచి పితృదేవతలయందుభక్తిలవాడై భూమియందు విండప్రదానముజేయ
వలెను

ఉచ్చిష్టపరిత్యాగః.

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టాన్నంపరిత్యాజ్యం దేనానాంసర్వభాగతః । పితౄ
ణాంపశ్చిమేభాగే విప్రోచ్చిష్టంప్రదాపయేత్ ॥ అసంస్కృతేభ్యోదాసే
భ్యస్త్యజేమచ్చిష్టసన్నిధౌ । సత్యజేతుత్విపాసఖ్యా మన్యథానరకం
ప్రజేత్ ॥ అసంస్కృతప్రమీతానాం త్యాగి నాంకులయోపితాం ఉచ్చి
ష్టభాగదేయం న దృభేచక్షికిశీచ్ఛయత్ ॥

తా॥ ఉచ్చిష్టాన్నమును పితృదేవతల పాత్రమునకు పశ్చిమభాగమునవిడవవల
యును సంస్కారములేటివారును తమరింత్రయించుకొని మృతినొందినట్టివారికి ఉచ్చి
ష్టసన్నిధానమందుఉచ్చిష్టమునుపిడువవలయును తానుకృష్టినొంది విడువవలయునుగాని
తానుఅకలితోనుండి విడువగూడదు అట్లుగడిచినయెడల నరకమునపొందును గు-గు-స్కా
రములేకుండా మృతినొందినట్టివారికిని వికనబడిన కులస్త్రీలకును జెందునట్లుఉచ్చిష్ట
భాగమును దగ్ధులయిదు పిడువవలయును

భోజనపాత్రచాలనమ్.

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టపితృపాత్రేషు భస్మముక్తం గోళయః । లక్ష్మీనానర
కంయోతి యావచ్చందదిచాకౌ ॥ అత్యజేషుచపాత్రేషు స్వస్తికుర్వం
శియ్యేవ్విజాః । నిరాశాఃపితరస్తస్య శాపదత్వానుదారుణం । పాత్రాణి
చాలయేచ్ఛాద్ధేస్వయ శిష్యాధః సుతః సస్త్రిభిశ్చచబాలేన సాసజా
త్యాకధంచన ॥ గ్రద్ధేతూచ్చిష్టపాత్రాణి ఖిప్తైః పతతిసక్షపేత్ । పురు
చ్ఛాస్సనోఽఘాదియథాన్మృతజేతథా ॥

తా॥ భోకులయొక్క యుచ్చిష్టపాత్రములయందు బూడిదెచ్చినియెడల వాని
యొక్కతండ్రినూర్ధ్వంధ్రు లుండునంతకాలమునరకమునుబొందును పాత్రలనుతీసివేయక
ముందుబ్రాహ్మణులు స్వస్తిచెప్పినయెడల వానినిపిప్పిదేవతలు కరివమైనశాపమునిచ్చి
యాకారహీతులై వెల్లిపోవుదురు-కాఁబట్టితానుగానితనింఘ్యుడుగాని తనకుమారుడుగాని

భోక్తృభోజనపాత్రములను తీసివేయవలయును - స్త్రీలుగాని పిల్లలుగాని వివాహీయులుగాని తీయఁగూడదు - శాస్త్రములయందు భోక్తలయొక్క యుచ్చిష్ట పాత్రములను ముక్కులు మొదలగునవి పెల్లగించకుండునంతలోతుగొయ్యిభ్రమ్యదానిలో వేసి పూడ్చవలయును

శ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధిః.

శ్లో॥ తతశ్చవైశ్వదేనంతే సభృత్యున్నుభాంధవాః | భుజేతాతిథిసంయుక్త స్స్వీపిత్సపేవితం || శాస్త్రమన్నమనుజ్ఞాతం భుంజీత తదనంతరం || ఇష్టేన్నాధా తువద్భుద్ధిమాత్సుసమాహితః || పృథక్పాకేనవైశ్వదేవకంజేపి శ్రాద్ధశేషాన్నభోజనంకర్తవ్యం ||

తా॥ అటపిచ్చుట వైశ్వదేవము జేసికొనిపిత్తుదేవతులు చేసననుజ్ఞాపొందబడినపిత్తు శేషమునంతయుతాను భృగ్యులుతనములు బంధువులుఆతిథిలు మొదలగువారితోటి ఇచ్చులు మొదలగువారితోను గూడిసావధానమనస్సుగలవారలై యభ్యేషముగా భుజించవలయును వేరుసాకములందు వైశ్వదేవముజేసి శ్రాద్ధశేషాన్నమునుకర్తభుజించవలయును

శ్లో॥ ప్రదక్షిణానువజ్య భుజీపిత్తుసేవితం || శ్రాద్ధదినేపిత్తుశేషా భావేపిసాకాంతరంకృత్వా అవశ్యంభోజన కర్తవ్యం || అభోజనే దోషః ||

తా॥ భోక్తలనుప్రదక్షిణముజేసి వారికొంతదూముపంపించి పిత్తుశేషమును భుజించవలయును పిత్తుశేషములేకపోయినను వేరుమటచేసియైనమునభుజించవలయును గాని యుబోవ్యముచేయరాదు -

శ్లో॥ శాస్త్ర కృత్వాత్మయోః పో) సభృక్తైఃకదాచన | దేవాహవ్యంనగృహ్లాంశి కవిశ్యసపిత్తరస్తథా || పృథక్పాకేనవైశ్వదేవకంజేపి శ్రాద్ధశేషాదేవభోజనంకర్తవ్యం ||

తా॥ ఏవ్రాహ్మణులైనను శ్రాద్ధముజేసిభుజింపకుండునో ఆశ్రాద్ధమునందు దేవకులుహవ్యమునుగ్రహింపరు పిత్తుదేవతులకవ్యమును గ్రహింపరు - భిక్షుసాకముచేవైశ్వదేవముజేసి - ను శ్రాద్ధశేషము భుజింపవలయును -

శ్లో॥ దంతదావనమభ్య గం సఖి కేశనికృతనం | కర్తాకుర్వీత పూర్వేద్య రోభిక్తాచైవపరేహని ||

ఏకాదశ్యుపవాసానియమే.

శ్లో॥ ఉపవాసేషుదానిత్య శ్రాద్ధంనైమిత్తికాభవేత్ | ఉపవాసంతదాకుర్యా దాఘ్రూయపిత్తుసేవితమ్ ||

తా॥ నిత్యము గాజగు పుచుండెడి యుపవాసవినయనందు శాస్త్రము సభవించిన యెడల శాస్త్రమును బెట్టిపెత్తు శేషము నాపూడించియుపవాసము జేయవలయును.

వైశ్వదేవవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధనిర్వత్సవవిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః । కుర్యాద్వీ
తాంతోదద్యాద్ద్రతకారాదికంతతః ॥

తా॥ యథాశాస్త్రముగా శాస్త్రమును సమాప్తించి దించి అనంతమువైశ్వదేవ
ము మొదలగువానిని జేసిబంధువులు మొదలగువారితో గూడ భుజించవలయును-

శ్రాద్ధాగతర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతః పరేహ్ని కుర్వీత తర్పణం పురుషస్సుధీః । తచ్ఛైవైస్తిల
దభైః స్తుత్రాత స్నాత్వా మృతైజః ప్రైః ॥ శాస్త్రేయానంత ఉద్దిష్టా ప్రాత
స్నా నేవ తర్పయేత్ । తర్పణం శ్వమృతం పాతే ద్వికృతీయే ప్రచారేవయః ॥
తృతీయే జలమిత్యాదుః చతుర్థే రుధిరం భవేత్ ॥ తస్మాద్బ్రాహ్మణంతు
పూర్వే ద్యుః కృత్వా స్నాత్వా పరేహ్ని । పాతేః పితౄణాం సంతర్ప్య
పశుస్సంధ్యాదికారయేత్ ॥ పరేహ్ని యసి స్నాత్వా కృత్వా శ్రాద్ధాం
గతర్పణం పునస్నాత్వైవ కుర్వీత ప్రాతస్సంధ్యానమాహితః । ఉదితేతు
రవాస్నాత్వా సంధ్యాకృత్వైవ తర్పయేత్ । యస్తు తర్పణప్రాతః
కృత్వా శ్రాద్ధం పరేహ్ని । పితరస్తృప్తినూయాంతి సకుల్యంతి చ వైధృ
వం పరే ద్యుశ్శ్రాద్ధకృత్స్వయో యాన తర్పయ తే పితౄణాం । అత్యంతః పితర
స్తస్య శాపం దత్వా ప్రజంతి తే ॥ తీర్థశ్రాద్ధే గయా శ్రాద్ధే శ్రాద్ధే ప్రత్యా
బ్ధి కేపిచ । పరేహ్ని ద్విజః కుర్యా త్తర్పణం తిలసంయుతం ॥

తా॥ అటుపిమ్మట విద్వాంసుడైన పురుషుడు శ్రాద్ధమునందు మిగిలిన తిలలు దిర్బల
చేతను మరు నాడుదయమున స్నానము జేసి పరిశుద్ధుడుగు జలముచే పూర్వదినముందు శాస్త్రము
నందు ఉద్దేశించబడిన పితృవర్గమును గుఱించి తిలత్పణ జేయవలయును- అచేయబడిన తర్పణ
సంబంధముగు జలమును ప్రాతఃకాలమునందు జేసియెడల అమృతముతో సమానమనియు రెండవ
జాములో జేసియెడల పాలుతో సమానమనియు మూడవ జాములో జేసినయెడల జలముతో స
మానమనియు నాల్గవ జామున జేసినయెడల క్షయతో సమానమనియు చెప్పబడినది కాబట్టి
పూర్వదినమునందు శాస్త్రము పెట్టిన మరునాడుదయమున స్నానము జేసి పితృదేవతలగురించి
తర్పణము జేసి పిమ్మట సంధ్యానందనాది నిత్యకృత్యములను జేసికొనవలయును- మరునాడు
దయమున స్నానము జేసి తిరిగి స్నానము జేసినపిమ్మట ప్రాతస్సంధ్యానందనాది నిత్యకృత్య

సపిండికరణముజేసి మాసికముపెట్టి పిమ్మట మైత్ర్యనేమముజేసి అనంతము తిలతర్పణము జేసికొనవలయును సపిండికరణమునందును ప్రేతకాళిమునందును మాసికమునందును సంవత్సరవిమోకమునందును తిలతర్పణము జేయగూడదనుమాట పరమానితర్పణవిషయముగాని నిత్యోత్పణవిషయముగాదు. ఇంతకంటెవ్యతిరేకముగ జెప్పినయెడల ననేకస్మృతులకు విరోధముగానుండును.

సువాసినిశ్శాద్ధే సువాసినిభోజనవిధిః.

నిర్ణయసింహా॥ శ్లో॥ మాతృశ్శాద్ధేతుసంప్రాప్తే బ్రాహ్మజైస్సహభోజనం॥ సువాసిప్రైశ్చనాతవ్యమితిశాతాతపోబ్రవీత్॥ భర్తృరగ్రేమృతానారీ సహదావాననామృతౌ । తస్మాన్ధానేషుభుంజీత విప్రైస్సహసువాసిసిం॥

తా॥ తల్లిసువాసినిగ్రహించి మృతివొందినయెడల అట్టితల్లి యాత్మికమునందు బ్రాహ్మణులతోగూడ యొకముత్తైదువకు భోజముపెట్టవలయునని శాతాతపుండుచెప్పెను. పెనిమిటికంటె భార్యయందురుణించినను పెనిమిటితో సహగమునముజేసినను యామె శ్రాధమునందు భోక్తలతోగూడ ముత్తైదువను భుజింపజేయవలయును.

ఆశౌచదినేశ్శాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ దేయేపితౄణాంశ్రాద్ధంతు ఆశౌచంశాయితేతథా॥ ఆశౌచేతువృతికాంతే తేభ్యశ్రాద్ధంప్రదీయతే॥

తా॥ జాతాశౌచమృతాశౌచదినములలో శ్రాధముసంభవించినయెడల ఆశౌచము నివృత్తియగుదినంబున శ్రాధమునుపెట్టవలయును.

రజస్వలాకర్తృకభర్తృశాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తేభర్తృకరాబ్ధికే॥ రజస్వలాభవేత్తాతు కుర్యాత్తత్పంచమహని । అశుద్ధాస్యాత్పంచమహిన్నాన్నాత్వానారీరజస్వలా॥ దైవేకర్మణిపితేచ పంచమహనిశుద్ధతి॥

తా॥ సంతానములేనట్టిస్త్రీ బహిష్కరముండగ యామెభర్తయొక్క శ్రాధము సంభవించెనేని అయిదవదినమందు స్నానముజేసినపిమ్మటపెట్టవలయును. బహిష్కరస్త్రీ అయిదవదినమందు స్నానముజేసినయెడల దేవపితృకార్యములకు నష్టరాలుగానుండున్న

అమశ్శాద్ధంగృహీత్వాతు శ్రాద్ధాంతరభోజనేదోమః.

శ్లో॥ అమశ్శాద్ధంగృహీత్వాతు యోగ్యశ్శాద్ధంతుభంజితే । పతన
తిపితరస్తేషాం రారవేనరక్తేధువం॥

తా॥ ఎవడైనను అమశ్శాద్ధమునందు పదార్థమును తీసికొని తిరిగి అన్నశాద్ధము
నందు భోక్తయుగానుండేనేని వానిపితృదేవతలు రారవమును సరకమును బొందుచున్నార.
నిశ్చయము.

ఆచమనవిధిః.

శ్లో॥ ఆదావంతేచపాద్యేచ విష్టరేచవిశేషతః । వికిరేపిండదానేచ
పట్నైతాచమనంస్మృతమ్॥

తా॥ మొదటను చివరను పాద్యసమయమునందును విష్టరమిచ్చినప్పుడును వికిరసమ
యమందును పిండప్రదానకాలమందును ఈయాచమనములయందును ఆచమనము
జేయవలెను.

శాస్త్రద్వైతత్రదాననిషేధః.

శ్లో॥ వైతృకేషుచవిప్రేభ్యో దద్యాత్తక్రంతుమూఢధీః తత్తక్రంరక్త
మిత్యాహుః కాశ్యపిర్గాగ్యగౌతమాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు భోక్తలకు మజ్జిగనిచ్చినయెడల యాచుజ్జగరక్తముతో
సమానమని కాశ్యపిర్గాగ్యుండు గౌతముండు మొదలగువారలు చెప్పిరి.

పాదప్రక్షాళనం.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే స్వాగతముఽధియ్యతే పాద్యందద్యా
చ్చతత్రైవక్షాళనం మండలోపరి॥

తా॥ మండలమునకు పశ్చిమభాగమునందు పాదములనుంచి స్వాగతమును పాద్యము
ను జేప్పవలయును. మండలముమీదపాదములనుంచి పిమ్మట ప్రక్షాళనము జేయవలయును.

రజస్వలాపత్యోత్సాద్ధనిమంత్రిణిషేధః.

శ్లో॥ రజస్వలాయాభర్తారం సు తికాయాశ్చవైవతిం భౌండస్పర్శన
పర్యంతం శ్రాద్ధేతుననియోజయేత్॥

తా॥ రజస్వల్యుపహితైయొండగని ప్రిసవయొండగని వానిని శాస్త్రముల
యందు నిషంత్రిణిజేయగూడదు. వానిభాగ్యుట కండలు మొదలగుతానిని మట్టుకొనుట
కు యోగ్యతకలిగినప్పుడు వానికి అస్మాత్కలుగును.

పితృపుత్రయోగేకకాలక్షీరవిధిః.

శ్లో॥ పుత్రప్రసాదస్సకృత్కాలే ధౌరకర్మఫలవత్తే । పుత్రస్యాదా
త్సురంతిస్య పితృస్తుతదనంతరం । యస్తుధౌరదినేమోహః స్మృతికాన్నన
మాచరేత్ । ఆశౌచంత్రదిసంతిస్యపునఃథౌరణశుద్ధ్యతి॥

తా॥ తండ్రికమారులిద్దరుఁక్కిదివంబున ధౌరముజేయుచుకొనవలసినప్పుడుముందు
కుమారుఁడు చేయుచుకుని పిమ్మట తండ్రిచేయుచుకొనవలయును. ఎవఁడైననుధౌరము
జేయుచుకొనిన దినమునందు మృత్తికన్నాఁము తెలియఁజేసినయెడల వానికిమూడుదిశ
ములపవిత్రము ఆశౌచముందును పిమ్మట తిరిగిఁకురకర్మము జేయుచుకొనవలయును
వామభాగజలనాత్రనిషేధః.

శ్లో॥ యథాభాజనకాలేతు నామభాగేస్థితంజలమ్ । హృన్మూర్త్యేన
మంత్రోయం పీత్యాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ స్కంధేకవాతృసామాజే ఆ
ర్ద్రవస్త్రంసనిషీపేత్ । నిషీపేద్ద్యదిమూఢాత్మాసచేలన్ననమాచరేత్ ॥

తా॥ భాజనముజేయునప్పుడు జలస్నాతమును ఎడమభాగమునందుకుని జలపా
ముజేసినయెడల కునకమూర్తియును పానముజేసిపట్టును. అట్లుజేసినయెడల చాంద్రాయ
ణము నానరింపవలయును. భుజముమీదను తలుపుమీదను రాతిమీదను తడివస్త్రము
నుంచగూడదు. తెలియకనుంచినవాడు ఆకట్టువస్త్రముతోనేన్నానముజేయవలయును.

రజస్వలాసూతికాపత్యోరశుద్ధతా.

శ్లో॥ రజస్వలాచయారీ ప్రసూతాయాచసాతకే । దయవేకర్మణిపి
క్రేయ తాసంభర్తురశుద్ధతా॥

తా॥ బహిష్కేవదాని పెరిమిటియు పరిసనమైనదాని పెరిమిటియు దేవపృథ్వీ
ములవిషయమైఅహులుగాదు.

వృత్క్రమముతానాం శ్రాద్ధవిధిః.

వా॥ వృత్క్రమముతానాం జీవంతమితక్రిమ్యతదూర్ధ్వతా
భ్యాంద్వాభ్యాంసహవగ్గత్రయం సంసాద్యశ్రాద్ధంకుర్వత్ జీవతీకాలాం
తరేలిలయేనతితత్సాపిండ్యాత్పరంపునః క్రమః పిండ్యంక్మత్వాక్రమేణ
వగ్గత్రయముద్ధ్యైశ్రాద్ధంకుర్వాత్ ॥

తా॥ తండ్రిజీవించియుండఁ కుమారుఁడు మృతికొనినయెడల వగ్గశ్చిక్రమమువిష
యమై జీవించియున్నవానియొక్క తండ్రిశాతలగ్గమునుజెప్పి శ్రాద్ధమునుచేయవల

యును కొంతకాలమునకు తండ్రికూడ మృతినొందినయెడల సపిండికరణమైనపిచ్చుట క్రమముగా ముగ్ధునియొక్క నామములను జెప్పవలయును.

వా॥ ఏవమేవమాసికాన్యపివ॥౯ త్రయోద్దే శేనప్రతిమాసమనుమాసికసంజ్ఞయాపార్వణవిధానేనకుర్యాత్॥ శ్రాద్ధాంగతిర్పణంసద్యఏవకుర్యాత్॥ పృథిమాసికేకర్తవ్య మాసికస్యాంతిరాయే తస్మాసికముత్తరమాసీ కేనసహసమాసతంత్రంకుర్యాత్॥ మాసికద్వయమేళనే॥ అభ్యుక్తపాగ్నిమట్కుంపిండపట్కుంకుర్యాత్॥ బహుమాసికమేళనే॥ త్రీణ్యేర్వార్వపాత్రాణిత్రయ్యపిపిండాః॥

తా॥ ఈప్రకారముగానే వర్గభేదముతో పృథిమాసమునందు పెట్టునట్లు మాసికములను పార్వణాధానముగా చేయవలయును. శ్రాద్ధాంగతీర్పణము తత్కాలమునందే చేయవలయును ఈమాసికములలోనేదైన నొకటివిఘ్నముసంభవించి యాగినయెడల మూడుమాసికముతోకూడకులిపి సమాసముగాజనుపవలయును. అప్పుడు అటు అర్చ్యపాత్రలును అనిపిండములనుంచవలయును, అనేకమాసికములను బెట్టవలసివచ్చినప్పుడుమూడుదొన్నెలును మూడుపిండములనుమాత్రము నుంచవలయును.

ఏకోద్దిష్టపథిః.

వా॥ కన్యప్రభాత్పథగిసి పుత్రాదినూతులాదీనాం ఏకోద్దిష్టవిధానేన పార్వణైకవత్కుర్యాత్॥ గత్రవిశ్వేదేవోపివీక ఏవ॥ రుద్రసంజ్ఞాకోపిశ్వేదేవః॥

తా॥ తస్మిన్ తోబుట్టువుకుమారుండు మేనమామ మొగలగువారియొక్క ఏకోద్దిష్టవిధానముగ ఏకపార్వణముగాచేయవలయును అప్పుడురుద్రసంజ్ఞానందైన విశ్వేదేవుడొక్కడు.

విశ్వేదేవాస్త్రయోదశి.

తద్యథా॥ శ్లో॥ దక్షస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వానామప్రకీర్తితా తస్యాః పుత్రామహవీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశి॥

తా॥ దక్షప్రజాపతియొక్క కుమార్తెయు పతివ్రతయునగు విశ్వ ఆమ పేరుగల యొక స్త్రీగలదు ఆమెయొక్కతనయులునుమిక్కిలిపరాక్రమవంతులునగు పదమగ్గురు విశ్వదేవతలని చెప్పబడుచున్నారు.

తతన్నియమాః.

శ్లో॥ ఇస్మిన్ శాద్ధేదక్షక్రతూ సంకీర్త్యావైశ్వదేవకా నాందీముఖేనత్యవసూరాపిండ్యకాలకామకా పురూరణార్ద్రవాచైతే పార్వణేనముదా

హృత్తే॥ హేమశ్రానేదనురుచీ తీర్థధూరివిగోచనా॥ ఏకోద్దిప్తేరుద్రసం
జ్ఞావిశ్వేదే॥ :స్త్రయోదశ॥

తా॥ ఇట్టిశ్రాద్ధమున దు దక్షకృతువులిరువురు శాస్త్రాద్ధమునందు సత్వగుణులు
రువురుసపి డీకణమున దు కాలకాములిరువురు పృథ్వికమునందు ఘనావాద్యులిరు
వురు హిణ్యశ్రాద్ధమునందు ధనురుచులిరువురు తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధూరివిగోచనులిరువు
రు ఏకోద్దిప్తమునందు రుద్రఙ్గోక్తురుండును మొత్తముపదముగ్గురు విశ్వేదేవతలు.

ఉపవీతినాకర్తవ్యస్థానాన్యవా.

శ్లో॥ పౌగాయామనమస్మరేన్నానైవైవప్రదక్షిణే॥ వైత్రకేప్రీత
కృత్యేపి ఉపవీతంవేద్యతే॥

వా॥ స్వాగతేస్త్వప్రివచనేన్నపరివేషశేఘ్రికదానేభివాదనే గోత్రీ
వృద్ధాదక్షిణానానే వినజానేచోపవీతమేవ.

తా॥ ప్రాణాయామమునందును సమస్కామందును స్నానమునందును పరిదక్షి
ణముందును పితృకార్యసంబంధమైనప్పటికిని వైనతెప్పినవాటినుందు ఉపవీతముగానేచేయ
వలయును. స్వాగతమున్నప్రివచనములు అన్నమునొడ్డేముట అర్ఘ్యముచ్చుట సమస్కార్ద
ముచేయుట గోత్రవృద్ధిజెప్పుట దక్షిణనిచ్చుట విసర్జనచేయుట ఈ కార్యములయందుఁ
ప్రీతముగానే చేయవలయును.

అథ సోదకుంధశ్రాదవిధిః.

వా॥ సోదకుంధబ్రాహ్మణభోజనమాసీక శ్రాద్ధానంతరం పాకాం
రేణత్రిపురుషోద్దేశేన సరిల్పవిధానేనకుర్వాత్॥ సంకల్పశ్రోద్ధే॥ ఆచ
హనార్ఘ్యపిండప్రదాన స్వగూవాచనాదికంసజకాయత్వా భోజనానం
రంహస్తశుద్ధిమాత్రంకృత్వా తాంబూలదక్షిణాదీనిగత్వా ప్రదక్షిణాం
ణామాకృత్వావినజాయేత్॥

శ్లో॥ అఘ్నిసంసానపి డాశ్చ ఏకోచ్ఛిప్తపిండకాస్తథోచ్యతాగ్నా
కరణం సంకల్పేనైవర్జయేత్॥

సోదకుంధశ్రాద్ధేపిశ్వేదేవవరణంనాస్తి, ఏవమేవమహాలయశ్రాద్ధం
బహుదేవతోద్దేశేన వార్షవిధానేనవాకుర్వాత్॥ పరేగ్మప్రాణికాశ్చ
మేవశ్రాద్ధాంగ తర్పణంకుర్వాత్॥ ఇహివైత్రమేధిక కారికాస్సమాప్తాః.

గంధశుచయం సమాప్తః.

యాజుష స్మార్తమంత్రపాఠము.

వృధమభాగము సస్వరము, సద్గ్రంథము

ప్రతి 1 కి రు 2—8—0 పోస్టుఖర్చులుప్రత్యేకము, వెంటనేవాసి తెప్పించుకొనవలెను.

అయ్యా!

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థమద్రణముతీరెను ఇది ముద్రింపించుచుండగా యాజుషులకు దేవదేవపుమని జాబులువాసిరి అప్పట్లో వైగ్రంథమునుపంపలేకపోతిమి “శ్రీయాంసిబహువిఘ్నాని” అనునట్లు ముద్రింపించుచుండకాగితములు, కాటక, శైంధానామలు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లు హెచ్చి కొన్నిసమయములలో దొంకకుండుటవలన గలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహించురు గాక— గ్రంథస్థవిషయము తెలియనిన, నమకము, చమకము, పురుషనూక్తము, శ్రీకూక్తము భూనూక్తము, అనుజము, సౌము. త్రిచ, వివాహమంత్రప్రశ్న, ఉపనయనమంత్రప్రశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపనిషత్తులు అనగా—చిత్రి, శీత, అనందిల్లీ, భృగుశీలీ, శాతామణి, పితృమేధము, అధిశ్రవణము, మన్యూనూక్తము, రుద్రీనూక్తము, స్వరూము, దేవీనూక్తము, రాత్రినూక్తము, హిరణ్యనూక్తము, నీళానూక్తము, సరస్వతీనూక్తము, లక్ష్మీనూక్తము, కాశీనూక్తము, అన్ననూక్తము, వ్యాసఖణ్డి, యహవ్యాసము, దశావధీకాణము, పాండకాంశాదీకాణము, ఆత్మశ్లో, శివసంకల్పములు, దశాస్తులు, సామ్రాజ్యోట్టభిషేకము, బిల్వాష్టోత్త-శతనామభాజా, ఇంద్రాక్షీస్తోత్రము, తదితరములు, నవగ్రహమంత్రములు మొదలగు స్మార్తమంత్రవిషయము లన్నియును లభ్యమైన స్మార్తగ్రంథములకును విగ్రాహములకును, గాజాశీతులకును, యజ్ఞీకులకును, స్వచ్ఛాచకులకును, కింకరములకును విష్ణులయార్చకులకును, ఋగ్వేదకులకును అత్యవసరముగ ముద్రణగలిగినది గురువునంద 1 2 సార్లు సారముచెప్పించుటని, స్వయముగా గ్రంథసహాయముచే పఠింపఁదగును, మరియు నీగ్రంథముంకటకలనరుదాభిషేకము, నవగ్రహోక్తములు, నవగ్రహజపము, మొదలగునవియును, వివాహోపనయనాదిపాండకర్మములమొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియు పూర్తిగా నెఁజేయుటకు సమర్థులగుదురు ఈగ్రంథముగలయువాదలు వెంటనేవాసి తెప్పించుకొనగలరు ప్రతి 1 కి రు 2—8—0 తమరుమాకు జాబువారియనప్పుడు తమగ్రామం, పోస్టు, జిల్లా, తాలూకా, మొదలగు నవివిస్తవ్వరుగా తెనుగుభాషలోగాని ఇంగ్లీషుభాషలోగానివారియవలెను సందేహములుండకూడదు రి ప్రతులు ఒకేతూరివారియనప్పుడు తమకుచేరుభనున్న రైల్వేస్టేషన్లో లేదా మేరు తెలియప్పులెగు రైల్వేపార్శ్వాల్ ద్వారా తెప్పించుకొనునప్పుడు మీకు ఖర్చులుకాలాతెగ్గును మాకేట్లాగులు గ్రంథములతో పంపుదుము.

స్థులు సీత్యముజరుపవలసిన స్నానాదికృత్యములును దేవతార్చనవిధానములును ఇందులలోపలపంచకమును మాసశ్రాద్ధాదిసప్రయోగములును పుత్రస్వీకారదత్తనామము పృథ్వీకరణములును కదిలేవివాహాదివిషయములును ద్విజులయొక్క జన్మోత్సవాదులును అందులయున్నాత్మసూత్రములును అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడైన శ్రీరాములవారియొక్క కళ్యాణోత్సవములును పితృమాతృలయొక్క ప్రత్యాబ్ధికములును మరి కొన్ని ధర్మశాస్త్రవిషయములును మహాలక్ష్మీ దీక్షాప్రకరణములును రథసప్తరూపానన మాఖియాననిర్ణయములును ఇత్యాదిలనేక సద్విషయములగలిగిన గొప్పగ్రంథము ఇది బ్రాహ్మణమాతృల కందరికిని శ్రీగృహముందు 1 పుస్తకముతప్పకనుండదగినది. ఈ గ్రంథమువలన

నమను తమ గోముందుచెప్పగలరు. గురుసహాయము కోరనందు అతిసులభముగా ప్రయోగమునుజర్పింపగల సామర్థ్యమిచ్చుటనేవ్రాసి తెప్పించుకొనదగును. ప్రతి 1—కిరు. 4—0—0 పురాణోక్తవైశ్యాఅపరము, ఇందుజ్యోతిషధర్మశాస్త్ర, సప్రయోగముగానుండెను. తాత్పర్య సహితము యాజ్ఞీకులకుమహా

శ 1 కిరు 1—4—0

పోస్తుఖర్చులుప్రత్యేకము.

 ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాల, మచీలీపట్టణము.

